



Suriye Krizinin Türkiye'ye Yansımaları

Program Kodu: 1001

Proje No: 114K390

Proje Yürütücüsü:

Gülnur AYBET

Araştırmacılar:

Prof. Dr. Dilek Cindoğlu

Dr. Fulya Memişoğlu

Bursiyer(ler):

şirin Aşkar

Ali Ercan

Merve Sevinç

ÖNSÖZ

Suriye krizinin Türkiye'ye çok yönlü etkilerini inceleyen disiplinlerarası bilimsel araştırmalara yönelik ilgi ve ihtiyaç her geçen gün artmaktadır. Projemiz bu doğrultuda disiplinlerarası olarak uluslararası ilişkiler, siyaset bilimi, hukuk ve sosyolojinin farklı araştırma yöntemlerine odaklanmış amaç ve hedeflere ulaşılması için üç boyutlu olarak tasarlanmıştır. 36 ayda tamamlanmış olan projemiz TÜBİTAK tarafından sağlanan 1001 Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Projelerini Destekleme Programı sayesinde hayat bulmuştur.

Bu proje çok zor şartlar altında gerçekleştirilmiştir. 2015'te saha bölgelerimizdeki güvenlik sebeplerinden dolayı başlatılamayan saha çalışmalarımızı 2016 da başlatmış olup, süreç içinde halen devam etmekte olan güvenlik kısıtlamalarına rağmen mümkün olduğunca kapsamlı bir çalışma yürütülmesi başarılmıştır. Bu arada planlanan iki saha çalışması arasında ülkemizde yaşanan 15 Temmuz hain darbe girişimi projenin akışını hem güvenlik boyutunda hem de kurumsal açıdan etkilemiştir. Buna rağmen çok zor şartlar ve kısıtlamalar altında Gaziantep saha çalışmamız tamamlanmıştır. Bununla birlikte projeden ayrılan bursiyer ve araştırmacıların yerini dolduracak ekibi yeniden kurmak veya onların üstündeki iş payını kalan proje ekibine dağıtmak ayrı bir güçlük çıkarmıştır. Fakat proje ekibi olarak bunun da üstesinde gelinebilmiştir. Ayrıca proje yürütücüsünün kurum ve görev değişiklikleri sebebiyle, bu proje üç ayrı üniversite bünyesinde yürütülmek durumunda kalmıştır. Bu zorluklara rağmen projenin başarıyla sonlandırılmasında her şeyden önce proje ekibinin, Tübitak'ın ve projenin yürütüldüğü üniversitelerin birçok önemli katkıları olmuştur.

Proje araştırmacısı Dilek Cindoğlu (Abdullah Gül Ü.) Göçlerin ve Savaşların toplumsal cinsiyet ilişkilerine olan olası etkileri konusunda uzmanlığı ve bilgi birikimiyle hem saha çalışmalarının planlama ve yürütme sürecine destek olmuş hem de sahadan çıkan bulguları proje raporlarına aktarmada katkı sağlamıştır. Diğer araştırmacı Fulya Memişoğlu (Çukurova Ü.) proje süresi boyunca yapılan saha çalışmalarının planlama ve organizasyon sürecine destek ve sahadan çıkan bulguları ulusal ve uluslararası kurumlardan gelen katılımcılara aktarılması ve veriler toplandıkça kurumlar ve STKlarla sürekli iletişim halinde olarak raporlama ve yazım süreçlerine katkı sağlamıştır. Başlangıçta sığınmacı hukuki mevzuat ile ilgili araştırmacı olarak projede yer alan ve projenin Özyeğin ve Bahçeşehir Üniversitesinde uygulamaya geçirilmesi sürecine destek olan ve daha sonra projeden ayrılan Ozan Turhan (Özyeğin Ü.), Margarite Helena Zoetewij Turhan(Özyeğin Ü.), ve Mesut Hakkı Caşın (Özyeğin Ü.) katkılarından dolayı teşekkür ederiz. Adı geçen araştırmacıların projeden

ayrılmasının bir açık oluşmasını engellemek adına araştırmacı Fulya Memişoğlu Türkiye'nin şekillenmekte olan g ve iltica politikası ve değişen hukuki mevzuat araştırmasını devr almıştır.

Doktora bursiyeri şirin Aşkar (Marmara .) proje yürütme süresi boyunca yapılan literatür değerlendirme, saha çalışmalarına katılma, organizasyon faaliyetleri, proje raporu hazırlama gibi çeşitli süreçlere dahil olmuştur. Bursiyerimiz ayrıca alanda yaptığımız uzun süreli ve derinlemesine görüşmeleri sığınmacıların ana diliyle gerçekleştirmesi sayesinde insanların kendilerini daha iyi bir şekilde ifade etmelerine ve elde edilen verilerin daha daha güvenilir bir şekilde analiz edilmesini sağlamıştır. Ayrıca doktora Bursiyerimiz Ali Ercan (İstanbul .) Türk Toplumun Suriye krizine bakışını anlamak üzere uzun süreli ve derinlemesine görüşmeler gerçekleştirmiştir bununla birlikte organizasyon faaliyetleri ve proje ile ilgili çeşitli süreçlere dâhil olmuştur. Bir diğer bursiyerimiz Merve Sevinç (Gazi .) Krizin toplum tarafından algılamaları tesbit etmek üzere saha çalışmalarına katılmış ve medyadaki yansımalarını anlamak üzere medya analizi çalışmaları gerçekleştirmiştir. Proje sürecine büyük desteği olan ve sonra projeden ayrılan bursiyer Rahime İgdec'i'ye katkılarından dolayı teşekkür ederiz.

TBTAK'a sağladığı destek ve projenin yürütülmesini mümkün kılan tüm proje destek ekibine, proje hazırlama ve başvuru süresince destek veren Özyeğin Üniversitesi Teknoloji Transfer Ofisi ile proje yürütme sürecinde desteğini esirgemeyen (Bahçeşehir .) ve (Yıldız Teknik .) Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinatörlüğüne teşekkür ederiz.

Ayrıca saha çalışmalarımız süresince ekibimize her türlü desteği sağlayarak, hiçbir yardımı esirgememiş olan şanlıurfa Valiliği, Büyükşehir Belediyesi ve çalışmamızdaki diğer tüm hedef iller Valiliklerine çok zor şartlar atlında yürüttüğümüz saha çalışmalarındaki destek ve anlayışları için teşekkür ederiz.

Prof. Dr. Gülnur AYBET
Ankara, Temmuz 2018

ÖZET

Suriye krizinin Türkiye'ye yansımaları çok boyutlu olmuştur. Güvenlik boyutunun insani ve sınır güvenliği konularını da kapsadığından sadece krizin askeri ve devletlerarası boyutlarıyla kısıtlı kalmamıştır, bu yüzden krizin Türkiye'ye yansımalarını inceleyen bir çalışma daha geniş güvenlik kavramlarını da içermelidir. Bunların içinde toplumsal güvenlik algılamaları ve topluma olan sosyo-ekonomik yansımaları da incelenmelidir. Ayrıca bu genişlemiş güvenlik kavramının yanı sıra krizin kurumsal ve yasal yansımaları da bulunmaktadır. Bu krizin getirdiği sorunları hem bilimsel olarak inceleyen hem de bulgularıyla ulusal ve uluslararası kurumlara faydalı bilgi birikimi aktarabilecek nitelikteki bir araştırmanın da disiplinler arası (interdisipliner) ve çok boyutlu olması gerekir.

Projemiz bu kapsamda, disiplinler arası olarak; uluslararası ilişkiler, siyaset bilimi, hukuk ve sosyolojinin farklı araştırma yöntemlerinden faydalanarak üç boyutlu bir araştırma olarak tasarlanmıştır. Projemizin temel amacı Suriye krizinin Türkiye'ye yansımalarını kitlesel göç ve sınır güvenliği açılarından topluma, ulusal ve uluslararası kurumlara ve mevzuata etkilerini incelemektir. Projenin üç boyutlu tasarımının birinci boyutu, devlet ve devletlerarası boyutundan bakıldığında uluslararası standartlar, coğrafi çekince, hukuksal mevzuat, sınır güvenliği ve ulusal ve uluslararası kurumlar gibi konuları inceler. İkinci boyutu, toplumun krize bakışı ve medyadaki yansımalarına odaklanır. Üçüncü boyutu ise Suriyeli göçmenlerin durumları ve bakış açılarını araştırır. Projemizin özgün değeri ise Suriye krizi gibi Türkiye'yi yakından ilgilendiren önemli bir konuyu çok boyutlu olarak ele almasının yanı sıra, 'yukarıdan aşağıya ve aşağıdan yukarıya' yönteminden faydalanmasıdır. Bu yöntemi ilk defa Türkiye ile ilgili olan bir çalışmada uygulanmasının en önemli çıktıları ileriye dönük önlem alıcı tedbirler, kurumsal yapılanma ve mevzuat değişikliği konusunda iç kurumlara sivil toplum arasındaki güvenilirlik ve işbirliği düzeyini en verimli hale getirecek bulguların paylaşımını ve kurumlara verilecek siyaset planlama önerileri olacaktır.

Anahtar Kelimeler: güvenlik, insani güvenlik, uluslararası göç, mülteci ve sığınmacı, haber medyası, içerik analizi, eleştirel söylem analizi

ABSTRACT

The reflections of Syrian crisis on Turkey have been multi-dimensional. Since the security dimension also encompasses humanitarian and border security, it is not limited to military and inter-state dimensions, thus a study focusing on the reflections of the crisis on Turkey should cover more comprehensive security concepts. Within these concepts, human security perceptions and socio-economic reflections on the society should be analyzed. Moreover, along with the comprehensive security concept, the crisis has national and institutional and legal reflections. Such kind of a study should be both interdisciplinary and multi-dimensional.

In order to accomplish the focused aims and objectives, the project is formed of a three-dimensional implementation of different research methods of international relations, political science, law and sociology. The primary concern of our study, is to analyse the reflections of Syrian crisis on Turkey from the mass migration and border security perspectives by focusing on its effects on society, national and international institutions and legislation. The first dimension of the three-dimensional design is the state and inter-state focus. From this perspective, international standards, the legislation on geographical limitations, border security and the practices of national and international institutions are analyzed. The second dimension focuses on the social viewpoint of the crisis and its reflections on the media. The third dimension analyses the status and living conditions of Syrian migrants and their viewpoints. Besides its multi-dimensional perspective, the originality of our project comes from its 'top-down and bottom-up approach' which has fundamental significance for Turkey, as it will entail prospective preventive measures of the findings that will enhance the reliability and cooperation level between domestic institutions and civil society on institutional structuring and legislative amendment, and policy planning suggestions to the institutions

Keywords: security, human security, international migration, asylum seeker and refugee, news media, content analysis, critical discourse analysis

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	II
ÖZET.....	IV
ABSTRACT.....	V
İÇİNDEKİLER.....	VI
TABLolar LİSTESİ.....	VIII

GİRİŞ.....	1
Literatür Özeti ve Türkiye'deki Genel Durum.....	3
Gereç ve Yöntem.....	8
1. BİRİNCİ BOYUT: KURUMLAR, MEVZUAT VE GÜVENLİK.....	14
1.1 Hukuk Mevzuatı.....	14
1.2 Kurumsal Çerçeve.....	28
1.3 Suriye Krizinin Türkiye Üzerindeki Güvenlik Etkileri.....	34
1.3.1 Sınır Güvenliği: Yeni Tehditler, Yeni Kavramlar ve Yeni Uygulamalar.....	36
1.3.2 Fırat Kalkanı Harekâtı.....	39
1.3.3 Zeytin Dalı Harekâtı.....	40
1.3.4 İnsani Güvenlik.....	42
2. İKİNCİ BOYUT: TÜRK TOPLUMU ALGILARI.....	45
2.1 Yarı Yapılandırılmış Derinlemesine Görüşmeler.....	45
2.1.1 Gaziantep Sahası.....	47
2.1.2 Urfa Sahası.....	55
2.2 Anket.....	63
2.2.1 Sosyo-Ekonomik Duruma İlişkin Algılar.....	64
2.2.2 Sosyal Uyuma İlişkin Algılar.....	66
2.2.3 Güvenlik Durumuna İlişkin Algılar.....	69
2.2.4 Toplumsal Cinsiyete İlişkin Algılar.....	71
2.3. Medya Analizi.....	76
2.3.1 Suriye Krizinin Medyaya Yansımaları.....	76
2.3.1.1 Medya Analizi Metodolojisi.....	81
2.3.1.2 Medya Analizi Bulguları.....	89
2.3.1.3 Medya Analizi Sonuçları.....	145

3. ÜÇÜNCÜ BOYUT: SURİYELİ SİĞİNMACILARIN ALGILARI.....	151
3.1. Yarı Yapılandırılmış Derinlemesine görüşmeler.....	151
3.2.1 Geçici Koruma Merkezlerinde Bulunan Suriyeli Sığınmacılarla Derinlemesine Görüşmeler.....	152
3.2.2 Geçici Koruma Merkezleri Dışında Bulunan Suriyeli Sığınmacılarla Derinlemesine görüşmeler.....	159
3.2 Göç ve Toplumsal Cinsiyet.....	169
BULGULAR VE SONUÇ.....	182
KAYNAKÇA.....	189
EKLER	
EK 1. Anket Tabloları Örneklem.....	202
EK 2. Anket Tabloları.....	206
EK 3. Anket Soru Formu.....	259

TABLolar VE ŐEKİLLER LİSTESİ

Tablo 1. Suriyeli Sığınmacılara Ev Sahipliği Yapan Başlıca Bölge Ülkeleri.....	6
Şekil 1. Geçici Barınma Merkezleri İçinde ve Dışında Kalan Suriyeliler	7
Şekil 2. Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelilerin Barınma Merkezlerine Göre Dağılımı	7
Şekil 3. Geçici Koruma Kapsamında Bulunan Suriyelilerin İlk 10 İle Göre Dağılımı	8
Şekil 4. Projenin Üç Boyutlu Tasarımı	10
Tablo 2. Suriyelilere verilen çalışma izinleri	31
Tablo 3. Yıllara Göre Türkiye'de Örgün Eğitime Erişimi Suriyeli Öğrenci Sayısı.....	32
Tablo 4. Gaziantep ve Şanlıurfa sahaları görüşmecileri.....	47
Tablo 5. Gazetelerin Toplam Haber Sayısı Dağılımı	90
Şekil 5. Gazetelerin Toplam Haber Sayısı Dağılımı	90
Tablo 6. İncelenen Konulara Göre Analiz Edilen Haber Dağılımları	91
Şekil 6. İncelenen Konulara Göre Analiz Edilen Haber Dağılımları	91
Tablo 7. Gazetelere Göre Haberlerin Yayınlandığı Sayfa	93
Şekil 7. Gazetelere Göre Haberlerin Yayınlandığı Sayfa	93
Tablo 8. Gazetelere Göre Haberlerin Yayınlandığı Konum	94
Şekil 8. Gazetelere Göre Haberlerin Yayınlandığı Konum	94
Tablo 9. Gazetelere Göre Haberlerin Sunuş Biçimi	95
Şekil 9. Gazetelere Göre Haberlerin Sunuş Biçimi	95
Tablo 10. Gazetelere Göre Haberlerde Kullanılan Görsel Unsurların İçeriği	96
Şekil 10. Gazetelere Göre Haberlerde Kullanılan Görsel Unsurların İçeriği	97
Tablo 11. Gazetelere Göre Haberlerin Kapladığı Alan	98
Şekil 11. Gazetelere Göre Haberlerin Kapladığı Alan	98
Tablo 12. Gazetelere Göre Haberlerin Yayınlandığı Bölüm	99
Şekil 12. Gazetelere Göre Haberlerin Yayınlandığı Bölüm	100
Tablo 13. Gazetelere Göre Haberin Kaynağı	101
Şekil 13. Gazetelere Göre Haberin Kaynağı	102
Tablo 14. Gazetelere Göre Olaya İlişkin Tanımlamalar	103
Şekil 14. Gazetelere Göre Olaya İlişkin Tanımlamalar	104
Tablo 15. Gazetelere Göre Haber Başlıklarının Türleri.....	105
Şekil 15. Gazetelere Göre Haber Başlıklarının Türleri	105
Tablo 16. Gazetelere Göre Haber Başlıklarının Tonu	106
Şekil 16. Gazetelere Göre Haber Başlıklarının Tonu	106

Tablo 17. Gazetelere Göre Haber Başlıklarının Belirlenen Dönemlere Göre Tonu	107
Tablo 18. Gazetelere Göre Haberlerin Aktörleri	109
Şekil 18. Gazetelere Göre Haberlerin Aktörleri	109
Tablo 19. Gazetelere Göre Görüşü Alınan Kişiler	110
Şekil 19. Gazetelere Göre Görüşü Alınan Kişiler	110
Tablo 20. Gazetelere Göre Alınan Görüşlerin Yaklaşımı	111
Şekil 20. Gazetelere Göre Alınan Görüşlerin Yaklaşımı	112
Tablo 21. Gazetelere Göre Suriye Devlet Başkanının Adına Yaklaşım	112
Şekil 21. Gazetelere Göre Suriye Devlet Başkanının Adına Yaklaşım	113
Tablo 22. Sabah Gazetesi Haberlerinin Teması	114
Şekil 22. Sabah Gazetesi Haberlerinin Teması	115
Tablo 23. Hürriyet Gazetesi Haberlerinin Teması	116
Şekil 23. Hürriyet Gazetesi Haberlerinin Teması	117
Tablo 24. Yeni Şafak Gazetesi Haberlerinin Teması	118
Şekil 24. Yeni Şafak Gazetesi Haberlerinin Teması	119
Tablo 25. Sözcü Gazetesi Haberlerinin Teması	120
Şekil 25. Sözcü Gazetesi Haberlerinin Teması	121
Tablo 26. Gazetelere Göre Mültecilerin Olduğu Haberlerin Teması	122
Şekil 26. Gazetelere Göre Mültecilerin Olduğu Haberlerin Teması	123
Tablo 27. Gazetelere Göre Haberlerde Yer Alan Suriyeliler	124
Şekil 27. Gazetelere Göre Haberlerde Yer Alan Suriyeliler	124
Tablo 28. Gazetelere Göre Mültecilerin Adlandırılması	126
Şekil 28. Gazetelere Göre Mültecilerin Adlandırılması	126
Tablo 29. Gazetelere Göre Haberlerde Siyasi Eleştiri	127
Şekil 29. Gazetelere Göre Haberlerde Siyasi Eleştiri	127
Tablo 30. Gazetelerin Haberlere Yaklaşımı	128
Şekil 30. Gazetelerin Haberlere Yaklaşımı	128
Tablo 31. Gazetelerin İncelenen Konulara Göre Haberlere Yaklaşımı	129
Tablo 32. Kamp İçi Saha Çalışması	152
Tablo 33. Görüşme Yapılan Kadınlar ve Eşleri Hakkında Temel Bilgiler	172

GİRİŞ

Başlangıçta Ortadoğu'yu etkisi altına alan Arap Baharı halk hareketlerinin bir parçası olarak ortaya çıkan Suriye krizi, Mart 2011'de Suriye'nin Dera (Daraa) şehride başlayan özgürlük ve reform yanlısı protestolardan, günümüzde ülkenin farklı bölgelerine yayılan çok boyutlu bir iç savaşa dönüşmüştür. Soğuk Savaş döneminden itibaren Suriye'deki siyasi hayatı etkileyen çeşitli iç ve dış faktörleri inceleyen çalışmalar (Seale, 1965; Kerr, 1971); Hafız al-Asad'ın ölümünden sonra 2000'lerde yaşanan sivil toplum hareketleri, muhalefet oluşumları gibi yeni gelişmeleri aktaran çalışmalar (George, 2003; Rabil 2006; Landis ve Pace, 2007) krizin arka planını anlamaya yönelik önemli bir çerçeve oluşturmaktadır. Ryan'ın (2013) aktardığı gibi, geçmişten gelen güç, ideolojik ve kimlik çatışmaları Suriye krizinin güncel dinamiklerini şekillendirmeye devam etmektedir, ancak mevcut iç savaşın bölgesel ve küresel boyutları Körfez Arap Ülkeleri İşbirliği Konseyi, Arap Birliği, İran, İsrail, Türkiye, Amerika Birleşik Devletleri (ABD), Fransa, Rusya, Çin gibi çok sayıda dış aktörün krize taraf olmasıyla daha da kritik ve karmaşık bir hale gelmiştir. Dış güçler arasında Suriye'nin geleceğine yönelik fikir ayrılıkları diplomatik çözüm yolundaki zorlukları gözler önüne serdiği gibi (Hokayem, 2012; Popp, 2012), Asad rejimine karşı oluşan muhalif güçlerin de kendi aralarında derinden bölünmüş olması krizin müzakere yoluyla son bulmasını belirsizleştirmiştir (BBC, 2014). 2013 yılı Temmuz ayında Birleşmiş Milletler (BM) rakamlarına göre sivil ölümlerin sayısının 100,000'i aşmış olması, uluslararası toplumun daha etkin bir rol oynaması gerekliliği yönünde talepleri arttırmıştır. Tartışılan başlıca öneriler arasında, ülkenin kuzeyinde Türkiye sınırı boyunca bir insani güvenlik bölgesinin oluşturulması, karşıt gruplara askeri yardımın sağlanması veya direkt hava müdahalesi gibi konular görüşülmüştür, ancak müdahale çoğunlukla destek bulamamıştır (Barnes-Dacey, 2012: 2). Yaklaşık 2,5 sene boyunca uluslararası toplumun Suriye konusunda girdiği çıkmazın ardından Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi üyeleri Eylül 2013'te Suriye'deki kimyasal silahların 2014 ortasına kadar ortadan kaldırılması üzerinde anlaşmaya varmışlardır (BBC, 2013). Bunu takiben 22 Şubat 2014 ayında BM Güvenli

k Konseyi'nin oybirliğiyle kabul ettiği 2139(2014) sayılı karar tasarısı, çatışmaların derhal durdurularak, şehirlerde kuşatmaların kaldırılması ve sivillere yönelik saldırıların son bulması, insan hakkı ihlallerine son verilmesi, Suriyeli yetkililer dahil olmak üzere tüm tarafları, BM insani yardım kuruluşları ve uygulayıcı ortakları aracılığıyla insani yardımın her noktaya hızlı, güvenli ve engelsiz erişiminin sağlanması çağrısında bulunmaktadır. Ancak, bir önceki BM Genel Sekreteri Ban Ki-Moon'un tasarımının kabul edilmesinden bir ay sonra hazırladığı raporda belirttiği üzere, silahlı muhalefet grupları arasında çatışmanın artmasından dolayı insani yardımın özellikle ülkenin kuzey kesimlerine ulaştırılmasında ciddi sorunlar yaşanmıştır.

Bununla birlikte aynı zamanda, Esed rejiminin bir geçici Suriye yönetimine karşı tutumundan dolayı Cenevre'de süren Suriye barış görüşmeleri sonuç vermeden duraklamıştı. Esed rejiminin İran tarafından destekli milislerle Lübnan sınırına yakın bölgeleri de muhaliflerden almaları yerdeki durumu değiştirmiştir. 2014'ün ikinci yarısı DEAŞ'ın Suriye ve Irak'ta ortaya çıkması ve bir sözde 'halifelik' ilan etmesi ise Suriye savaşını bulunduğu durumdan daha da karmaşık bir tabloya itmiştir. DEAŞ hem savaşta muhalif-rejim taraflarına bir başka çatışmacı profili eklemiş hem de dış müdahalelere daha geniş bir alan açmıştır. Bununla birlikte Türkiye için ciddi bir terör tehdidi oluşturmuş ve bilhassa 'yabancı savaşçılar' kapsamında sınır güvenliği üzerinde yeni bir kavram ortaya koymuştur. Eylül 2014'te ABD yeni bir hamleyle bölgedeki bazı ülkelerle birlikte DEAŞ'a karşı askeri operasyon başlattı. Bunu daha genişletilmiş DEAŞ'a karşı uluslararası koalisyon takip etti. Bununla birlikte ABD'nin koalisyon altında konuşlandığı özel kuvvetler Kobani'de YPG'nin DEAŞ'a karşı savaşmasıyla, yerde YPG ile işbirliğine girdi. YPG ve siyasal yapısı PYD koalisyonuna 'DEAŞ'a karşı savaşan' askeri güç kılıfı altında Suriye'de kendilerine coğrafi bir alan açmış ve bu kontrol ettikleri bölgelerden Türkiye'ye karşı operasyonlar yürüterek, PKK'ya verdikleri destekle, Türkiye'ye karşı sınır boyu oluşan bir ulusal güvenlik tehditi haline gelmişlerdir. Bu arada Jaish Al Fatah (Fetih Ordusu) isimli muhalif güçler İdlib bölgesini kontrol altına almış ve Lazkiye bölgesinde Esed rejiminin gücünü kırmışlardır.

Esed rejiminin elinin zayıflamasına karşı DEAŞ'a karşı mücadele gerekçesiyle Rusya'da Suriye'ye geniş kapsamlı askeri müdahalesini Eylül 2015'ten itibaren başlattı. Rusya'nın müdahalesinin sonucu Esed rejimi Humus ve Halep dahil olmak üzere muhaliflere kaptırdığı toprakları kontrolü altına almayı başardı.

Ağustos 2016'da Türkiye'nin başlattığı Fırat Kalkanı operasyonu Kuzey Suriye'de 2000km lik bir alanı DEAŞ'tan temizlemiş ve burada güvenli ve insani yardım destekli bir

bölge kurmuştur. Esasen Fırat Kalkanının en önemli sonucu bu bölgenin sınır boyunca PYD/YPG'nin kontrol ettiği başka bir alana dönüşmesini önlemiştir.

Türkiye'nin askeri operasyonlarla birlikte güçlü bölgesel diplomatik girişimleri ile Rusya ve İran ile birlikte önce 2017 başında bir ateşkesin uygulanmasına yol açmış ve daha sonra Halep insani koridoru, Astana ve Soçi süreçleri ile birlikte çatışmanın bilhassa İdlib'deki Nusra Cephesine yakın sorunsal muhalif yapı ve Esed rejiminin güneydeki operasyonlarını müteakiben ortaya çıkan göç akımlarından İdlib'in de bir sonraki çatışma bölgesine dönmemesi için alınan tedbirler arasında gözlem noktaları ve gerilimi azaltma bölgeleri Esed rejimi ve muhalifler arasındaki çatışmanın bu bölgede büyümesini önlemiştir.

Bununla birlikte 2017'den itibaren ABD'nin Trump yönetimi altında Suriye'ye karşı daha da tutarsız bir politika izlemesinin sonuçları Türkiye'nin karşısındaki güvenlik tehditlerini arttırmıştır. Nisan 2017'de ABD, Esed rejimine karşı ilk direk askeri müdahalesini gerçekleştirdikten sonra YPG'yi silahlandırmaya karar verdi. DEAŞ kontrolündeki Rakka böylelikle YPG kontrolüne girerken, Rusya destekli Esed rejimi ve ABD destekli YPG nin yerde kazançları artmıştır.

Ocak 2018'de Türkiye, Suriye'de ikinci sınır ötesi operasyonunu Afrin'de başlatmıştır. Zeytin Dalı harekatı ile bu bölgeyi YPG den temizlemiş ve YPG/PYD nin bir sınır boyu koridor oluşturmasını engellemiştir. Ayrıca PKK'nın Afrin'i Türkiye'nin içinde bilhassa Amanos dağlarındaki mevzilerine takviye yapmalarını ve buradan Türkiye içinde operasyonları yürütmelerini engellemiştir.

Bir yandan BM özel temsilcisi Stefan De Mistura tarafından yönetilen Cenevre görüşmeleri tekrar tıkanıklık yaşarken, Soci'de Rusya İran ve Türkiye'nin yeni bir Suriye anayasası için çalışacak komisyon üyeleri önerileri de Mistura'ya teslim edilmiş ve kalıcı çözümün son adresi tekrar Cenevre olduğu teyit edilmiştir. Fakat burada kalıcı çözüm arayışları her ne kadar rejim ve muhalifler arasında bir mutabakatın imkansızlığı ile tıkanırken, rejim Rusya'nın desteği ile Doğu Guta ve daha sonra Deraa'da sivil halka karşı büyük bir saldırı başlatmış ve bu saldırıların büyük bir kısmında kimyasal silah kullanımına devam etmiş ve bütün bu gelişmeler uluslararası toplum ve kurumlarının bu savaşın karşısında ne kadar aciz kaldıklarının göstergesi olmuştur. Bu süreçler ayrıca ateşkeslerin de ne kadar çabuk bozulabileceğini göstermiştir. 2017'de Rusya, ABD ve Ürdün'ün arabuluculuğunda sağlanan ateşkes Dera, Kuneytra ve Süveyda illerini kapsamaması ve ateşkesin İdlib, Humus ve Guta'yı da kapsamaması planlandığı halde son zamanlarda yer bulan

saldırıları yerdeki gerçeğin kısa vade anlaşmaların önünde gittiğini gösteriyor.

Literatür Özeti ve Türkiye'deki Genel Durum

İç savaşların çoğu zaman ülke sınırları içinde kalmayıp, sınır komşusu ülkeleri de çok boyutlu biçimde etkilediği çeşitli çalışmalara konu olarak niteliksel ve niceliksel veriler üzerinden analiz edilmiştir (Collier et al. 2003; Fearon ve Laitin, 2003; Marshall ve Gurr, 2003; Salehyan ve Gleditsch, 2006). Bu çok boyutlu etkilerden temel bir tanesi, bu çalışmanın da ana temalarından birini oluşturan ve Suriye krizi üzerinden incelenen iç savaşların neden olduğu kitlesel zorunlu göç hareketleridir. Salehyan ve Gleditsch (2006) konuyu irdeleyen kapsamlı çalışmalarında iç savaşlar sonucu oluşan nüfus hareketlerinin ve mülteci akınlarının sınır komşusu ülkelerde neden olabileceği çok boyutlu güvenlik sorunlarına değinmektedir. Yazarların bu hususta özellikle vurguladığı temel bir bulgu, komşu ülkelerin mülteci geçişlerini sınırlarda engelleyerek olası güvenlik sorunlarını çözemeyeceği, bunun yerine mültecilerin insani ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik hükümetlerin etkin programlar ve politikalar üretmesi gerektiği yönündedir (Salehyan ve Gleditsch, 2006:339). Nitekim, çalışmanın ilerleyen bölümlerinde de detaylı olarak analiz edileceği üzere, Türkiye Suriye'yle yaklaşık 822 km kara sınırı paylaşan komşu ülke olarak, zorunlu nüfus hareketlerinden niceliksel olarak en fazla etkilenmiş ülke olup, sığınmacıların ülkeye kabulünde açık kapı politikası uygulamış ve sığınmacıların insani ihtiyaçlarını karşılamak üzere politikalar geliştirmiştir.

Çağımızın en büyük zorunlu göç krizi olarak tanımlanan Suriye krizi, 12 milyonu aşan bir nüfusun ülke içinde ve ülke dışında yerinden edilmesine sebep olmuştur. Bu rakam ülkenin iç savaş öncesi nüfusuna oranla, her 10 Suriyeliden yaklaşık 6 kişinin günümüzde zorunlu göçe maruz kaldığını göstermektedir. Dünya genelinde nüfusu yerinden edilmiş ülkeler arasında Suriye birinci sırada yer almaktadır (Connor, 2018). Suriye krizinin yanı sıra, Irak, Yemen, Sudan, ve Afrika'da yaşanan bölgesel krizlerin de etkisiyle, günümüzde zorunlu göç nedeniyle uluslararası sınırları geçen ya da ülkeleri içinde yerinden edilmiş kişilerin sayısı küresel ölçekte artmaya devam etmektedir. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği'ne (BMMYK) göre, dünya genelinde 65 milyon üzerinde insan savaş, zulüm, işkence, doğal afetler gibi nedenlerle zorla yerinden edilmiş durumdadır. 2000 yılında yaklaşık 16 milyon olan mülteci ve sığınmacı nüfusunun ise, 2016 yılında 25.9 milyona ulaştığı tahmin edilmektedir (United Nations, 2017). BMMYK tarafından rekor seviyede kabul edilen bu artışın, özellikle 2014 yılında yüzde 20'lere yükseldiği, 2016'da ise yüzde 7'ye gerilediği görülmektedir.

Toplam mülteci ve sığınmacı nüfusunun yaklaşık yüzde 85'ine gelişmekte olan bölgelerdeki ülkeler ev sahipliği yapmaktadır (UNHCR, 2017). Aynı zamanda sığınmacıların büyük çoğunluğu kaçtıkları ülkenin bölgesinde kalmaktadır (UNHCR, 2017). Suriye krizinde de görüldüğü üzere, sığınmacıların büyük kısmı Suriye'ye komşu ülkelere sığınmışlar ve bölgede kalmışlardır. Ancak zorunlu göç hareketlerinin tüm devletleri etkileyen siyasi, ekonomik, sosyal, ve güvenlik alanında sonuçları bulunmaktadır. Bu bağlamda, BM üyesi ülkelerin Eylül 2016'da oybirliğiyle kabul ettiği *Göçmenler ve Mülteciler için New York Deklarasyonu*'yla birlikte, göçün ulusal bir kamu politika alanı olmasının ötesinde, öncelikli bir küresel politika meselesine dönüştüğünün uluslararası toplum tarafından somut olarak anlaşıldığı yeni bir süreç başlamıştır. Bu süreç kapsamında 2018 sonuna kadar göç ve mültecilere ilişkin küresel ilkelerin belirleneceği iki farklı mutabakat üzerine çalışmalar ve hükümetler arası müzakereler yürütülmektedir.

Dikkat çeken bir başka husus, dünya genelinde toplam mülteci nüfusunun yaklaşık üçte ikisinin uzun süreli mülteci durumunda [*protracted refugee status*] bulunan kişilerden oluştuğudur. Mülteci nüfusunda en çarpıcı artışı yaşayan ülke konumunda olan Türkiye, 2000 yılında 3000 civarında mülteciye ev sahipliği yaparken, bu rakam Haziran 2018 itibariyle 3,5 milyonu aşmıştır (United Nations, 2017; GİGM, 2018). BMMYK'ın ülkelerin barındırdığı mülteci nüfusun büyüklüğüne göre yaptığı sıralamada 2011 yılında 59. sırada olan Türkiye, 2015 yılında birinci ülke konumuna gelmiştir ve bu konumunu halen devam ettirmektedir (UNHCR, 2014: UNHCR, 2018). Türkiye'nin mülteci nüfusunda yaşanan bu olağandışı artışı tetikleyen başlıca faktör Suriye krizidir.

2011 yılında Suriye'de başlayan insani kriz sonucunda 6 milyondan fazla sayıda Suriyeli ülke içinde yerinden edilmiş durumdadır. Yaklaşık 5,6 milyon insan ise ülkelerini terk etmiş olup, başta Türkiye, Lübnan, Ürdün, Irak ve Mısır olmak üzere bölgedeki komşu ülkelere sığınmıştır. Tablo 1'de görüldüğü üzere, Türkiye yaklaşık yüzde 63'lük payla Suriyelilere ev sahipliği yapan ülkeler arasında birinci sırada yer almaktadır. İkinci ve üçüncü sırada yer alan Lübnan ve Ürdün'ün de, 10 milyonu aşmayan ülke nüfuslarına oranla oldukça yüksek sayıda Suriyeli sığınmacıya ev sahipliği yaptığı gözlemlenmektedir. Irak, Mısır ve Kuzey Afrika ülkelerindeki Suriyeli sığınmacı sayısı ise nispeten daha düşüktür. Bölgedeki duruma karşılık, yaklaşık 510 milyon nüfusa sahip olan Avrupa Birliği (AB) ülkelerinin 1 milyona yakın Suriyeli sığınmacıya ev sahipliği yaptığı belirtilmektedir (UNHCR, 2018). Bu bağlamda, ülkelerini terk etmek zorunda kalmış Suriyeli sığınmacıların yaklaşık yüzde 80'inin bölgede kaldığını söylemek mümkündür.

Tablo 1. Suriyeli Sığınmacılara Ev Sahipliği Yapan Başlıca Bölge Ülkeleri

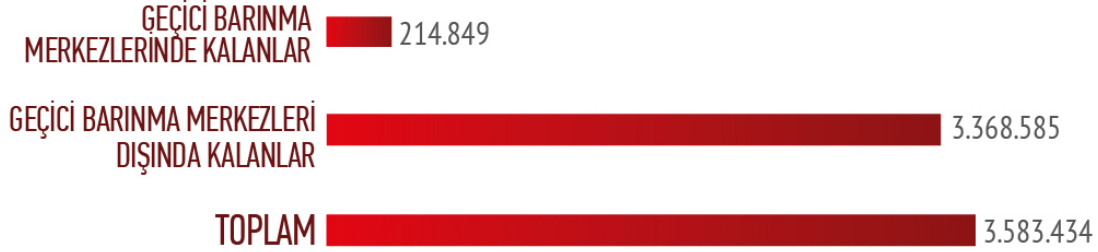
	Suriyeli Sığınmacılar	Oran
Türkiye	3,570,352	63.4 %
Lübnan	982,012	17.4 %
Ürdün	666,596	11.8 %
Irak	250,708	4.5 %
Mısır	128,956	2,3 %
Diğer (Kuzey Afrika)	33, 545	0,6 %

Kaynak: UNHCR (2018)

Suriye’de yaşanan krizin büyümesi sonucunda Suriye’den Türkiye’ye yönelik ilk toplu nüfus hareketi 29 Nisan 2011 tarihinde 252 Suriye vatandaşının Hatay ili Yayladağı ilçesindeki Cilvegözü sınır kapısından içeri alınmasıyla başlamıştır (GİGM, 2015). Bu tarihten itibaren artarak devam eden kitlesel göç hareketine yönelik ilk düzenleme 30 Mart 2012 tarihinde İçişleri Bakanlığı tarafından yürürlüğe konulan “Türkiye’ye Toplu Sığınma Amacıyla Gelen Suriye Arap Cumhuriyeti Vatandaşlarının ve Suriye Arap Cumhuriyetinde İkamet Eden Vatansız Kişilerin Kabulüne ve Barındırılmasına İlişkin Yönerge”dir (GİGM, 2015). Bu yönergeyle, kitlesel sığınma durumlarında ortaya çıkan acil koruma ihtiyaçlarının karşılanması hedefiyle, açık kapı politikası, geri göndermeme ilkesi ve insan haklarına uygun temel standartların sağlanması üzere üç temel kriter üzerinden tanımlanan geçici koruma rejiminin zemini oluşturulmuştur (GİGM, 2015). 2013 yılında Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK)’nun kabul edilmesiyle birlikte, ulusal mevzuata giren geçici koruma statüsü kapsamında Suriye’den gelen vatandaşlara, mültecilere ve vatansızlara yönelik barınma, sağlık, eğitim, iş piyasasına erişim, sosyal yardım, tercümanlık ve benzeri hizmetler sağlanmaktadır.

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM) verilerine göre, geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin yaklaşık yüzde 94’ü çeşitli illerde ikamet etmekte, yüzde 6’sı ise Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı’nın (AFAD) on ilde kurduğu ve yönetimini 2018 yılı itibarıyla GİGM’e devrettiği geçici barınma merkezlerinde yaşamaktadır (bkz. Şekil 1).

Şekil 1. Geçici Barınma Merkezleri İçinde ve Dışında Kalan Suriyeliler



Kaynak: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü İstatistikleri, 31.05.2018¹

Halihazırda Şanlıurfa, Gaziantep, Kilis, Kahramanmaraş, Mardin, Hatay, Adana, Adıyaman, Osmaniye ve Malatya illerinde toplam 21 Geçici Barınma Merkezi bulunmaktadır (bkz. Şekil 2).

Şekil 2. Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelilerin Barınma Merkezlerine Göre Dağılımı

GEÇİCİ BARINMA MERKEZLERİ	TOPLAM
ŞANLIURFA	72.610
GAZİANTEP	23.715
KİLİS	23.212
KAHRAMANMARAŞ	16.697
MARDİN	2.612
HATAY	17.105
ADANA	26.544
ADİYAMAN	8.819
OSMANIYE	14.139
MALATYA	9.396
TOPLAM	214.849
GEÇİCİ BARINMA MERKEZLERİ DIŞINDA KALAN SURIYELİ SAYISI	3.368.585
ÜLKEMİZDE BULUNAN TOPLAM SURIYELİ SAYISI	3.583.434

Kaynak: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü İstatistikleri, 31.05.2018

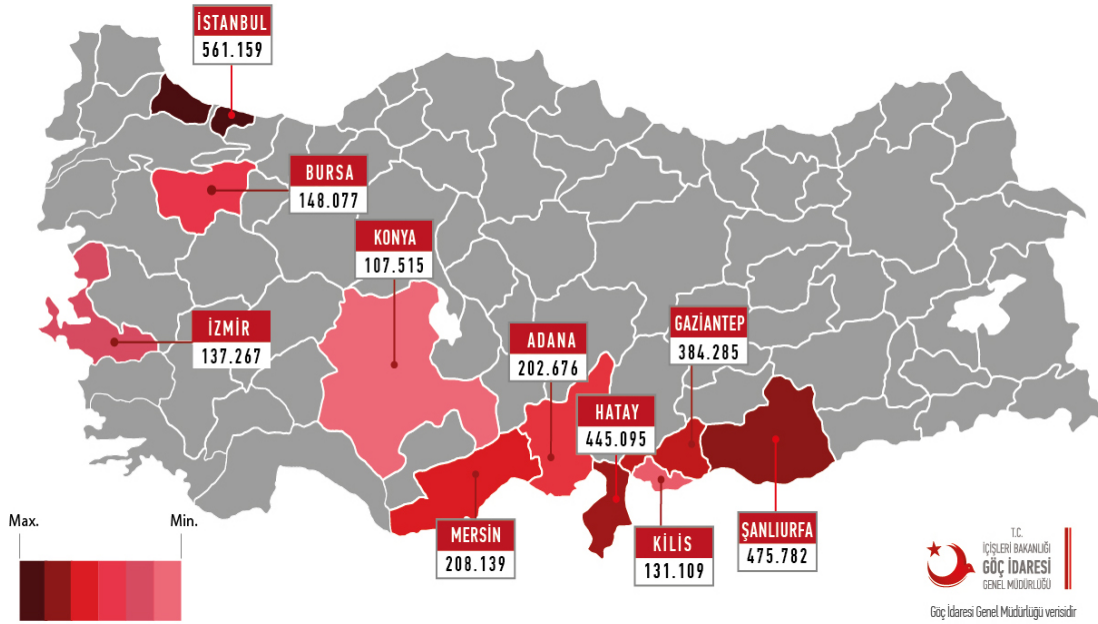
Kurulmasından itibaren geçici barınma merkezlerinin dünya genelinde mülteci kamplarıyla kıyaslandığında oldukça yüksek standartlara sahip olduğu uluslararası kuruluşlar tarafından

¹ Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Göç İstatistikleri için, bkz. GIGM (2018) http://www.goc.gov.tr/icerik6/gecici-koruma_363_378_4713_icerik

yayınlanan raporlarda sıklıkla vurgulanmaktadır (European Parliament, 2016; UNHCR, 2016; WHO, 2014). Kamplarda temel barınma ihtiyacının karşılanması yanı sıra, sağlık, eğitim, meslek kursları, psiko-sosyal destek, hak temelli farkındalık kampanyaları gibi kapsamlı hizmetler sunulmaktadır (AFAD, 2018). Nitekim, AFAD'ın geçici barınma merkezlerinin yönetiminde geliştirdiği Afet Geçici Kent Yönetim Sistemi (AFKEN) 2015 yılında BM Kamu Hizmetlerinde birincilik ödülü almıştır. Ailedeki fert sayısına göre aynı ve nakdi yardım yapılmasını sağlayan AFAD kart uygulaması ise sığınmacıların temel ihtiyaçlarını giderebilmesi için verilmektedir (AFAD, 2018a).

Barınma merkezleri dışındaki Suriyelilerin yoğunlukla yaşadığı ilk on il ise sırasıyla İstanbul, Şanlıurfa, Hatay, Gaziantep, Mersin, Adana, Bursa, İzmir, Kilis, ve Konya'dır (bkz. Şekil 3).

Şekil 3. Geçici Koruma Kapsamında Bulunan Suriyelilerin İlk 10 İle Göre Dağılımı



Kaynak: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü İstatistikleri, 31.05.2018

Suriye savaşının neden olduğu kitlesel göç hareketi Türkiye'nin 'kaynak, geçiş ve hedef ülke' olarak uluslararası göç rejimindeki çok yönlü rolünü pekiştirmekle birlikte, göç yönetiminin bir kamu politikası olarak artan önemini de ön plana çıkartmıştır (Memişoğlu ve Eryurt, 2018). World Bank tarafından 2015'te yayınlanan bir raporda Türkiye'nin bu büyük ölçekli krizinin yönetiminde uyguladığı politikanın iki kendine has özelliği neticesinde, küresel mülteci müdahale alanında örnek oluşturmuştur (World Bank, 2015) Bu iki özellik,

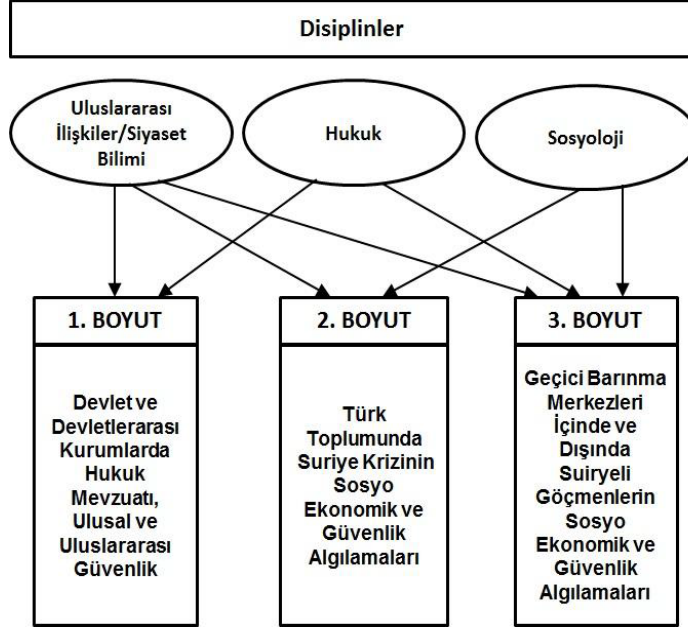
maliyetlerin karşılanmasına yönelik hükümet-odaklı yaklaşım ve dünyada diğer büyük mülteci ev sahibi ülkelerin 'kamp-odaklı' yaklaşımına karşın mültecilerin kamp dışında bir yaşam kurmasını destekleyen kalkınma odaklı yaklaşımdır. Raporda özellikle vurgu yapılan, mültecilerin sosyal ve ekonomik açıdan kendilerine yetebilmelerinin desteklendiği, koruma ve hareketlilik özgürlükleri sağlandığında, ev sahibi ülkelere ekonomik anlamda daha çok katkıda bulunabilme potansiyelleridir. Bu durumun aynı şekilde, ülkelere geri döndüğünde de daha pozitif etkileri olduğu ifade edilmektedir. Mültecilere yönelik ayrı hizmet kanalları oluşturmak yerine, mültecilerin var olan mevcut hizmetler içerisine entegre edilmesinin daha uygun maliyetli ve sürdürülebilir olduğunun altı çizilmektedir. Ancak bu durum aynı zamanda, hem geçici koruma kapsamındaki Suriyeliler hem de yerel halk açısından barınma ve konut açığı, sosyal hizmetlerde açık, işsizlik, ve sosyal gerilim potansiyeli gibi sosyo-ekonomik zorluklara da neden olmaktadır. Suriye kriziyle birlikte kamuoyunda da ilgi odağı haline gelen Türkiye'nin göç gündemi, mülteciler ve yerel halk açısından ekonomik, sosyal, kültürel alanlarda karşılıklı uyum gerektiren; ilerleyen bölümlerde detaylı olarak ele alınacağı üzere, hem fırsatlar hem zorluklar barındıran yeni bir toplumsal uyum sürecini de beraberinde getirmiştir.

Gereç ve Yöntem

Proje, disiplinler arası olarak uluslararası ilişkiler, siyaset bilimi, hukuk ve sosyolojinin farklı araştırma yöntemlerini odaklanmış amaç ve hedeflere ulaşılması için üç boyutlu bir tasarımdan oluşur.

Projenin üç boyutlu tasarımının birinci boyutu, devlet ve devletlerarası boyutundan bakıldığında uluslararası standartlar, coğrafi çekince, hukuksal mevzuat, sınır güvenliği ve ulusal ve uluslararası kurumlar gibi konuları inceler. İkinci boyutu, toplumun krize bakışı ve medyadaki yansımalarına odaklanır. Üçüncü boyutu ise Suriyeli göçmenlerin durumları ve bakış açılarını araştırır. Projemizin özgün değeri Suriye krizi gibi Türkiye'yi yakından ilgilendiren önemli bir konuyu çok boyutlu olarak ele alması, farklı boyutlardaki tüm bu konuları farklı disiplinlerin araştırma yöntem ve prensipleriyle birleştirilerek disiplinler-arası bir çalışma ortaya koyması olarak tanımlanabilir. Buna göre projenin araştırma ekibi, uluslararası ilişkiler (1 proje yürütücüsü, 1 araştırmacı), siyaset bilimi (1) hukuk (2) ve sosyoloji (1) gibi farklı disiplinleri temsil etmektedir. Projemizin literatüre katkısı düşünüldüğünde hukuk mevzuatında yeni gelecek olan mülteciler kanunu altında yapılan ilk çalışmalardan biri olacağını, Türkiye'de eksik olan geniş güvenlik kavramı ve uygulamasının sağlanması konularındaki yazına ve Türkiye'de kriz yönetimi ve ilgili literatüre çok boyutlu katkı sağlayacağını söylemek mümkündür

Şekil 4. Projenin Üç Boyutlu Tasarımı



Şemanın birinci boyutu olan devlet ve uluslararası kurumlar, ulusal ve uluslararası standartlar ile sınır güvenliği ve hukuksal göç mevzuatı: 'yukarıdan aşağıya ve aşağıdan yukarı' olan yöntem uygulamasıyla gerçekleşecektir. Bu kapsamda insani güvenlik boyutunun yukarı yansımalarını inceleyecektir. Yukarıdan aşağı olan yaklaşım, devlet ve devletlerarası kurumların siyaset planlamasında birbirleri ile olan ilişkilerinden doğan ve toplum ve yerel idareler üzerinde bu politikaların etkisinden oluşur. Aşağıdan yukarı yaklaşım ise sivil toplum örgütleri ve tabana ait kurumlar ve kişilerin kendilerini etkileyen bu politikaların icraatında oynadıkları yerel rollerden ötürü, 'yukarıdan' gelen politikaları etkileyebilmeleri hatta değiştirebilmelerinden oluşur. Genellikle bu iki yaklaşımın birbirlerini etkilemeleri koşulsallık süreci ile gerçekleşir. Burada 'yukarıdan' gelen etkenin 'aşağıya' ulaşması ilkelerin politikaların içinde konuşlandırılması ve bu ilkelerin 'aşağısı' tarafından içselleştirilmesiyle gerçekleşir. İçselleştirilmiş ilkeler ise değişime uğrayarak yukarıdan gelen politikaları ve politikaları üreten kurumları etkiler. Bu yöntem genellikle savaş sonrası yapılanma ve devlet inşası konularına uygulanır. Örneğin Bosna Hersek üzerine yapılan iki çalışmada bu yöntem uygulanmıştır. (Aybet 2010 ve Aybet ve Bieber 2011). Ayrıca yukarı ve aşağı ile olan iletişim süreçlerini en iyi inceleyen yapıtlar arasında Lederach'ın çalışması bulunmaktadır. (Lederach 2000). Bu çalışmada süreç olarak koşulsallık ile değişen ilkeler yerine algıların birbirlerine iletişimleri ve etkilerini çalıştaylar üzerinden sağlanmıştır. Böylece 'aşağıdan' gelen algılamaların mevzuat ve kurum

üzerinde etkilerini inceleyeceğiz.

İkinci boyut ise Türk toplumunun sosyo-ekonomik ve güvelik algılamalarını anket ve derinlemesine görüşmeler ile karma bir metot uygulayarak ilerleyecektir. Karma araştırma yöntemlerinin kullanılmasının çeşitli avantajları vardır. Öncelikle derinlemesine görüşmeler bire bir gözlem imkanı sunarken, anket yöntemi çok yönlülüğü verimliliği ve toplanan verilerin genelleştirilebilir olması sayesinde araştırma konusu hakkında bilgimizi derinleştirir ve geliştirir. Anket araştırma yönteminde kullanılan kapalı-uçlu (close-ended) sorular sayesinde algı, tutum ve davranışlar niceliksel bir şekilde ölçülebilir ve elde edilen veri istatistiksel olarak analiz edilebilir. Anket yöntemi, büyük bir nüfusun tutum ve özelliklerinin temsili bir şekilde geliştirilmesi ve incelenmesinde mevcut tek yoldur. Böylece bir araştırma içerisinde karma araştırma yöntemlerinin kullanılması (derinlemesine görüşmeler ve anket) konu hakkında daha detaylı bilgi edinilmesi açısından önemlidir. Ayrıca, çapraz nüfus genelleştirmesi (cross-population generalizability) gerektiren araştırmalarda farklı alt grupları da analize eklemesi bakımından tercih edilir. Buna karşılık, derinlemesine görüşmelerden elde edilen niteliksel veriler fikir ve görüşlerin çeşitliliğini yansıtmaları, verilerin orijinal olması bakımından değerlidir. Araştırma sorusuna farklı açılardan bakmaya gerektiren disiplinler arası çalışmalarda, veriler arasındaki uyumsuzlukları test etmek için, genelleştirme yapılması gereken durumlarda bunun gibi karma araştırma yöntemleri kullanılması tavsiye edilir.

1. İkinci boyutun birinci ayağı, Suriyelilerin yoğunlukla yaşadığı, Gaziantep ve Şanlıurfa toplam 59 (sayısında) Türkiye vatandaşıyla derinlemesine olan görüşmelerden oluşmaktadır. Görüşmelerin araştırmacı ve bursiyerler tarafından yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşmeler şeklinde gerçekleştirilmiştir. Projenin genel amaçları ve araştırma sorularına uyumlu olarak, bireysel görüşmeler karşılıklı ve etkileşimli iletişim yoluyla nitel veri toplamayı amaçlamaktadır. Bu kapsamda geçici barınma merkezlerinin dışında yaşayan Suriyelilerin Türk toplumunun arasında yaşamaları açısından, bu koşulların verilen sağlık, sosyal ve eğitim hizmetleri üzerinde etkileri, toplum üzerinde cinsiyet ve aile yapısı üzerindeki etkileri, ve sınır güvenliği konusundaki algıları üzerine durulacaktır.
2. İkinci boyutun ikinci ayağı olan anket çalışmasında alanında deneyimli bir firmadan hizmet alımı gerçekleştirildi. Anket çalışmasının gerçekleştirileceği bölgeler: Akçakale, Mardin, Osmaniye ve Hatay olarak seçilmiştir. Anket çalışmasının gerçekleştireceği nicel çalışmada, il bazlı raporlama yapılacağı için, hedef kitlenin homojen yapısı

dikkate alınarak, yüzde 95 güven düzeyinde artı/eksi yüzde 3 hata payıyla analiz yapılması ve önerilen bölgeler bazında en az 400 adet görüşme gerçekleştirmeye elverişli bir örneklem gerekli koşul olarak seçilmiştir. Anket geçici barınma merkezlerinde ve dışında yaşayan Suriyelilerin topluma sosyo ekonomik, güvenlik ve cinsiyet ve aile ilişkileri açısından etkilerinin algılarını tespit etmek üzere sorular yönlendirecektir. Akçakale sınır güvenliği algılamaları, Mardin toplumsal cinsiyet ilişkileri açısından, Osmaniye, çoğunluğu Suriyeli Türkmen göçmenlerin bulunduğu bölge olduğundan, toplumun algılarında diğer bölgelerden farkı anlamak için ve Hatay'ın da geçici barınma merkezlerinin yoğunluğundan dolayı bu anket çalışmasının odaklandığı bölgeler olarak seçilmişlerdir.

3. İkinci boyutun üçüncü ayağı ise, toplumun krize bakışında Suriye krizinin medyaya yansımaları İçerik analizi ve eleştirel söylem analizi ile değerlendirilecektir. Araştırmanın bu kısmı araştırmacı tarafından birbirini tamamlayan iki yöntem olan içerik analizi ve Teun A. van Dijk'in geliştirdiği eleştirel söylem analizi yöntemleri kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Bu yöntemler ile, farklı siyasi çizgileri temsil eden ve farklı ideolojik yayın politikasına sahip olan medya kurumlarının Suriye krizi ile ilgili haberlere nasıl yaklaştığı, hangi temaların ön plana çıkarıldığı, haberlerin nasıl iletiltiği, söylem vasıtasıyla haber metinlerinde egemen düşüncelerin, yaklaşımların nasıl öne çıkarıldığı ve toplumda nasıl yeniden inşa edildiğini görmek amacıyla yapılmıştır. Bu bağlamda, örneklem olarak seçilen Sabah, Hürriyet, Yeni Şafak ve Sözcü gazetelerindeki haberler, birbirini tamamlayan iki yöntem olan içerik analizi ve Teun A. van Dijk'in geliştirdiği eleştirel söylem analizi yöntemleri ile analiz edilmiştir.

Üçüncü boyutta göçmenlerin durumu ve algılarını incelemek için:

1. Öncelikle Mardin'de yapılacak görüşmelerin temel amacı (a) Suriye'den iç savaş nedeni ile gelen göçün hem Suriye'li kadınlar, hem de Türkiyeli kadınlar üzerindeki etkisini derinlemesine araştırmak, (b) Bu etkinin toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri açısından mekanizmalarını anlayabilmek, (c) Bu konuda kadınları ve çocukları koruyacak politikalar üretmektir. Bu araştırmada Suriye'li gelinler, aileleri ve çevre ile derinlemesine mülakatlar yapılmıştır. görüşmeciler Mardin bölgesinde kartopu yöntemi ile seçilecektir. Toplam 15 civarında mülakat, "yaşam öyküsü" yöntemi ile gerçekleştirilecektir. Yaşam öyküsü metodu bireyin anlatırken kendince önemli gördüğü özelliklerini ve bu özelliklerine karşı tutumunu, bunların oluşmasında rol oynayan geçmiş olaylara ve kişilere verdiği önemi yansıtır. Yaşamöyküsü kısaca

anlatıldığı zamanlar, birey kendisi için en önemli olan olayları dile getirir. Bu da bireyi inceleyen kişiye, onun değerleri, beklentileri, gereksinimleri ve çatışmaları, kısaca kişilik dinamiği hakkında ipuçları verir.

2. Üçüncü boyutun ikinci ayağında, Kilis, Gaziantep, Şanlıurfa, Osmaniye illerindeki geçicikoruma merkezlerinde barınan Suriyeli göçmenle yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşmeler yapılacaktır. Projenin genel amaçları ve araştırma sorularına uyumlu olarak, bireysel görüşmeler karşılıklı ve etkileşimli iletişim yoluyla nitel veri toplamayı amaçlamaktadır. Görüşmelerde göçmenlerin aşağıdaki konularla ilgili algı ve görüşlerinin öğrenilmesine öncelik verilecektir:
 - ❖ Suriye kriziyle oluşan nüfus hareketlerinden etkilenen bireylerin demografik özellikleri, Türkiye'ye giriş koşulları
 - ❖ Bireylerin geçici koruma merkezlerinde sunulan barınma, sağlık, eğitim, meslek eğitimi, psikolojik destek gibi hizmetlerden yararlanma düzeyi
 - ❖ Koruma merkezleri kamusal alanlarında merkez görevlileri ve diğer göçmenlerle kurulan ilişkiler
 - ❖ Bireyin güvenlik algısı
 - ❖ Ekonomik koşullarının yarattığı sorunlar
 - ❖ Toplumsal cinsiyet rollerinin günlük yaşama etkileri
 - ❖ Yerel toplumla ilişkiler
3. Üçüncü boyutun en son mülakatlar serisi ise Gaziantep ve Şanlıurfa illerinde geçici koruma merkezleri dışında ikamet eden toplam 44 (sayısında) Suriyeli göçmenle yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Projenin genel amaçları ve araştırma sorularına uyumlu olarak, bireysel görüşmeler karşılıklı ve etkileşimli iletişim yoluyla nitel veri toplamayı amaçlamaktadır. Bireylerin demografik özellikleri, Türkiye'ye giriş koşulları ve ikamet ettikleri ilde kayıt durumlarıyla ilgili genel soruların ardından, görüşmelerde göçmenlerin ikamet ettikleri kentlerde özellikle eğitim ve sağlık hizmetlerine erişim ve yararlanma düzeyiyle ilgili algı ve görüşlerinin öğrenilmesine öncelik verilmiştir.

Hem konu hem yöntem itibarıyla uluslararası ilişkiler, siyaset bilimi, hukuk ve sosyolojiyi bir yöntem altında toplayan Disiplinler Arası bir çalışma olması: Yöntem bölümünde araştırma şemasında da gösterildiği gibi bu projenin özgün değeri, Suriye krizi gibi Türkiye'yi

yakından ilgilendiren önemli bir konuyu çok boyutlu olarak ele almasıdır. Proje üç boyutlu bir araştırma olarak tasarlanmıştır. Buna göre devlet ve devletlerarası boyutundan bakıldığında uluslararası standartlar, coğrafi çekince, sınır güvenliği gibi konular incelenmektedir. Krizin toplum tarafından algılamaları düzeyinde ise toplumun krize bakışı ve medyadaki yansımaları derinlemesine görüşmeler ve anket çalışmalarıyla gerçekleştirilmiştir. Suriyeli göçmenlerin durumları ve bakış açıları ise derinlemesine görüşmelerle araştırılacaktır. Aynı zamanda, farklı boyutlardaki tüm bu konular farklı disiplinlerin araştırma yöntem ve prensipleri birleştirilerek disiplinler-arası bir çalışma olarak ilerleyecektir. Buna göre projenin araştırma ekibi, uluslararası ilişkiler, siyaset bilimi, hukuk ve sosyoloji gibi farklı disiplinleri temsil etmektedir.

1. BİRİNCİ BOYUT: KURUMLAR, MEVZUAT VE GÜVENLİK

1.1 Hukuki Mevzuat

Mültecilerin uluslararası alanda korunmasının hukuki temelini uluslararası insan hakları hukuku, uluslararası mülteci hukuku ve bazı durumlarda uluslararası insancıl hukuk ile uluslararası ceza hukuku oluşturmaktadır (Aygün ve Kaya, 2016:90). Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) uluslararası korumayı kişinin kendi ülkesinde sağlanamayan ulusal koruma yoksunluğundan dolayı menşe ülkesi dışında temel haklarının korunmasını amaçlayan, temeli uluslararası hukuka dayanan uluslararası toplum tarafından sağlanan koruma olarak tanımlamaktadır (UNHCR, 2006:13).

Birinci Dünya Savaşı sonrası dönemde yaşanan yoğun nüfus hareketleri neticesinde mülteci haklarının korunması Milletler Cemiyeti yapısı altında uluslararası gündeme taşınmış ve bu alanda devletler arasında çeşitli düzenlemeler yapılmıştır. 1921'de kurulan ve komiserliğini Dr Fritdjof Nansen'in üstlendiği 'Rus Mülteciler için Yüksek Komiserlik Ofisi' [Office of the High Commissioner for Russian Refugees]; 1930'da oluşturulan 'Uluslararası Nansen Mülteciler Ofisi' [International Nansen Office for Refugees] ve 1938'de yeniden yapılandırılan 'Mülteciler için Yüksek Komiserlik ve Mülteciler üzerine Hükümetlerarası Komite' [High Commissioner for Refugees and Intergovernmental Committee on Refugees] bu düzenlemelere örnek gösterilebilir (UNHCR, 2005:5). Ancak, Milletler Cemiyeti döneminde uluslararası ölçekte kabul görececek bir mülteci tanımı yapılmadığı gibi, koruma uygulamaları da belirli gruplarla sınırlı kalmıştır (Uzun, 2016:64).

İkinci Dünya Savaşı'nın yıkıcı etkileri sonucunda ise yaklaşık 20 milyon insanın savaş nedeniyle zorunlu göçe maruz kalmış olması, konuya yönelik daha geniş kapsamlı bir müdahale mekanizması geliştirilmesi gereksinimini doğurmuştur (Kaya ve Yılmaz-Eren, 2014:13). Birleşmiş Milletlerin (BM) kurulmasıyla birlikte, hukuka dayalı ve hak temelli bir uluslararası mülteci rejiminin oluşturulması süreci de böylece ivme kazanmıştır (Goodwin-Gill 2008; Loescher ve Milner, 2011). BM bu süreçte öncül bir rol üstlenerek, öncelikle 1948 tarihli İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nde ilticaya temel bir insan hakkı olarak yer verilmiştir. Beyannamenin 14. Maddesi iltica hakkını 'herkesin zulüm karşısında başka ülkelerde sığınma talebinde bulunma ve sığınma olanağından yararlanma hakkına sahiptir' olarak tanımlamaktadır. 1950 yılında ise kurumsal olarak mültecilerin korunması, sığındıkları ülkeye ya da üçüncü bir ülkeye entegre olmalarını desteklemek amacıyla BMMYK

kurulmuştur. İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin uluslararası hukuk açısından bağlayıcı bir kaynak olmaması nedeniyle, bu alandaki çalışmalar devam etmiş ve uluslararası mülteci hukukunun temeli olarak kabul edilen BM Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair Sözleşme (bundan sonra 1951 Cenevre Sözleşmesi), 28 Temmuz 1951 tarihinde Cenevre'de imzalanmıştır. Sözleşme mülteci tanımı, mülteci haklarının kapsamı ve devletlerin bu alandaki yükümlülüklerini düzenlemektedir. Sözleşmeye göre, mülteci² kavramı şu koşullar çerçevesinde belirlenmiştir:

'1 Ocak 1951'den önce meydana gelen olaylar sonucunda ve ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri yüzünden, zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan, ya da söz konusu korku nedeniyle, yararlanmak istemeyen; yahut tabiiyeti yoksa ve bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen her şahsa uygulanacaktır. Birden fazla tabiiyeti olan bir kişi hakkındaki "vatandaşı olduğu ülke" ifadesi, tabiiyetini haiz olduğu ülkelerden her birini kasteder ve bir kişi, haklı bir sebebe dayalı bir korku olmaksızın, vatandaşı olduğu ülkelerden birinin korumasından yararlanamıyorsa

vatandaşı olduğu ülkenin korumasından mahrum sayılmayacaktır (Madde 1A/2). Sözleşmenin yaptığı tanım çerçevesinde, mülteci statüsü için zulme uğramaktan haklı nedenlerle korkma, zulme uğrama korkusunun ırk, din, milliyet, belirli bir toplumsal gruba mensup olma veya siyasi düşüncelerden kaynaklı olması; ve bu sebepten ülke dışında bulunma ve kendi ülkesinin korunmasından yoksun olma, yararlanmamak istememe veya ülkesine geri dönememe gibi koşulları içermektedir. Sözleşmede bireyin mülteci statüsünün ortadan kalkmasına yönelik sebepleri ise ilgili madde şu şekilde düzenlenmiştir:

- '(1) vatandaşı olduğu ülkenin korumasından kendi isteği ile tekrar yararlanırsa veya,
- (2) vatandaşlığını kaybettikten sonra kendi arzusu ile tekrar kazanırsa; veya,
- (3) yeni bir vatandaşlık kazanmışsa ve vatandaşlığını yeni kazandığı ülkenin himayesinden yararlanıyorsa; veya,
- (4) kendi arzusu ile terk ettiği veya zulüm korkusu ile dışında bulunduğu ülkeye kendi arzusu ile tekrar yerleşmek üzere dönmüşse veya ,
- (5) mülteci tanınmasını sağlayan koşullar ortadan kalktığı için vatandaşı olduğu ülkenin korumasından yararlanmaktan sakınmaya artık devam edemezse;
- (6) Tabiiyetsiz olup da, mülteci tanınmasını yol açan koşullar ortadan kalktığı için, normal ikametgahının bulunduğu ülkeye dönebilecek durumda ise; bu kişiye

² Çalışmamızda 'mülteci' ve 'sığınmacı' terimleri zaman zaman birbiri yerine kullanılmaktadır.

Sözleşmenin uygulanması sona erecektir' (Madde 1C/1-6).

Cenevre Sözleşmesi uluslararası mülteci hukukunun temel unsurlarından biri olarak kabul edilen *geri göndermeme (non-refoulement)* ilkesini çekinceye izin verilmeyen yükümler arasında saymaktadır. Sözleşmenin 33.maddesine göre 'bir mülteciyi, ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir sosyal gruba mensubiyeti veya siyasi fikirleri dolayısıyla hayatı ya da özgürlüğü tehdit altında olacak ülkelerin sınırlarına, her ne şekilde olursa olsun geri göndermeyecek veya iade etmeyecektir'. Literatürde belirtildiği üzere, geri gönderilmeme ilkesi hukuki açıdan mülteci statüsü henüz kesinleşmemiş ve resmiyet kazanmamış kişiler için de geçerlidir (Uzun, 2016). Bu bağlamda Sözleşmenin ve mülteci hukukunun eksik kaldığı durumlarda uluslararası insan hakları hukuku tamamlayıcı rol oynamaktadır

Sözleşme ayrıca mültecilerin mülkiyet edinme hakkı (Madde 13); adalete erişim ve mahkemeye başvurma hakkı (Madde 16); çalışma hakkı ve kendi işinde çalışarak gelir elde etme hakkı (Madde 17-18); vergi yükümlülükleri (Madde 29); eğitim hakkı (Madde 22); sosyal güvenlikten yararlanma hakkı (Madde 23); seyahat ve ikamet hakkı ve statülerini belgeleme imkanı tanıyan kimlik kartı sağlanması (Madde 26-27) gibi hakları ve yükümlülükleri kapsayan hukuki koruma çerçevesini düzenlemektedir.

Cenevre Sözleşmesi'nin kabul edilmesinden sonra yeni mülteci durumlarının ortaya çıkması ve sözleşmenin daha kapsayıcı hale getirilmesi amacıyla, 1967 yılında BM Genel Kurulu'nda kabul edilen '1951 Sözleşmesine Ek Mültecilerin Statüsüne İlişkin Protokol'le birlikte, Sözleşmedeki tanımdan '1 Ocak 1951'den önce meydana gelen olaylar sonucunda' ve 'Söz konusu olaylar sonucunda' gibi coğrafi ve zaman sınırlaması getiren ibareler kaldırılmıştır. Böylece Cenevre Sözleşmesi başta Avrupa'daki mültecilere odaklanırken, protokolle birlikte evrensel hale getirilmiştir (Loescher ve Milner, 2011:191). Cenevre Sözleşmesi uluslararası mülteci hukuku alanında bölgesel insan hakları mekanizmalarının gelişmesi açısından da bir zemin oluşturmuştur. Türkiye'nin de taraf olduğu Avrupa Konseyi Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS) doğrudan iltica hakkına atıfta bulunan bir madde içermese de, AİHS'in getirdiği çeşitli yükümlülükler mülteci haklarını da yakından ilgilendirmektedir. Nitekim Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) yaşam hakkı, işkence yasağı, adil yargılanma hakkı, aileye ve özel yaşama saygı hakkı, güvenli üçüncü ülke kavramından yararlanma hakkı, etkin bir hukuki çözümden yararlanma hakkı gibi AİHS kapsamında yer verilen yükümlülüklerle mülteci haklarını bağdaştıran kararlar neticesinde

mülteci haklarının korunmasına destek vermektedir (Kaya ve Yılmaz-Eren, 2014:15). AIHM kararlarının iltica hakkının Türk mevzuatında da gelişiminde etkili olduğu belirtilmektedir (Kaya ve Yılmaz-Eren, 2014:23). Türkiye 1951 Cenevre Sözleşmesi'ne ilk taraf olan devletler arasında yer almakla birlikte, Sözleşmenin 1. Maddesi B1 fıkrasında tanınan seçimlik hakkına istinaden 29 Ağustos 1961 tarihinde yayınladığı bir deklarasyonla 'Avrupa'da meydana gelen olaylar' neticesinde mülteci statüsü tanıyacağını beyan etmiştir (TBMM Dışişleri Komisyonu Raporu, 1961). Böylece, Sözleşmeyi coğrafi sınırlama ile kabul etmiştir. Türkiye Sözleşme çerçevesinde 1967 yılında kabul edilen ek Protokole coğrafi sınırlamayı muhafaza ederek taraf olmuştur. Günümüzde coğrafi sınırlama uygulaması mülteci statüsü tanımında hala devam etmekte olup, Avrupa dışından gelen kişilere yönelik yeni yasal düzenlemelere ilerleyen kısımlarda yer verilecektir.

Türkiye'de mülteciler ve sığınmacılar alanında yapılan ilk düzenlemeler arasında genel çerçevede yabancılar hukukuna ilişkin 2510 sayılı İskan Kanunu (1934) ve 5543 sayılı İskan Kanunu (2006), 5683 sayılı Yabancıların İkamet ve Seyahati Hakkında Kanun (1950), 5682 sayılı Pasaport Kanunu (1950) yer almaktadır (Barkın, 2014:350). Burada vurgulanması gereken temel bir husus, uluslararası hukukta bağlayıcı bir göçmen tanımı olmadığı ve Türk hukuk sisteminde de göçmen teriminin kullanımında özel bir durum söz konusu olduğudur. Göçmen statüsü, İskan Kanunu'nda belirtildiği üzere hukuki bir statü olarak, sadece Türk soylu ve Türk kültürüne bağlı olup yerleşme niyetine sahip bulunan bireysel ya da toplu olarak ülkeye varan yabancıları kategorize etmek için kullanılan özel bir anlama sahiptir.³ Bu sebeple, özellikle hukuki açıdan, göç eylemiyle bağlantılı ancak göçmen statüsü kapsamında olmayan bireyler yabancı olarak nitelendirilmektedir.⁴

1990'lı yılların başından itibaren ise Türkiye'ye yönelik artan ve çeşitlenen karma göç akımlarının da etkisiyle, göç ve iltica alanında daha aktif bir politika yürütülmeye başlanmıştır. Uluslararası antlaşmalara taraf olduğu, ilgili bölgesel ve uluslararası kuruluşlarla kurumsal bağlarını güçlendirdiği, iltica ve göç alanında hukuki ve kurumsal çerçevenin etkin bir şekilde yeniden yapılandırıldığı bir süreç başlamıştır (İçduygu ve Aksel, 2012; Memişoğlu,

³ Türk hukuk sisteminde göçmen tanımı için, bkz. 5543 sayılı İskan Kanunu Madde 3(1d). Bu çalışmada göçmen, mülteci ve sığınmacı terimlerinin ulusal ve uluslararası hukuka dayanan kavramsal farklılıkları göz önünde bulundurulmaktadır. Ancak uluslararası ve ulusal literatürde yaygın kullanım diline benzer olarak, bu çalışma kapsamında da Türkiye'de geçici koruma statüsünde bulunan Suriyelileri ifade ederken, göçmen, sığınmacı ve mülteci terimleri değişmeli olarak kullanılmıştır.

⁴ Bu terminoloji 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nda da muhafaza edilmektedir. Kanuna göre, Türkiye Cumhuriyeti Devleti ile vatandaşlık bağı bulunmayan kişiler yabancı statüsündedir (YUKK, Madde 3).

2014:8). Nitekim 1994 yılında yürürlüğe giren bir yönetmelikle ülkenin sınırlarına bireysel ve toplu sığınma amacıyla gelen yabancılara sağlanacak koruma çerçevesi düzenlenmiştir. Kısaca 1994 Yönetmeliği olarak ifade edilen “Türkiye’ye İltica Eden veya Başka Bir Ülkeye İltica Etmek Üzere Türkiye’den İkamet İzni Talep eden Münferit Yabancılar İle Topluca Sığınma Amacıyla Sınırlarımıza Gelen Yabancılara ve Olabilecek Nüfus Hareketlerine Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik”, doğrudan sığınma olaylarına yönelik ilk genel düzenleyici belge niteliğindedir (Kaya ve Yılmaz-Eren, 2014:22). 1994 Yönetmeliğinin sığınmacıların korunmasında önemli iyileştirmeler getirdiği, ancak dayandığı bir kanun bulunmaması sebebiyle, mülteci statüsü tanımlamada yaşanan sorunlar ve prosedürel zorluklardan dolayı uygulamada problemler yaşandığı belirtilmektedir (Kirişçi, 2001:81; Kaya ve Yılmaz-Eren, 2014:23). 1994 Yönetmeliği 2014 yılında kabul edilen Geçici Koruma Yönetmeliği’ne kadar yürürlükte kalmıştır (Ekşi, 2014).

Göç ve iltica alanında gerçekleştirilen hukuki ve kurumsal düzenlemeler, 2000’li yıllar boyunca devam etmiş; Türkiye’nin Avrupa Birliği (AB) Mevzuatına tam üyelik perspektifi çerçevesinde uyum sağlanmasına yönelik yapılan çalışmalarla yakından ilintili olarak ilerlemiştir (Memişoğlu, 2014). 2008 yılında İçişleri Bakanlığı’na bağlı olarak İltica ve Göç Mevzuatı ve İdari Kapasitesini Geliştirme ve Uygulama Bürosu kurulmasıyla birlikte, gerek AB müktesebatına uyum süreci, gerekse ülkenin kendi stratejik gereksinimlerinden dolayı kapsayıcı ve uzun vadeli bir göç politikası oluşturma çalışmaları hızlanmıştır. Bu sürecin nihai sonuçlarından temel bir tanesi, Türkiye’nin ilk kapsamlı göç ve iltica yasası olarak tanımlanabilecek 6458 sayılı *Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu*’nun (YUKK) 11 Nisan 2013 tarihli Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmesi olmuştur. YUKK’ta ifade edildiği üzere, Türkiye Cumhuriyeti Devleti ile vatandaşlık bağı bulunmayan kişiler yabancı statüsündedir (YUKK, Madde 3). Daha önce bahsedilen göçmen ve yabancı terminoloji farkından dolayı, göç eylemiyle bağlantılı ancak göçmen statüsü kapsamında olmayan bireyler YUKK kapsamında yabancı olarak nitelendirilmektedir.

6458 sayılı Kanunun düzenlediği konular yabancılara ilişkin düzenlemeler, uluslararası koruma ve idari teşkilatlanma olmak üzere üç başlıkta ele alınmaktadır. YUKK’un temel amacı, yabancıların Türkiye’ye girişleri, Türkiye’de kalışları, ve Türkiye’den çıkışları ile Türkiye’den koruma talep eden yabancılara sağlanacak korumanın kapsamı ve uygulanmasına ilişkin usul ve kuralları; İçişleri Bakanlığı’na bağlı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü’nün (GİGM) kuruluş, görev, yetki ve sorumluluklarını düzenlemektir (YUKK, Madde 1). Kanun, yabancılarla ilgili iş ve işlemleri; sınırlarda, sınır kapılarında ya da Türkiye içinde yabancıların münferit koruma talepleri üzerine sağlanacak uluslararası korumayı,

ayrılmaya zorlandıkları ÷lkeye geri dönemeyen ve kitlesel olarak Türkiye'ye gelen yabancılara acil olarak sağlanacak geçici korumayı, GİGM'in kuruluş, görev, yetki ve sorumluluklarını kapsar (YUKK, Madde 2). İlerleyen kısımlarda detaylı bir şekilde açıklanacağı gibi, YUKK mülteci statüsü tanımlanmasında Türkiye'nin coğrafi sınırlama uygulamasını muhafaza etmektedir. Ancak uluslararası koruma sağlanacak grupları 'mülteci', 'şartlı mülteci', 'ikincil koruma' ve 'geçici koruma' olmak üzere dört farklı kategoriye ayırmaktadır. YUKK aynı zamanda uluslararası hukukta kapsamlı bir şekilde yer bulan 'geri göndermeme ilkesini' de vurgulamaktadır. Nitekim Kanunun 4.maddesinde, 'bu kanun kapsamındaki hiç kimse, işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye tabi tutulacağı veya ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi fikirleri dolayısıyla hayatının veya hürriyetinin tehdit altında bulunacağı bir yere gönderilemez' hükmü yer almaktadır. YUKK aynı zamanda mültecilerin ve sığınmacıların çalışma hakları, eğitim ve öğretimden faydalanma hakları, sağlık hizmetlerine ve sosyal yardıma erişim gibi alanlarda da uluslararası mülteci hukukuna uyumlu düzenlemeler getirmektedir (Madde 89). Söz konusu hükümler incelendiğinde YUKK ve 17 Mart 2016'da kabul edilen YUKK Uygulama Yönetmeliği ile mevzuata önemli yenilikler ve değişikliklerin getirildiği gör÷lmektedir (Erten, 2015).⁵

BMMYK, mültecilerin korunmasına yönelik kalıcı çözümler olarak ÷lkelerine gönüllü geri dönüş, yeniden yerleştirilme ve ilk sığınma ÷lkesine yerel entegrasyonu önermektedir (UNHCR, 2010: 193). BMMYK mültecilerin korunmasında kalıcı çözümlerin etkili olması için ÷lkeler arasında sorumluluk paylaşımı [responsibility sharing], uluslararası işbirliği ve mültecilerin kendi kendine yetebilmesi için politikalar geliştirilmesi gerektiği vurgusu yapan devletlere yol gösterme amaçlı belgeler yayınlamaktadır (UNHCR, 2003; UNHCR, 2010). Gönüllü geri dönüş [voluntary repatriation], kişilerin kendi istekleriyle, menşe ÷lkelerine geri dönebilmeleri ve uluslararası korumadan tekrar faydalanabilmeleridir. Yeniden yerleştirme [resettlement] kişinin üçüncü bir ÷lkeye yeniden yerleştirilmesidir. Yerel entegrasyon [local integration] ise kişilerin, sosyal, ekonomik, kültürel ve hukuki boyutlarda buldukları ÷lkeye entegre olmalarını sağlayan bir süreçtir. Yerel entegrasyon, uluslararası koruma ihtiyacı olan kişilere sosyal haklar tanınması, mültecilerin ev sahibi toplumla uyum sürecini kolaylaştıracak yasal düzenlemeler yapılması olarak da açıklanmaktadır (Hathaway, 2005:978). Daha önce belirtildiği üzere, 1951 Cenevre Sözleşmesi yerel entegrasyonun hukuki çerçevesini belirlemektedir. Sözleşmenin 34. Maddesi aynı zamanda taraf devletlere mültecileri

⁵ 29656 Sayılı ve 17 Mart 2016 tarihli Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik

özümlemeyi ve vatandaşlığa almayı her türlü imkan çerçevesinde kolaylaştırmayı; vatandaşlığa alma işlemlerini çabuklaştırmasını ve masrafları azaltmasını öngörmektedir. Ancak, yerel entegrasyonun kapsamı ve gerçekleşme süratinin mülteci grubunun büyüklüğüne ve mültecilere ev sahipliği yapan ülkenin sosyal ve ekonomik koşullarına bağlı olduğu ifade edilmektedir (UNHCR, 2010:194). YUKK'un Türk mevzuatına getirdiği önemli bir yenilik sosyal uyum ve yerel entegrasyon gibi uzun süren mülteci durumlarında uygulanan politika mekanizmalarının ve stratejilerinin yasal dayanağını oluşturmasıdır. BMMYK'ın bu alanda yürüttüğü çalışmalara uygun olarak, YUKK' la birlikte uyum alanında, kamu kurum ve kuruluşlarının da katkılarından faydalanarak, yabancıların yerel toplumla karşılıklı uyumlarını kolaylaştırmak; Türkiye'de, yeniden yerleştirdikleri ülkede veya ülkelerine geri döndüklerinde sosyal hayatın tüm alanlarında bağımsız hareket edebilmelerini kolaylaştırmak amacıyla bilgi ve beceri kazandırılması amaçlanmıştır (Madde 96). Bu bağlamda, GİGM tarafından yasal uyum, eğitim ve sağlık sistemine uyum, iş gücü piyasasına uyum, sosyal destek hizmetlerine uyum, toplumsal katılım ve uyum alanında amaçlar ve hedefler belirlenen Uyum Strateji Belgesi üzerinde çalışmalar devam etmektedir.

Türkiye'nin Cenevre Sözleşmesi çerçevesinde uyguladığı coğrafi sınırlamadan dolayı, YUKK kapsamında mülteci, şartlı mülteci, ikinci koruma olmak üzere üç farklı uluslararası koruma kategorisine ve geçici koruma kategorisine yer verilmektedir. Kanunda *mülteci* statüsünün Avrupa ülkelerinde meydana gelen olaylar nedeniyle, ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancıya veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen vatansız kişiye statü belirleme işlemleri sonrasında verileceği ifade edilmektedir (Madde 61/1) *Şartlı mülteci* yukarıdaki koşullar çerçevesinde Avrupa ülkeleri dışından gelen kişilere verilecek statü olarak tanımlanmış ve üçüncü ülkeye yerleştirilene kadar şartlı mültecilerin Türkiye'de kalmasına izin verileceği belirtilmektedir (Madde 61/2). *İkincil koruma* statüsü ise mülteci veya şartlı mülteci olarak nitelendirilemeyen, ancak menşe ülkesine veya ikamet ülkesine geri gönderildiği takdirde ölüm cezasına mahkûm olacak veya ölüm cezası infaz edilecek; işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye maruz kalacak; uluslararası veya ülke genelindeki silahlı çatışma durumlarında, ayırım gözetmeyen şiddet hareketleri nedeniyle şahsına yönelik ciddi tehditle karşılaşacak olması nedeniyle menşe ülkesinin veya ikamet ülkesinin korumasından yararlanamayan veya söz konusu tehdit nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancı ya da vatansız kişiye yönelik tanımlanmaktadır (Madde

63/1).

Geçici koruma YUKK'ta ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak sınırlara gelen veya sınırları geçen yabancılara sağlanabilecek statü olarak tanımlanmaktadır (Madde 91). Ancak, YUKK geçici korumanın içeriği ve kapsamına detaylı bir şekilde yer vermemekte ve bu çerçevenin Bakanlar Kurulu tarafından çıkartılacak bir yönetmelikle düzenleneceğini belirtmektedir. Daha önce de belirtildiği üzere, Türkiye'ye sığınan Suriyelilere kitlesel bir zorunlu göç durumu olması ve bireysel statü belirleme hususunun pratikte mümkün olmaması nedeniyle YUKK uyarınca geçici koruma statüsü sağlanmıştır. Bu hususta, Suriye göçünün Türkiye'nin iltica ve göç alanında yeniden yapılandırılan hukuki mevzuatında önemli etkileri olmuş, geçici koruma statüsünün kapsamlı bir şekilde gelişmesine yol açmıştır.

Geçici koruma silahlı çatışma, yaygın şiddet, insan hakları ihlalleri ve doğal afet gibi nedenlerle ülkesini terk etmek zorunda kalan kitlesel göç durumlarında yaygın bir şekilde uygulanan bir koruma türü olmuştur (Fitzpatrick, 2000; İneli-Ciğer 2016). Türkiye'nin 1990'lı yıllar başında Kuzey Irak'tan gelen sığınmacılar için geçici koruma politikası uyguladığı ve 'insani nedenlerle geçici misafirler' tanımının yapıldığı ifade edilmektedir (İhlamur-Öner, 2013:198). Aynı yıllarda Avrupa devletleri de Bosna ve Kosova'daki iç savaş nedeniyle kaçan kişilere geçici koruma sağlamıştır, ancak bu uygulamalar birbirinden farklı olmuştur (Fitzpatrick, 2000:286; Çiçekli, 2009:118). Uluslararası hukukta geçici korumanın tanımını, içeriğini ve kapsamını 1951 Cenevre Sözleşmesi'ne benzer şekilde düzenleyen tek bir uluslararası sözleşme veya belge bulunmamaktadır (UNHCR, 2012:1). Bu hususta AB 20 Temmuz 2001'de kitlesel akınlarla karşı karşıya kalındığında uygulanabilecek düzenleyici bir mekanizmayı oluşturmak adına Geçici Koruma Yönergesini kabul etmiştir.⁶

AB sığınma mevzuatında geçici korumanın hukuki temelini oluşturan Yönergenin 2. Maddesine göre, geçici koruma, üçüncü ülkeden gelen ve kendi ülkesine geri dönemeyen, yerinden edilmiş kişilerin kitlesel sığınması ya da yakın bir kitlesel sığınma tehlikesi durumunda, özellikle de sığınma sisteminin bu akınlara, etkili işleyişi olumsuz biçimde etkilemeksizin başa çıkamayacağına dair riskin bulunması durumunda, ilgili kişilerin ve koruma talep eden diğer kimselerin menfaatleri doğrultusunda bu kişilere acil ve geçici

⁶ 2001/55/EC (AT) sayılı 'Yurdundan ayrılmaya zorlanmış kimselerin kitlesel sığınma durumunda geçici koruma sağlamak için asgari standartlar hakkında ve üye devletler arasında bu tür insanları ülkeye kabul etmesi ve sonrasında bunun sonuçlarına katlanmasına ilişkin olarak Avrupa Konseyi Yönergesi'

koruma sağlanması ifade edilmektedir (Madde 2/1-a). Hangi nüfus hareketlerinin kitlesel sığınma olarak kabul edileceği konusu ise Avrupa Konseyi'nin kararına bırakılmıştır. Yönerge ayrıca ikamet izinleri, vize, bilgi ve geri kabul, kayıt ve veri koruma, çalışma izni, konaklama ve konut, sosyal yardım, öğretim ve aile birleşimi, refakatsiz çocuklara ilişkin düzenlemeler ve yükümlülükleri içermektedir.

YUKK uyarınca Ekim 2014 tarihinde yayınlanan Bakanlar Kurulu Geçici Koruma Yönetmeliği, başta açık sınır politikası ile ülke topraklarına kabul, geri göndermeme ilkesine riayet edilmesi yükümlülüğü, ve gelen kişilerin temel ve acil ihtiyaçlarının karşılanması olmak üzere Suriyelileri, Suriye'den gelen vatansızları ve mültecileri geçici koruma rejimi kapsamına almaktadır.⁷ Yönetmelikte geçici koruma; ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak veya bu kitlesel akın döneminde bireysel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen ve uluslararası koruma talebi bireysel olarak değerlendirmeye alınamayan yabancılara sağlanan koruma olarak tanımlanmaktadır (Madde 3/1).

Türkiye'de uygulanan geçici koruma rejimi ile AB 2001 Geçici Koruma Yönergesinin temel prensipleri örtüşmektedir, ancak uygulamada farklılıklar bulunmaktadır. Nitekim, AB Yönergesinde geçici koruma süresi maksimum üç yıl olarak belirlenmiştir ve geçici koruma süresi boyunca bireyler bireysel sığınma başvuru talebinde bulunabilirler. Türk mevzuatında ise geçici koruma statüsü kapsamında kalış süresi için bir sınırlama yapılmamıştır. Ancak aynı zamanda geçici koruma süresince YUKK'ta belirtilen diğer uluslararası koruma statülerine bireysel başvuru hakkı da tanınmamıştır. Geçici koruma rejiminin içeriği ve uygulanma çerçevesinin belirlenmesi Bakanlar Kurulu'nun yetkisindedir. Yönetmelikte ifade edildiği üzere, Bakanlar Kurulu geçici koruma statüsüne son verilmesine yönelik karar verdiği durumlarda şu yönde kararlar alabilir:

- (1) Geçici korumayı tamamen durdurarak geçici korunanların ülkelerine dönmesine,
- (2) Geçici korunanlara, koşullarını taşıdıkları statünün toplu olarak verilmesine ya da uluslararası koruma başvurusunda bulunanların başvurularının bireysel olarak değerlendirilmesine,
- (3) Geçici korunanların, Kanun kapsamında belirlenecek koşullarda Türkiye'de kalmalarına izin verilmesine karar verebilir (Geçici Koruma Yönetmeliği, 4.Bölüm).

Geçici Koruma Yönetmeliği geçici koruma rejimi kapsamındaki kişilerin ilgili makamlara kayıt olması şartıyla sosyal yardım, sağlık ve eğitim hizmetlerine erişimi, iş piyasasına erişimi

⁷ 22.10.2014 tarihli ve 2014/6883 sayılı Geçici Koruma Yönetmeliği

gibi alanlarda kapsamlı düzenlemelerde bulunmaktadır. Bu düzenlemeler Geçici Koruma Yönetmeliği'nin 6. Bölümünde Geçici Korunanlara Sağlanacak Hizmetler bölümünde açıklanmaktadır.⁸ Yönetmeliğe göre geçici koruma kapsamında bulunan Suriyelilerden temel ve acil sağlık hizmetleri ile bu kapsamdaki tedavi ve ilaçlardan hasta katılım payı alınmamaktadır. İkinci ve üçüncü basamakta sunulan sağlık hizmetleri de dâhil olmak üzere, sağlık hizmeti bedelleri; Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı tarafından genel sağlık sigortalıları için belirlenmiş olan sağlık uygulama tebliğindeki bedeli geçemeyeceği belirtilmektedir (Madde 27). Geçici korunanlara sağlanacak psiko-sosyal hizmetler, Türkiye Afet Müdahale Planında da belirtildiği üzere, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (ASPB) desteğiyle yürütülmektedir.⁹

Eğitim hizmetlerine erişim ise Geçici Koruma Yönetmeliği'nin 28. Maddesi'nde düzenlenmiş olup, eğitim faaliyetleri geçici barınma merkezlerinin içinde ve dışında Milli Eğitim Bakanlığının (MEB) kontrolünde ve sorumluluğunda yürütülmektedir. (Madde 28/1). Ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora eğitimleriyle ilgili konular da Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı tarafından belirlenmektedir (Madde 28/2). MEB'in YUKK uyarınca yürürlüğe koyduğu *Yabancılara Yönelik Eğitim Öğretim Hizmetleri Genelgesi*'nde eğitim hakları detaylandırılmıştır.¹⁰ Genelgede geçici eğitim merkezlerinin açılması ve okul çağında Suriyeli çocukların devlet okullarına erişimini düzenleyen maddeler yer almaktadır. Ayrıca, artan öğrenci sayısı ile öğretmen açığını kapatmak amaçlı öğretmen alımı, yabancı öğrencilerin denklik işlemlerinin düzenlenmesi, dil öğrenmenin kolaylaştırılması gibi konular da Genelgede ele alınmaktadır (Alpaydın, 2017). Geçici koruma Yönetmeliğinde her yaş grubuna yönelik dil eğitimi, meslek edindirme, beceri ve hobi kurslarının ilgili kurumlar aracılığıyla talebe bağlı açılacağı öngörülmektedir.

Yönetmelik, aynı zamanda geçici koruma kayıt tarihinden altı ay sonra çalışma izni almak için Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na (ÇSGB) başvuruda bulunma hakkı tanımaktadır. *Geçici Koruma Sağlanan Yabancıların Çalışma İzinlerine Dair Yönetmelik* 15.01.2016 tarihinde Resmi Gazetede yayınlanmıştır.¹¹ Bu yönetmeliğe göre geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin çalışma izni başvurularını gerçekleştirebilmeleri için ilk olarak

⁸ Ayrıca bkz. 18.12.2014 tarihli ve 2014/4 sayılı Geçici Koruma Altındaki Yabancılara İlişkin Hizmetlerin Yürütülmesi Konulu Genelge, Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD).

⁹ 3.1.2014 tarihli ve 28871 sayılı Türkiye Afet Müdahale Planı, AFAD.

¹⁰ 23.09.2014 tarihli ve 2014/21 sayılı Yabancılara Yönelik Eğitim ve Öğretim Hizmetleri Genelgesi, Milli Eğitim Bakanlığı.

¹¹ 15.01.2016 tarihli ve 2016/8375 sayılı Geçici Koruma Sağlanan Yabancıların Çalışma İzinlerine Dair Yönetmelik, Bakanlar Kurulu.

başvuruyu işverenin yapması gereklidir. Başka bir deyişle, işverenin geçici koruma altındaki bir Suriyeli çalıştırabilmesi için başvuruyu kendisi yapması gerekmektedir. Yönetmelik işgücü istismarının önlenmesi amacıyla, çalışma izni alan kişilere minimum asgari ücret ödenme zorunluluğu getirmiştir. Yerel işgücünün de bu durumdan negatif etkilenmemesi amacıyla, Yönetmelik ayrıca işyerinde çalışan Suriyeli sayısının Türk çalışan sayısının onda biri kadar olması koşulunu getirilmiştir. İşveren açık bir pozisyon için uygun nitelikte Türk işçiyi dört hafta boyunca bulamadığını belgelerse bu kısıtlamadan muaf tutulabilir. Mevsimlik işlerde ise çalıştırılacak Suriye vatandaşları için kota uygulaması daha esnek tutulmaktadır. YUKK uyarınca uluslararası korumadan istifade eden kişilerin de istihdama erişimini kolaylaştırmak amacıyla, ÇSGB aynı zamanda bu kişilere yönelik de ayrı bir yönetmeliği 26.04.2016 tarihinde yürürlüğe koymuştur.¹² Bu iki yönetmeliği takiben yabancılara yönelik tüm çalışma izni ve çalışma izni muafiyet işlemlerini kapsamlı bir biçimde düzenleyen, uluslararası işgücü politika oluşturmak amaçlı düzenlemeleri içeren Uluslararası İş Gücü Kanunu 28.07.2016 tarihinde kabul edilmiştir.¹³ Uluslararası İş Gücü Kanunu kapsamında işgücüne katılımı desteklemek amaçlı geliştirilen Turkuaz Kart sistemi gibi uygulamalar henüz geçici koruma kapsamındaki Suriyelileri kapsamamaktadır.

Türkiye aynı zamanda düzensiz göçün yönetiminde de hukuki düzenlemeler yapmaya devam etmektedir. Düzensiz göçmenlerin ülkelerine güvenli bir şekilde gönderilmelerini veya Türkiye'ye güvenli bir şekilde alınmasını temin etmek amacıyla özellikle düzensiz göçe konu olan kaynak, transit ve hedef ülkelerle işbirliğini geliştirme ve geri kabul anlaşmaları imzalanmaktadır. Bu kapsamda yürütülen çalışmalar neticesinde 2001 yılından bu yana 15 ülke ve AB ile Geri Kabul Anlaşması imzalanmıştır (Dış İşleri Bakanlığı, 2018). AB ile Aralık 2013'te imzalanan geri kabul anlaşması, aynı zamanda Türkiye vatandaşlarının AB'ye vizesiz seyahatine imkan tanınmasını amaçlayan Vize Serbestisi Diyalog sürecini de başlatmıştır.¹⁴ Ayrıca başta Suriye savaşı olmak üzere, Irak, Afganistan'daki çatışma ve istikrarsızlık ortamından dolayı düzensiz göç dalgalarında yaşanan artış nedeniyle, Türkiye ve AB düzensiz göçle mücadele alanında işbirliğini genişletme yönünde karar almışlardır. 18 Mart 2016'da gerçekleşen Türkiye-AB Zirvesi sonucu yayınlanan ortak bildiri Ege Denizinde göçmen ölümlerinin önlenmesi; göçmen kaçakçılığıyla ortak mücadele; düzensiz göçün yeniden yerleştirme programıyla yasal göçe dönüştürülmesi alanlarında mutabık kalınmıştır. Bu çerçevede varılan Mutabakat sonucunda Yunanistan adalarına düzensiz

¹² 26.04.2016 tarihli Uluslararası Koruma Başvuru Sahibi ve Uluslararası Koruma Statüsü Sahibi Kişilerin Çalışmasına Dair Yönetmelik, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı.

¹³ 28.07.2016 tarihli ve 6735 sayılı Uluslararası İşgücü Kanunu, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı.

¹⁴ 28974 Sayılı ve 16.04.2014 Tarihli Geri Kabul Anlaşması Başbakanlık Genelgesi.

yollardan giden göçmenlerin Türkiye tarafından geri kabulü; Türkiye tarafından kabul edilen her bir Suriye uyruklu göçmen karşılığında Türkiye’de geçici koruma statüsünde bir Suriye uyruklu göçmenin AB’ye yerleştirilmesi; AB’nin Türkiye’de bulunan Suriyeli mülteciler için taahhüt ettiği 3 milyar Avro tutarında finansal yardımın transferinin hızlandırılması, bu kaynağa ek olarak 2018 sonuna kadar 3 milyar Euro tutarında ek kaynak oluşturulması, T.C vatandaşlarının Schengen alanına vizesiz seyahatlerinin Haziran 2016 sonunda sağlanması; Suriyelilerin Suriye içinde yaşam koşullarının iyileştirilmesi, Türkiye sınıra yakın bölgelerde yaşamaları için işbirliği yapılması gibi karşılıklı taahhütler yer almaktadır (Dış İşleri Bakanlığı, 2018a).

YUKK’un yürürlüğe girmesi ve GİGM’in kurulmasıyla birlikte, gelişen kurumsal ve yasal çerçeve aynı zamanda göçmen kaçakçılığı ve insan ticareti gibi düzensiz göçle ilintili küresel sorunlarla daha etkin mücadeleye yönelik düzenlemeleri de içermektedir. 2016 yılında *Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesi*’nin imzalanmasının ardından insan ticaretiyle mücadele yeni bir ivme kazanmış; Mart 2016’da *‘İnsan Ticaretiyle Mücadele ve Mağdurların Korunması Hakkında Yönetmelik’* yürürlüğe girmiştir. Yönetmelik, Türk vatandaşı ve yabancı ayrımı gözetilmeksizin insan ticareti mağdurlarının korunması, yabancı mağdura ikamet izni verilmesi ve mağdurlara sunulacak destek hizmetlerinin geliştirilmesi gibi çeşitli konularda temel yasal ve kurumsal boşlukları büyük ölçüde gidermiştir. Yönetmelik uluslararası koruma başvuru veya statü sahipleri ve geçici korumaya tabi olanlar arasında da insan ticareti mağduru olduğu veya olabileceği yönünde kuvvetli şüphe duyulanlar hakkında ilgili hükümlerin uygulanacağını belirtmektedir (Madde 22).

Göç kapsamında toplumsal cinsiyet boyutunu yakından ilgilendiren, kadın ve çocuk haklarına yönelik yasal düzenlemelere aşağıda kısaca değinilmektedir. Ayrıca Suriyeli sığınmacılarla sıkça gündeme gelen erken ve zorla evlilikler, çocuk işçiliği gibi toplumsal sorunlarla ilgili düzenlemeler de belirtilmiştir.

Türkiye, Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılmasına Dair BM Sözleşmesi’ni (CEDAW) 1985 yılında imzalamıştır. Evlenme düzenlemelerine ilişkin olarak, 2001 yılında kabul edilen Medeni Kanun, her iki cinsiyet için evlenme yaşının en az 17 olmasını ve evliliğin her iki tarafın ebeveynlerinin rızası alınarak gerçekleştirilmesini öngörmektedir (Madde 124).¹⁵ Kanunda resmi evlendirme töreninde evlendirme memuru tarafından verilen aile cüzdanı gösterilmeden, evlenmenin dini töreninin yapılamayacağı ifade edilmektedir (Madde 143). Eşlerden birinin kendine ya da yakınlarından birinin

¹⁵ Bkz. Türk Medeni Kanunu, No. 4721, Kabul Tarihi: 08.12.2001, <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4721.pdf>

hayatına, sağlığına veya namus ve onuruna yönelik yakın ve ağır bir tehlike ile korkutularak evlenmeye razı edilmiş olması durumunda kişinin evlenmenin iptalini dava edebileceği belirtilmektedir (Madde 151). Böylece korkutarak gerçekleşen zorla evliliklerle ilgili Medeni Kanun evliliğin hukuki olarak iptal edilebileceğinin garantisini vermektedir. Türk Ceza Kanunu (TCK) ise birden çok evlilik ve hileli evlenme gibi durumları aile düzenine karşı işlenen suçlar kapsamında ele almaktadır (Madde 230). Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı bünyesinde Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM) ‘Erken Yaşta ve Zorla Evliliklerin nlenmesi Strateji Belgesi Eylem Planı (2018-2023) hazırlık çalışmalarına devam etmektedir (ASPB, 2017).

5718 sayılı Milletlerarası Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanununun 13 üncü maddesinde "(1) Evlenme ehliyeti ve şartları, taraflardan her birinin evlenme anındaki mill hukukuna tbidir. (2) Evliliğin şekline yapıldığı ülke hukuku uygulanır. (3) Evliliğin genel hükümleri, eşlerin müşterek mill hukukuna tbidir. Tarafların ayrı vatandaşlıkta olmaları hlinde müşterek mutad mesken hukuku, bulunmadığı takdirde Türk hukuku uygulanır" hükümleri yer almıştır. Bu durumda, Türkiye’de bulunan yabancılardan evlenme esaslarının belirlenmesinde Türk kanunları esas alınır.

07.11.1985 tarihinde yürürlüğe giren ‘Evlendirme Yönetmeliği’ (No. 18921) uyarınca, “vatansız veya mültecilerle, vatandaşlık durumu muntazam olmayan yabancılardan müracaatları evlendirme memurları tarafından kabul edilir. Bu kişilerin evlenme manilerinin bulunup bulunmadığı, Türkiye’de nüfus kaydı tutuluyorsa Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğünden verilecek evlenme ehliyet belgesi ile henüz nüfus kaydı tesis edilmemiş ise emniyet makamlarınca tutulan dosyalardaki bilgilere göre bu makamlarca verilecek belge ile tespit edilir” düzenlemesi yapılmıştır. YUKK Kanunu ve Geçici Koruma Yönetmeliği çerçevesinde geçici koruma kapsamındaki Suriyeli yabancılardan evlenmeleri GGM ve taşra teşkilatı tarafından tutulan kayıtlara dayanılarak evlendirme daireleri tarafından yapılmaktadır. Evlenmek isteyen geçici koruma kapsamındaki Suriyeli yabancılardan, öncelikle buldukları ildeki İl Göç İdaresi Müdürlüklerine başvuruda bulunurlar ve bu kurumlar tarafından tutulan verilerine göre medeni durumunu gösteren ‘Evlenme Ehliyet Belgesi’ ile evlendirme dairelerine başvuruda bulunup resmi evlilik işlemlerini gerçekleştirebilmektedirler (GGM, 2018a).

2011’de Türkiye’nin Avrupa Konseyi (AK) Bakanlar Komitesi Dönem Başkanlığı sırasında İstanbul’da imzaya açılan Kadınlara Yönelik şiddet ve Aile İçi şiddetin önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin AK Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi), Türkiye tarafından

2011 yılında imzalanmış, 2012 yılında onaylamıştır. 6284 sayılı Ailenin Korunmasına ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun 2012 yılında yürürlüğe girmiştir.¹⁶ Kanunda şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi amaçlanmıştır. Bu doğrultuda Kanun uyarınca, tüm şiddet türlerini önlemek ve bunlarla mücadele etmeye yönelik politika ve tedbirlerin izlenmesi ve değerlendirilmesinin yerel düzeyde sağlanmasında önemli rolü olan kurumsal yapılardır.

Çocukların korunmasına yönelik yasal çerçeve kapsamında, Türkiye BM Çocuk Hakları Sözleşmesini 1994 yılında, Sözleşmeye Ek Çocukların Silahlı Çatışmalara Dâhil Olmaları Konusundaki Seçmeli Protokolü 2000 yılında onaylamıştır. 2002 yılında Çocuk Haklarının Kullanılmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesi onaylanmıştır. 2005 yılında yürürlüğe giren Çocuk Koruma Kanunu (No.5395) korunmaya muhtaç çocuklara ilişkin usulleri ve ilkeleri uluslararası standartlar çerçevesinde düzenlemektedir.¹⁷ Kanun, suç mağduru çocukların korunması amacıyla özel düzenlemeler, çocuk mahkemeleri sayısında artış ve sivil toplum kuruluşlarının (STK) da çocukların korunması hususunda hükümleri içermektedir. Aynı zamanda, TCK çocukların ve beden veya ruh bakımından kendini idare edemeyecek durumda bulunan kimselerin araç olarak kullanan kimselerin bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılmasını öngörmektedir (Madde 229).

Çocuk işçiliğiyle mücadele alanında 1990'lı yılların başından itibaren faaliyetler gerçekleştirilmekte, yasal mevzuat geliştirilmektedir. Bu hususta, Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) İstihdama Kabulde Asgari Yaşa İlişkin Sözleşmesi 1998 yılında, En Kötü Biçimlerdeki Çocuk İşçiliğinin Yasaklanması ve Ortadan Kaldırılmasına İlişkin ILO Sözleşmesini 2001 yılında onaylamıştır. Türk İş Kanunu (No. 4857) uyarınca, çocuk işçi 14 yaşını bitirmiş 15 yaşını doldurmamış ve ilköğretimini bitirmiş kişi, genç işçi 15 yaşını tamamlamış, ancak 18 yaşını tamamlamamış kişi olarak tanımlanmaktadır. 2015 yılında İş Kanununa yapılan değişiklikle, 14 yaşını doldurmamış çocukların bedensel, zihinsel, sosyal ve ahlaki gelişmelerine ve eğitime devam edenlerin okullarına devamına engel olmayacak sanat, kültür ve reklam faaliyetlerinde yazılı sözleşme yapmak ve her bir faaliyet için ayrı izin almak şartıyla çalıştırılabilecekleri hüküm altına alınmıştır. ILO Sözleşmesi gereğince, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı (ÇSGB) tarafından 2005-2015 yıllarını kapsayan 'Çocuk İşçiliğinin Önlenmesi için Zamana Bağlı Ulusal Politika ve Program Çerçevesi'

¹⁶ Bkz. Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun, No. 6284, Kabul Tarihi: 08.03.2012, https://sgb.aile.gov.tr/data/54523659369dc3369409bd4e/ailenin_korunmasi.pdf

¹⁷ Bkz. Çocuk Koruma Kanunu, No.5395, Kabul Tarihi: 03.07.2005, <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5395.pdf>

uygulanmıştır. Çocuk işçiliğinin önlenmesi hedefiyle ilgili kamu kurum ve kuruluşları, sosyal taraflar ve STK'ların katkılarıyla Çocuk İşçiliği ile Mücadele Ulusal Programı (2017-2023) yürürlüğe girmiştir. Bu hususta duyarlılığı ve farkındalığı arttırmak üzere, Başbakanlık Genelgesiyle (2018/3) 2018 yılı Çocuk İşçiliğiyle Mücadele Yılı ilan edilmiştir.

1.2 Kurumsal Çerçeve

Daha önceki kısımlarda belirtildiği üzere, Suriye krizi Türkiye'de göç yönetiminin kurumsal ve hukuki olarak yeniden yapılandırıldığı bir döneme denk gelmiştir. Bu sebeple, başta geçici koruma rejiminin kapsamı ve uygulanması, 2011 yılından itibaren süregelen sığınmacı hareketlerinin değişen dinamiklerine paralel olarak ihtiyaçlara yönelik bir şekilde geliştirilmiş ve adapte edilmiştir. Burada özellikle dikkat çeken bir husus Suriye'deki savaşın hala devam etmesi nedeniyle sığınmacı nüfusunun her geçen yıl artarak kentlere yerleşmeleri olmuştur. Nitekim, 2013 sonunda 560,000 kayıtlı Suriyeli sığınmacı sayısı 2014 sonuna kadar 1,5 milyona ulaşmış, Nisan 2016'da ise 2,5 milyonu geçmiştir (UNHCR, 2016). Bu durum karşısında yetkililer kamp-odaklı acil insani müdahale politikalarından, kentlerde hızla artan sığınmacı nüfusunun ve yerel halkın ihtiyaçlarını göz önünde bulunduran; eğitim, sağlık, sosyal hizmetlere erişim ve işgücüne katılım gibi kalkınma odaklı politikalar üretmeye yönelmişlerdir (World Bank, 2015; Betts ve diğerleri, 2017). Ulusal ve yerel düzeyde ilgili kurum ve kuruluşların yetki ve sorumlulukları da bu dinamikler çerçevesinde şekillenmekte ve gelişmeye devam etmektedir.

Geçici koruma kapsamındaki Suriyelilere yönelik politikaların koordine edilmesi başta Başbakanlık, Başbakanlığa bağlı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) ve İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilmektedir. Politikaların geliştirilmesi ve uygulanması ise, İçişleri Bakanlığına bağlı diğer ilgili kurumlar, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Avrupa Birliği Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı merkez ve yerel teşkilatları, ve yerel yönetimlerle koordineli olarak yürütülmektedir. Suriyeli mültecilere sağlanan hizmetler ve yardımlar hususunda Türkiye'de faaliyet gösteren uluslararası kuruluşlar da yardımcı rol üstlenmekte ve devlet yetkilileriyle işbirliği içinde çalışmaktadırlar. Başta BM Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK), BM Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF), BM Kadın (UN Women), BM Kalkınma Programı (UNDP), Dünya Gıda Programı (WFP), Dünya Sağlık Örgütü (WHO), Uluslararası Göç Örgütü (IOM) gibi Birleşmiş Milletler sistemine bağlı kuruluşlar olmak üzere, GOAL, CARE, Save the Children gibi uluslararası kuruluşlar, Uluslararası Göç Politikaları Geliştirme Merkezi (ICMPD) gibi Türkiye'nin üye

olduğu hükümetlerarası kuruluşlar bu süreçte destekleyici rol üstlenmektedir.

YUKK'un yürürlüğe girmesiyle faaliyete geçen ve g politikasının temel aktörü olan GGM, kapsayıcı ve etkin bir g politikası geliştirilmesi için gerekli yerel, ulusal ve uluslararası kurumsal yapılanmanın zeminini oluşturmaktadır. GGM, merkez, 81 ilde bulunan İl Göç İdaresi Müdürlüklerini kapsayan taşra teşkilatından ve yurtdışı teşkilatlarından oluşmaktadır. Mayıs 2015 itibariyle İl Göç İdaresi Müdürlükleri yabancılarla ilgili yetki ve işlemlerin büyük bir kısmını Emniyet Müdürlüğü Yabancı şube Müdürlüklerinden devralmıştır. GGM merkez teşkilatı altında Uluslararası Koruma Dairesi Başkanlığı geçici korumaya ilişkin iş ve işlemleri yürütmekten sorumludur (GGM, 2015). GGM'in geçici koruma kapsamındaki Suriyeliler konusunda sorumlulukları ve yükümlülükleri ise Geçici Koruma Yönetmeliği'nde belirtilmiştir. GGM'in sorumlulukları arasında ilk aşamada geçici koruma statüsü verilecek kişilerin kayıt işlemlerinin yürütülmesi, bu kişilere illerde kalma hakkının verilmesi ya da geçici barınma merkezlerine sevklerinin sağlanması yer almaktadır. Geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin kamu hizmetlerine daha sağlıklı erişebilmesi için, 2017 yılından itibaren GGM tarafından bulunduğu illerde kayıt güncelleme işlemleri devam etmektedir. Güncelleme alışması İl Göç İdaresi Müdürlükleri koordinasyonunda yürütülmekte olup, BMMYK tarafından desteklenmektedir (GGM, 2017). Geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin seyahat belgesi taleplerini değerlendirmek, geçici veya daim olarak üçüncü ülkeye yerleştirilmeleri konusunda izin vermek, aile birleşimi taleplerini değerlendirmek gibi konular da GGM'in yetki alanına girmektedir. Aynı zamanda geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin kişisel verilerinin alınması, saklanması ve korunması da GGM'in sorumluluğundadır (Geçici Koruma Yönetmeliği, 2014).

Suriye göçünün acil müdahale gerektiren ani ve kitlesel bir insani kriz olması nedeniyle, Türkiye'nin afet ve kriz yönetiminden sorumlu kurumu AFAD, 2011'de g hareketlerinin başlamasından itibaren kriz yönetiminde öncül rol oynamıştır. AFAD'ın 2013 yılında hazırladığı Türkiye Afet Müdahale Planı'nda belirtildiği üzere, toplu nüfus hareketleri dahil afet ve acil durum hizmetlerinin koordinasyonundan, bu alanda eğitim politikalarının oluşturulmasından ve mevzuat düzenlemeleri yapılmasından AFAD sorumludur (TAMP, 2013:10). Geçici Koruma Yönetmeliği 37.maddesi uyarınca AFAD ve GGM tarafından müşterek olarak hazırlanmış olan 'Geçici Barınma Korunma Merkezlerinin Kurulması, Yönetilmesi ve İşletilmesi' başlıklı yönerge Kasım 2015'te yürürlüğe girmiştir. AFAD tarafından Suriyelilere konut, insani yardım, eğitim ve sağlık hizmetleri sağlamak amacıyla 20 adet geçici barınma merkezi inşa edilmiştir (AFAD, 2018). Uluslararası kuruluşların raporlarında sıkça dile getirdiği üzere dünya genelindeki sığınmacı kamplarına kıyasla daha

yüksek standartlı tesislerden oluşan bu kamplar (European Parliament, 2016; UNHCR, 2016; WHO, 2014) Haziran 2018 itibariyle 30.000 konteyner ve 27.000 çadırda toplam 220 bin kişiye ev sahipliği yapmaktadır. Bu rakamın 6000'i Iraklılardan, geri kalanı ise Suriyeli sığınmacılardan oluşmaktadır (AFAD, 2018). Geçici barınma merkezlerinde okullar, sağlık klinikleri, danışma merkezleri ve mesleki eğitim merkezleri bulunmakla birlikte, sığınmacıların kendi temsilcilerini seçebileceği demokratik bir temsil sistemi geliştirilmiştir (AFAD, 2018). Ocak 2018'de yapılan Yönetmelik değişikliğiyle geçici barınma merkezlerinin kurulması, yönetimi ve işletilmesine yönelik faaliyetler AFAD'dan GİGM'e devredilmiştir. Böylece GİGM 2018 itibariyle geçici barınma merkezlerinden de sorumlu kurum haline gelmiştir.

Bir önceki bölümde belirtildiği üzere, Geçici Koruma Yönetmeliği uyarınca geçici koruma kapsamındaki Suriyelilere yönelik eğitim, sağlık hizmetlerine erişim, işgücüne katılım ve sosyal uyum gibi alanlarda politikalar geliştirilmektedir. Suriyelilerin istihdama erişimini kolaylaştırmak amacıyla Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı (ÇSGB) çeşitli düzenlemeler yapmıştır. ÇSGB istatistiklerine göre 2016 yılında toplam 13290 Suriye vatandaşına çalışma izni verilmiştir (Bkz. Tablo 3). İkincil kaynaklara göre, 2011 yılından 2016 yılına kadar Suriyelilere toplam 20981 çalışma izni verilmiştir (İçduygu ve Diker, 2017).

Tablo 2. Suriyelilere verilen çalışma izinleri

Uyruk	Çalışma İzni Çeşidi			Cinsiyete Göre Dağılım		Toplam
	Sürelili	Süresiz	Bağımsız	Kadın	Erkek	
Suriye	13288	2	-	1145	12145	13290

Kaynak: Yabancı Çalışma İzinleri, Çalışma İstatistikleri, ÇSGB 2016

Eğitim alanında yapılan düzenlemeler ise başta Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) himayesinde yürütülmektedir. MEB Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü, Göç ve Acil Durum Daire Başkanlığı tarafından açıklanan verilere göre 2017-2018 eğitim döneminde Türkiye'de okul çağında (5-17 yaş) 976.200 Suriyeli öğrenci bulunmaktadır. Geliştirilen politikalar neticesinde örgün eğitime erişimi sağlanan Suriyeli öğrenci sayısı artmış ve 2014-2015 eğitim döneminde yüzde 30 seviyesinde olan okullaşma oranı 2017-2018 eğitim döneminde yüzde 62 seviyesine çıkmıştır (bkz. Tablo 2). MEB tarafından geliştirilen politikalardan temel bir tanesi Suriyelilerin Türk eğitim sistemine kademeli olarak entegre edilmesi, Suriyeli çocukların devlet okullarına yönlendirilmesi yönünde olmuştur. Bu bağlamda anaokulu ve birinci sınıf öğrencilerinin resmi okullara kayıtları zorunlu kılınmış, ara sınıf öğrencilerinin ise

yoğun Türkçe eğitimine tabii tutularak bir üst sınıfta resmi okula geçmesine karar verilmiştir.

Tablo 3. Yıllara Göre Türkiye’de Örgün Eğitime Erişimi Suriyeli Öğrenci Sayısı

Yıllar	Kayıtlı Toplam Öğrenci Sayısı	Çağ Nüfusu	Okullaşma Oranı
2014-2015	230.000	756.000	30%
2015-2016	311.259	834.842	37%
2016-2017	492.544	833.039	59%
2017-2018	603.929	976.200	62%

Kaynak: Milli Eğitim Bakanlığı (26.03.2018)

Türkiye’de bulunan Suriyelilerin genç bir yaş yapısına sahip olmaları, okul çağındaki öğrenci sayısının 1 milyona yaklaşmış olması, Suriyelilerin örgün eğitime erişimlerinin desteklenmesi için yürütülecek faaliyetler kritik bir önem taşımaktadır.

Sağlık alanında verilen hizmetler incelendiğinde, Sağlık Bakanlığı’nın geçici koruma kapsamındaki Suriyelilere 2011 yılından itibaren 20 milyon üzerinde poliklinik hizmeti, 1 milyona yakın yatarak tedavi ve 1 milyona yakın ameliyat gerçekleştirildiği belirtilmektedir (TBBM, 2018). Sığınmacılara koruyucu, tedavici edici ve acil sağlık hizmetlerinin etkin bir şekilde sunulabilmesi için kurumsal kapasitenin ve sağlık çalışanlarının kapasitelerinin artırılmasının desteklenmesi ve göçmenlerin sağlık hizmetlerine uyumlarının sağlanması açısından önemli görünmektedir. AB ve Sağlık Bakanlığı geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik sağlık hizmetlerini iyileştirmek amacıyla “SIHHAT” adlı yeni bir proje üzerinde iş birliği yapmıştır. Kısa adı SIHHAT olan “Geçici Koruma Altındaki Suriyelilerin Sağlık Statüsünün ve Türkiye Cumhuriyeti Tarafından Sunulan İlgili Hizmetlerin Geliştirilmesi” Projesinin süresi 36 ay olup, projenin 1 Aralık 2019 tarihinde tamamlanması planlanmaktadır. Projenin hedefi; Türkiye’de geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik Sağlık Bakanlığı tarafından sunulan mevcut I. ve II. basamak sağlık hizmetlerinin desteklenmesi ve geliştirilmesidir. Bu proje kapsamında yapılması planlanan faaliyetler ise şu şekilde belirtilmiştir:

- 178 göçmen sağlığı merkezi kurularak hizmete sunulması,
- Aralarında Suriyelilerin de yer alacağı 790 doktor, 790 hemşire, 84 teknisyen, 300 destek personeli, Türkçe ve Arapça bilen 960 hasta rehberi ve 26 şoför istihdam edilerek göçmen sağlık merkezlerinde, mobil sağlık birimlerinde ve ihtiyaç duyulan

ikinci basamak sağlık kuruluşlarında çalıştırılması planlanmaktadır (Sağlık Bakanlığı, 2017).

Hak temelli, insani yardım temelli ulusal ve yerel sivil toplum kuruluşları da Suriye mülteci krizinin başlangıcından itibaren devlet hizmetlerini destekleyici faaliyetler yürütmekte, kamuoyunu bilgilendirme, uygulanan politikalardaki eksikleri tespit etme ve politika önerileri sunma gibi alanlarda rol oynamaktadırlar. Türkiye'nin en büyük sivil toplum kuruluşu olan KIZILAY da bu süreçte ESSN dışında atığı toplum merkezleriyle süreçte etkin bir şekilde yer almaktadır. 2016 yılında yapılan bir çalışmada, Türkiye'de Suriyeli mültecilere yardım eden 48 ulusal ve 17 uluslararası STK'nın bulunduğu belirtilmektedir (Suriyeli Mülteciler ve STK'lar Ağ Haritası, 2016). Bu STK'ların bazıları mültecilere çeşitli alanlarda destek hizmetleri sağlamakla birlikte, aynı zamanda araştırmalar, raporlar, farkındalık çalışmalarıyla devlet kurumlarını, Suriyelileri, ve yerel halka yönelik bilgilendirici faaliyetler yürütmektedirler. İnsani yardım alanında aktif olan yerel STK'lar ise, kentlerde yaşayan ve geçinme zorluğu yaşayan Suriyelilere barına, gıda gibi temel ihtiyaçlarının karşılanmasında destek vermektedir. Örneğin şanlıurfa'da 2012 yılından itibaren toplam 60'a yakın STK ve sendikanın oluşturduğu 'şanlıurfa İnsani Yardım Platformu' yerel yetkililerle yakın işbirliği çerçevesinde muhtaç Suriyelileri tespit ederek gıda ve barınma yardımı sağlamaktadır (orabatır ve Hassa, 2013:13). 2018 yılının Ocak ayında gerçekleştirilen şanlıurfa saha çalışması sırasında bu Platformun temsilcisi ile görüşme yapılmış ve hali hazırda platforma üye olan STK ve sendika sayısının 152'ye ulaştığı bilgisi alınmıştır. Yine özellikle şanlıurfa'da yapılan saha çalışması sırasında İHH İnsani Yardım Vakfı, Hayrat İnsani Yardım Derneği ve Sığınmacı ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği (SGDD) gönüllüleri ile de karşılaşılmış ve çalışmaları hakkında kendilerinden bilgi alınmıştır. Bu kuruluşların yanı sıra, çeşitli çalışmalarda incelendiği üzere Suriye kriziyle kurulan çok sayıda yerel STK sağlık, eğitim, istihdama erişim, sosyal uyum gibi alanlarda sığınmacılara destek olmaktadır (Türk, 2016; Memişoğlu ve Iğıt, 2017). Saha çalışmalarımızda ulusal ve yerel STK'ların yanı sıra Suriyelilerin kendi kurdukları Suriyeli STK'lar ile görüşmeler de yapılmıştır. Bu kapsamda Gaziantep'te insani yardım odaklı Sankari Vakfı ve Suriyeli işadamları ve yatırımcıların kurduğu Suriyeli İş Adamları Derneği (SİAD) temsilcileriyle görüşmeler gerçekleştirilmiştir. şanlıurfa'da Suriyelilere hizmet alanlarında yardım sağlamaya alışan Rızk adlı İstihdam Ofisi temsilcileri ile Suriyelilere işbulmada ve kalkınma konularında nasıl öncülük yaptıkları ile ilgili bilgiler alınmıştır. Rızk gibi STK'ların en temel özelliği işçi ile işveren arasında köprü görevi görmek ve bununla birlikte mesleki eğitimler vermek gibi İşKUR benzeri faaliyetler ile mültecilerin hayatında olumlu gelişmeler sağlanmaktadır.

2011 yılından itibaren Suriyeli sığınmacılara sağlanan hizmetlerin maliyeti büyük oranda Türkiye tarafından karşılanmış olup, Mart 2018 itibariyle yapılan harcamaların 25 milyar doları aştığı belirtilmektedir (TBMM, 2018). Buna karşılık, uluslararası kuruluşlardan Türkiye'ye gelen finansal yardımın oldukça kısıtlılığı olduğu, mültecilere yönelik uluslararası sorumluluk paylaşımının yeterli derecede yerine getirilmediği yetkililerce ifade edilmektedir (TBMM, 2018). Ancak yetersizliklere rağmen başta AB ve BM olmak üzere, uluslararası kuruluşlar ve ulusal kurumlar arasındaki işbirliği ağı yukarıda bahsedilen SIHHAT ve benzeri projeler çerçevesinde gelişmektedir. Nitekim geliştirilen işbirliklerinin bir kısmı AB ve Türkiye arasında Mart 2016 yılında varılan mutakatla sağlanmıştır. Mutakat kapsamında AB tarafından Türkiye'de bulunan Suriyeli sığınmacılara ve sığınmacı hareketlerinden etkilenen yerel halka destek olması amacıyla 3 Milyar Euro projelendirme yoluyla taahhüt verilmiştir. Türkiye'deki Mültecilere Mali Yardım Programı olarak bilinen bu mekanizma çerçevesinde, eğitim, sağlık, göç yönetimi, insani yardım, belediye altyapısı ve sosyo-ekonomik destek alanlarında ortak projeler yürütülmektedir. Aralık 2017 itibariyle, Program çerçevesinde 72 projenin kontratının yapıldığı belirtilmektedir. Fonların yüzde 46'sının insani yardıma, yüzde 28'inin eğitime, yüzde 15'inin sağlığa, yüzde 8'inin sosyo-ekonomik desteğe, yüzde 3'ünün ise göç yönetimine dağıtıldığı belirtilmektedir (European Commission, 2018). İnsani yardım alanında yürütülen başlıca proje temel ihtiyaçları karşılamaya yönelik nakit yardımı aracı olan Yabancılara Yönelik Sosyal Uyum Yardım Programı (SUY/ESSN)'dir. SUY, AFAD'ın koordinatörlüğünde, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (ASPB), Türk Kızılayı ve BM Dünya Gıda Programı (WFP) ortak çabaları ve GiGM, Nüfus ile Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü'nün de desteğiyle 28 Kasım 2016 tarihinden bu yana Uluslararası Koruma, Geçici Koruma veya insani ikamet kapsamında hayatını sürdüren, mağdur durumda olan yabancıların temel ihtiyaçlarını karşılamalarına destek sağlamak adına Türkiye çapında yürütülmektedir. Kişi başı aylık 120 TL düzenli nakdi yardım sağlayan SUY Programı 2017 Eylül tarihi itibariyle program hedefi olan 1.3 milyon yararlanıcıya ulaşmıştır (European Commission, 2018). MEB'le birlikte yürütülen Koşullu Eğitim Yardımıyla ise 266,000 Suriyeli sığınmacı çocuğun okula gitmesi sağlanmıştır. Eğitim alanında ayrıca 5500 Türkçe öğretmeni 23 ilde istihdam edilerek, 312,000 çocuğa dil eğitimi vermiştir. Program kapsamında 32,000 çocuğa okula ulaşmada taşıma desteği sağlanmıştır. Sağlık alanında ise 760,000 kişiye sağlık danışmanlığı verildiği, 217,000 mülteci çocuğa aşı yapıldığı belirtilmektedir.

1.3 Suriye Krizinin Türkiye Üzerindeki Güvenlik Etkileri

2010 yılında yaşadıkları şartlardan bunalan ve şikâyetlerini dile getirmek için Tunus'ta sokaklara dökülen ve protestolar şekliyle başlayan gösterilerin daha sonra komşu ülkelere de yayılması ve de güvenlik güçleriyle yaşanan çeşitli çatışma süreçlerine evrilmesiyle birlikte, askeri darbeler, rejim ve lider değişiklikleri, kargaşa vb. sonuçları da beraberinde getiren bir süreç yaşanmıştır. Bu gelişmelerden en çok etkilenen ve de hâlâ da etkilenmeye devam eden ülkelerden bir tanesi de Ortadoğu'nun o zamana kadar en kozmopolit ülkelerinden biri olarak gösterilen Suriye olmuştur. 2011 yılında Suriye krizinin patlak vermesi sonucu günümüze kadar olan gelişmeler hem Suriye özelinde hem de bölgede bulunan diğer ülkeler üzerinde etkili olan ciddi güvenlik tehlikelerini de beraberinde getirmiştir. Bu gelişmelerden en çok etkilenen ülkelerden bir tanesi hem misafir ettiği Suriyeli sığınmacı sayısı ile hem de birebir yaşamak zorunda kaldığı terör saldırılarıyla Türkiye olmuştur.

Suriye özelinde bakıldığı zaman sürecin beklenenden farklı noktalara evrildiği, çok farklı bileşenleri içinde barındırdığı, büyük güçlerin ve farklı güçteki aktörlerin siyasi çıkarlarına ulaşmak ve varlıklarını daha da güçlendirmek gibi amaçlarla doğrudan ve yahut dolaylı bir şekilde içinde yer aldığı bir iç savaş durumu ortaya çıkmıştır. Suriye'de yaşanmakta olan krizi yakından incelediğimiz vakit, içinde konvansiyonel olan ve de olmayan savaş araçlarından tutun nizamı-gayri nizamı unsurlara; kapalı ve/veya açık bir şekilde gerçekleştirilen operasyonlara; aktör olarak büyük güçteki devletlerden orta büyüklükteki devletlere ve de devlet-dışı aktörlere; belli bölgelerde hâkim olan aşiretlerden kanaat önderlerine; bölgesel ölçekte etkili terör örgütlerinden küresel ölçekli terör örgütlerine; çeşitli istihbarat örgütlerinden özel kuvvetlere ve de militanlara; diplomasiden siber saldırılara; medya gücünü kullanarak algı yönetimi süreci yürütmekten bilgi yönetimine ve hatta vekâlet savaşlarına varıncaya kadar hibrit savaşın bir parçası olarak değerlendirilen birçok yöntem ile karşılaşmaktadır.

Spesifik olarak incelendiği vakit; karşımıza bölgede etkin olan aktörler içerisinde devletsel ve destekledikleri gruplar temelinde karşımıza Rusya, ABD(YPG/PYD), Suriye Rejimi, İran(Hizbullah, Haşdi Şabi ve diğer milisler), Türkiye(ÖSO), Suriyeli Muhalifler, Suudi Arabistan ve Katar, Çin, İsrail ve bazı Avrupa ülkeleri çıkarken; terör örgütleri bazında ise DEAŞ, El-Kaide, El-Nusra, PYD, çıkmaktadır. Burada karşılaşılan en büyük sıkıntı kavramların tanımlanması ile ilgilidir. Bazı devletlerin(Türkiye) "terör örgütü" olarak kabul ettiği aktörler(YPG), başka devletler tarafından "kara gücü" olarak kabul edilebilmektedir. Yine bazı devletlerce(Türkiye) "muhalifler" olarak kabul edilen gruplar, başka

devletler(Rusya, Suriye Rejimi) tarafından terörist olarak nitelendirilip öldürülmektedirler. Bu da paralel olarak, diğer devletlerle ve uluslararası kurumlar nezdinde terörle ortak mücadele noktasında büyük problemleri de beraberinde getirmektedir.

Suriye’de yaşanmakta olan savaşın sonucunun ne olacağı konusunda henüz bir kesinlik olmamasıyla birlikte, kesin olan tek bir şeyin bu iç savaş süreci boyunca yüzbinlerce insanın hayatını kaybetmesi ve milyonlarcasının ise topraklarından edilerek hayatlarını yeniden kurmaları için başka ülkelere göç etmek zorunda bırakılmalarıdır. Geçen yedi yıllık süre zarfında var olan bu iç savaş durumunu engellemek ve yaşanan acıyı hafifletmek gayesiyle uluslararası toplumun ve kurumların da devreye girmesiyle yerleştirilmeye çalışan ateşkes durumlarının neredeyse hepsinin başarısız olması durumuyla karşılaşmıştır.

İç savaş durumu yaşandığı ülke için yıkıcı olabiliyorken, bu ülkeye veya ülkenin bulunduğu bölgeye yönelik çıkarları olan büyük güçler için de kaçınılmaz bir fırsat olarak görülebilir. Bu durum özellikle küresel ve bölgesel aktör olan devletlere bu ülkedeki isyancı grupları farklı çıkarlar ve amaçlar temelinde destekleme fırsatı verebilir ve bu aktörler de bu grupları destekleyebilirler. Bu desteğin altında yatabilecek temel sebepler arasında vekâlet savaşları(özellikle rakip oldukları devletleri zayıflatmak için), rejim uyuşmazlıkları, irredantizm(yayılmacı milliyetçilik), etnik akrabalığın korunması ve kısasa kısas(misilleme) yer almaktadır.(Gleditsch, 2008) Bu da sivil savaşlar ve bu savaşların güvenlik üzerine olan etkileri arasında sıkı sıkıya bir bağlantı olduğunu göstermektedir.

2011 yılında itibaren yaşanan tüm gelişmelerle birlikte, bilhassa DEAŞ terör örgütünün 2014 yılında Suriye ve Irak’ta ortaya çıkarak daha sonra küresel çapta etkili bir terör örgütü haline alması ve sözde ‘halifelik’ ilanı bizi Suriye özelinde içinden çıkılmaz bir karışıklığa doğru itmiştir. Yine bakıldığı zaman, Türkiye’nin de hemen yanı başında doğan bu örgütün, yaşanan insani krizi de fırsat bilerek Türkiye’nin içine sızmasıyla bu örgütten olumsuz olarak en fazla etkilenen ülkelerden biri olmuştur. Suriye’den Türkiye’ye ilk girişler 2011 yılının Nisan ayında başlamış, daha sonra artarak devam etmiş ve Göç İdaresi Genel Müdürlüğü’nün 2018 yılının Haziran ayında yayımladığı rapora göre 3.570.352 rakamına ulaşmıştır. Özellikle 2016 yılının Şubat ayında yaklaşık 70,000 civarında Suriyeli insanın Kilis sınırına dayanması sonucu Türkiye bu sefer kapılarını açmak yerine sınırın diğer yanında kamplar kurarak ve her türlü temel ihtiyaçları karşılayarak yardımcı olmaya çalışmıştır. Özellikle kendisi tarafına yapılan saldırılarının artması sonucu güvenlik tehlikesi hisseden Türkiye sınır güvenliğini daha da sağlamlaştırmış ve sınıra 700 km uzunluğunda bir duvar

inşa etmiştir.(Betts vd., 2017)

Suriye krizinin Türkiye'ye yönelik güvenlik yansımalarının ele alınacağı bu bölümde yapılan saha çalışmalarından ve yaşanan tecrübelerden de yola çıkarak 'sınır güvenliği' kavramına ve bu çerçevede ortaya çıkan 'yabancı savaşı' gibi kavramlara değinilecek ve bunlarla mücadele etmek için Türkiye'nin yapmış olduğu çalışmalar ortaya konulacaktır. Bu çerçevede sınırlarının güvenliğini tesis etmek için Türkiye'nin gerçekleştirmek zorunda kaldığı Fırat Kalkanı ve Zeytin Dalı Harekâtlarından bahsedilerek, akabinde ise 'insani güvenlik' kavramı çerçevesinde Türkiye'de yaşayan Suriyeliler özelinde yaşanan somut durumdan bahsedilecektir.

1.3.1 Sınır Güvenliği: Yeni Tehditler, Yeni Kavramlar ve Yeni Uygulamalar

Bir terör örgütü olarak DEAŞ'ın ortaya çıkması ve daha sonra doğduğu sınırları aşarak uluslararasılaşması Türkiye'ye yönelik büyük bir güvenlik ve terör tehdidini de beraberinde getirmiştir. Türkiye'nin bulunduğu coğrafi konumu, hemen yanı başında yaşanan krizlerden hem doğrudan hem de dolaylı olarak etkilenmesine sebep olmuştur. 2011'de Suriye'de yaşanmaya başlayan iç savaş durumuna ve insanlık krizine karşı kayıtsız kalamayan Türkiye, ölümden kaçıp kendisine sığınan insanlara kapılarını ve sınırlarını sonuna kadar açmıştır. Bu durumu fırsat bilen teröristler, masum insanların aralarına karışarak sınırı geçmişler ve Türkiye'nin sınırları içinde çeşitli saldırılarda bulunarak birçok insanın ölümüne sebep olmuşlardır.

Türkiye'de DEAŞ tarafından yapılan saldırıların ilki 11 Mayıs 2013 tarihinde Hatay'ın Reyhanlı ilçesinde gerçekleşmiş ve bu saldırı sonucu 52 insan hayatını kaybetmiştir. Bunu saldırıyı 2015 yılında gerçekleştirilen ve 1 kişinin hayatını kaybettiği Sultanahmet saldırısı takip etmiş, akabinde HDP'nin Diyarbakır mitingine yönelik saldırıda 4, Şanlıurfa'nın Suruç ilçesinde gerçekleştirdiği canlı bomba saldırısında 34, Ankara tren garı saldırısında 102, Suriye sınırında gerçekleştirilen saldırıda 1 kişinin öldürülmesi izlemiştir. 2016 yılına gelindiğinde ise, 12 Ocak 2016 tarihinde DEAŞ yine Sultanahmet meydanında bir turist grubuna yönelik canlı bomba eylemi gerçekleştirmiş ve bu saldırıda 12 turist hayatını kaybetmiştir. Yine 2016 yılında gerçekleştirilen İstiklal Caddesi saldırısında 4, Gaziantep Emniyet Müdürlüğü'ne yönelik saldırıda 3, Atatürk Havalimanı saldırısında 44 ölü, Gaziantep'te kına gecesine yönelik gerçekleştirilen saldırıda 54, Gaziantep'te hücre evindeki patlamada 3 ve Reina saldırısında 39 kişi hayatını kaybetmiştir.

DEAŞ'ın ortaya çıkmasının Türkiye için bir diğer önemli sonucu olarak 'yabancı savaşçılar' ön plana çıkmaktadır. Yukarıda da belirtildiği üzere, Türkiye, yabancı savaşçıların terör saldırılarına en çok maruz kalan ülkelerden biri olmuştur. Bu saldırılara maruz kalması bir yana, Türkiye aynı zamanda uluslararası basında çıkan çarpıtılmış haberlerle ve yürütülen algı operasyonlarıyla DEAŞ'a destek vermekle itham edilmiştir. Bu iddiaları uluslararası mecralarda en çok dillendirenlerin arasında Amerikalı gazeteci Seymour Hersh ve Columbia Üniversitesi İnsan Hakları Enstitüsü'nün başkanı olan David L. Phillips gibi isimlerin ön plana çıktıkları görülmektedir. Hersh silahların Türkiye aracılığıyla Suriye'ye ulaştırıldığını öne sürerken (Hersh, 2015); Phillips ise yazdığı "Türkiye-IŞİD Bağları" isimli yazısında Türkiye ile DEAŞ arasında işbirliği yapıldığına dair gerçekliği kanıtlanamamış dokuz tane iddia öne sürmüştür ve bu iddiaları Türkiye'nin sınırlarını yabancı savaşçılara serbest geçiş hakkı verdiği yönündeki asılsız temele dayandırarak oluşturmuştur(Phillips, 2016). Fakat yaşananlara bakıldığı zaman, bu iddia edilenlerin tam tersinin yaşandığı somut olarak gözlemlenmektedir. Bu noktada Türkiye'nin, en başta iddia edilenin aksine özelde DEAŞ ile ve genelde tüm terör örgütleriyle mücadele noktasında sınır noktasındaki güvenliğine karşı var olan risklere karşı hem kendi önlemlerini aldığı hem de Avrupa ülkeleri ile teröre karşı birlikte mücadele etmede daha etkin bir işbirliğinin oluşturulması için girişimlerde bulunmuştur. Fakat ne var ki, terörle mücadele noktasındaki işbirliğinin gelişmesi maalesef çok yavaş bir şekilde ilerlemiştir. Bu noktada örnek vermek gerekirse, 2015 yılında DEAŞ'a katılmak için İngiltere'den yola çıkan üç kız, önce Türkiye'ye gelmişler ve daha sonra buradan Rakka'ya geçerek DEAŞ'a katılmışlardır. Bakıldığında İngilizler bu gelişmeden dolayı Türkiye'yi sorumlu tutmaları rağmen, Türkiye'ye öncesinde bu İngilizlerin girişi hakkında bilgilendirmeyi ve gerekli istihbarat paylaşımını yapmadıkları ortaya çıkmıştır.(Sputnik, 2015) Bu hadisenin hemen ertesinde Türkiye ile İngiltere arasındaki işbirliği ve istihbarat paylaşımı, bilhassa yabancı savaşçılar konusunda, daha etkili olmaya başlamıştır. Bu işbirliğinin sonuçlarından biri olarak, daha önce Afganistan'da bulunan İngiliz ordusunda görevliken Suriye'ye geçerek DEAŞ'a karşı savaşmak için PYD/YPG'ye katılan ve daha sonra bombalı eylemde bulunması için Didim'e gönderilen Joe Robinson yakalanarak gözaltına alınmış ve daha sonra çıkarıldığı mahkeme tarafından tutuklanmıştır. (Yeni Şafak, 2017)

Türkiye buna benzer hadiselerin önüne geçmek ve her türlü yabancı savaşçıların Türkiye'yi bir geçiş üssü olarak kullanmalarının önüne geçmek için çeşitli somut tedbirler almıştır. Bu tedbirlerden ilkinin, 2014 yılında kurulmayan başlanan ve hâlihazırda 37'si havalimanında olmak üzere toplam 33 ilde ve 66 noktada etkin olarak kullanılan, kara ve hava hudut kapıları ile otoparklarda görev yapan 'Risk Analiz Merkezleri' oluşturmaktadır. Bu

merkezlerde istihbarat ve terör alanlarına eğitim almış, tecrübe sahibi uzman kişiler çalışırken; bu denetimin aşamaları ise öncelikle yolcunun süzülmesi ile başlanarak, akabinde aralıksız göz takibi, bin kamera ile sıkı takip ve sorulan 50 farklı soru ile devam etmektedir. Merkezlerde 7/24 nöbet tutan, 'riskli' olarak görülen ve 'yabancı savaşçılar' ile mücadele eden bu ekibe ise "İnad Timi" adı verilmektedir.

İçişleri Bakanlığı tarafından 2017 yılında yayımlanan ve DEAŞ'a karşı verilen mücadeleyi anlatan rapora göre; Haziran 2017'ye kadar Türkiye'ye giriş yapmaya çalışan 17.500 yabancı şüpheli gerekli kontrollere tabi tutulmuş ve bunlardan 4.550 tanesi sınır dışı edilmiştir. Yine bu rapora göre, 146 ülkeden 53,781 kişiye giriş yasağı koyulurken, en fazla vatandaşına giriş yasağı koyulan ülkelerin ilk beş tanesi Tunus, Suudi Arabistan, Kazakistan, Fransa ve Rusya olmuştur. Ayrıca çatışma bölgelerine ulaşmaya çalışırken sınır illerde yakalanan 99 ülkeden 4.957 kişi sınır dışı edilmiştir. Sınır dışı dilen savaşçılar arasında 804 kişiyle Rusya ilk sırada yer alırken, bunu 435 kişiyle Endonezya ve 308 kişiyle Tacikistan takip etmiştir (İçişleri Bakanlığı, 2017).

Yabancı savaşçılarla mücadele alanında istihbarat paylaşımı noktasında, Türk yetkililer Brüksel'de gerçekleştirilen saldırıyı işleyen Belçika asıllı İbrahim El Bakraovi'nin 2015 yılında Suriye'ye geçmek isterken yakalanıp sınır dışı edilerek Belçika'ya gönderildiğini ve bunun bir notayla gerekli mercilere iletildiği belirtmelerine rağmen, daha sonra Belçikalı yetkililerin bunu çok fazla dikkate almayarak bu kişiyi serbest bıraktıkları ortaya çıkmıştır. (Sputnik, 2016)

Bununla birlikte, hem yabancı savaşçı akımını önlemek hem de teröristlerin Türkiye'ye girişlerini önlemek amacıyla Türkiye, bir diğer adım olarak bir sınır boyu güvenlik duvarı inşa etmiştir. Ocak 2016 yılında inşasına başlanan duvar, 911 kilometre uzunluğundaki Türkiye-Suriye sınırı boyunca döşenmiştir. İnşa edilen 3 metre yüksekliğe ve 2 metre genişliğe sahip olan bu duvar boyunca, ayrıca güvenlik önlemlerini daha da arttırmak için 'Entegre Sınır Güvenlik Projesi' hayata geçirilmiştir. Bu proje kapsamında inşa edilen beton duvarın yanı sıra, "devriye yolu, keşif ve gözetleme kulesi, etkin hudut birlikleri aydınlatma sistemi uzaktan kumandalı sistemler, İHA ve mobil zırhlı araçlar ile havadan ve karadan gözetleme, güçlendirilmiş kafes, lazer imha edici silah ve daha birçok unsur" kullanılmaktadır. (Şimşek, 2017) Suriye sınırına inşa edilen bu duvara ilave olarak, hali hazırda 144 kilometre uzunluğundaki İran sınırına da duvar inşası başlamış olup ayrıca 15 metre yüksekliğinde de "kulekol" adı verilen gözetleme kulelerin yapımına da başlanmıştır.

Hali hazırda Türkiye ile Suriye arasında bulunan Cilve Gözü ve Öncüpınar sınır kapıları üzerinden Suriyeli sığınmacılar özellikle bayramlarda giriş çıkışlarını gerekli evraklar karşılığında gerçekleştirmektedirler. Sınır hattında bulunan birçok sınır kapısı ise kapalı durumdadır. Hatay'da açılacak olan ve "Zeytin Dalı Kapısı" adını alacak olan diğer bir hudut kapısının inşası çalışmalarına da devam edilmektedir. Açılacak olan ve yolunun stratejik öneme sahip olan Cindere'den geçeceği bu sınır kapısıyla, terörden arındırılan bölgelere daha hızlı bir biçimde yardım gönderilmesi ve bu bölgelerin daha da güvenli olması amaçlanmaktadır.

1.3.2 Fırat Kalkanı Harekâtı

Terör örgütlerinin, iç savaşların ve her türlü istikrarsızlığın bulunduğu bir coğrafyada yer alan Türkiye, terör örgütü DEAŞ tarafından kendisine yönelik gerçekleştirilecek olası saldırıları önlemek, sınır hattını daha da güvenli kılmak ve Suriyelilerin temizlenen bölgelere tekrardan dönmelerini sağlamak amacıyla 24 Ağustos 2015 tarihinde Suriye'nin kuzeyindeki DEAŞ yapılanmasına yönelik Fırat Kalkanı Harekâtı'nı başlatmıştır. Harekâtın temel amacı olarak yaklaşık 90 kilometre uzunluğa sahip Türkiye ile Azez ve Cerablus arasındaki hattın derinlemesine bir şekilde tüm terör bileşenlerinden temizlenmesi olarak belirlenmiştir. Kendisine karşı 'DEAŞ'a yardım etmekle ilişkilendirilme' gibi uluslararası mecralarca yürütülen algı operasyonların aksine Türkiye, sahip olduğu uluslararası hukukta sahip olduğu meşru müdafaa hakkını kullanarak ordusuyla sınırlarının ötesinde bulunan DEAŞ terör örgütüne karşı bu kadar kapsamlı bir mücadeleye giren ilk devlet olmuştur.

DEAŞ tarafından öncelikle sınırları içerisinde çeşitli kentlerde düzenlenen saldırılar sonucu yüzlerce vatandaşını kaybeden Türkiye, bunun yanında sınır ötesinden Kilis'e yönelik füzelerle gerçekleştirilen saldırıların sıklaşması ve bu saldırılar sonrası Türkiye sınırları içerisinde yaşayan insanların hayatlarını kaybetmeleri; ayrıca Suriye'nin kuzeyinde varlık gösteren ve PKK'nın Suriye kolu olarak bilinen YPG/PYD'nin Fırat'ın hem doğu hem de batı hattını kontrolü altına alması sonucu bu örgütler tarafından yaratılan tehditleri bertaraf etmek için harekete geçmek durumunda kalmıştır.

Bu harekât öncesinde DEAŞ ile mücadele etmek için oluşturulan uluslararası koalisyon güçlerinin bu mücadeleyi çok önemsememeleri, Türkiye'nin terör örgütü PKK'nın bir kolu olarak gördüğü YPG'nin özellikle Kobani'de DEAŞ'ı mağlup etmesiyle birlikte uluslararası koalisyon tarafından sahada birlikte hareket edilecek tek güç olarak görülmesi Türkiye'nin canını fazlasıyla sıkıştırmış ve Batılı güçler ile anlaşmazlığa düşmesine sebebiyet vermiştir.

Fırat Kalkanı Harekâtı, Türk Silahlı Kuvvetleri ile aralarında Ahrar el-Şam, el-Mütasim Tugayı, Sultan Murad Tümeni, Ceyş el-Tahrir, Selahaddin Tugayı ve Hamza Tümeni gibi Özgür Suriye Ordusu(ÖSO) bileşenlerinin ortak icrası ile gerçekleştirilmiştir. Bu harekâta 4 bin tanesi TSK askeri, 7 bin tanesi bu bileşenlerden olmak üzere toplamda 11 bin asker katılmıştır. Harekât başlangıcından sonra geçen yalnızca beş gün içerisinde yaklaşık 400 kilometrekarelik bir alan DEAŞ ve YPG/PYD varlığından temizlenmiştir. (Yeşiltaş vd., 2017) Bu harekât kapsamında Rai, Dabık, Cerablus, Kabasin ve El Bab yerleşim yerleri terör örgütlerinden alınmış, harekâtın başında hedef olarak belirlenen Azez-Cerablus hattında bulunan tüm DEAŞ unsurları yok edilmiş ve bu hat Türkiye için güvenli hale getirilmiştir. Yine bu harekât kapsamında 2.647 tanesi ölü olmak üzere toplamda 3.060 tane DEAŞ mensubu terörist etkisiz hale getirilmiştir. Harekâtın kapsamında toplamda 2 bin kilometrekarelik bir alan DEAŞ varlığından temizlenmiştir. (Uslu, 2018)

Gerçekleştirilen bu harekât sahip olduğu muhteva ve uygulanma bakımında yalnızca bir askeri operasyon olmakla kalmamış, sahip olduğu ulusal ve uluslararası müttefiklerle karşılıklı koordinasyon içerisinde hareket eden, özellikle Suriye'nin sınırları içerisinde 2011 yılından beri yaşanmakta olan iç savaş durumunu ve insanlık krizlerini de göz önünde bulundurunca, insani boyutunu da içine alan bir harekât olma özelliğine nail olmuştur. DEAŞ'tan arındırılan bölgelerde başlatılan yeniden inşa süreci kapsamında, bölgede istikrarı tekrardan sağlama gayreti ve bu istikrarı oturtmak için gerekli olan şartların yerine getirilmesi için Türkiye ülke olarak ciddi gayret harcamış ve çalışmalarda bulunmuştur ve bulunmaya da devam etmektedir. Türkiye tarafından yerine getirilmekte olan çalışmalar temel olarak güvenliğin sağlanması, insani yardım desteğinin sunulması, ekonomik istikrarın sağlanması, altyapı ve üstyapı hizmetlerin sunulması gıda ve barınma temini, sağlık ve eğitim hizmetlerin sağlanması faaliyetleri olarak sınıflandırılabilir. Türkiye ayrıca kendisinin eğittiği 450 polis Cerablus'un güvenliğini sağlamaları için bölgeye intikal ettirmiştir ve ayrıca El Bab'da da güvenliği sağlamaktan sorumlu olan Özgür Suriye Polisi tarafından motorize birliklerin oluşturulduğu bilinmektedir.(Yeşiltaş vd., 2017) Böylece, bu operasyonla birlikte Türkiye sınırları etrafında bir güvenli bölge oluşturma şansını elde edip bunu hayata geçirmiş, sınırlarını terör tehdidinden temizlemiş ve aynı zamanda bu bölgenin PYD/YPG'nin kontrolünde olabilecek bir alana dönüşmesini engellemiştir.

1.3.3 Zeytin Dalı Harekâtı

Türkiye, güneyinde bulunan ve PKK'nın bileşeni olarak değerlendirdiği Suriye içerisinde kantonlar şeklinde varlığını sürdüren YPG/PYD'nin son yıllarda özellikle DEAŞ ile

mücadelede uluslararası koalisyon güçlerince etkin ve desteklenmesi gereken bir güç olarak görülmeye başlamasıyla birlikte kendisine karşı daha güçlü bir tehdidin ortaya çıktığını idrak etmiştir. Bu terör örgütünün ABD, diğer koalisyon üyeleri ve Rusya tarafından dikkate alınmaması ve desteklenmemesi için gerekli diplomatik girişimlerde bulunmuştur. Yapılan tüm girişimlere rağmen, özellikle ABD ve Rusya tarafından YPG/PYD'nin desteklenmeye devam edilmesiyle ve hemen yanı başında bir terör örgütü tarafından kurulabilecek olası devlet oluşumunu engellemek için, uluslararası hukukun da kendisine tanıdığı meşru haklar çerçevesinde, 20 Ocak 2018 tarihinde Zeytin Dalı Harekâtı'nı başlatmıştır.

Türk Silahlı Kuvvetleri(TSK) tarafından yapılan açıklamada, harekâtın temel amacı olarak "hudutlarımızda ve bölgede güvenlik ve istikrarı sağlamak amacıyla, Suriye'nin kuzeybatısında Afrin bölgesinde Afrin bölgesinde, PKK/KCK/PYD-YPG ve DEAŞ'a mensup teröristleri etkisiz hale getirmek ve dost ve kardeş bölge halkını bunların baskı ve zulmünden kurtarmak" belirlenmiştir. Ayrıca harekât icra edilirken hedefin yalnızca teröristler ve bunlara ait barınaklar ve her türlü teçhizatlar olduğunu; sivillerin zarar görmemesi için her türlü hassasiyetin gösterileceği belirtilmiştir. (Hürriyet, 2018)

Harekât Türk Silahlı Kuvvetleri'nin tüm kara, hava, deniz ve özel kuvvetleriyle birlikte, 'Milli Ordu' ismiyle yeniden teşkilatlanan Özgür Suriye Ordusu(ÖSO) tarafından müşterek bir şekilde gerçekleştirilmiştir. Yetkililer harekâtı üç ayrı bölüme ayırmışlardır. Bunların ilki olarak Afrin kırsalı teröristlerden temizlenmesi, ikinci safha olarak şehir merkezinde var olan terör unsurlarının ortadan kaldırılması ve Afrin'den uzaklaştırılmaları, son safha olarak ise Afrin'de yeniden istikrarın sağlanarak her türlü hizmetin ve güvenliğin vatandaşlara sunulması olarak belirlenmiştir. (Özçelik ve Acun, 2018)

Harekât öncesinde bölgede 8.000 civarında PKK/PYD'li teröristin bulunduğu ve ayrıca bunlara bölgede kalarak YPG'ye teslim olan ve özgürlüklerini elde edebilmeleri için onların safında savaşmaları şartı sunulan DEAŞ'lı teröristlerin olduğu da dile getirilmiştir. (Özçelik ve Acun, 2018)

Zeytin Dalı Harekâtıyla TSK ve ÖSO, Afrin şehir merkezini 58 gün gibi kısa bir sürede kendi kontrolü altına almaya başarmış ve planlanan aşamalar etkili ve hızlı bir şekilde gerçekleştirilmiştir. Gerçekleştirilen bu harekât süresince 9 Nisan 2018 tarihi itibarıyla 4044 terörist etkisiz hale getirilirken, 49 asker şehit olmuştur. Harekâtın geneline bakınca, özellikle harekâtın meşruluğu noktasında uluslararası hukukun ilgili maddelerinin belirtilmesi ve yapılan her açıklamada tekrardan vurgulanması, yürütülen diplomasi ve kamu diplomasisi faaliyetlerinin başarıyla yürütülmesi, terör tehditlerinin hızlı ve etkili bir şekilde bertaraf

etmesi, özellikle meskûn mahal operasyonlar sırasında sivil kayıpların olmaması için azami çabanın gösterilmesi, operasyon süresince uluslararası ortamda yürütülen propaganda ve algı operasyonlarına karşı hazırlıklı olunması, harekâtla ilgili doğru bilgilerin ve de belgelerin süratli bir şekilde ortaya konulması vb. birçok etken harekâtın başarılı olmasını sağlamıştır.

Türkiye bu harekât ile sınır güvenliğini sağlamış, oluşturulması planlanan bir “terör koridoru”nun önüne geçmiş, bu hattan gelebilecek her türlü terör tehdidini ve de ülkenin sınırları içerisine girerek saldırılarda bulunan terörist sızmalarını engellemiş, caydırıcılık gücünü ve bölgedeki etkinliğini kanıtlamış, PYD/YPG’nin batılı ülkeler nezdinde var olan etkinliğini ve imajını zayıflatmıştır. Ayrıca harekât öncesi birçok batılı müttefik ülkenin Türkiye’yi desteklememesi ve bu ülkelere mensup siyasetçilerin ve yöneticilerin PYD/YPG destekli söylem ve girişimleri, harekât sonrası azaldığına ve Türkiye’nin bu harekâtı gerçekleştirmedeki haklılığına olan vurgu daha da ağır basmıştır.

Tüm bunlara rağmen, bölgede gelişmelere baktığımızda özellikle ABD’nin terör örgütü PYD/YPG’ye her türlü silah ve teçhizat yardımı yapmaya devam ettiğini görmekteyiz. Tabi burada ABD’nin kendi içinde yaşadığı siyasi gelişmeler ve kurumları arasında anlaşmazlıklardan kaynaklı izlenen Ortadoğu politikasının zayıflığı ve tutarsızlığı da büyük öneme sahiptir.

1.3.4 İnsani Güvenlik

İnsanlar tarih boyunca her daim güvenliklerini sağlama arayışında olmuşlardır. Bunun öncelikle insanın kendisi için güvenlik tehdidi oluşturan unsurların ortaya konulması ile mümkün olabileceği yadsınamaz bir gerçektir. Birleşmiş Milletler tarafından 1994 yılında yayımlanan İnsani Kalkınma Raporu, ‘insani güvenlik’ kavramını en kısa ve net haliyle “mutlu ve onurlu bir şekilde var olmalarının sağlanması” olarak tanımlamıştır. (Kanat vd., 2016) İnsani güvenlik yanında ‘insani diplomasi’ (humanitarian diplomacy) kavramı da ön plana çıkmaya başlamıştır. ‘İnsani diplomasi’ kavram ve içerik olarak iletişim, savunuculuk, müzakere, mobilizasyon, ikna vb. zorlayıcı olamayan yöntemleri içeren; belirlenen ülkelerde savunmasız olan ve temel ihtiyaçlara erişimde zorluk çeken insanlara yardım sağlayan bir politika enstrümanı olarak tanımlanmaktadır. Bu insanlık Türkiye örneğinde, devlet tarafından, sivil toplumun çabasına ve iş organizasyonlarına entegre bir şekilde kendini göstermektedir.

Türkiye’de yaşayan Suriyeliler özelinde ve Suriye krizinin Türkiye’ye yansımaları noktasında ‘insani güvenlik’ durumu bu durumu yaşayan kişilerin bire bir yaşadıkları somut

örnekler üzerinden açıklanabilir. Bu noktada gerçekleştirilen saha çalışmalarında ve hem yerli halkla hem de Türkiye'nin çeşitli bölgelerinde çadır kamplarda ve toplumun içerisinde yaşayan Suriyeli sığınmacılarla yapılan görüşmelerde insani güvenlik boyutunda çeşitli bulgulara rastlanmıştır.(Gilley, 2015)

İnsani güvenlik durumunun yerel halk nezdinde yansımalarına göz attığımızda karışımıza çıkan en önemli bulgu olarak Suriyelilerin genelde bir 'güvenlik sorunu' olarak algılandıkları sonucudur. Fakat bu algıların temeline inilmeye çalışıldığı ve Suriyelileri bir güvenlik tehdidi olarak görenlerden bunun sebepleri ile ilgili daha detaylı bilgi talep edildiği vakit karşılaşılan veya birebir yaşadıkları tecrübelerden daha çok, bu algıyı toplum içerisinde kulaktan kulağa yayılan şehir efsaneleri ve kulaktan dolma bilgiler üzerine inşa edildiği gözlemlenmektedir. İnsani güvenlik noktasında ise, yerli görüşmeciler özellikle eğitim ve sağlık hizmetlerinden Suriyelilerden kaynaklı yeterli derecede yararlanamama ve yaşanan aksaklıklar, iş bulma düşük ücretlere çalışmak zorunda kalma, daha fazla kira ödeme, Suriyelilerin sınavsız okullara yerleştirilmesi durumu, kendilerine yönelik ikinci sınıf insan muamelesi yapıldığı iddia etme vb. etkenleri dile getirmektedirler. Yine karşılaşılan bir başka durum ise Suriyeli sığınmacıların bir 'güvenlik kalkanı' olarak kullanılmaları durumunun varlığıdır. Yaratılan bu algıdan ve oluşturulan bu kalkandan dolayı işlenen suçların failleri ve yaşanan kavgaların sorumluları olarak Suriyelilerin görülmesi durumunun yaygın olduğu görülmektedir. Ayrıca bu durumu kullanarak çıkarılabilecek olası provokasyonlara karşı hazırlıklı olunması ve halkın bu konuda sağduyulu olması için özellikle fabrikasyon haberler hakkında sürekli doğru bir şekilde bilgilendirilmesi gerekmektedir. Aksi takdirde ciddi güvenlik problemleriyle karşılaşılabilir.

İnsani güvenlik alanında öne çıkan ve çokça dillendirilen bir diğer önemli durum ise, özellikle çocuk yaşta ülkelerinde yaşanan iç savaş durumundan kaçıp Türkiye'ye sığınan, kimisinin yetim kimisinin öksüz olduğu ve hali hazırda eğitime erişimi olmayan çocuklarının durumunun ne olacağı ile ilgilidir. Bu çocuklara gerekli eğitim fırsatları sağlanamadığı takdirde ilerleyen dönemlerde bu çocukların dezavantajlarından faydalanılarak radikalleştirilmeleri ve güvenlik tehdidi oluşturmaları mümkündür. Bu noktada UNİCEF Türkiye tarafından hazırlanan ve 2018 yılının Mart ayında yayımlanan İnsani Durum Raporu'na göre Türkiye'de kayıtlı mülteci sayısı 3.938.683 kişi ve bunlardan 1.752.670 kişi 18 yaşın altında. 5 yaşın altında olan çocuk sayısı ise 515.900 olarak görülmekte. Bir eğitim kuruma yazılan çocuk sayısı 603.929 olarak açıklanırken, okula gitmeyen çocuk sayısı 350.000'in biraz üzerinde görülmektedir. (UNICEF Turkey, 2018)

Geçici koruma merkezlerinde bulunan Suriyeliler genel anlamda kamplarda yaşanan güvenlik durumundan memnun olduklarını ve kendilerini burada güvende hissettiklerini belirtmekle birlikte, özellikle sınıra yakın olan kamplarda bulunanların özellikle çatışma bölgelerine yakın olmaları sebebiyle başlarına gelebilecek olası kötü durumları düşünmeleri sebebiyle güvenlik anlamında sıkıntılar yaşadıkları görülmektedir. Tabii bu insanların geldikleri bölgede yaşadıkları problemler ve sahip oldukları tekrardan yaşama korkusu gibi sebepler bu insanların yaşanan en ufak güvenlik problemlerinden bile diğer insanlara nazaran daha fazla etkilenmelerine sebep olmaktadır.

Geçici koruma merkezlerinde yaşayanlar ise insani güvenlik noktasında en çok ekonomik ve sosyal alanlarda sıkıntılar yaşadıkları görülmektedir. Suriyeliler arasında eğitimi düşük ve gelir seviyesi çok düşük olan Suriyelilerin daha çok fakir mahallelere yerleştikleri gözlemlenmektedir. Bu mahallelerde sorunlar yaşamaları ve güvenlik problemleri ile karşılaşmaları ihtimali gelir seviyesi ve eğitim seviyesi daha iyi olan, mesleki becerilere sahip Suriyelilere nazaran daha fazladır. Sahip olunan bu ekonomik sıkıntılar beraberinde toplumsal ve kültürel adaptasyonun bu kişiler için daha da zorlaşmasını beraberinde getirmektedir. İçinde aidiyet duygusu olmayan ve dışlanmış hissedilen bireylerin, güvenlik anlamında da endişeler taşıması ile birlikte kendini yalnızlaştırması ve toplumdan soyutlaması kaçınılmaz bir sonuçtur.

Özellikle işlerini ellerinden aldıklarını ve hayatı kendileri için daha da zorlaştırdıklarını düşünen yerel halkın, Suriyeli sığınmacılara yönelik bir düşmanlığa ve şiddet eylemlerine başvurması karşılaşılan durumlar olarak görülmektedir. Bu durum yerel halka birlikte yaşayan Suriyeli sığınmacıların nefret ve ayrıştırıcı söylemlere maruz kalmalarının, dışlanmalarının önünü açarak insani güvenlik kaygıları taşımalarına sebep olabilmektedir. Yine geçici koruma merkezleri dışında yaşayan Suriyeliler, Suriye’de yaşadıkları iç savaştan ve psikolojik travmalardan kaynaklı uyum ve güvenlik alanlarında zorluklarla karşılaşmaktadırlar.

Fakat yaşanan tüm kaygılara ve dillendirilen problemlere rağmen bu kentlerdeki güvenlik ve barış durumunun hala kendini koruyor olması, iki toplum arasındaki ilişkilerde ön yargıların ne kadar yoğun olduğunun göstergesi olarak kabul edilebilir. Türkiye’de yaşayan Suriyelilerin kahir ekseriyetinin şehirlerde yaşadıkları düşünülünce, özellikle dezavantajlı durumda olanların durumlarının dikkate alınması ve güvenlik başta olmak üzere diğer tüm alanlarda yaşadıkları sorunlarla yakından ilgilenilmesi önemlidir. Böylece Suriyelilerin toplumsal entegrasyonu noktasında süreç daha da kolaylaştırılmış ve hızlandırılmış olacaktır.

2. İKİNCİ BOYUT: TÜRK TOPLUMU ALGILARI

2.1 Yarı Yapılandırılmış Derinlemesine Görüşmeler ve Grup Mülakatlar

Suriye'deki savaşın uzaması neticesinde artan sığınmacı sayısı Türkiye'nin ve Türk halkının kapasitesi üzerinde büyük bir baskı oluşturmaya başlamıştır. Bu durumun yansımaları en çok Suriyeli sığınmacıların yoğun olarak yaşadıkları Güneydoğu ve bilhassa sınır illerinde net bir şekilde görülmektedir. Bundan dolayı araştırmamız kapsamında yapılan mülakatlar ve analizler Suriyelilerin en çok yaşadığı şehirler arasında Gaziantep ve Şanlıurfa şehirlerinde gerçekleşmiştir. Suriyelilerin yoğun yaşadığı Gaziantep (26 mülakat) ve Şanlıurfa (33 mülakat) illerinde toplam 59 Türk vatandaşıyla yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Projenin genel amaçları ve araştırma sorularına uyumlu olarak, yerel halkla yapılan bireysel görüşmeler karşılıklı etkileşim ve iletişim yoluyla nitel veri toplamayı amaçlamıştır. Sorular, yerel halkın geçici barınma merkezlerinin dışında yaşayan Suriyelilere verilen eğitim, sağlık, sosyal hizmetler ve istihdama erişim gibi hususların kendi üzerlerindeki etkilerini anlamaya yönelik düzenlenmiş olup, bilhassa toplumun sosyo-ekonomik, kültürel ve sınır güvenliği konuları kapsamında algıları üzerine odaklanmaktadır. Görüşmecilere iş piyasası, ücret düzeyi, barınma, gıda, eğitim ve sağlık hizmetlerine erişimle ilgili soruların yanı sıra kültürel konular, toplumsal kabul ve uyuma dair bakış açılarını tespit etmeye yönelik sorular yönlendirilmiştir. Örneklem de toplum algılarını daha kapsamlı anlamak amacıyla yerel halk arasından hem rastlantısal örneklem yapılmış, hem de krizin yerel düzeyde yönetiminde çalışan yetkililerin algılarını anlamak amacıyla, amaçlı örneklem yöntemi kullanılmıştır. Bu bağlamda yerel halkla gerçekleştirilen toplam 59 görüşmeci arasında krizin yerel düzeyde yönetim sürecini direkt olarak rol alan Valilik, belediye, Ticaret Odası, ve STK'la yetkilileri, belediye yetkilileri, Ticaret Odası yetkilileri, ve STK temsilcileriyle de görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Bu araştırmada karma metodoloji yöntemi benimsenmiştir. Bir yandan resmi belgelerdeki (kanun, yönerge vs) hukuki çerçevenin izi sürüldü. Bir diğer yandan yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşmelerle, Suriye göçünün Türkiye yansımaları hem yerel halk, hem de Suriyeliler üzerindeki etkisine bakıldı. Suriyelilerin de hem kamp içindeki, hem de kamp dışındaki yaşantıları incelendi. Ayrıca, son olarak özellikle Suriyelilerin yoğun olarak yaşadığı illerdeki yerel halkın tutum ve davranışlarını anlamak için bir anket çalışması gerçekleştirildi.

Bu araştırma birkaç farklı grupta yapılan bir dizi yüz yüze görüşmenin neticesinde hazırlandı. Mardin, Gaziantep ve Urfa sahalarında yerel halk, kamu görevlileri ve STK temsilcileri ile görüşmeler yapıldı. Yerel halk olarak, taksi şöförleri, esnaf, kamu görevlileri ev kadınları, hekimler vb. kişilerle bazen 10 dakika bazen de 2 saate yaklaşan görüşmeler şeklinde oldu. Ayrıca, Urfa'da grup mülakatlar da gerçekleştirildi. Bununla birlikte toplumsal cinsiyet ilişkileri konusuna odaklı olarak 3 ayrı ev oturmasında Urfa'nın yerlisi kadınlarla 2 saat ile 4 saate varan grup mülakatlar gerçekleştirildi. Kadın görüşmecilerle kadın araştırmacıların, erkek görüşmecilerle erkek araştırmacıların mülakat yapmasına özen gösterildi. Görüşmeler kartopu tekniği ile, konunun hassasiyeti de göz önüne alınarak görüşmelerin anonim kalacağı garantisi verilerek hazırlandı. Bazı kamu yetkililerin eşleri ile özellikle Urfa da Suriyeli kadınlar, Suriye li kadınların yerel halka etkisi konusu görüşüldü.

Tablo 4. Gaziantep ve Şanlıurfa sahaları görüşmecileri

Gaziantep					Urfa			
Sayı	Yaş	Cinsiyet	Meslek		Sayı	Yaş	Cinsiyet	Meslek
1	25	Erkek	Öğretmen		1	50	Erkek	Memur
2	30	Erkek	Memur		2	45	Erkek	Memur
3	57	Erkek	Esnaf		3	42	Erkek	Memur
4	45	Kadın	Esnaf		4	43	Erkek	Memur
5	28	kadın	Memur		5	58	Erkek	Gazeteci
6	41	Kadın	Gazeteci		6	48	Erkek	Memur
7	32	Kadın	Memur		7	57	Erkek	Memur
8	45	Erkek	Esnaf		8	34	Erkek	Koordinatör/ STK
9	47	Erkek	Esnaf		9	53	Erkek	Emekli
10	29	Kadın	Esnaf		10	30	Erkek	Öğretmen
11	25	Kadın	Memur		11	53	Erkek	Ticaret/işada mı
12	33	Kadın	Tasarımcı		12	42	Erkek	Mühendis
13	19	Kadın	Öğrenci		13	42	Erkek	Esnaf
14	18	Kadın	Öğrenci		14	28	Erkek	Esnaf
15	19	Kadın	Öğrenci		15	41	Erkek	Gazeteci
16	55	Erkek	Esnaf		16	53	Erkek	Öğretmen
17	57	Erkek	Esnaf		17	53	Erkek	Memur
18	65	Erkek	Esnaf		18	34	Erkek	Taksici
19	29	Erkek	Esnaf		19	20	Erkek	Resepsiyonis t
20	34	Erkek	Esnaf		20	50	Erkek	Esnaf
21	35	Erkek	Esnaf		21	45	Erkek	Doktor
22	20	Kadın	Esnaf		22	42	Kadın	Hoca
23	45	Erkek	Kamu		23	35	Kadın	Gazeteci

			Görevlisi					
24	40	Erkek	Kamu Görevlisi		24	42	Erkek Öğretmen	
25	48	Erkek	STK		25	46	Kadın Ev Kadını	
26	50	Erkek	Memur		26	71	Kadın Ev Kadını	
					27	80	Erkek Emekli	
					28	41	Kadın Ev Kadını	
					29	25	Kadın Mimar	
					30	40	Kadın Kamu Görev. Eşi	
					31	38	Kadın Kamu Görev. Eşi	
					32	43	Kadın Kamu Görev. Eşi	
					33	47	Kadın Kamu Görev. Eşi	
Yaş Ortalaması 37,5					Yaş Ortalaması 44,5			

2.2.1 Gaziantep Sahası

Projenin genel amaçları ve araştırma sorularına uyumlu olarak, bireysel görüşmeler karşılıklı ve etkileşimli iletişim yoluyla nitel veri toplamayı amaçlamıştır. Sorular, geçici barınma merkezlerinin dışında yaşayan Suriyelilerin yerel toplumun aralarında yaşamaları açısından ve Suriyelilere verilen sağlık, sosyal ve eğitim hizmetlerinin üzerinde etkileri, bilhassa toplumun sosyo-ekonomik, kültürel ve sınır güvenliği konuları kapsamında algıları üzerine durulmuştur.

Suriyeli sığınmacıların Türk toplumuna oluşturduğu yükün en çok güneydoğu ve sınır illerinde belirgin olmasından dolayı, mülakatlar Suriyelilerin en çok yaşadığı Gaziantep ve Şanlıurfa şehirlerinde gerçekleştirilmiştir.

Bölgenin en önemli ticaret ve sanayi merkezi olan Gaziantep ili, Suriye krizi ve Türkiye'ye yönelik gerçekleşen kitlesel göç hareketlerinden en çok etkilenen kentler arasında ilk sıralarda yer almaktadır. Gaziantep'in: (1) Suriye sınırına yakın konumu, (2) kentin güçlü ekonomisi, sanayisi ve farklı sektörlerde çalışma imkanlarının çeşitliliği, (3) savaş öncesinde de yerel halk ve Suriye halkının ekonomik, sosyal, kültürel ilişkileri, (4) halklar arasında tarihi ve akrabalık bağları, (5) yerel otoritelerin göç yönetimini etkin bir şekilde yürütmesi, (6) münferit sorunlar yaşanmasına rağmen yerel halkın bu kitlesel ölçekteki göç dalgasına karşı kabul edici bir tutum benimsemesi gibi çok yönlü etkenler, bu ili farklı sosyo-ekonomik sınıflara mensup Suriyeli göçmenler açısından cazip bir yerleşme merkezine dönüştürmüştür. Gaziantep'te kamp dışında yaklaşık 383,000 kayıtlı geçici koruma altında Suriyeli yaşamaktadır ve bu rakam il nüfusunun yaklaşık yüzde 20'sine denk gelmektedir (GIGM, Haziran 2018). Bunun dışında Suriye'den Türkiye'ye düzenli yollardan

pasaportlarıyla giriş yapmış, daha sonra ikamet ve çalışma izinleri alarak yabancı statüsünde Gaziantep'te ikamet eden Suriyelilerin nüfusu da diğer illere kıyasla yüksektir. Çoğunluğu Suriyeliler olmak üzere, Gaziantep yaklaşık 13,000 ikamet izinli yabancıya ev sahipliği yapmaktadır (GİGM, 2018).

Gaziantep ilinin Suriyeli göçmenler açısından cazip bir yerleşim merkezine dönüşmesinin önemli bir nedeni de, yerel otoritelerin Suriye krizinin ilk yıllarından itibaren yeni gelen nüfusun kentin altyapısı üzerine eklediği yüke rağmen, göç yönetiminde geliştirdikleri etkin mekanizmalar ve göçmenlere sunulan hizmetleri sürekli olarak genişletmiş olmalarıdır. Ayrıca Gaziantep ili, Birleşmiş Milletler ve diğer ilgili uluslararası kurumların da Suriye mülteci kriziyle ilgili yürüttüğü çalışma ve faaliyetlerin merkezi konumuna gelmiştir. Başta BM ve ilgili uluslararası kuruluşlar olmak üzere, 2011 yılından itibaren Gaziantep'te bölge ofisleri açmışlar, yerel otoritelerle koordineli bir şekilde bölgede göçmenlere yönelik hizmet ve destek çalışmaları yürütmektedirler.

Gaziantep ilinde yetkililerle gerçekleştirdiğimiz görüşmelerden edindiğimiz temel bir bulgu, yerel otoritelerin Gaziantep'te yaşayan göçmenlerin karşılaştıkları sorunlara yönelik çözüm odaklı politikalar ve pratik kurumsal düzenlemeler geliştirmesi olmuştur. Buna bir örnek olarak Türkiye genelinde bir ilk olarak uygulamaya geçirilen, Gaziantep Büyükşehir Belediyesi yapısı altında Ocak 2016 yılında kurulan Göçmen İşleri Şube Müdürlüğü'dür. Şube Müdürlüğü'nde çalışan yetkililerle 6. İş paketi kapsamında yapılan görüşmelerde, yetkililer birimin öncelikle Belediye'nin göçmenlere yönelik çalışmalarını koordine etmek amacıyla kurulduğunu, daha sonra Suriyeli göçmenlere hak temelli hizmetleri genişletmek ve güçlendirmek hedefiyle, Gaziantep ilinde faaliyet gösteren ilgili STKlar ve uluslararası kuruluşlarla işbirlikleri ve projeler yürüttüklerini ifade etmişlerdir. Büyükşehir Belediye çalışanları Suriyeli göçmenlerin yoğunlukla yaşadığı semtlerde düzenli olarak ihtiyaç tespit çalışmaları yürütmekte, böylece göçmenler arasında sosyo-ekonomik açıdan en kırılgan gruplara da ulaşım yardım götürebilmektedirler. Belediye bünyesinde ayrıca Milli Eğitim Bakanlığı izniyle faaliyetlerine devam eden Suriyeli öğrencilere yönelik iki geçici eğitim merkezi bulunmaktadır. Yine belediyeye bağlı olarak kurulan Ensar Toplum Merkezi, Suriyeli göçmenlerin yoğun yaşadığı Narlıtepe bölgesinde hem Suriyelilerin, hem yerel mahalle halkının gönüllü çalışabileceği, katılımcı olabileceği çok çeşitli etkinlikler, kurslar, bölgede yaşayan Suriyeli öğrencilerinin okul saatleri dışında katılabileceği dersler düzenlemektedir.

Toplum merkezi yetkilisiyle gerçekleştirilen görüşmede, merkezin mevcut haliyle haftada 450 Suriyeli ve yerel halktan bireye hizmet sunduğu, Suriyelilerin toplum merkezine

günlük hayatta yaşadıkları çok çeşitli sorunların çözümü için de müracaat ettiği belirtilmiştir. 'Göçmenlerin normal hayatlarına dönmeleri için çabaladıklarını' belirten yetkili, evlilik kaydı, barınma imkanları, iş yaşamında karşılaşılan sorunlar, okul ihtiyaçları gibi çok çeşitli konularda Suriyelilere destek verdiklerini eklemiştir. Toplum merkezi yetkilisi, gündüz saatleri düzenledikleri kurslara, erkeklerin çalıştıkları için katılmadığını, daha çok kadınların katıldığını belirtmiştir. Kurslara katılan kadınların çoğunluğunun bugüne kadar herhangi bir meslek sahibi icra etmemiş kadınlardan oluştuğu ifade edilmiş, ancak aynı zamanda üniversite mezunu ve hala üniversitede okumaya devam eden kadınların da katıldığı eklenmiştir.

a. Sosyo-Ekonomik Duruma İlişkin Algılar

Gaziantep ilinde gerçekleştirdiğimiz gözlemler ve yaptığımız görüşmeler Suriye krizine yönelik birbirinden farklı sosyo-ekonomik algıların tespiti açısından önemli olmuştur. Öncelikle özel sektörü temsil eden yerel ekonomik aktörler arasında yaygın olan görüş Suriyeli sığınmacıların sınır kentlerinin ekonomisine canlılık getirdiği ve bu krizin ekonomik bir fırsata dönüştürülebileceği yönündedir. Burada özellikle vurgulanan bir husus Gaziantep ve Halep arasında 2000'li yılların başından itibaren hızla gelişen ticaret bağlarıdır. 2005 yılında ilgili yerel otoriteler tarafından karşılıklı sosyo-ekonomik ve kültürel ilişkilerin geliştirilmesi amacıyla iki şehir 'kardeş şehirler' olarak ilan edilmiştir (TÜRSAB, 2008). Bu durum 2005-2010 yılları arasındaki dönemde Gaziantep'ten Suriye'ye ihracatın ciddi oranda artmasına yol açmıştır. Savaş sonrası dönemde ise, 2012 yılında yaşanan yüzde 45'lik düşüşe rağmen, ihracatta 2010-2015 yılları arasında da yüzde 237'lik büyük bir artışın olduğu gözlemlenmektedir (Karasapan, 2017). Bu artışı etkileyen temel faktörün yerel şirketlerin Suriye'ye giden insani yardımdaki payına bağlı olduğu belirtilmektedir (GTO, 2016).

Araştırmamız kapsamında Gaziantep Ticaret Odası yetkilileriyle gerçekleştirilen görüşmede, Suriyeli sığınmacılar arasında Gaziantep'te yatırım yapanların da azımsanmayacak oranda arttığı gözlemlenmiştir. Yetkililer, 2011 yılında Suriyelilere ait Ticaret Odasına kayıtlı sadece 20 şirket olduğunu, bu rakamın 2017 itibariyle 800'ü aştığını belirtmişlerdir. Suriyeli yatırımcılarla daha iyi iletişim kurabilmek için Nisan 2016 tarihinde Ticaret Odası bünyesinde bir Suriye masası oluşturulmuştur. Ayrıca Ticaret Odası, Suriyelilerin sosyo-ekonomik entegrasyonunu kolaylaştırmak amacıyla sığınmacılara yönelik danışmanlık ve mesleki eğitim programları gibi çeşitli hizmetler sunmaktadır. Benzer meslek edindirme ve eğitim programları Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) ile yürütülen işbirliği kapsamında Gaziantep Büyükşehir Belediyesi tarafından da gerçekleştirilmektedir.

Toplumsal algıları daha kapsamlı anlayabilmek açısından, yetkililerin yanı sıra, rastgele (random) yöntemle yerel halktan örneklem seçilmiş; yaşları 20-60 arasında 15 kişiyle, gönüllülük esasına göre görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmeler kapsamında, dikkat çeken başlıca ara bulgular şöyle özetlenebilir. Savaş öncesinde Gaziantep yerel ekonomisine Suriye'nin faydası olduğu, özellikle de turist olarak gelenlerin esnafı canlı tuttuğunu, ancak savaşın etkilerinin bu durumu olumsuz etkilediği belirtilmiştir. Suriyelilerin gelmesiyle birlikte, görüşmecilerim hemen hepsinin ortak belirttiği hususlardan biri Gaziantep'te kiralarda yaşanan artıştır. Hem satış fiyatlarının 2 kat artmasına, hem de önceden 400-500 TL olan kiraların 1000TL'ye çıkmasına vurgu yapılmıştır. Görüşmeler genelinde bu durumun yaygın olarak iki açıklaması vardır. Bir kısmı fiyatları gelir seviyesi yüksek Suriyelilerin arttırdığını, bir diğer kısım ise Suriyelilerin gelmesini ranta çeviren kişiler olduğunu belirtmiştir. Yerel halk açısından Suriyeli göçmenler günlük yaşamlarının bir parçası haline gelmişlerdir, ancak ikili ilişkiler özelinden bu tür etkileşimlerin henüz gelişmediği gözlemlenmektedir. Ancak birkaç görüşmeci özellikle Suriyeli Türkmenlere yakınlık duyduğunu, onlarla ilişkiler kurduklarını ifade etmişlerdir. Suriyeli göçmenlerin yakın dönemde ülkelerine dönemeyecekleri kanaati yaygındır. Görüşmecilerin hemen hepsi Suriyeli göçmenlere vatandaşlık verilmesi hususunda çekincelerini dile getirmişlerdir. Bunun yanı sıra, iki toplum arasında kültürel sosyal aile yapıları arasındaki farklara değinen görüşmeciler çoğunluktadır. Bu farklılıklar arasında Suriyeliler arasında çoklu evliliklerin, çok çocuk yapılması gibi konulara değinilmiştir. Eğitim ve sağlık alanında hizmetlere erişim konusunda, alt yapının güçlendirilmesi gerektiği, hasta sayısının artışına denk olarak yeni hastaneler yapılması gerektiğini belirten görüşmeciler olmuştur.

Ancak bununla birlikte, Suriyeli sığınmacıların gelmesiyle ekonominin olumsuz etkilendiğini düşünenler de çoğunluktadır. Burada öncelikle Gaziantep gibi savaş öncesi Suriye ile ticaret ilişkileri oldukça gelişmiş olan bir sınır ilinin savaş koşullarından olumsuz etkilendiği, turizm gibi sektörlere yansımalarının negatif olduğundan bahsedilmektedir. Esnaf kesimi ise Suriye'deki krizin özellikle sınır illerindeki ticareti derinden etiketlediğini ve krizden bu yana ekonominin zarar gördüğünü bir görüşmeci şu cümlelerle ifade etmektedir:

“Bunu olan olaylara bağlıyoruz. Türkiye'nin başına gelenlere bağlıyoruz. Ekonomik bir sıkıntı var yani. Savaş çıkmazdan önce Suriye'nin bize ekonomik olarak çok büyük faydası vardı. Yani bir çok yerden uçakla geliyorlardı.”

Görüşmecilerimizin geneli Suriyelilerin şehirlere orantılı olarak dağıtılmamış olmasının ekonomik ve sosyal açıdan sınır illerinde gerilim ve baskıyı arttırdığına inandıklarına işaret

etmektedir. Görüşmecilerden bir kısmı Suriyelilerin kapasite ve imkânları artırılarak kamplarda ağırlandırılması veya güvenli bölgeler inşa edilerek ana yurtlarına yakın tutularak orada yardım edilmesinin her iki toplum için daha uygun olduğunu düşünmektedir. Bunun dışında görüşmelerde yönlendirdiğimiz 'Kentinizdeki sosyo-ekonomik koşulları nasıl değerlendirirsiniz?' sorusunun cevaplarında kira artışları, kayıt dışı çalışan ucuz iş gücü, Suriyelilerin vergi ve SGK giderlerinin olmaması gibi haksız rekabet ortamı oluşturan sorunlar dile getirilmiştir.

Çalışmamızda hem Suriyelilere hem de yerel halka sorulardan hareketle diğer sınır illerine nazaran varlıklı ve ticaretle uğraşan Suriyelilerin Gaziantep'e yerleşmeyi tercih ettikleri ve bu kesimin emlak piyasasını negatif bir şekilde etkiledikleri ifade edilmiştir. Bu durum düşük gelirli Suriyelilerin ve Türklerin dezavantajlı bir duruma düşmesine neden oldukları gibi özellikle şehre gelen yeni memurların barınma konusunda sorun yaşamalarına neden oldukları düşünülmektedir.

Karşılıklı ekonomik ilişki/etkileşimde olduğunuz Suriyeliler var mı? sorumuza ise görüşmecilerimiz arasında genelde işçi ararken veya evlerini kiraya vermek istediklerinde Suriyeli Türkmenleri tercih ettiklerini ifade edenler olmuştur. Bu durum soydaşlık ve kültürel yakınlık duydukları sığınmacılara yerel halkın daha olumlu yaklaştığı üzere yorumlanabilir. Küçük çaplı bir işletmesi olan bir görüşmecimiz işletmesinde neden Türkmen işçileri tercih ettiğini bu sözlerle açıklamıştır:

"Bizde çalışanlar Halep'ten gelen Türkmenler. Adam resmen Türkçe konuşuyor. Mesela Türkmen dediği zaman biz onu kendimizden sayıyoruz, ben kendi görüşümü söyleyeyim. Ben Türkmen'i Türk olarak görüyorum".

Suriyeliler ile yerel halk arasında ekonomik ilişkilerde dil, hayat tarzı ve kültürel faktörlerin belirleyici olduğu karşımıza çıkmaktadır. Suriyelilere çalışma izni verilmesine ilişkin sorumuza ise görüşmeciler, çalışma izninin verilmesine karşı çıkmadıkları fakat "bizim işçilere öncelik verilsin" şeklinde cevap verdikleri saptanmıştır. Bazı esnaflar ise çalışma izni verildiği takdirde Suriyelilerin vatandaş olabilmesi için yeterli hukuki şartların sağlanması ile ilgili endişelerinin olduğunu vurguladılar. Suriyelilerin vatandaşlık verilmesini isteyip istemedikleri ile ilgili sorularımıza ise bütün görüşmecilerimiz net bir şekilde olumsuz görüşlerini dile getirmişlerdir. Vatandaşlık ile ilgili olumsuz kanaatlerin nedeni olarak dil, kültürel mesafe ve toplumsal uyum gibi sebepler zikredilse de sorularımıza karşılık olarak verilen tüm cevaplara bakıldığında karşımıza demografik yapının değişmesi, sosyo-ekonomik faktörler ve Suriyelilerin aidiyetleri ile ilgili ciddi kaygıların olduğu ortaya çıkmaktadır.

b. Güvenlik Durumuna İlişkin Algılar

Görüşmeciler arasında Suriyeli sığınmacıları bir güvenlik sorunu olarak gören algılarla karşılaşmıştır. Bununla birlikte görüşmecilerin çoğu asayiş ve güvenlik problemlerinin eskiye nazaran daha az olduğu ile ilgili görüşler beyan etmişlerdir:

“Mesela ilk zamanlarda çok fazla olaylar çıkıyordu, kavga, dövüş, patırtı ama şu an pek görülüyor böyle olaylar, azaldı. Onlarda alıştılar bence bizim kültürümüze”.

Burada dikkat çeken bir husus, güvenlik ve asayiş alanında herhangi bir sorunla karşılaştınız mı sorusu yöneltildiğinde, görüşmecilerden evet yanıtı verenlerin ne gibi sorunlar, birebir yaşadınız mı gibi sorulara detaylı bilgi vermediğidir. Bu nedenle güvenlik alanındaki sorunların realite mi yoksa genel önyargılar ve algıya mı bağlı olduğunu tespit etmek zordur. Görüşmeciler tarafından verilen güvenlik problemlerine yönelik örnekler ve hikayeler üçüncü kişilerden aldıkları bilgileri yansıtmaktadır. Ancak buradan çıkan bir bulgu yerel halkın güvenlik sorunlarını sosyal hizmetlere

verilen cevapların bir kısmı Suriyelilerin varlığının geleneksel güvenlik anlayışından ziyade ‘insan güvenliği’ ne yönelik bir tehdit olarak algılandığını göstermektedir. Nitekim bununla ilgili en yaygın cevap Suriyelilerin gelmesiyle birlikte devlet kurumlarının sağladığı hizmetlerde noksanlık ve kendi erişim problemlerini ifade etmektedirler. Yerel halk arasında sağlık ve eğitim hizmetlerinde yoğunluk ve aksamaların yaşandığı ile ilgili genel bir kanaat söz konusudur. Hatta bazı görüşmeciler hastanelerde Suriyelilere öncelik verildiğini düşünmektedir:

“Bir Türk vatandaşı ikinci plana düşüyor, bir devlet hastanesine gittiğinde Suriyeli senden daha öncelikli”

Halk arasında yaygın olarak dile getirilen bir diğer konu ise Suriyeli öğrencilerin herhangi bir sınava tabi tutulmadan istedikleri üniversiteye yerleşebildiğidir. İstatistiksel ve bilimsel verilere bakıldığında ister ekonomik olsun ister sağlanan hizmetler yönünden olsun beyan edilen olumsuzlukların çoğu kulaktan kulağa yayılan şehir efsaneleri ile bazı münferit olayların bütün toplumu kapsamaması veya zaten halihazırda bulunan bazı sorunların Suriyelilere mal edilmesi gibi durumların sanılandan daha ciddi boyutlarda olduğu hissini uyandırmıştır. Bu durum güvenlik ve asayiş ile ilgili ifade edilen kaygılar için de geçerlidir. Her iki toplum arasında yaşanan gerginliklere rağmen toplumsal barışın ve kentsel güvenlik dokusunun bozulmamış olması bu kanaatlerin gerçeklerden çok önyargılara dayandığını göstermektedir.

c. Sosyal Uyuma İlişkin Algılar

Konuya ister ekonomik ister güvenlik açısından bakılsın karşımıza belirleyici faktör olarak kültürel faktörlerin öne çıkmakta olduğu söylenebilir. Suriyeli sığınmacılar söz konusu olduğunda kültürel farklılıklar çok kolaylıkla güvenlik veya uyum sorunlarına evrilebilmektedir. Dil, kültür ve yaşam tarzından kaynaklanan farklılıklar iki toplum arasındaki olumlu iletişimin ve temasın önüne geçmekte. ‘Karşılıklı ilişki/etkileşimde olduğunuz Suriyeliler var mı?’ Sorumuza verilen cevaplarda karşılıklı etkileşim yaşanan alanların işveren işçi veya ev sahibi kiracı ilişkisi ile sınırlı olduğu saptanmıştır. Türkiye’deki Suriyelilerin kültürel açıdan bize ne kadar benzedikleri sorduğunda ise görüşmecilerin kahir ekseriyeti kültürel açıdan sığınmacıların Türk halkına benzemediğini ifade ettiler. Esnaf olan bir görüşmecimiz kültürel olarak yakınlık ile ilgili sorumuza dükkânın önünden geçen ve Suriye’de Cuma günleri erkekler tarafından giyilen geleneksel *Cellabiye* denilen uzun kıyafetle yürüyen bir adama işaret edip şu cümleleri kurdu:

“Suriye’de kaç mezhep var bilmiyorum ama Türkmenlerin mezhebi bize uyuyor mesela bakıyorsun yediği, içtiği veya giydiğiyle bize benziyor. Mesela Cuma namazında Arap adama bakıyorsun fistan giymiş, buda bana ters erkeğin fistan giymesi, evin içinde giyebilirsin ama sen göç etmişsin buraya gelmişsin, mesela ben Avrupa’ya göç etsem Avrupalı gibi giyinirim, Avrupalı gibi otururum, Avrupalı ne yapıyorsa onu yaparım ama Suriyeliler diyor ki biz buyuz, ben buna da karşıyım. Olduğu yere uyum sağlamada biraz daha eğitim almaları lazım.”

Görüşmecilerin büyük çoğunluğu Suriyeli sığınmacıların uyum sağlayamadıklarını belirtirken, buna sebep olarak kültür, dil, giyim tarzı, hijyen anlayışı, geç yatma alışkanlığı ile park ve bahçelerde toplanma gibi alışkanlıkları iki toplum arasında uyumsuzluğa sebebiyet verdiğine inanmaktadırlar. Ancak görüşmecilerden az da olsa uyum sağladıklarını düşünenlerde mevcuttur:

“İlk başta sıkıntı yaşadık, geç gelmelerde ve erken kalkmalarında başlarda biraz sıkıntı yaşadık ve sonra yavaş yavaş onlarda Türkiye’deki hayat buymuş deyip uyum sağlamak zorunda olduklarını anladılar ve uyuyorlar da, problemimiz yok o konularda.”

Uyum ve kültür ile ilgili görüşme ifadelerinden çıkardığımız en kuvvetli algı ise Suriyelilerin kendi kültürel alışkanlıkları yerel halkın hassasiyetlerini gözetmeden ısrar ettikleri düşüncesi olmuştur. Fakat Suriyelilerin uyumu ve tam anlamıyla kültürleşmelerinin aslında her iki toplumun karşılıklı temasına dayanmaktadır. Bu temasın süresi kadar ev sahibi halkın tutum ve algıları uyum sürecinde en belirleyici faktörler arasındadır. Bununla birlikte Suriyeli

sığınmacıların entegrasyonu ele alındığında göz önünde bulundurulması gereken bir başka istisnai durum da Suriyelilerin zorunlu kitlesel göç sonucu Türkiye’de bulunmalarıdır. Diğer bir ifade ile, Suriyeliler şiddet, zulüm ve kaos içeren bir ortamı arkalarına bırakıp Türkiye’ye sığınmışlardır. Yani; kayıp, sakatlık, şiddet, işkenceye ve insan hakları ihlallerine maruz kalma gibi travmatik tecrübeleri de beraberlerinde getirmişlerdir. Bu durum da kuşkusuz Suriyelilerin uyum sürecini derinden etkilemektedir. Zaten yeni bir kültüre ve dile geçiş süreci stres yaratan ve güçlü bir baş etme becerileri gerektiren bir süreçtir ki hâlihazırda savaş mağduru Suriyeli sığınmacıların çoğunda şiddetli anksiyete, şiddetli depresyon ve Travma Sonrası Stres Bozukluğu gibi psikolojik etkiler de görülmektedir.

Saha çalışmamızda öne çıkan bir diğer önemli bulgu ise Suriyeliler ve yerel halk arasındaki etkileşimin son derece zayıf olduğudur. Sağlıklı bir uyum sürecinin başlaması için psikolojik ve travmatik yaşantılar bir yana Suriyelilerin göçle tecrübe ettikleri ani değişim, kırılmalar ve karşılaştıkları kültür şokunun iyi anlaşılması gerekmektedir. Ulaştıkları ülkede yeni hayatlar inşa etmeleri ve bu süreçte karşılaştıkları ekonomik, psikolojik ve sosyal sorunlar karşısında bir baş etme mekanizması olarak izolasyon, gettolaşma veya sahip oldukları gelenek ve göreneklere daha fazla sarılma refleksi gösterebilirler. Bu durum yerel halk tarafından uyumsuzluk olarak algılanabilir ve sığınmacılara karşı ayrımcı ve olumsuz tutumların gelişmesine sebebiyet verebilir. Bu anlamda Suriyeliler ve yerel halk arasında sağlıklı ve olumlu etkileşimi teşvik etmek çok büyük önem arz etmektedir. Bu teşvikler kapsamında sığınmacılara Türkçe kursları ile dil ve iletişim becerilerini geliştirmek, psikolojik danışmanlık, ve uzun vadeli eğitim programları sunmak yanında yerel halkın da göç ve çok kültürlülük konuları ile ilgili bilinçlendirilmeleri entegrasyon sürecinde karşılaşılan zorlukların aşılabılmesine katkı sağlayacaktır.

d. Toplumsal Cinsiyete İlişkin Algılar

Gaziantep saha çalışmamızın odaklandığı bir diğer konu da sığınmacıların Türkiye’ye gelmesiyle gelişen sosyal ağların bir boyutunu oluşturan toplumsal cinsiyet ilişkileridir. Ve bilindiği üzere Türkiye’deki sığınmacıların büyük bir kısmı kadın ve çocuklardan oluştuğu için, kadınlar erkeklere göre toplumsal cinsiyet temelli algı ve ötekileştirme pratiklerine daha çok maruz kalmaktadırlar. Gaziantep’te yerel halk ile yaptığımız 26 yüz yüze görüşmeler ışığında kadın sığınmacılar ile ilgili algıların farklı kategoriler etrafında şekillendiği görülmüştür. Erkek sığınmacılar ile ilgili algılar genelde ucuz iş gücü ve asayiş ekseninde şekillenirken, kadınlar ile ilgili algılar ise daha çok ahlak, töre, aile, zorla evlendirme, ve kumalık etrafında şekillenmiştir.

Yerel halka yönlendirmiş olduğumuz : ‘ailenizde veya çevrenizde Suriyeli ile evlilik yapan var mı?’ Sorumuza 26 kişiden sadece 4’ü bu soruya evet olarak cevap vermiştir. ‘Peki, siz bir Suriyeli ile evlenmeyi düşünür müydünüz?’ sorumuza ise sadece bir görüşmeci olumlu cevap vermiştir. 3 görüşmeci ise ‘hiç tercih etmem,’ ‘karşyım’ ve ‘asla’ ifadelerini kullanmışlardır. Verilen bu cevaplar iki toplum arasında evlilik kavramının nasıl bir ‘Biz’ ve ‘Onlar’ farklılaşmasının sosyal inşasına yardım ettiğine işaret etmektedir.

Görüşmecilere bir Suriyeli ile evliliğe niye olumsuz baktıklarını sorduğumuzda 15 kişi nedeninin kültürel faktörler olduğunu beyan etmiştir. Bazı görüşmeciler bu soruyu kendilerine yönlendirmiş olmamızdan dahi rahatsızlık duymuştur çünkü sığınma süreci iki toplum arasındaki etnik, dilsel ve sosyo-kültürel farklılıklara hiyerarşi ve sosyal eşitsizlik boyutu katmıştır.

Suriyeliler ile yapılan evliliklere karşı olduklarını ifade eden iki erkek görüşmeci ise bu tür evliliklerin eşitlikten yoksun ve gerçek evlilikler olmadıklarını altını çizmişlerdir. Görüşmeciler Suriyeli kadınların bu tür evlilikleri zorunluluktan yapmakta olduklarını ve eşitlikten yoksun daha çok istismara dayalı bir anlaşma olarak gördüklerini ifade etmişlerdir.

Cinsiyet ilişkileri ile ilgili gözlem ve görüşmelerimizde en sık karşılaştığımız toplumsal algı; Suriyeli kadınların süslenmeye ve öz bakımlarına Türk kadınlarından daha önem verdikleri algısı olmuştur:

“Mesela onların ev hanımları daha bakımlı. Bizim kadınlarımız o kadar değiller. Onlar görünüş ve yapı olarak biraz daha hareketliler. Bizim annelerimiz falan daha pasif. Onlar kadar hareketli değil. Bir de onlar çok rahatlar. Mesela benim annem saat 23’ten sonra dışarı çıkmaz ama onlar çıkıyorlar.”

Toplumsal muhayyilede Suriyeli kadınlar süslü ve hareketli olarak kodlanmaları ötekileştirme sürecini pekiştirirken etik ve ahlaki bakımdan da hiyerarşik olarak onları daha bir alt sınıfa yerleştirmektedir. Bu şekilde istismara dayalı yapılan kuma ve evlilik durumlarında bile Suriyeli kadınları sorumlu tutan bir bakış açısı gelişmesine neden olmaktadır. Ayrıca Suriyeli kadınları etik ve ahlaki bakımdan bir tehdit olarak tanımlarken iki toplumun arasında iletişimi negatif yönde etkilemektedir.

2.2.2 Urfa Sahası

2018 yılı başı itibariyle 1.985.753 olarak açıklanan nüfusa sahip olan ve sınırları dâhilinde 476.836 Suriyeliyi barındıran Şanlıurfa’da (TÜİK ve GİGM verileri, Mayıs 2018),

yerel halkla Suriyeli sığınmacılara yönelik yapılan görüşmeler sonucu, sahip oldukları algı ve görüşlerden yola çıkarak ulaşılan bulguların bir kısmı aşağıda, ilgili başlıklar altında özetlenmiştir. Görüşmeciler, bölgede hizmet veren ve daha çok dini temelli olan yardım ve sivil toplum kuruluşlarına (bu kuruluşlar arasında 152 farklı STK'yı bir araya getiren çatı kuruluşu olan İnsani Yardım Platformu, İHH, Hayrat İnsani Yardım Derneği yer almakta) bağlı olarak çalışan vatandaşlar, devlet kurumlarında çalışan memurlar, gazeteciler, esnaflar ve özel sektör çalışanlarından oluşmaktadır.

a. Sosyo-Ekonomik Duruma İlişkin Algılar

Yapılan görüşmeler esnasında öncelikli olarak Şanlıurfa'nın sosyo-ekonomik koşulları genel olarak ortalamanın altında olduğu ve en zengin kesimiyle (toprak ağaları vb.) en fakir kesimi arasındaki farkın ciddi boyutlarda olduğu tespiti birçok görüşmeci tarafından dile getirilmiştir. Bu hususta, özellikle Şanlıurfa'nın bir tarım şehri olması, yerel halkın gününbirlik ve mevsimlik işlerde çalışıyor olması gibi sebepler belirtilmiştir. Görüşmeciler genel olarak aylık kazançlarından memnun olduklarını belirtmişlerdir.

2011 yılında Suriye'de patlak veren savaş sonrasında günümüze kadar olan dönem hakkında, görüşmecilerin bir kısmı Suriyelilerin ekonomiye hareketlilik getirdiğini, yeni iş alanlarının doğduğunu ve alışveriş merkezlerin açıldığını belirtirken; geri kalan çoğunluğu ise bunun kendileri için olumsuz olduğunu dillendirmişlerdir. Bu olumsuz sonuçlar arasında "ev kiralının yükselmesi, yerel halkın istihdam oranının düşmesi, işgücü ücretlerinin azalması, vergi adaletsizliği (Suriyelilerden vergi alınmadığını görüşü), Suriyeli sığınmacıların SSK zorunluluğunun olmadığı ve bunların ayrımcılık oluşturduğu" gibi sebepler çokça dile getirilmiştir. Hâlihazırda Şanlıurfa'da Suriyeli esnafların sayısının çokça arttığı ve Suriyeli vatandaşların ise daha çok onlardan alışveriş yaptıkları görüşmeciler tarafından ayrıca dile getirilmiştir. Görüşmeciler, Şanlıurfa'nın coğrafi olarak Suriye ile sınır bölgesinde yer alması ve daha önce sınır geçişlerinin serbest olması gibi sebeplerle sınırın Türkiye ve Suriye yakalarında yaşayan insanların birçoğunun akraba oldukları ve bu sebeple birbirlerine ilk zamanlarda çok fazla yardımcı olduklarını belirttiler. Yine birçoğu söylemlerinde, yapılması gereken/yapılan yardımların temeline 'Ensar-Muhacir' ilişkisini yerleştirmişlerdir.

Görüşmecilerin hepsi sağlık alanında Suriyeli sığınmacılara sağlanan hizmetlerin yeterince iyi olduğunu vurgulamışlardır. Eğitim hususundaki genel görüş ise, şehirde sağlanan eğitim olanaklarının yetersiz ve sıkıntılı olduğu yönünde olmuştur. Burada özellikle Milli Eğitim Bakanlığı'nın daha çok çalışması ve bur sorunla yakından ilgilenmesinin

gerekliliği vurgulanmıştır.

Bölgede aktif olan dini temelli bir Sivil Toplum Kuruluşu'nda çalışan diğer bir görüşmeci, kamplarda kalan 110,000 civarındaki Suriyeli sığınmacının bir şekilde devlet tarafından desteklendiklerini belirtirken; kamp dışında yaşayan ve sayıları 500,000 olanların ilk geldiklerinde dil, kùltür, ekonomi vb. birçok sorununun olduğunu, bunların yarısının kendi imkânları ile geinebilecek duruma geldiklerini fakat diğer yarısı içinde yetim olan, hasta olan, sakat olan, çalışacak adamın olmadığı ailelerin mevcut olduğunu ve bunların ciddi sıkıntılar yaşadıklarını belirtmiştir.

Görüşmeler esnasında dillendirilen bir diğer önemli nokta olarak ise, çeşitli alanlarda yaşandığı belirtilen suistimal vakalarıdır. Örnek vermek gerekirse, özellikle emlakıların fahiş fiyat uygulamaları, çok küçük haneleri bile fiyatının çok üstünde bir ücretle kiraya vermeleri ve ucuz işgücünden yararlanmak isteyen işverenlerin, Suriyeli sığınmacıları yerel vatandaşlardan çok daha ucuz ücretler karşılığında çalıştırmaları ön plana çıkmıştır.

Suriyelilerin vatandaşlık verilip verilememesi hususundakine sorulara görüşmeciler tarafından verilen cevap ağırlıklı olarak, Gaziantep'tekine benzer bir şekilde, olumsuz yönde olmuştur.

b. Güvenlik Durumuna İlişkin Algılar

Görüşmeciler, kendilerinin şahsi olarak Suriyeli sığınmacılarla güvenlik anlamında problemler yaşayıp yaşamadıkları sorusuna "yaşamadıkları" cevabını verirken; bu sorunları yaşayan tanıdıklarının olduğunu ve bu doğrultuda duyumlar aldıklarını belirtmişlerdir. Görüşmecilerden sivil toplum kuruluşlarında çalışanlar ve yardım faaliyetlerinde bulunanlar güvenlik anlamında Suriyelilerden kaynaklanan ciddi sıkıntıların olmadığını söylerken; esnaf ve serbest meslek alanında çalışan görüşmeciler ise, daha çok çevrelerinden duyduklarından ve mahallelerinde yaşanan bazı olumsuz örneklerden yola çıkarak çok ciddi güvenlik problemlerinin yaşanmakta olduğunu dile getirmişlerdir. Kendilerini şanlıurfa'da güvende hissedip hissetmediklerine yönelik cevap genellikle pozitif yönde olmuştur. Kimi görüşmeciler güvenlik alanında çok ciddi sıkıntıların olmadığını söylerken; diğerleri ise özellikle Suriyeliler geldikten sonra bölgede güvenlik problemlerinin çokça yaşandığını ve bu sorunun gittikçe büyüdüğünü öne sürmüşlerdir.

Görüşmeciler, Suriyeli sığınmacılarla olan bire bir ilişkileri üzerine gelen sorulara genelde pozitif olarak cevap vermişlerdir. Bölgede İmam olarak görev yapan ve ayrıca

sahada gönüllü olarak çalıştığını belirten bir görüşmeci, güvenlik ile ilgili ilk zamanda özellikle geceleri geç saatlerde dışarı çıkmaları ve parklarda oturmalarının büyük sorunlara sebep olduğunu; bunu çözmek içinse o bölgede yaşayan yerel halk ve Suriyelilerin ileri gelenlerinden oluşturulan 'yönlendirici ve sorun çözücü' grupların oluşturulduğunu belirtmiştir. Bir diğer görüşmeci ise, Suriyeli sığınmacıların toplumda bir güvenlik kalkanı olarak kullanıldıklarını, Suriyelilerin suç oranının yerel halkın yarısı kadar olduğunu ama sürekli Suriyelilere karşı olumsuz ve kriminalite temelli bir algının yürütüldüğünü belirtmiştir.

İl Müftülüğünün yaptığı bir çalışmaya göre, yerel halk arasında Suriyelilerin dilencilik yaptığına dair bir algı yaygın olsa da, esasen 600,000 kişi içinde sadece 16 ailenin dilencilik yaptığı tespit edilmiştir. Bu da diğer bulgularımızda rastladığımız gibi, yerel halk algılarının genelde bir "şehir efsanelerine" dayalı olarak geliştiğini göstermektedir.

c. Sosyal Uyuma İlişkin Algılar

Sosyal uyum noktasında Gaziantep'tekine benzer şekilde karşımıza çıkan temel belirleyici olarak iki millet arasındaki kültürel farklılıklar çıkmaktadır. Görüşmecilerin bir kısmı, özellikle sivil toplum kuruluşlarında çalışanlar, sınırın iki yakasının birbirine akraba topluluklardan oluştuğunu ve ilk zamanlar bunun pozitif etkilerinin olduğunu belirtse de, sürekli birlikte yaşama noktasında ve sürecin uzamasıyla birlikte sıkıntıların yaşanmakta olduğu dile getirilmiştir. Özellikle diğer görüşmecilerin söylediklerinden de yola çıkarak, yerel halkın karşılıklı ilişkiler ya da tecrübeler yerine daha çok kendi çevrelerinden duydukları doğrultusunda düşünceleri ve hareket etmeleri sonucu bu iki millet arasındaki farklılıkların zamanla Suriyelilerin aleyhinde olan bir güvelik sorununa evrildiği gözlemlenmiştir.

Şanlıurfa'da yaşıyor olmaktan dolayı Suriyeli sığınmacıların kendilerini çok rahat hissettiklerini belirten ve bölgede aktif Türkiyeli ve Suriyeli sivil toplum kuruluşlarının bağlı olduğu bir çatı kuruluşunda görev yapan görüşmeci, görüşmecilerin çoğunun aksine şu görüşü dile getirmiştir:

"Urfa Suriye ile bir elmanın iki parçası gibi. Yıllardır gelin alıp veriyorlar. Bir dayı orada, diğeri burada. Akraba bağı, ırksal bağ, dinsel bağ. Suriyeliler bundan burada çoklar, kendilerini çok rahat hissediyorlar. Eyübiye'ye gidin, Arap olan Suriyeliler orada. Kürtler Kürtlerin olduğu yere, Araplar Arapların olduğu yere yerleşiyor."

Şanlıurfa'da yapılan görüşmelerde öne çıkan bir önemli bir bulgu ise, Suriyeliler ile yerel halk arasında olan etkileşimin ve iletişimin fazlasıyla zayıf olmasıdır. Görüşmeciler arasında

Suriyeliler ile birebir iletişim kuran görüşmeci sayısı az olmakla birlikte, bu iletişimi başarıyla kuranların daha çok sivil toplum kuruluşlarında görev yapan vatandaşlar ve sınırlı da olsa esnaf olan vatandaşlar olarak gözlemlenmiştir. Bunlar arasındaki iletişimin ise daha çok yardım dağıtımı, alışveriş ve kiracı/ev sahibi gibi temellere dayandığı gözlemlenmiştir.

Görüşmeciler, kendi çocuklarıyla okula giden Suriyeli çocukların bulunduğu ve bunların birbirleriyle kaynaşmasının önemli olduğunu dile getirmişlerdir. Bir devlet kurumunda memur olarak çalışan görüşmeci, Şanlıurfa'nın eğitim alanında geri kalmış bir şehir olduğunu, Suriye'den gelenler arasında Şanlıurfa'nın eğitim seviyesinin üzerinde eğitim almış insanlar olduğunu ve bunların genelde ya Avrupa'ya ya da Türkiye'nin batı şehirlerine gittiklerini belirtirken; Şanlıurfa'da ise daha çok eğitim seviyesi düşük, bu şehre kolayca ayak uydurabileceğini düşünen ve yardımlarla geçinebileceğini zanneden insanların kalmayı tercih ettiklerini belirtmiştir.

Bir başka görüşmeci ise sosyal uyum noktasında önemli bir işleve sahip olan eğitim alanında eksikliklerden bahsederken şu tespiti dillendirmiştir:

“Maalesef eğitim planlı bir düşünce ile gidilen bir durumda değil. Şahsi fikrimi söylüyorum, gönübirlik çalışmalar, projelerle yürütülmeye çalışılıyor. Biz kendimiz de şu anda hem Milli Eğitim Merkezleri hem de farklı faaliyetleri dernek olarak yürütüyoruz. Ama sahaya baktığımız zaman bunların sadece gönübirlik çalışmalarla olduğunu görüyoruz. Çok büyük ileriye dönük kalıcı çözümlerle bir eğitim maalesef yok. Ki zaten şu anda birçok Suriyeli devlet okullarına gidiyor. Türkçe bilmemesine rağmen zorunlu kayıt var. Yani 1. sınıf 5. sınıf ve 9. sınıf... Çocuk uyum sağlayamıyor sadece okula girip çıkıyor. Bence çok da büyük bir eksiklik bu.”

Gaziantep'te de karşılaşıldığı üzere, görüşmecilerin büyük çoğunluğu Suriyeli sığınmacıların Şanlıurfa'ya uyum sağlama noktasında sıkıntılar yaşadıklarını belirtirken; bu süreçte en yoğun olarak olarak karşılaşılan zorlukların iki toplum arasındaki kültürel farklılıklardan kaynaklandığını öne sürmüşlerdir. Kente gelen Suriyeli sığınmacı sayısının çok yüksek boyutlarda olması (halk arasında gayriresmi olarak 600.000 rakamı dillendirilmekte) vatandaşlardan tarafından çokça vurgulanmıştır.

Bir görüşmeci de sosyal uyum noktasında Suriyeli sığınmacılar içerisinde yer alan bir kesimin Türkçe öğrenmeyi reddettiğini belirterek konu ile ilgili şu değerlendirmeyi yapmıştır:

“Türkçeye antipatisi olan bir kesim var burada. Arap bölgesinde de böyle Kürt

bölgesinde de böyle maalesef. O yüzden sıkıntı var.

d. Toplumsal Cinsiyete İlişkin Algılar

Sahada yapılan görüşmeler sırasında, Suriyeli sığınmacılar geldikten sonra cinsiyet ilişkilerinin değişimi ve Urfa'daki aile yapısına olası etkileri daha çok ikinci-üçüncü evlilikler olarak görülen geçici evliliklerin yaygın olarak gözlemlenmiştir. Bu konuda görüşmeciler arasında, özellikle Suriyeli sığınmacıların Şanlıurfa'ya gelmesinden sonra, var olan aile yapısını olumsuz etkilediği görüşü hâkim olmuştur. Konu ile ilgili beyanatlarda öne çıkan hususlar, özellikle "Suriyeli kadınların kendilerine gösterdikleri fazla özen ve bakım" ve ayrıca "kocalarına verdikleri değer" olarak belirtilmiştir. Bu noktada karşılaştırmaların daha çok kırsal kesimde yaşayan kadınların bakımsızlığı üzerinden olduğu ve bu söylemlerin de Urfalı kadınların Suriyeli kadınlara karşı bakış açısının olumsuz olduğu görüşmecilerin söylemlerinde yer bulmuştur. Yapılan bu evliliklerde karşılıklı suistimal örnekleriyle çokça karşılaşıldığı da ayrıca görüşmeciler tarafından belirtilmiştir.

Kuran Kursu hocası olarak görev yapan ve yardım faaliyetlerinde çalışan bir görüşmeci, Suriyeli sığınmacıların gelmesinin toplumda var olan cinsiyet ilişkilerini değiştirdiğini, Urfa kadınının "erkeğine değer vermeyen" olarak bilindiğini, Suriyeli kadınların ise 'daha sıcakkanlı olduğu' algısının olduğu belirtmiştir. Bununla birlikte toplumda "Arapça konuşan Rus kızları" diye bir algının dolaştığı ileri sürmüştür.

STK çalışanı bir görüşmeci ise, Urfa'ya gelenlerin çoğunun kadın ve çocuklardan oluştuğunu ve özellikle ikinci evlilik veya gayri meşru ilişkilerin çoğaldığını ve bunun da ahlaki bir yozlaşmaya sebep olduğunu öne sürmüştür. Başka bir görüşmeci de devletin mültecilerin entegrasyonunu sağlama hususunda eksikliklerinin olduğunu belirtmiş; Avrupa'nın bir mülteciyi kendi ülkesine aldığı zaman belli bir süre kamplara aldığını, bütün sistemlerini, örf ve adetlerini, dilini öğrettikten sonra onları topluma entegre ettiklerini belirtmiş ve ülke olarak bir an önce bu tür çalışmalara ağırlık verilmesi gerektiğini söylemiştir.

Bir diğer katılımcı ise, Suriyeli sığınmacıların gelmesinin aile yapısını etkilemediğini belirtmiş ve bu bölgenin zaten ikinci eşi çok önceleri kabul ettiğini, bunun Suriyelilerle gelen bir durum olmadığını, kendi babasının dört evlilik yaptığını söylemiştir. Kendisi Urfa'nın Suriye ile bir elmanın iki parçası gibi olduğunu, yıllardır gelin alıp verdiklerini; akraba bağı, ırksal bağ, dinsel bağ gibi bağların hep var olduğunu ve bu sebeple Suriyelilerin bundan burada fazlaca olduklarını ve kendilerini çok rahat hissettiklerini belirtmiştir. Bu görüşmeci ayrıca, Arap olan Suriyelilerin Arapların olduğu yerlere, Kürt olanların ise Kürtlerin çoğunlukta

olduğu yerlere yerleştiklerini vurgulamıştır.

Öte yandan Urfa da yapılan diğer görüşmelerde de hem Suriye’li kadınlara hem de Suriye’li gençlere yönelik ayrımcı ve yargılayıcı tutumlar ortaya çıkmıştır. Bir prototip olan “Suriye’li kadın”; “çok boyalı”, “çok süslü”, “önce kendini sonra evini düşünen”, Urfalı erkekler için bir cazibe merkezi olarak algılanmaktadır. Bir yandan Suriye’deki hukuk sisteminin elverdiği ikinci eş, üçüncü eş olarak evlenme pratiklerine olan yatkınlıkları, bir yandan toplumsal olarak ekonomik ve sosyal güçlerinin Urfalı kadınlara göre daha az olması nedeni ile daha kolay ilişki ve evlilik ihtimallerine açık olmaları onları toplumsal muhayyilede bir “oyun bozan”/ “fitna” olarka algılanmalarına yol açmaktadır.

Bir görüşmecimiz, apartmanlarında zaman zaman para toplayıp yardım ettikleri bir Suriyeli kadının parasının bir kısmını “boya ve süs” için harcadığını fark edince, yardımlarını kestiklerini söylemiştir.

Suriyeli bir kuaför kadınla olan görüşmemizde ise, aynı konu gündeme geldiğinde kendisi Suriyeli kadınların “süs”e olan düşkünlüğünün doğru olduğunu ancak “Suriyeli erkek karısının süslü bakımlı olmasını ister, erkek alışmış, kadın standartını bozmak istemiyor.. extradan çalışmaya bile razılar.. ama Urfalı erkek istemiyor” diyerek, durumu bir kültürel farklılıkla açıklamıştır. Ayrıca, kadının süslenerek “aile bütünlüğü” için, kocasını evde (sadakatlilik) tutmak için böyle yaptığını söyleyerek, “bizde boşvermişlik yok.. o kadar trajedi atlatmışlar ama gene de hayata tutunuyorlar” diyerek duruma bir başka açıdan bakmamızı sağladı. “Urfalı kadınlar süsü makyajı gereksiz, extra bir şey olarak görüyorlar” diyerek Urfalı kadınlarla, Suriyeli kadınlar arasındaki gerilimin ana aksına işaret etti.

Urfalı kadınların Suriyeli kadınlar hakkındaki düşünceleri daha çok ‘süslenme’ algısı etrafında şekillendiğini gözlemledik. Görüşmeciler genellikle Suriyeli kadınların ‘ev işi bilmeyen’ kadınlar olduklarını düşünüyor ve esasen Urfalı erkeklerin kendileri gibi ev işi ve çocuk bakımından anlayan kadınları tercih ettiklerini vurguladılar. Urfalı kadınlar Suriyeli kadınlar hakkında olumsuz algılarını şekillendiren bir başka unsur ise, aile içinde erkeklerin süslenmeye karşı olumsuz tutumlarıdır. Bir genç Urfalı kadın görüşmecimiz “ cilveli kadın istiyorlar, makyaj yapınca da kızıyorlar, full makyaj Urfa da ayıp.. hepsi bir arada olmuyor” diye durumu özetlemiştir.

Yerel halkın Suriyelileri hierarşik olarak daha alt bir sınıfa yerleştirmeleri Suriyeli kadınlar ile evlilik konusunda yansıdığını bir genç Urfalı şöför böyle ifade edilmiştir:

“mecbur Suriyeliler maddi olarak bir şey isteyemiyorlar altın araba ev...onlar mecburiyetten evleniyor...benim annem Suriyeli bir kız istemez gelin olarak, annem akrabadan bulmuş”.

Dolayısıyla birinci eş olarak, zaten aşiret bağlarının çok güçlü olduğu, aile – soy meselesinin çok önemli olduğu bir toplumsal yapıda Suriyeli gelinlerin Urfalı gelinler kadar kıymet görmesi söz konusu olamaz. Ayrıca, savaş nedeni ile zorda kalarak geldikleri için evlilik ilişkilerindeki pazarlık güçleri daha da düşük.

Akraba ile yapılan evliliklerin daha kalıcı olduğunu söyleyen genç şöför, “herşey maddiyat değil, akrabadan evlilikte örf adet biliyor, insanlık biliyor..” Suriyeli kızlarla evlenenlerin “çoğunluk mecburiyetten, parasızlıktan onlarla evleniyorlar” diyerek asıl muteber olanın Urfalı ve mümkünse akrabadan tanıdık bir kızla evlenmek olduğunu vurguluyor.

Bütün görüşmelerde ortaya çıkan ortak algısı; ikinci eş durumunun eskiden Urfa da çok nadir olduğu ancak şimdi çok yaygınlaştığı yolunda idi. Eskiden Urfa dan ikinci eş almanın sadece ahlaki olarak değil maddi olarak da çok daha zor olduğunu söylediler. Bu anlatılarda, “eskiden ikinci eş için bi sebep olması lazımdı (çocuğunun olmaması gibi) oysa şimdi çok daha kolay” teması ortaya çıktı. Eskiden “gücü yerinde ise” yani maddi olanakları var ise – altın, para ev verilirdi-, ikinci eşi alabilen erkekler artık Suriyelilerle çok daha kolay evlenebiliyor. Bu tema aslında Mardin sahamızda da ortaya çıkmıştı. Suriyelilerle yapılan yeni ikinci evlilikler, eski evliliklere kıyasla çok daha ucuza yapılabiliyor olduğu anlatıldı.

Suriyeli kadınlar üzerindeki bir başka önyargı da onların çok çocuk yaptığı konusundadır. Urfa daki görüştüğümüz kadınlar “biz kendi ülkemizde bu kadar çocuk getirmiyoruz –yerel dilde doğurmuyoruz- onlar çok rahat hep doğuruyorlar” diyerek bir başka ayrımcı tutum sergiledi.

Öte yandan Suriyeli genç erkeklerin önemli bir oranının , eğitim ve iş olanaklarına ulaşamadıkları için boş gezdikleri, geceleri sokakta parkta dolaştıkları algısı hakimdir. Bu durumda özellikle kalabalık ev koşullarında yaşama stratejisi olarak “gece gezen, gündüz yatan” ve her türlü tehlike yaratabilecek potansiyel suçlular olarak algılanmaktadırlar. Ancak bu durumu anlatırken, çoğu kez “kültürel farklılık” vurgusu yapıldı; “biliyorsunuz Suriye sıcaktır, onlar da orada öyle alışmış gündüz yatıyorlar, gece geziyorlar”. Bu bakış, Suriyeli gençlerin Urfa da eğitim ve iş olanaklarına ulaşmasının önündeki yapısal engelleri görmeyi perdelemekte ve kendilerine düşebilecek sorumluluk yerine bu durumu mağdurun suçu olarak algılamaktadır.

Suriyeli erkekler için bir diğer genel yargı da, onların çalışmayıp gezdiği yolundadır. Bir yandan iş piyasalarının darlığı, bir yandan resmi çalışma izinlerinin olmadığı düşünüldüğünde bu tutumların gerçekçi bir tabanı olmadığı açıktır. Ancak, “evlerine misafir” gibi düşündükleri Suriyelileri yerel halk, “yönetmek” ve kendilerinin uygun bulduğu şekilde yaşamalarını talep etmektedirler.

Özetle, Suriyeli kadınlara yönelik yukarıda sözünü ettiğimiz bütün olumsuz yargılar aslına “ekmeğimizi çalışıyorlar, kocalarımızı çalışıyorlar” cümleleri ile özetlenebilir. Temel ayrımcılık alanlarından bir tanesi genç kadınlara yönelik olan “onlar çok süslü”, genç erkeklere yönelik olarak da “geziyorlar” algısıdır.

2.2 Anket

Projede ikinci boyutun ikinci ayağı olan anket çalışmasında alanında deneyimli bir firmadan hizmet alımı yapılmıştır. Anket çalışmasının gerçekleştirileceği bölgeler: Akçakale, Mardin, Osmaniye ve Hatay olarak seçilmiştir. Anket çalışmasının gerçekleştireceği nicel çalışmada, hedef kitlenin homojen yapısı dikkate alınarak bölgeler bazında en az 400 adet görüşme gerçekleştirmeye elverişli bir örneklem gerekli koşul olarak seçilmiştir. Anket geçici barınma merkezlerinde ve dışında yaşayan Suriyelilerin topluma sosyo ekonomik, güvenlik ve cinsiyet ve aile ilişkileri açısından etkilerinin algılarını tespit etmek üzere sorular yönlendirilmiştir.

Toplamda 1688 kişinin katıldığı araştırmada görüşmecilerin %49,1 ini kadınlar oluştururken %50,9 unu erkekler oluşturmuştur EK-1 (Tablo 1). Bu dağılım araştırma sahasının yürütüldüğü dört şehir olan Şanlıurfa, Mardin, Osmaniye ve Hatay’da dengeli bir seyir izlemiş olup her bir şehirdeki kadın görüşmecilerin oranı erkeklere denk ya da erkeklerden daha fazladır EK-1(Tablo 1). Yaş dağılımına bakıldığında en geniş katılımcı grubu %35,4 oranıyla 25-34 yaş arasında olup bu durum şehirlerin ve Türkiye’nin genel nüfus kompozisyonu ile paralel olarak düşünülebilir. 25-34 yaş grubunu %26,5’lik bir oranla 35-44 yaş grubu izlemiş ve en az katılımcı ise %2,4’lük bir oranla 65 yaş ve üstü grup olmuştur EK-1 (Tablo 2). Yaş grubunun şehirlere göre dağılımına bakıldığında 25-34 yaş grubunun en yoğun olduğu il Şanlıurfa, 35-44 yaş grubu ise Mardin’de en fazla olarak gözlemlenmiş ve diğer taraftan ise 65 yaş üstü grubun en yoğun olduğu ile Hatay olarak kayıtlara geçmiştir EK-1(Şekil 1). Görüşmecilerin eğitim durumlarına bakıldığında ise %26,7 ile en fazla katılımcı grubunun ilkokul mezunu olduğu görülmüştür. Bu oranı %25,5 ile lise

mezunları izlemiş, üniversite ve lisansüstü dereceye sahip olanlar %13,9 olarak belirlenmiş, görüşmecilerin %15,4 ünü okuma yazma bilmeyen ve yalnız okuma yazma bilenler oluşturmuştur EK-1(Tablo 4). Eğitim durumunun yine illere göre dağılımına bakıldığında ise okuryazar olmayanların en fazla Şanlıurfa'da ikamet ettiği gözükmekte, Osmaniye lise ve dengi okuldan mezunların en fazla bulunduğu şehir diğer taraftan üniversite mezununun en çok bulunduğu ise Osmaniye ve Mardin'in başa baş olduğu ortaya çıkmıştır EK-1 (Tablo 4). Görüşmecilerin çalışma durumuna bakıldığında ise %45,5'lik bir kısım ev kadını-kızı olduğunu ifade etmiş ve bu veri açıkça kadın görüşmecilerin neredeyse yarısının çalışmadığını ortaya çıkarmıştır. %24,8 kısım kendisini esnaf olarak tarif etmiş %8,3 lük bir oranda görüşmecinin özel sektör çalışanı olduğu anlaşılmış öğrencilerin ise genel katılımcıların yalnızca %3,6 sını oluşturduğu belirlenmiştir EK-1 (Tablo 5). Etnik köken göz önüne alındığında ise Türk kökenli görüşmecilerin %81,6'lık bir oran ile en çok Osmaniye'de ikamet ettiği görülmüş. Araplar için en fazla ikamet edilen şehir ise %85,1'lik oranla Şanlıurfa olmuş Kürtler ise %58,2 lik bir oranla Mardin'de ikamet eden görüşmeci olarak belirlenmiştir EK-1 (Şekil 2).

Araştırmanın örnekleminde Suriyelilerin yoğun olarak yaşadıkları Şanlıurfa, Mardin, Osmaniye ve Hatay illerinde, Mayıs 2018 tarihinde toplam 1688 anket uygulanmıştır. Cevap verenlerin yüzde 75 i yaşadıkları bölgede/semte Suriyeli sığınmacıların olduğunu söylemişlerdir. Dolayısıyla, bu ankette gördüğümüz tutum ve davranışlar anketi yanıtlayanların Suriye'li sığınmacılarla yüz yüze karşılaşmalarında edindikleri izlenimlerin sonucu olarak düşünülebilir. EK-2 (Tablo 1)

2.2.1 Sosyo-Ekonomik Duruma İlişkin Algılar

Suriyeliler Bize Zarar/Yük Mü?

Suriyeli sığınmacıların durumunu anlatan, en uygun gördükleri 3 ifade sorulduğunda 3 ana tutum öne çıkmıştır. Yüzde 48 si, "Zulümden/savaştan kaçan mağdur insanlar" diye yorumlarken durumun çaresizliğine dikkat çekmektedir. Ancak, yüzde 45 i "Bize yük olan insanlardır" , yüzde 41 "Bize ileride çok sorun açacak tehlikeli insanlardır" derken, bu göçün yaratacağı güvenlik ve ekonomik neticelere dikkat çekmektedir. Kadın erkek tutum farklarına baktığımızda kadınlarla erkeklerin tutumları birbirine oldukça yakındır. EK-2 (Tablo 1.1) Bir başka deyişle, Suriyeli sığınmacıları kadınlar erkeklerden daha farklı görmemektedir.

Suriyeli Sığınmacılara Sağlanan Desteklerin Algısı

Görüşmecilerimizin önemli bir çoğunluğu Suriyeli sığınmacılara kendilerinden daha fazla

hizmet verildiğini düşünüyor (yüzde 80) EK-2 (Tablo 6). Bu oranlar kadın erkek yanıtları karşılaştırıldığında ise kadınların yüzde 83ü, erkeklerin yüzde 77 si “bizden daha fazla hizmet alıyorlar” diye düşünmektedir. Yoksul kadınlar genel olarak belediye ve kamu “yardımları” alan grup olduğu için, Suriyeli sığınmacıların kendi kaynaklarını tükettiği algısı doğmuş olabilir. EK-2 (Tablo 6.1) Bu nedenle özellikle yoksul gruplar arasında, Suriyeli sığınmacılar “over privileged-daha ayrıcalıklı” gibi görüldüğü düşünülebilir.

EK-2 (Tablo 6.2) Suriyeli sığınmacılara karşı yardımlar konusundaki tutumlar, gene Araplar açısından (yüzde 85) en fazla “bizden daha fazla destek alıyor” şeklinde algılanırken. Kürt kökenliler için (yüzde 78), Türk kökenli için (yüzde 76).

Suriyelilerin Eğitim Hizmetlerine Ulaşımı

“Suriyeli çocukların benim çocuğumun okulunda eğitim görmesinden rahatsız olmam” ifadesine katılanlar, genel olarak yüzde 37 sini oluşturmaktadır. Oysa EK-2 (Tablo 7. 5) aynı soruya etnisite açısından bakıldığında Türk kökenlilerin yüzde 33, Arap kökenlilerin yüzde 31 i, Kürt kökenlilerin 56 sı rahatsız olmayacağını dile getirmiştir.

Suriyelilerle İş İlişkileri

“Suriyelilerle aynı iş yerinde çalışmaktan rahatsız olmam” fikrine katılanlar görüşmecilerimizin yüzde 33 ünü oluşturmaktadır. Çoğunluk (yüzde 52) rahatsız olacağı ifadesini kullanmıştır. Türk kökenlilerin yüzde 60 ı rahatsız olacağını söylerken, Arap kökenlilerin yüzde 51 i, Kürt kökenlilerin yüzde 40 i rahatsız olacağını söylemiştir. EK-2 (Tablo 7. 6)

EK-2 (Tablo 7. 7) “Bir Suriyeli ile iş için ortaklık kurabilirim” ifadesine olumlu yanıt verenler, toplam grubun yüzde 14 ü olarak görülmüştür. Türk kökenlilerin yüzde 73 ü, Arap kökenlilerin yüzde 73 ü, Kürt kökenlilerin yüzde 70 i iş kuramayacağını belirtmiştir.

Bu iki tablo incelendiğinde var olan ayrımcı tutumlar nedeni ile Suriyeli sığınmacılarla yerli halkın iş ilişkisi kurmalarının yakın zamanda oldukça zor olduğu gözükmektedir.

Sağlık Hizmetlerine Erişim Ve Suriyeli Sığınmacıları

“Sağlık hizmetlerine ulaşmada Suriyeli sığınmacılar geldikten sonra herhangi bir zorluk yaşadınız mı” sorusuna katılımcıları yüzde 64 ü, “evet” yanıtını vermişlerdir. EK-2 (Tablo 12) Bu durum kadın ve erkeklerin deneyimleri ayrı ayrı incelendiğinde de bir fark görülmemiştir (kadınlar yüzde 64, erkekler yüzde 63). EK-2 (Tablo 12. 1). Yerel halkın yarından fazlası bu yeni göç dalgası ile kendi aldıkları sağlık hizmetlerinin eksildiğini ya da zorlandıklarını

düşünmektedir.

Eğitim Hizmetlerine Erişimde Zorluklar Ve Suriyeli Sığınmacıları

“Yaşadığınız bölgede Suriyeli sığınmacıların gelmesi ile eğitim hizmetlerine erişimde herhangi bir zorluk yaşadığınız mı” sorusuna grubun yüzde 43 ü Suriyelilerin olumsuz etkisinden söz etmiştir. EK-2 (Tablo 13). Eğitime erişim meselesi katılımcıların etnik kökenleri göz önüne alınarak incelendiğinde, en çok Arap kökenliler (yüzde 55) zorluk yaşadıklarını belirtmişlerdir. Muhtemelen kendilerine sunulmayan eğitim hizmetlerinin (ana dilde eğitim gibi) Suriyeli sığınmacılara sunulmasından rahatsızlık hissetmekte oldukları düşünülebilir. EK-2 (Tablo 13.1).

Öte yandan, EK-2 (Tablo 14) “Suriyelilerin Türkiye de eğitim hakkından faydalanmasını onaylıyor musunuz” sorusuna, görüşmecilerin yüzde 53 ü olumlu yanıt vermiştir. Yani görüşmecilerin yarısına yakını Suriyelilerin eğitim hakkı almaması gerektiğini düşünüyor (yüzde 53) ve Suriyeliler yüzünden kendilerinin olumsuz etkilendiğini düşünüyor (yüzde 43). Kısaca, eğitime ilişkin kaynakların tamamının kendilerinin yararlanması gerektiğini düşünüyor.

2.2.2 Sosyal Uyuma İlişkin Algılar

Suriyeliler Bize Benziyor Mu?

Anketi cevaplayanlara “Suriyeli sığınmacılar kültürel açıdan bize ne kadar benziyorlar” sorusuna ise, yüzde 56 si “hiç benzemiyorlar” derken, yüzde 22 si “benzemiyorlar” diyerek, aslında kamu oyundaki genel kabullere aksi bir tutum sergilemişlerdir. EK-2 (Tablo 2). Kültürel açıdan benzeme konusunda kadınlar erkeklere kıyasla daha olumsuz yanıtlar vermişlerdir. EK-2 (Tablo 2.2) Kadınların yüzde 8 ü “benziyor, ve “çok benziyor” yanıtı verirken; erkeklerin yüzde 15 i aynı yanıtı vermiştir. Erkekler Suriyeli sığınmacıları kadınlara kıyasla daha fazla yakın bulmaları kadınların özel alanda Suriyeli kadınlarla yaşadıkları rekabet konusu ile anlaşılabilir. Ancak, kadınlar da erkekler de kültürel açıdan Suriyeli sığınmacıları kendilerine yakın bulmamaktadır (yüzde 78).

Suriyelilerle Sosyal İlişkiler

Suriyeli sığınmacılarla yerel halkın sosyal ilişkileri sorulduğunda ise, genel olarak alışveriş (yüzde 34) , işi ilişkisi kurmak (yüzde 22), sohbet etmek (52), alışveriş (yüzde 34) gibi çoğu kamusal alanda olan karşılaşmaları yaşadığını belirtmiştir. Bu alanlarda erkekler, kadınlardan daha fazla oranda sosyal ilişki kurmuş görünmektedir. Bu da kadınların kamusal alanda

hareketliliğinin fazla olmadığı bir sonucu olarak düşünülebilir. EK-2 (Tablo 3)

Evimi Kiraya Veririm

Görüşmecilerimizin yüzde 63ü, evlerini Suriyeli göçmenlere kiraya veremeyeceğini söyledi. EK-2 (Tablo 7). Etnik gruplara göre bakıldığında ise EK-2 (Tablo 7.1) Kürt kökenliler (yüzde 54 ü) ve Arap kökenliler (yüzde 61) evlerini kiraya verme konusunda Türklere (yüzde 70) biraz daha olumlu bakmaktadır.

Suriyelilerle Komşuluk

Suriyeli sığınmacılarla aynı “mahallede komşu” olmaktan rahatsız olup olmayacağı sorulduğunda, bütün görüşmeciler arasında yüzde 48 “rahatsız olurum” derken, Suriyelilerin “yoğun olduğu mahallede” oturmaktan rahatsız olurum diye düşünenler yüzde 56, bir Suriyeli ile aynı apartmanda oturmaktan rahatsız olurum diyenler yüzde 51 oranındadır. Kabaca, örnekteki 2 kişiden birisi açıkça Suriyelilerle komşuluk yapmak istememektedir. EK-2 (Tablo 7.4)

EK-2 (Tablo 7.4.1) “Oturduğu mahallede bazı Suriyeli ailelerin yerleşmesinden rahatsız olmam” ifadesine katılmayan gruplara bakıldığında, Türk kökenli olduğunu söyleyenlerin yüzde 54 ü, Arap kökenlilerin yüzde 49 u, Kürt kökenlilerin yüzde 34 ü rahatsız olacaklarını belirttiler. Bu durumda en kucaklayıcı grubun Kürt kökenliler, en dışlayıcı grubun Türk kökenliler olduğu yargısı çıkarılabilir.

EK-2 (Tablo 7.4.2) “Suriyelilerin yoğun olarak yaşadığı bir mahalleye yerleşme” konusunda fikirleri sorulduğunda; Türk kökenlilerin yüzde 57 si, Arap kökenlilerin yüzde 55 i, Kürt kökenlilerin yüzde 55 i rahatsız olacaklarını belirtmişlerdir. Bu durumda da gene en dışlayıcı grubun Türk kökenliler olduğu açıktır.

EK-2 (Tablo 7.4.3) “Suriyeliler ile aynı apartmanda yaşamaktan rahatsız olmam” diye düşünenlere bakıldığında; Türk kökenliler yüzde 57 si, Arapların yüzde 51 i, Kürtlerin yüzde 40 ı rahatsız olacağını belirtmiştir.

Suriyelilerden Kaygı Endişe Duymak

Suriyeli sığınmacılarla aynı şehirde yaşıyor olmak nedeni ile kaygı ve endişe taşıyor musunuz sorusuna; toplam görüşmecilerin yüzde 45 i olumlu yanıt vermiştir. EK-2 (Tablo 9). Yanıtlar cinsiyet açısından değerlendirildiğinde, kadınların yüzde 48 i, erkeklerin yüzde 42 si endişe taşıdığını söylemişlerdir. Bu bulgu, aşağıda Suriyeli kadınların yöreye gelmesi ile

çokeşliliğin artması konusundaki tutumlarla da uyumludur. EK-2 (Tablo 9.1)

Suriyeli sığınmacılarla aynı şehirde yaşamaktan dolayı ne tür kaygı yaşıyorsunuz (çoklu yanıt verebilirsiniz) sorusuna en fazla verilen yanıtına “güvenlik asayiş açısından” diyenler görüşmecilerin yüzde 76 sı, “ekonomik açıdan” diyenler yüzde 59 u, “sosyal ve kültürel açıdan” diyenler yüzde 39 unu oluşturmaktadır. Özetle, algılanan görülen en ciddi endişe, güvenlik ve ekonomik endişelerdir. EK-2 (Tablo 10). Güvenliğe ilişkin cinsel suçlar, beden bütünlüğünü bozacak tavır ve davranışlar “taciz- tecavüz” gibi konular (yüzde 0.2) gibi yok denecek boyuttadır. Bu da aslında iki toplumun uyuşması açısından olumlu bir gösterge olarak düşünülebilir.

Güvenlik ve asayiş konusunda en fazla endişeyi taşıyanlar yüzde EK-2 (Tablo 10.1) Arap kökenliler yüzde 49, Türk kökenliler yüzde 45, ve Kürt kökenliler yüzde 34 oranında görülmüştür.

EK-2 (Tablo10.2) Endişe taşıyanların cinsiyetleri açısından bakıldığında ise, kadınların yüzde 48 i endişe taşıdıklarını söylerken, erkeklerin yüzde 42 si endişe taşıdıklarını belirtmişlerdir. Kadınlar erkeklerden bir miktar daha fazla endişe duymaktadır.

EK 2(Tablo 10.3) Endişe duyanlara hangi açıdan endişe duydukları sorulduğunda, “ekonomik açıdan” endişe duyduğunu belirtenlerin etnik köken dağılımına bakıldığında; Arapların yüzde 30, Kürtlerin yüzde 26, Türklerin yüzde 20 sinin ekonomik açıdan endişe duyduğu ortaya çıkmıştır. Arap kökenliler ekonomik açıdan en çok endişe duyan grup olmuştur. Büyük ihtimalle iş piyasalarında kendileri ile benzer özellikleri taşıyan grupla rekabet içinde olduklarını düşündükleri için böyle bir neticenin çıktığı düşünülebilir.

Benzer bir başka soruda da “Suriyeli sığınmacıların kentinizde yaşıyor olması kendinizi güvende hissetmenizi etkiliyor mu” diye sorulduğunda gene “kısmen etkiliyor” ve “kesinlikle etkiliyor” yanıtlarının toplamı ürkütücüdür (yüzde 67). EK-2 (Tablo 15). Yerel toplumun yüzde 67 si, Suriyeli sığınmacılardan dolayı kendisini yaşadığı kentte güvensiz hissetmektedir.

Suriyeli Sığınmacıların Türkiye’de Çalışmaları Üzerine

Katılımcılara, Suriyeli sığınmacıların Türkiye de çalışmaları ile ilgili nasıl düzenlemeler yapılması gerektiği üzerine yöneltilen soruda genel olarak oldukça olumsuz yanıtlar verilmiştir. Suriyelilere “kesinlikle çalışma izni verilmemeli” diyenler, bütün görüşmecilerin yüzde 51 ini oluşturmaktadır. Bir başka açıdan aynı tutum sorulduğunda, “her türlü işte

çalışmalarına kalıcı çalışma izni verilmelidir” cümlesini sadece katılımcıların yüzde 3 ü olumlu yanıt vermiştir. Bu soru “geçici çalışma izni” olarak sorulduğunda yüzde 14, “belli işlerde çalışma izni verilmeli” şeklinde sorulduğunda yüzde 3 olarak olumlu yanıt almıştır. Kısaca, Suriyeli sığınmacıların Türkiye de çalışmalarına yerel halk olarak oldukça olumsuz bir tutum gözlenmiştir. EK-2 (Tablo11).

Suriyelilerin Sosyal Uyum

“Suriyeliler en çok hangi alanlarda sosyal uyum göstermekte zorlanıyorlar” sorusuna, katılımcılar en çok (1) kültürel sorunlar yaşıyorlar (yüzde 53), (2) dil öğrenmekte zorlanıyorlar (yüzde 40), (3) güvenlik asayiş alanında sorunlar yaşanıyor (yüzde 30) yanıtlarını vermişlerdir. EK-2 (Tablo17)

Suriyeli Sığınmacılara Yardım Ettiniz Mi?

EK-2 (TABLO 22) “Suriyeli sığınmacılara doğrudan veya bir kurum vasıtası ile yardımda buldunuz mu?” sorusuna katılımcıların yüzde 56sı “evet, buldum” yanıtını vermiştir. Yardımda bulunanların etnik kompozisyonuna bakıldığında EK-2 (Tablo 22.1) Kürt kökenli görüşmeciler en fazla “yardım” eden grup olduğu görülmektedir. Bu durum onların, “Suriyeli” leri kendilerinden uzak ve yardıma muhtaç bir farklı grup olarak gördüklerini oysa Arap kökenlilerin ise kendilerini kültürel ve sosyal ve etnik olarak yakın gördükleri için daha fazla rekabet, daha az dayanışmacı tutumda oldukları düşünülebilir.

Savaşın Sonra Geri Dönecekler Mi?

“Türkiye’deki Suriyeli sığınmacıların savaş bittikten sonra ülkelerine geri döneceklerine inanıyor musunuz?” sorusuna, katılımcıların yarısına yakını “hiç biri geri dönmez” yüzde 40, “bir kısmı dönse bile büyük bölümü Türkiye ‘de kalır” yüzde 29 EK-2 (Tablo 23); toplam yüzde 69’u dönmeyeceklerine olan inançlarını belirtmişlerdir. Bu tutuma etnik köken açısından bakıldığında, EK-2 (Tablo 23.1) Suriyelilerin Türkiye’den gitmeyeceğine dair en kuvvetli inanç sırasıyla Türk kökenlilerin (yüzde 78), Arap kökenlilerin (yüzde 61) ve Kürt kökenlilerindir (yüzde 59).

2.2.3 Güvenlik Durumuna İlişkin Algılar

Sosyal İlişkilerde Sorunlar

Görüşmecilere Suriyeli sığınmacılarla sosyal ilişkiler kurmada genel olarak sorunlar yaşıyor musunuz diye sorulduğunda EK-2 (Tablo 4), görüşülenlerin yüzde 40 i sorun yaşadıklarını belirtmişlerdir. Bölgelere göre incelendiğinde, ; Osmaniye ve Hatay-Antakya Defne deki

görüşmeciler ortalamadan daha fazla oranda sorun yaşadıklarını belirtirken, Mardin Artuklu, Şanlıurfa Akçakale de bu oran ortalamadan daha düşüktür. Bu durum yerel halkın etnik kompozisyonu ile açıklanabilir. Gelen sığınmacıların çoğunlukla Arap ya da Kürt kökenli olduğu düşünüldüğünde bu durum daha kolay anlaşılabilir. EK-2 (Tablo 4.1). Arap kökenli görüşmecilerin yüzde 34ü, Kürt kökenlilerin yüzde 34ü , Türk kökenlilerin yüzde 50 si sorun yaşadığını belirtmiştir. Buradan bakıldığında yerli halkın kendisinden farklı dil ve kültür sahibi olan Suriyeli sığınmacılara daha az hoşgörü gösterildiği düşünülebilir.

Hangi Sosyal Sorunlar Yaşanıyor

Hangi sosyal sorunlarla karşılaştığı sorulduğunda en temel üç sorun alanı belirtilmiştir; (1) kültür uyumsuzluğu (yüzde 53), dil bilmeme (yüzde 52) ve güvenlik endişesi (yüzde 46) olarak en temel meseleler olarak ortaya çıkmıştır.

Dil bilmeme meselesi en fazla Türk kökenli görüşmecilerden yüzde 67 si için sorun alanı olarak tanımlanırken, bu oran Kürt kökenliler için yüzde 44, Arap kökenliler için yüzde 14 oranından önemli görülmüştür . EK-2 (Tablo 4.2).

Kültür uyumsuzluğunu Türk kökenlilerin yüzde 16 sı, Kürt kökenlilerin yüzde 35 i, Arap kökenlilerin ise yüzde 37si belirtmiştir. İlk bakışta anlaşılması zor olan bu durum, sosyal psikoloji literatüründe, aynı kültürel yapıda olan insanlar arasında farklıların daha göze battığı dolayısıyla, grup içi ayrımcılıkların grup dışındakilere uygulanan ayrımcılıklardan daha kuvvetli olabileceğini söyler.

Güvenlik endişesine gelince; Türk kökenlilerin yüzde 14 ü, Kürt kökenlilerin yüzde 16si, Arap kökenlilerin ise yüzde 37 si Suriyeli sığınmacılardan dolayı güvenlik endişesi olduğunu belirtmişlerdir. Bu durum gene yukarıdaki sosyal psikoloji kavramları ile anlamlandırılabilir.

Suriyeli Sığınmacılardan Zarar Görmek

Görüşmecilerimizden yüzde 18 i bizzat, yüzde 13 ü ailelerindeki bir kişinin, yüzde 32 si de çevrelerinde birilerinin Suriyeli sığınmacılardan zarar görme durumu ile karşılaştığını belirtmişlerdir. EK-2 (Tablo 5). Bu durum cinsiyete göre bakıldığında ise, her durum için erkeklerin (erkekler yüzde 22, kadınlar yüzde 13) daha fazla oranda zarar gördüğü ya da çevresinde (erkekler yüzde 38, kadınlar 28), ya da ailesinde zarar gördükleri sorulduğunda (kadınları yüzde 11, erkekler yüzde 15) şeklinde ortaya çıkmıştır. Bu durumda, erkekler kamusal alanda gerek iş ararken, gerek sosyal hizmetlerden, belediye desteklerinden yararlanırken Suriyelilere sağlanan insani yardımları görerek, daha dezavantajlı hissetmiş

olabilirler. EK-2 (Tablo 5.1). Genel olarak zarar algısı temel olarak deneyimlere değil de, çevreden gelen söylentilere dayandığı için önyargıların oluşması kadar, pekişmesinde de rol alıyor olabilir.

Tc Vatandaşlığı Verilmesi

“Suriyeli sığınmacılara T.C vatandaşlığı verilmesini nasıl değerlendirirsiniz” sorusuna EK-2 (TABLO 19) da açıkça görüşmecilerin yüzde 80 i “onaylamıyorum” diye yanıt vermişlerdir. Bu konuda okur yazar (yüzde 82), ilk okul mezunları (yüzde 84) ü ortalamanın üzerinde olumsuz bir tutum sergilemişlerdir. Bu durum şehirdeki iş piyasalarındaki rekabet ile açıklanabilir.

Size Göre Suriye İç Savaşının Esas Nedenleri Nelerdir

EK-2 (TABLO 20), “Suriye iç savaşının esas nedenleri size göre nedir (çoklu yanıt verebilirsiniz) “ diye sorulduğunda, yüzde 44 ile “küresel güçler”, sonraki birbirine benzer oranda görülen “Suriye Rejiminden kaynaklanan baskı ve zulümler”, “mezhep savaşı” ve “suriye içindeki muhalefet” olarak belirtilmiştir.

Komşuda Savaş Evde Güvenlik

“Komşu ülkede bir savaş olması günlük hayatınızda kendinizi güvende hissetmenizi etkiliyor mu?” sorusuna katılımcıların yüzde 66 sı “etkiliyor” olarak yanıt vermiştir. EK-2 (Tablo 21). Bu soru yukarıdaki diğer güvenlik algısı soruları ile uyumlu olarak değerlendirilebilir.

2.2.4 Toplumsal Cinsiyete İlişkin Algılar

Özel Alandaki Karşılaşmalar

Özel alandaki karşılaşmalara gelince EK-2 (Tablo 3.1); görüşmecilerin yüzde 10’u Suriyelilerle evlilik ya da flört yaklaşımları yaşadıklarını belirtmişlerdir. Suriyeli sığınmacılarla kadın ve erkeklerin yaklaşma deneyimlerine baktığımızda ise, erkeklerin kadınların iki katı oranında flört ve/veya evlilik yaşadıkları gözlemlenmektedir. Derinlemesine görüşmelerimizde de, Suriyeli kadınlarla hem evlilik, hem de flört ilişkisinin aynı bölgedeki kadınlarla ilişkiden daha kolay ve daha az masraflı olduğu gözlemlenmiştir. Öte yandan, Suriyeli erkekler ekonomik olarak aynı bölgedeki kadınlarla yakınlık kurabilecek ekonomik olanaklara sahip olmayabilirler.

Özel alandaki karşılaşmaların etnik kökenle ilişkisine bakıldığında ise, en fazla evlilik ve flört ilişkisinin Arap kökenli vatandaşlar ile Suriyeli sığınmacılar arasında olduğu gözlemlenmektedir. EK-2 (Tablo 3.2). Evlilik ilişkisinde de gene benzer bir ilişki

görülmektedir. En yoğun oranda evlilik yaşadığını söyleyen grup, yüzde 8 ile Arap kökenliler, yüzde 4 ile Kürtler , yüzde 0.7 ile Türkler olarak gözükmektedir. Flört ilişkisinde ise, gene Arap kökenliler yüzde 8, Kürt kökenliler yüzde 6, Türk kökenliler ise yüzde 2 oranında bir durum beyanı yapmışlardır.

Çocukların Suriyelilerle Evlenmesi

Çocuklarının Suriyeliler ile evlenmesi konusundaki düşünceleri sorulduğunda, görüşmecilerimizin yüzde 7 si kızlarının bir Suriyeli erkekle evlenmesinden rahatsız olmayacağını söylerken, bu oran erkek çocukları söz konusu olduğunda yüzde 9 a yükselmektedir. Kız çocuklarının dışarı gitmesi konusunda daha muhafazakar davranan aileler, erkek çocuklarının Suriyeli gelin getirmeleri konusunda aynı derecede tutucu davranmadıklarını düşünmektedir. EK-2 (Tablo 7)

Kız çocuklarının Suriyeli sığınmacılarla evlenmesine olumlu bakan Türk kökenlilerin yüzde 7 si, Kürt kökenlilerin yüzde 7 si, Arapların yüzde 6 sı olumlu bakmaktadır. Buradan yola çıkarak farklı etnik kökenlerden gelen kişilerin kız çocuklarının eş tercihleri konusundaki tutumları birbirine çok benzer olduğu görülmektedir. EK-2 (Tablo 7.2.1) Kısaca kız çocuklarının Suriyeli sığınmacılarla evlenmesini neredeyse yerel halkın tamamı istememektedir. Oysa, geleneksel toplumlarda “kız alıp, kız vermek” toplumsal dayanışmanın bir işareti olarak düşünülebilir. “kız alıp vermek” konusuna sıcak bakmamak, toplumsal dayanışma konusunda eksikliğe işaret ediyor olabilir.

Erkek çocuğa gelince, aynı değerler biraz daha yumuşamakla birlikte hala oldukça ayrımcı gözükmektedir. Yerel halk erkek çocuğun Suriyeli sığınmacılarla evlenmesine EK-2 (Tablo 7.2.2) kız çocuktan daha ılımlı bir yaklaşım göstermekte: kız çocuklarının evliliğine sadece yüzde 7 oranında olumlu bakarken, erkek çocukların Suriyeli sığınmacılarla evlilik ihtimaline ortalama yüzde 9.5 oranında olumlu bakmaktadırlar. Burada da Türk kökenliler (yüzde 9), Kürt kökenliler (yüzde 12), Arap kökenlilerde ise (yüzde 9) gibi bir olumluma görülmektedir.

Çocukların evlenmesi Kadınların yüzde 6 sı, erkeklerin yüzde kızlarının bir Suriye li ile evlenmesinden rahatsız olmadıklarını söylerken, konu erkek çocuğa gelince kadınların yüzde 8i erkeklerin yüzde 11i erkek çocuğunun Suriyeli birisi ile evlenmesine izin veririm demişlerdir. (7.2.4)

Evlilik

Yerel halka kendisinin Suriyeli sığınmacılarla evlilik ihtimali konusunda tutumları sorulduğunda; “bekar iseler, ya da bekar olsalardı bir Suriyeli ile evlenebileceğini” düşünenler örneklemin yüzde 9 unu oluşturmaktadır. Ancak, bu tutum cinsiyet açısından incelendiğinde, kadınların yüzde 5 i, erkeklerin yüzde 14 ü bir Suriyeli ile evlenebileceklerini belirttiler. EK-2 (Tablo 7.2.3). Toplumsal cinsiyet normlarının bu kararda etkili olduğu açıktır.

Öte yandan ailelerinde veya yakın çevrelerinde Suriyelilerle evlilik yapan var mı sorusuna görüşmecilerin yüzde 40 ı olumlu yanıt vermişlerdir. EK-2 (Tablo 8). Suriyelilerle evlilik yapan aile ya da yakın çevreniz var mı sorusuna ise, erkekler kadınların neredeyse iki katı (kadınlar yüzde 35, erkekler yüzde 45) oranda olumlu yanıt vermişlerdir. EK2 (Tablo 8.1). Kadınların çevreleri çoğunlukla ailelerinden oluşmaktadır. Oysa erkeklerin çevreleri sadece aile değil, daha geniş bir toplumsal ilişkiler ağı içindedir. Bu nedenle daha fazla Suriyeli evliliği görmesi ve hatırlaması mümkündür.

Yukarıdaki bulgular alt konduğunda; görüşmecilerin yüzde 9u (kadınların yüzde 5 i erkeklerin yüzde 14ü) Suriyeli sığınmacılarla evlenebileceklerini belirtmişlerdir. Oysa aynı soru kendi çocukları söz konusu olduğunda daha az esnek düşünmektedirler. Kızlarının söz konusu evliliği yapmasına olumlu (yüzde 7) bakanlar arasındaki kadınların yüzde 5, erkeklerin yüzde 8; oğulları söz konusu olduğunda biraz daha olumlu bakmakla birlikte (yüzde 9) gene kadınlar yüzde 8, erkekler yüzde 11 oranında olumlu tutum belirtmişlerdir. Kadınlar hem kendilerinin, hem kızlarının hem de oğullarının Suriyeli bir sığınmacı ile evlenmesini istememektedir. Erkeklerle gelince kendileri konusunda çok daha liberal (yüzde 14) düşünmekle birlikte kızları söz konusu olduğunda oldukça tutucu (yüzde 8), erkek çocukları söz konusu olduğunda dahi kendilerinden daha az toleranslı (yüzde 11) düşünmektedirler. Bu konu ayrıca üzerinde çalışma yapmayı gerektiren önemli bir konudur.

Suriyelilerle Arkadaşlık

“Suriyelilerle arkadaş olabilirim” diye düşünenler arasında bütün grubun yüzde 56 si olumsuz yanıt verirken EK-2 (Tablo 7.3) etnik köken açısından yapılan analizde Suriyelilerle arkadaş olmaya en olumlu bakan grup sırayla Kürtler (yüzde 35), Türkler (yüzde 27) ve (yüzde 26) ile Araplar olarak görülmektedir.

Çok Eşlilik

“Suriyeli sığınmacıların kentimize yerleşmesinin aile içi ilişkilerinize ve günlük yaşantınıza herhangi bir etkisi oldu mu” sorusuna grubun yüzde 33 ü “çok eşlilik kültürü yayıldı. EK-2 (Tablo18) yanıtını vermiştir . Kadınların yüzde 36 si, erkeklerin yüzde 30 u çok eşlilik

kültürünün yayıldığını söylemiştir . EK-2 (Tablo 18.1). Ayrıca, “Suriyeliler geldiğinden beri boşanmalar arttı” diyenler grubun yüzde 22 sini oluşturmaktadır. Kadınların 25 i, erkeklerin 19 u aynı kanaattedir. “Aile içi huzursuzluk “ artmasını belirtenler (yüzde 12) arasından da erkekler (yüzde 13), kadınlar da yüzde 11 olarak fikir belirtmişlerdir. Bu durumda çok eşlilik deneyimleyen ailelerde kadınların bu durumdan huzursuz olmaları erkeklerin “aile içi huzursuzluk arttı” demeleri ile anlaşılabilir. Öte yandan gene kadınlar çok eşliliğin yaygınlaşması durumunu erkeklerden daha ciddi/vahim olarak gözlemlemektedirler. Bu bulgular araştırmancının mülakatlarından gelen bulguları ile de desteklenmektedir.

Bu durum etnik köken açısından “boşanmalar arttı” yanıtı incelendiğinde EK-2 (Tablo 18.2) en fazla rahatsız olan grubun Türk kökenliler olduğu (yüzde 26) , sonra Araplar (yüzde 19) ve Kürtlerin (yüzde 18) geldiği gözlemlenmektedir.

“Çok eşlilik kültürü yayıldı” diyenler en fazla Arap kökenliler arasında (yüzde 41), Türkler (yüzde 29) ve Kürtler (yüzde 26) olarak görülmektedir. Arap kökenlilerin bu durumdan en fazla etkilenen grup olması, gelen göçmen gruplarının da büyük çoğunluğunun Arap olması sebebi ile evlilik ihtimalinin en yakın olduğu grup olarak görülebilir EK-2 (Tablo 18.2).

EK-2 (Tablo 18.3) “Çok eşlilik kültürü yayıldı” önermesine en fazla katılanlar “okur yazar olmayan” (yüzde 41) en az katılanlar “lise veya dengi grup” (yüzde 30), “üniversite mezunlarının ise (yüzde 35 i) çok eşlilik kültürünün yayıldığını düşünmektedir.

EK-2 (Tablo 18.4) Çok eşlilik kültürünün yayıldığını düşünen gruplara eğitim açısından bakıldığında, çok eşlilik kültürünün en fazla yayıldığını düşünen grup “eğitimsiz kadınlardır”. (yüzde 43) Muhtemel bir ikinci eş durumunda en fazla zarar görecekt olanlar eğitimsiz kadınlar olduğu düşünüldüğünde bu sonuç şaşırtıcı değildir. Kadınların evlilik içi pazarlıklarda eğitimlerinin önemli olduğu düşünüldüğünde, kendisini en kırılgan hisseden grup en eğitimsiz gruptur. Öte yandan erkeklerin yanıtlarına bakıldığında “çok eşlilik kültürünün yaygınlaşması” en fazla görenler “okur yazar olmayan” (yüzde 30) erkeklerdir.

Ayrımcılık

Yukarıdaki sorularda

- (1) Kendisi ile “komşu olmasını istemeyen” (yüzde 59),
- (2) “Suriye li yoğun bölgede oturmak istemeyen (yüzde 61),
- (3) Bir Suriyeli ile aynı apartmanda yaşamaktan rahatsız olurum (yüzde 66); diyen (
- (4) Kızının (yüzde 84) ya da oğlunun (yüzde 82) onlarla evlenmesini istemeyen,

(5) Çocuklarının onlarla birlikte eğitim almasını istemeyen (yüzde 66) EK-2 (Tablo 7.4.1, TABLO 7.4.2, Tablo 7.4.3),

(6) Onların gelmesi ile sağlık hizmetlerine erişimde zorluk yaşadığını” düşünen (yüzde 64) EK-2 (Tablo 12)

Bu gruba, “yerli halkın Suriyeli sığınmacılara kötü davrandığını ya da sosyal olarak dışlandığını düşünüyor musunuz?” EK-2 (Tablo 16) Sorusuna grubun yüzde 79 u “hayır” yanıtını vermiştir.

Bu iki grup algının, yani bir yandan ayrımcı tutumlar izlerken, bir yandan da bu ayrımcı ve dışlayıcı tutumların farkında olmama durumu ayrıca araştırmaya değer bir konudur.

2.3 Medya Analizi

2.3.1 Suriye Krizinin Medyaya Yansımaları

Kitle iletişim araçlarının yaygınlık ve insanlar üzerinde etkinlik kazanmaları ile birlikte bu araçların sahip olduğu güç de bireyler, gruplar ve sınıflar arasında dağılmıştır. Araçların siyasal ve ekonomik güç kazanması ile birlikte kitle iletişim araçları ile insanlar, gruplar ve siyasal otorite arasındaki ilişkilerde birçok sorunlar ortaya çıkmıştır. Öncelikle kitle iletişim araçlarının ekonomik birer kurum olduğunu belirtmek gerekir. Bu durum kitle iletişim araçları arasındaki rekabetin de temelini oluşturur. Dikkat çekmek ve yönetmek, düşünce ve kanaatleri değiştirmek, insanları etkilemek, gerçekliğin algılanmasına yardımcı olmak kitle iletişim araçlarının görevlerini, aynı zamanda gücünün kaynağını oluşturur. Medyanın kimin tarafından kontrol edileceği, bu araçlara kimin, ne şekilde ulaşacağı, sosyal gerçekliğin kimin tarafından nasıl ifade edileceği, yayınların nasıl etkili olacağı ve medyanın gücünün hangi değişkenler tarafından sınırlandığı soruları üzerinde durulması gereken konular olmaktadır (McQuail, 1994:86-87). Dolayısıyla gazetelerin bağlı oldukları ideolojik formlar ve hedef kitleleri düşünülürken her gazete kendi bulunduğu kesime yönelik olarak haber içerik ve söylemlerinin inşasına meyilli durumdadır. Bilinçli veya bilinçsiz olarak oluşturulan içerik ve söylemler, okuyucuların algılarında değişiklikler meydana getirebilmektedir.

Bununla birlikte haberler, içinde üretildiği toplumsal yapıdan ayrı düşünülemez. Haber metinlerindeki olay, olgu veya konular egemen bakış açısına göre konumlandırılmakta ve çerçevelenmektedir. Bu sebeple, medya kuruluşları tarafından söylem vasıtasıyla haber metinlerinde egemen düşüncelerin, yaklaşımların nasıl öne çıkarıldığı ve toplumda nasıl yeniden inşa edildiği önem taşımaktadır.

Bu çalışmada, Suriye iç savaşının, Türkiye'deki ulusal basına nasıl yansıdığı belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda Sabah, Hürriyet, Yeni Şafak ve Sözcü gazeteleri örneklem olarak incelenmiştir. Sabah, Hürriyet, Yeni Şafak ve Sözcü gazeteleri Türkiye'de tirajları yüksek 4 gazete olması bakımından örnekleme alınmıştır. Hükümetin Suriye iç savaşının Türkiye'ye yansımalarına yönelik uyguladığı politikalara gazetelerin muhalif ya da taraftar olması iç savaşın medyadaki yer alış biçimlerini etkilemektedir. Sabah, Hürriyet, Yeni Şafak ve Sözcü gazeteleri bu amaçla örnekleme alınmıştır. Bu bağlamda, örneklem olarak seçilen gazetelerdeki haberler, içerik analizi ve Teun A. van Dijk'ın geliştirdiği eleştirel söylem analizi yöntemleriyle analiz edilmiştir.

Çalışmaya teorik bir zemin teşkil etmesi açısından, öncelikle haber ve söylem konuları

detaylı bir şekilde ele alınacak, sonrasında içerik ve söylem analizlerinden elde edilen bulgulara yer verilecektir.

Genel bir tanımla haber, bir olay, bir olgu üzerine edinilen, iletişim ya da yayın organlarıyla verilen bilgidir (Yüksel ve Gürcan, 2001: 57). Öte yandan haber genellikle bir fikre, soruna ve olaya dayanmaktadır. Bunlar haberin hammaddesini oluşturur. Olaylar, fikirler, sorunlar ya hikâye edilerek ya da özetlenerek haber yapılır. Bu işlem sırasında üzerinde önemle durulması gereken en önemli nokta haber yapılırken olayın, sorunun, fikrin esas çerçevesi içine oturtulup kurgulanmasıdır (Rigel, 2000: 180). Zira kimi zaman haber doğrudan tanımlanmak yerine bir takım önemli habercilik kurallarından söz edilerek açıklanma yoluna gidilmiştir. Kitle iletişim araçları yetkililerinin, eylem ya da söylemlerin üretimi, biçimlendirilmesi ve yayımlanması sırasında kullandıkları profesyonel kodlar (Girgin, 2000: 79), şeklinde tanımlanan bu kuralların başını “nesnellik” ilkesi çekmektedir. Nesnellik ilkesi, tarafsızlık ve dengelilik anlayışı, haberin yorumdan ayrılmasının gerekliliği gazeteciliğin temel doğrularını oluşturmaktadır (İnal, 1996: 21).

Bu anlamda haber, doğru ve gerçeğe en yakın bilgi demektir. O halde bir haberin yansız olması beklenmektedir. Ancak pek çok olayda doğrunun ya da gerçeğe en yakın olanın aktarılması süreci karmaşık bağlantıları içinde barındırır. Özellikle Marksist eleştirel yaklaşımlar haberin nesnel olamayacağı vurgusunu öne çıkarmaktadır. Buna göre; medyada yayımlanmak amacıyla seçilen bir haberin türü, dili, üslubu, söylemi, formatı ve takdim biçimi hiçbir rastlantıya yer vermeyecek bir şekilde medya uzmanlarınca titizlikle belirlenmektedir. Aynı zamanda haber içeriğindeki her kavram, deyim ve ifade gazetecilerin bilinçaltında yatan ideolojik çerçevelerine ve sınıflandırma kalıplarına dayanmaktadır (Toruk, 2008: 183-184).

Haber en verimli şekilde değerlendirmenin yollarından biri de onu söylem olarak kabul etmektir. Söylemin doğru bir gerçekliği yansıtmaya zorunluluğu yoktur ama kendisine özgü bir dünya oluşturur. Bir başka deyişle, haberler gerçeklerden daha fazlasını sunmaktadırlar (Atabek, 1992: 345). Haber bir söylem olarak kabul etmek, haberin diline duyarlı bir anlamlandırma sürecini beraberinde getirmesinin yanı sıra haber üreten kuruluşların örgütsel dinamikleri içinde ve profesyonel gazetecilik normları_dolayımı ile yapılan haber metinlerini, güç-iktidar sahibi kişi ve kurumların söylemlerinin kurulduğu bir anlatı olarak incelemeyi gerektirmektedir (İnal, 1996: 23).

Van Dijk, haberi bir söylem olarak ele alır, çünkü haberin içinde yeniden üretildiği toplumsal formasyon ve söylemsel formasyonun sorgulanması gerekir. Haber söylem olarak ele almak ve çözümlenmek, haberi hazırlandığı süreçlerden ve toplumsal yapı içinde oluşan güç/iktidar ilişkilerinden koparmadan incelemek demektir (Kula, 2002: 191). İnsanlar kendi

düşüncelerini oluşturmak ve değiştirmek için kişilerarası söylemler de dahil olmak üzere çok çeşitli söylemlerden ve bunlardan türetilen enformasyonlardan yararlanır. Oysa söylem tiplerini, başlıkları, enformasyon miktarını, argümanların seçimini ya da sansür edilmesini ve retorik işlemlerin doğasını belirleyen simgesel seçkinler ve onların söylemidir (van Dijk, 2005: 320-325). Eş deyişle uygulayıcının kullandığı dilin kültürel ve toplumsal bağlamda ele alınması, metnin söylemini oluşturmaktadır. Bu bağlamda söylem, metnin dünyaya bakış açısı ve onu yorumlama biçimi olarak tanımlanabilir (Arık, 2006: 49). Bir süreç olarak söylem, anlatım ve konuşma eylemlerinin içsel kurallarıyla düzenlenir. Söylemin kendi içsel kuralları, söylem düzenlerini oluşturur; söylem, düzenlenmiş/seçilmiş söylemlerin bir araya gelmesidir (Sözen, 1999: 20).

Teun A. van Dijk'a göre haberler de seçmeci kaynak kullanımı, tek düze haber temposu ve haber başlığının seçimi yoluyla toplumsal iktidarın içinde kurulduğu ve yeniden üretildiği metinlerdir (Keskin, 2004: 392). Bu bağlamda haber üretimi, olayların yanlı ya da yansız olmasının aksine söylem sürecinin bir formudur. Genelde haberler görgü tanıklarının ifadelerinden, diğer medya kuruluşları ve ajanslardan gelen bilgilerden oluşmaktadırlar. Böylelikle haberin yapılanması süreci, genellikle mevcut söylemlerin yeniden üretilmesidir (van Dijk, 1988: 19-20). Yani haberin söylemi, toplum içinde var olan egemen söylemlerin bir ürünüdür (Toruk, 2008: 167). Kısaca söylemek gerekirse, medyada neyin haber olacağına, nasıl yorumlanacağına ve anlatılacağına tamamen değer yargıları tarafından belirlenmektedir. Haberler, kişisel önyargılar, çıkarlar ve siyasal tercihlerce yapılır. Bu da, gerçeklerin doğru bir biçimde aktarılmasına ve çarpıtılmasına neden olmaktadır (Çaplı, 2002: 81).

Söylem kavramının bir toplumsal çözümleme aracı haline gelmesinin, Saussure'ün dilin bireysel kullanımı olarak tanımladığı 'söz' kavramının, dilin toplumsal kullanımını tanımlamak üzere genişletilmesi ile başladığını söyleyebiliriz. Söylem kavramı ile birlikte toplumsal dil çözümlemelerinin odağı, dilsel öğelerde cümleden sözce ve metne; göstergelerin incelenmesinde, gösterenin yapısal özelliklerinden, gösterilenlerin değişkenliğine, yani anlamın sabitliğinden, değişimin dinamiklerine ve yorumun yapısına kaymıştır (Sancar Üşür, 1997:89).

Fairclough, söylemin yapılar tarafından biçimlendirildiğini, aynı zamanda yapıların biçimlendirilmesine ve yeniden biçimlendirilmesine, yeniden üretimine ve dönüşümüne de katkıda bulunduğunu belirtir. Bu yapılar, doğrudan doğruya söylemsel/ideolojik bir doğaya sahiptir. Söylemin düzeni, kodlar ve sözcükler ve sözalma teamülleri gibi bunların öğeleri ancak bunlar ayrıca dolayımlanmış bir biçim içerir, politik ve ekonomik yapılar, pazardaki ilişkiler, cinsiyet ilişkileri, devlet ve eğitim gibi sivil toplum kurumlarındaki ilişkiler (Fairclough,

2003: 159). Foucault'a göre söylemin üretimi, birikimi, dolaşımı ve işleyişi olmadan, iktidar ilişkileri ne yerleştirilebilir ne güçlendirilebilir ne de üretilebilir. Söylemi, bilgi ve iktidar ilişkilerinin iç içe geçtiği bir öge olarak tanımlayan Foucault, söyleme iktidarın bilgiyi ortaya çıkardığı, bilginin de bu iktidarı genişletip güçlendirdiği bir çark olarak da bakar (Canpolat, 2003: 106). Foucaultcu söylem, bir bilgi teorisidir. Söylem yapıları da bilginin nasıl formüle edileceğine göre oluşur. Söylemsel pratikler, söylem üretme yolları değildir. Söylem pratikleri, kurumlarda, teknik süreçlerde, genel davranış kalıplarında içkindir (Sözen, 1999:66-67). Foucault, söylem ile iktidarın kuruluş sürecinin aynı olduğunu, iktidarın bir söylem olarak bireylere geldiğini ve onları özneler haline dönüştürdüğünü söylemektedir. Foucault'a göre söylemin kendisi bir iktidardır. Söylem bu iktidarı, bilginin üretilmesi sayesinde yaratır. Klasik ideoloji kavramında ise, özneler önceden kurulmuş varlıklar olarak, maddi yapıdan türetilen çıkarlarının bilincine varabilirler ve bu bilinci ideolojik ifadelerle tercüme edip iktidarı ele geçirebilirler. Dolayısıyla iktidar, bütün bunların sonunda ele geçirilip, kendi çıkarlarını egemen kılmanın nihai aracı olarak kullanılacak bir sahiplenme ilişkisi olarak tanımlanır (Sancar Üşür, 1997:106).

Gramsci'nin hegemonya kuramına göre kitle iletişim araçları yönetici seçkinlerin zenginliklerini, güçlerini ve konumlarını sürdürmekte kullandıkları araçlardır. Bu araçlar gerekli öğeleri bireylerin bilincine, başka türlü orada asla yer almayacak şekilde öylesine yerleştirirler ki bilinç, onları asla reddetmez. Medya endüstrisinin sahipleri ve yöneticileri kendilerine yakın gelen fikirleri, tonlamaları ve içeriği diğer toplumsal gruplardan çok daha kolay üretmekte ve yeniden üretebilmektedir. Çünkü onlar toplumsallaşma kurumlarının anahtarını ellerinde tutmaktadır. Böylece onların bakış açıları kamusal alanda sürekliliğe ve yerleşikliğe sahiptir (Lull, 2001: 52-53). Hemen tüm medyatik ürünlerde görülen bu durum, haber ürünü söz konusu olduğunda kendini çok daha etkili bir şekilde göstermektedir. Haberin, bu bağlamda ana akım medya içerisinde belirli olaylar, olgular veya toplumsal gruplar hakkında geliştirdiği söylemler, egemen ideolojik örgütlenmenin medyatik bir dışa vurumu olarak kabul edilmektedir. Bu anlamda, haber ile gerçeklik arasındaki bağ tartışılır bir nitelik sergilemektedir. Haberin, gerçekliği yansıtma düzeyi, bir bakıma hangi ideolojik süzgeçlerden geçtiği ile yakından ilişkilidir. Diğer taraftan özellikle fenomenolojik yaklaşımın önemle üzerinde durduğu gibi haber, toplumsal gerçekliğin inşasında önemli bir rol oynar. Bu yaklaşıma göre haber kuruluşlarının işleyiş özellikleri, haber çerçevelerinin oluşumunu belirlemekte; uzlaşıyla oluşturulan bu çerçeveler ise toplumsal anlamın dolaşımını sınırlandırmakta ve sonuç olarak bu sınırlandırılmış anlamlar toplumsal gerçekliğin inşasına yol açmaktadır (Dursun, 2004: 43).

Van Dijk'a göre, söylem üzerine çoğu eleştirel çalışmalarda merkez kavram güçtür ve

daha spesifik olarak grupların ya da kurumların sosyal gücüdür. Sosyal gücü kontrol kavramıyla tanımlayan van Dijk, eğer gruplar az ya da çok diğer grupların eylemlerini ya da düşüncelerini kontrol edebiliyorsa, o gruplar az ya da çok bir güce sahiptir. Egemen grupların gücü, yasalarla kurallarla, normlarla, alışkanlıklarla ve hatta oldukça genel konsensusla entegre olmuş olabilir ve böylece Gramsci'nin hegemonya kavramının formları alınabilir. van Dijk'in söylem ve güç arasındaki ilişkinin analizinde, öncelikli olarak, söylemin özel bir formuna erişebilmektedir. Örneğin politika, medya, eğitim ya da bilim, güç kaynağıdır. İkinci olarak, eylem bizim zihnimiz tarafından kontrol edilmektedir. Böylece, biz eğer insanların zihnini etkileyebiliyorsak (örneğin, onların bilgilerini, tutumları ya da ideolojileri) ikna ve manipülasyondan bildiğimiz gibi, biz onların eylemlerini de dolaylı olarak kontrol edebiliriz. Söylem-güç kapalı döngüsünde son olarak, bu şu anlama gelmektedir ki: etkili söylemi kontrol eden o gruplar, diğerlerinin düşünceleri ve eylemlerini dolaylı olarak kontrol etme şansına daha fazla sahiptir (van Dijk, 2015:469-470).

Haberin bir söylem olarak ele alınması birçok yaklaşıma göre, siyasal, ekonomik ve kültürel yapı içerisinde medyanın konumuna ilişkin bir sorgulamayı beraberinde getirirken, bu yapılar bağlamında medyanın işlevinin tarihselci bir anlayışla tanımlanmasını sağlayacaktır. Bu nedenle haberi bir söylem olarak ele alan yaklaşımlar kavramın özelliği dolayısıyla içinde bulunduğu bağlamdan ayrı düşünülmemeyeceğini ileri sürmektedirler. Bağlam kavramı kapsamında ele alınması gerekenler ise, toplumsal yapı, egemenlik ilişkileri ve ekonomi politik yapı gibi etmenlerden oluşan bir bütündür. Sonuç olarak haber söylemi açıklanmaya çalışılırken, bu etmenler göz önüne alınmadan yapılan çalışmalar, araştırmacıları yanlış sonuçlara götürebilir. Haberin söyleminin oluşmasında haber üretim süreçlerine baktığımız zaman, gazetecinin mesleki formasyonu, haber kaynağı, haberin üretildiği kurumun yapısı, geçtiği editöryel süreç, politik ve ekonomik konjonktür belirleyici bir roller oynamaktadır. Haber söylemi bu birçok faktörün etkileşimi sonucunda üretilmektedir. Egemen ideoloji ve değerler sisteminin gerek haber gerekse de diğer anlatı türlerinde yeniden inşa edildiği eleştirel yaklaşımların öngördüğü temel tezidir. Dolayısıyla haber metinleri içerisinde belli egemen düşünceler, yaklaşımlar, anlatılar öne çıkarılır. Bunun sonucunda belli dünya görüşlerini taşıyan ideolojik ve kapalı bir metin ortaya çıkar (Karaduman, 2017:43).

Toplumsal bir bağlam içerisinde üretilen haber söylemi, söylemsel gücün yeniden inşasına ilişkin önemli ipuçları verir. Güçlü grupların daha az güçlü gruplar üzerinde kurduğu güç ve iktidar, dilsel pratikler içinde nasıl üretilmektedir ve haber metinlerinde egemen ideoloji ve değerler sistemi çerçevesinde kurulan toplumsal eşitsizlikler söylem içinde nasıl yapılanmaktadır? gibi sorular, Van Dijk'in özellikle üzerinde yoğunlaştığı meselelerdir. Van

Dijk'a göre eleştirel söylem çözümlemesi, eşitsizlik, haksızlık ve gücün kötüye kullanılmasının söylemsel boyutlarıyla ilgilenmektedir (van Dijk, 1993:252). Biz ve onlar karşıtlığını ideolojik söylemin temel stratejisi olarak da gören van Dijk, "biz" e ilişkin eylemlere olumlu değer atfı yapılırken, "onlar"ın eylemlerinde olumsuz değer atfı yapıldığına dikkat çeker. (Örneğin göçmenlerle ilgili yapılan bir haberde, kullanılan sözcükler, aktif/pasif cümleler, imalar, dolaylı anlatımlar göçmenlere ilişkin zihinsel modelleri üretmekte, önyargı, ayrımcılık ve ırkçılığı pekiştirmektedir). Dolayısıyla eleştirel haber araştırması yapan bir araştırmacı için eleştirel söylem analizi, derinlikli bir yapısal analiz olanağını mümkün kılmaktadır. Güçlü ve başat ideolojilerin pekiştirildiği ve statükonun korunduğu bir yeniden üretim sürecinde haber, gerçekliğin temsil edilmesinde ve inşasında söylemsel stratejiler barındırır. Haber medyası bu yolla, egemen söylemleri uyuşturmaya dönüştürmekte ve bu süreç içinde hegemonyaya yönelik rızanın oluşumunda aktif bir rol oynamaktadır (İnal, 1996:114).

2.3.1.1. Medya Analizi Metodolojisi

Bu çalışmada; Sabah ve Hürriyet gazeteleri tirajları en yüksek gazeteler olması bakımından örneklem olarak seçilmiştir. Diğer taraftan örneklemin temsil gücünü arttırmak amacıyla hükümete karşı farklı yayın politikalarına sahip olan gazetelerin Suriye İç Savaşı ile ilgili haberlere nasıl yaklaştığını belirlemek amacıyla Yeni Şafak ve Sözcü gazeteleri de örnekleme dahil edilmiştir.

Çalışmada şu noktalar birer sınırlılık olarak kabul edilmiştir:

- 1- Suriye İç Savaşının Türkiye'ye yansımaları olarak kabul edilen ve 2011-2016 arası gerçekleşen olayları takip eden;
 - Suriye'de gösterilerin başlaması sonucunda Mültecilerin Türkiye'ye geldiği 29 Nisan 2011,
 - Türkiye Uçağının Düşürülmesi 22 Haziran 2012,
 - Hatay, Reyhanlı Patlaması 11 Mayıs 2013,
 - Kobani Olayları 6 Ekim 2014,
 - Mültecilerin denize açıldığı ve trajik olayların (Aylan Bebek) yaşanmaya başladığı 2 Eylül 2015,
 - Şah Fırat Operasyonu 22 Şubat 2015,
 - Fırat Kalkanı Harekâtı 24 Ağustos 2016, gelişmelerini kapsayan toplam 1275 haber ile sınırlandırılmıştır.
- 2- Çalışmada yaygın gazetelere ilişkin olarak, incelenmek üzere belirlenen 4 gazete örneklem olarak alınmıştır. Çalışma aşağıdaki gazetelerle sınırlandırılmıştır:

- Sabah
 - Hürriyet
 - Yeni Şafak
 - Sözcü
- 3- Örnekleme alınan gazetelerde; Suriye’de gösterilerin başlamasından sonra Mültecilerin Türkiye’ye geldiği ve kamplara yerleştirildiği 29 Nisan 2011-29 Haziran 2011 tarihleri arası ile mültecilerin denize açıldığı ve trajik olayların yaşandığı 2 Eylül 2015 - 2 Ekim 2015 tarihleri arasında Mülteciler ile ilgili yayınlanan toplam 336 haber ile sınırlandırılmış olup, Mültecilerin bu dönemlerde yayınlanan haberlerde nasıl temsil edildiği ile ilgili elde edilen veriler ‘Mülteciler’ başlığı altında tablolara yerleştirilmiştir. Türkiye Uçağının düşürüldüğü 22 Haziran 2012 - 22 Temmuz 2012 dönemlerinde yayınlanan toplam 227 haber, Hatay-Reyhanlı Patlaması ile ilgili 11 Mayıs 2013-11 Haziran 2013 arası yayınlanan 131 haber, Kobani Olayları ile ilgili 6 Ekim 2014-6 Kasım 2014 arası yayınlanan 266 haber, Mart Şah Fırat Operasyonu ile ilgili 22 Şubat 2015-22 Mart 2015 arasında yayınlanan 85 haber, Fırat Kalkanı operasyonu ile ilgili 24 Ağustos 2016-24 Eylül 2016 tarihleri arasında yayınlanan 230 haber ile sınırlandırılmıştır. Toplamda 1275 haber analize tabi tutulmuştur. Suriye İç Savaşının Türkiye Yansıması ile ilgili olan diğer gelişmeler ve haberler çalışmanın kapsamı dışında bırakılmıştır.
- 4- Belirlenen dönemlerde yayınlanan haberler, İçerik analizi ve Teun A. van Dijk’ın gazete haberlerini analiz etmek üzere geliştirdiği “Eleştirel Söylem Analizi” yöntemi kullanarak incelenmiştir.

Araştırmada kullanılacak analiz metodu olan niteliksel ve niceliksel içerik analizi, insan iletişiminin evrensel özelliklerini, uygulamalarını, sebep ve sonuçlarını açıklamak için kullanılmaktadır (Anderson’dan akt: Akçalı ve Toker, 2012: 32). İçerik analizi adı altında toplanan araç ve teknikler, her şeyden önce kontrollü bir yorum çabası olarak ve genelde tümdengelim dayalı bir ‘okuma aracı’ olarak nitelendirilebilir (Akçalı ve Toker, 2012: 32).

İçerik analizini ilk defa sistemleştirerek 1952’deki kitabını yayınlayan Berelson, içerik analizini “iletişimin belirgin içeriğinin objektif, sistematik ve niceliksel tanımlarını yapan bir araştırma tekniği” diye tanımlamıştır (Gökçe, 2006: 35). Günümüzde ise içerik analizinin en kapsayıcı tanımı olduğu belirtilen Merten’in tanımına göre içerik analizi; “sosyal gerçeğin belirgin içeriklerinin özelliklerinden, içeriğin belirgin olmayan özellikleri hakkında çıkarımlar yapmak yoluyla sosyal gerçeği araştıran bir yöntem” olarak ifade edilmektedir (Gökçe, 2006: 18).

Holsti'ye göre içerik analizi, araştırmacının temel varsayımı çerçevesinde oluşturulan bir kategorileştirme işlemidir ve kategoriler oluşturulurken şu ilkelere uyulur (İnal, 1996: 78-79):

- Kategorilerin kesişmemesi yani sınıflanacak birimlerin (sözcük, cümlecik, tema vb.) araştırma sorusu çerçevesinde hazırlanmış kategorilerden yalnızca birine girmesi,
- Kategorilerin konuya ilişkin incelenen tüm materyali kapsamaması,
- Kategorilerin birbirinden bağımsız olması yani herhangi bir birimin bir kategoriye sınıflanması diğer birimlerin sınıflama işlemini etkilememesi,
- Belirlenen tüm kategorilerin tek bir sınıflandırma prensibine dayanarak kurulması,
- Kategorilerin araştırmanın amacını yansıtmaması.

İçerik analizi yöntemi kullanılarak Suriye Krizi ile ilgili Türkiye'ye yansıyan konuların ya da olayların örneklem gazetelerde nasıl temsil edildiğinin ortaya çıkması amaçlanmaktadır. Bunu yaparken de konunun nesnel özellikleri hakkında sorular sorulmaktadır; örneğın, Suriye İç Savaşının Türkiye'ye yansımaları olarak kabul edilen olaylar ile ilgili haberlerin, Türkiye basınında hangi temalar ile ilişkili olarak ele alındığı (savaş mı, mülteciler mi yoksa terör tehdidi temalarıyla mı ilişkilendirilerek) ve bu temaların araştırılan zaman diliminde ne sıklıkla tekrarlandığı gibi.

İçerik analizinde haber metinlerinin analizi için ilk olarak araştırma sorularına cevap verecek 27 kategori belirlenip, bu kategorileri oluşturan değerler belirlenmiştir. Bell'e göre (2001), kategorileri belirleme, temsil özelliklerini parçalara ayırma anlamına da gelebilir. Değerler ise, Mollard'ın (2001) tarif ettiği gibi kategorilerin olası içerikleridir. Kategoriler ve değerler ilk olarak literatür taramasında karşılaşılan kavramlardan oluşturulmuştur. Analiz süresince karşılaşılan yeni kategori ve değerler araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Kategorilerin ve değerlerin haber metinlerinde ortaya çıkma sıklıkları, kodlama tablosu üzerinde yapılan kodlamalar ile gösterilmiştir. Kodlamada oluşabilecek olası tutarsızlıkları azaltmak ve güvenilirliği sağlamak için her bir kategorinin ve değerin tanımlanmasında kullanılan kriterler net bir şekilde açıklama tablolarında belirtilmiştir. Kodlama tablosunun akademisyenler tarafından kontrol edilmesi sağlanarak kodlamalar sistematik bir hale getirilmeye çalışılmıştır. Kodlama tablosuna toplam 1275 haber kodlanmıştır. Elde edilen veriler tablo ve grafikler halinde sunulmuştur. Ayrıca içerik analizi ile söylem analizinin daha kontrollü yapılabilmesi amaçlanmıştır. Bu doğrultuda kodlama kılavuzunda betimleyici ölçütler eklenerek haberlerin analizi yapılmıştır.

Projenin başında MAXQDA programının kullanılacağı belirtilmiştir, ancak araştırmacı programa ihtiyaç duymadan tüm aşamaları yukarıda belirtilen şekilde kendisi

gerçekleştirmiştir. Bununla birlikte projede yöntem olarak kullanılacağı önerilen, Ruth Wodak'ın eleştirel söylem analizi yöntemi de, Teun A. Van Dijk'nin geliştirdiği ve medya analizlerde en çok tercih edilen eleştirel söylem analizi yöntemi ile değiştirilmiştir.

Mandacı ve Özerim (2013) göre, eleştirel söylem analizine yönelik birçok farklı yaklaşım bulunmakta ve bu yaklaşımlar, özellikle dili incelemeye yönelik yöntem ve yaklaşımları açısından farklılıklar içermekle birlikte toplumsal problemlere yönelik olma, söylemi toplumsal eylemin bir türü olarak görme, söyleme ideolojik bir işlev yükleme, söylemi güç ilişkilerinde belirleyici kılma ve söylemin toplum ve kültürü inşa ettiğini iddia etme gibi bir takım ortak özellikleri içermektedir. Bu yaklaşımların içerisinde Wodak'ın yaklaşımı, söylem-tarihsel yaklaşım olarak adlandırılmaktadır ve bu yaklaşımda eleştirel bakış açısı, doğru yanlış ayrımı yapmaktan çok söylemin hizmet ettiği işleve odaklanmaktadır. Wodak, Eleştirel Söylem Analizi'ni dilbilimsel olarak siyasi partilerin yabancı ve göçmen karşıtlığı politikalarını incelemek amacıyla birçok çalışmasında kullanmıştır (Mandacı ve Özerim, 2013:110).

Eleştirel söylem analizinin bir diğer karakteristik özelliği söylem içindeki ideolojinin açığa çıkarılmasına yönelik ortak ve yaygın ilgisidir. Bu nedenlerle eleştirel söylem analizi, söyleme, diğer söylem analizi yöntemlerinden farklı olarak güç-iktidar, ideoloji ve hegemonya gibi kavramları odağa alan eleştirel bir ilgi ile yaklaşır ve haber söyleminin incelenmesine özel bir önem verir. Nihai olarak ESA'nın başarısının etkililiği ve değişime katkısı ile ölçülebileceğini belirten van Dijk, bu başarının kanıtlarının sınıf mücadelesinde, sömürgecilik karşıtı harekette, sivil haklar hareketi ve kadın hakları hareketinde çok açıklıkla görülebildiğini hatırlatmaktadır (van Dijk, 1993: 252). Bu bağlamda, eleştirel söylem analizi alanına Teun A. van Dijk, Sosyobilimsel Yaklaşım ile kurucu teorisyenler olarak önemli katkılar sunmuştur.

Wodak'ın Eleştirel söylem analizinin dayandığı Söylemsel-tarihsel yaklaşımın temel iddiası sadece cinsiyet, sınıf ve etnik köken gibi nesnel toplumsal değişkenlere odaklanmanın toplumsal bağlamın dil değişimi ve söylem üzerindeki etkisini yeterince gösteremediğidir. Çünkü sosyal yapılar ve söylem yapıları arasındaki etkileşim van Dijk'in de belirttiği üzere bilişsel (sosyal-psikoloji) bağlam ile dolaylanmıştır (Glynos vd, 2009: 17). Wodak ve Meyer bu iddiayı geliştirmişler ve nesnel toplumsal durumlardan (toplumsal yapılar tarafından belirlenen) ziyade "bu iletişimsel durumlarla ilgili özelliklerin öznel tanımlarının" dil değişimini etkilediğini ileri sürmüşlerdir (Glynos vd,2009: 14). Bu öznel tanımlar ilgili aktörlerin sosyo-psikolojik bağlamları tarafından belirlenmektedir. Kısaca söylem tarihsel yaklaşım sosyo-psikolojik bağlamın analiz sürecine dahil edilmesi ihtiyacını vurgular (Glynos vd, 2009: 17).

Wodak'a (2007) göre eleştirel söylem analizinin özü "kendiliğinden disiplinlerarası olarak işlev görmesidir çünkü eleştirel söylem analizi kendiliğinden disiplinlerarası ya da disiplinler

ötesi ve kesinlikle sadece dilbilim tarafından incelenmeyecek karmaşık sosyal olguları incelemeyi amaçlamaktadır.” Wodak (2007: 209). Wodak eleştirel söylem analizi çalışmalarının, başka herhangi bir analiz ve teori için ön koşul olarak soruşturma kapsamındaki nesneyi araştırmak için her zaman saha çalışması ve etnografyayı birleştirdiğini varsaymaktadır (Wodak&Meyer, 2009: 23).

Luke’a göre Van Dijk’in yöntemi metinlerin leksik sözdizimsel özelliklerine daha az yönelirken metinlerin üretimi ve anlaşılması için gerekli kültürel ve sosyal kaynaklar ile bağlam değişkenlerine daha fazla odaklanmaktadır. Bu bakımdan anlam ve bilişin, bilişsel ve ilişkisel teorileriyle ve kimlik üzerine sosyal psikolojik çalışmayla meşgul olmak için ideoloji teorilerinin ötesine geçmesi mümkündür (Luke, 2002: 101).

Teun van Dijk’in yaklaşımı Fairclough’un yaklaşımı gibi dilin mikro yapısıyla toplumun makro yapısını bağlantılandırmaya çalışır. Ancak, söylemsel pratiğin yanı sıra van Dijk metin ve toplum arasında arabulucu olarak toplumsal bilişe odaklanır. Toplumsal biliş “toplumsal düzenlemelerin, grupların, ilişkiler kadar yorumlama, düşünme, tartışma, sonuç çıkarma, öğrenme gibi zihinsel işlemlerin toplumsal olarak paylaşılmış temsilleridir.” (1993: 257).

İrkçılık, ayrımcılık ve etnik ön yargı gibi baskıcı sosyal konular van Dijk’in çalışmalarında hakim temalardır (1998, 2001). Wodak’ın (2006) ifadesiyle, van Dijk sosyo-bilişsel yaklaşım içinde merkezi figür olarak kabul edilir (Wodak, 2006: 13). van Dijk’in disiplinlerarası yaklaşımı sadece ideolojilerin sosyal ve politik doğasına vurgu yapmaz sosyo bilişsel doğasına da dikkat çeker (van Dijk, 1996). Kendi ifadesiyle van Dijk sosyal, bilişsel ve söylemsel bir yaklaşım üçgeninde çalışır (van Dijk, 2006: 361). Sosyo-bilişsel yaklaşım, bazı sosyal kavramların (örneğin azınlıklar) kabul edilmesiyle harekete geçirilen önbilgileri-şemaları ya da zihinsel modelleri gösterir (Ünal, 2015: 43).

Devran (2010), Özer (2011) ve Sözen’e (1999) eserlerinde söylem çözümleme yöntemleri konusunda şunları ifade etmişlerdir: ‘Hans-Georg Gadamer, Chantal Mouffe ve Paul Chilton gibi birçok teorisyenin çalışmalarıyla şekillenen, söyleme yaklaşım biçimleri ve kullandıkları yöntemlerle birbirinden ayrılan söylem çözümleme yöntemlerinden bahsetmek mümkündür. Bu doğrultuda Van Dijk’in eleştirel söylem çözümleme yönteminin dışında en fazla başvurulan söylem çözümleme yöntemleri Bell, Fairclough, Halliday, Pecheux, Hartley’in geliştirdikleri yöntemlerdir. Halliday’ın fonksiyonel gramer çözümleme yöntemi sosyolojik bir dil teorisi olup söylemde kullanılan dile odaklanmaktadır. Bell’in söylem çözümleme yöntemi ideolojik unsurlara çok fazla değinmeyen bir yöntemdir. Pecheux’un çözümleme yöntemi metni yapısalılık açısından ele alıp karşıtlıklar temelinde çözümleme yapar. Fairclough’un yöntemi daha çok dil üzerine yoğunlaşan bir yaklaşıma sahiptir. Hartley’in yöntemi ise derli toplu bir yapıya sahip değildir.’ Tüm bu yöntemler içerisinde,

özellikle medya çalışmalarında en fazla öne çıkan ve tercih edilen yöntem Teun A. Van Dijk'ın geliştirdiği eleştirel söylem çözümleme yöntemi dikkat çekmektedir.

Teun A. van Dijk'ın eleştirel söylem çözümlemesi, çoğunlukla medyanın ürettiği enformasyon ve eğlence ürünlerinin incelenmesini içerir. Medyada yer alan haberler ve diğer medya ürünleri kendi içinde bir anlambilimsel bütünlük taşır. Bu yönüyle hem haberler hem de haberlerin dışındaki medya ürünleri sosyal, kültürel ve ekonomik şartlara bağlı olarak kendine özel ilkeler, değerler, amaçlar ve bunlarla bağlantılı yorum çerçeveleri içerdiğinden farklı şekilde değerlendirilebilmektedir. Şu halde eleştirel söylem çözümlemesi, medya ürünlerinin üretim ya da oluşum süreçlerinin yanı sıra anlama ve yorumlama süreçlerine de farklı bakış açısı getirir (Zor, 2017: 789).

Van Dijk tarafından haber metinlerine yönelik oluşturulan yöntem, makro ve mikro yapı bağlamında şemalaştırılmıştır. Özellikle makro yapı ile hem tematik hem de şematik olarak haber metinlerinin incelenmesi sağlanabilmektedir. Makro yapı ile, haber başlıkları, haber girişleri (spot olmadığında, haber metnin ilk paragrafı) fotoğraflar, ana olay sunumları ardaalan ve bağlam bilgisi, haber kaynakları, olay taraflarının olaya getirdikleri yorumlar gibi detaylı inceleme olanağı sağlamaktadır. Daha açık bir ifade ile, Teun A. van Dijk'ın eleştirel söylem analizi yöntemi hem haber söylemlerindeki iktidar yapısının hem de ideolojik arka planın analizini yapabilmek için Wodak'ın eleştirel söylemi yöntemine göre daha çok tercih edilmektedir.

Bu sebeple, projenin başında önerilen Ruth Wodak eleştirel söylem analizi yöntemi, Teun A. Van Dijk'ın eleştirel söylem analizi yöntemi ile değiştirilmesi ihtiyacı doğurtmuştur. Bu bağlamda çalışmada haberlerin ideolojik arka planının sistematik bir biçimde analizini yapabilmek için Teun A. Van Dijk'ın geliştirdiği Eleştirel söylem analizi yöntemi kullanılmıştır.

Teun A. van Dijk, haberi bir tür olarak değil, bir söylem olarak ele almakta, haberin söyleminin toplumda var olan egemen söylemlerin bir ürünü olarak görmektedir. Haber söyleminin egemen söylemlerden bağımsız olmadığını belirten van Dijk, haberin söyleminin, toplumdaki güç/iktidar sahibi kişi ve kuruluşlardan ayrı tutulamayacağını söyler. Dolayısıyla içinde üretildiği toplumsal yapıdan ayrı düşünülemez olan haberi bir bağlam içerisinde ele alan "söylem analizi", metnin anlamıyla yani "metin ne hakkında ve ne söylemek istiyorlar" ilgilenmektedir. Böylelikle metin içeriğinde gizli kalan yan anlamların da çözümlenmesi sağlanmış olur. Söylem analizinin metnin aktardıklarını, ideolojik boyutuyla birlikte anlaşılabilmesi için, toplumsal, kültürel, siyasal ve ekonomik bağlamlarıyla ele alınması gerekmektedir. Bu ilişkiler ağı içerisinde haber, yapılandırılmış bir toplumsal-kültürel söylem olarak ele alınmaktadır" (Cangöz, 1999:85).

Van Dijk, eleştirel söylem incelemelerini 1980'li yılların sonuna doğru toplum-bilişsel (socio-cognitive) model olarak adlandırdığı bir yaklaşım çerçevesinde sürdürmüştür. Bu modele göre ideolojiler toplumsal aktörlerin zihinlerinde belli temsil şemaları oluştururlar. Bu bilişsel temsil şemalarına göre, toplumsal ya da etnik kimliklere, davranış, algılama ve değerlendirme biçimlerine, amaçlar ve diğer pratiklere ilişkin normlar oluşarak bireysel ve toplumsal tutumları belirler. Tutumlar da söylemde yansır. Dolayısıyla, bireyin bilişsel düzeyde yapılandığı ideolojik çerçeve, söylemin niteliği için temel çıkış noktası oluşturur. Söylemin çözümlenmesi, bu bilişsel yapılanmayı ortaya koymalıdır (Büyükkantarcıoğlu, 2012:178).

Eleştirel söylem çözümlenmesi içindeki birçok akademisyenin sözcük dağarcığı, “güç, egemenlik, hegemonya, ideoloji, sınıf, toplumsal cinsiyet, ırk, ayrımcılık, çıkar, yeniden üretim kurumlar, sosyal yapı ve sosyal düzen” gibi nosyonlardan oluşur (van Dijk, 2015: 468). “Haberin söylemi el altında bulunan söylemlerin bir ürünüdür” diyen van Dijk, haberin söylemini incelerken makro ve mikro yapılar arasında analitik bir ayrımın önemine değinir. Gazete haberlerinde haberin makro yapısını, başlıklar, haber girişi, spotlar ve fotoğrafların yer aldığı tematik yapı ile durum, ana olayın sunumu, ardalın bilgisi, bağlam bilgisi, haber kaynakları ve yorumun yer aldığı şematik yapı oluşturur. Başlık ve haber girişleri, haber içeriğinin özeti gibidir.

Van Dijk'a göre, ideolojilerin toplumsal boyutu ideolojilerin yeniden üretiminde ve gelişmesinde gruplar ve kurumlar arasında ne tür grup ve ilişkilerin yer aldığını açıklar. İdeolojilerin söylem boyutu ise, ideolojilerin günlük konu ve konuşmalarımızı nasıl etkilediğini, ideolojik söylemi nasıl anladığımızı ve toplumda ideolojinin yeniden üretiminde söylemin nasıl yer aldığını açıklar. Bu sebeple söylem, ideolojilerin yeniden üretiminde ve günlük ifadelerde vazgeçilmez bir rol oynar (van Dijk, 2003:13-14). Van Dijk, söylemdeki çatışmanın tarihsel, politik ve sosyal geçmişinin oluşturduğu bağlamın, çatışmaların, güç ilişkilerinin ve grupların çözümlenmesini, 'Biz' ve 'Onlar'a ilişkin olumlu ve olumsuz görüşlerin belirlenmesini, önvarsayılan ve sezdirilen (ima edilen) bilgilerin açık hale getirilmesini ve kutuplaşmış grupların görüşlerini vurgulayan sözcük seçimi ve sözdizimsel yapının incelenmesi gerektiğini belirtir (Ülkü, 2004:376). Haber metinlerinin mikro yapılarını oluşturan ise, sözcük seçimleri ve cümle yapıları (sentaks) dır. Ayrıca haberin ikna yolları yani retoriği, arka arkaya gelen cümleler arasında kurulan ilişkiler de mikro yapısal özellikler arasında yer almaktadır. Haberin mikro yapısal özellikleri söylemin kurulmasında önemli bir işleve sahiptir (Özer, 1999:127).

Van Dijk'a göre, söylem üzerine çoğu eleştirel çalışmalarda merkez kavram güçtür ve daha spesifik olarak grupların ya da kurumların sosyal gücüdür. Sosyal gücü kontrol

kavramıyla tanımlayan van Dijk, eğer gruplar az ya da çok diğer grupların eylemlerini ya da düşüncelerini kontrol edebiliyorsa, o gruplar az ya da çok bir güce sahiptir. Egemen grupların gücü, yasalarla kurallarla, normlarla, alışkanlıklarla ve hatta oldukça genel konsensusla entegre olmuş olabilir ve böylece Gramsci'nin hegemonya kavramının formları alınabilir. Van Dijk'in söylem ve güç arasındaki ilişkinin analizinde, öncelikli olarak, söylemin özel bir formuna erişebilmektedir. Örneğin politika, medya, eğitim ya da bilim, güç kaynağıdır. İkinci olarak, eylem bizim zihnimiz tarafından kontrol edilmektedir. Böylece, biz eğer insanların zihnini etkileyebiliyorsak (örneğin, onların bilgilerini, tutumları ya da ideolojileri) ikna ve manipülasyondan bildiğimiz gibi, biz onların eylemlerini de dolaylı olarak kontrol edebiliriz. Söylem-güç kapalı döngüsünde son olarak, bu şu anlama gelmektedir ki: en etkili söylemi kontrol eden o gruplar, diğerlerinin düşünceleri ve eylemlerini dolaylı olarak kontrol etme şansına daha fazla sahiptir (van Dijk, 2015: 469-470).

Eleştirel söylem çözümlemesinin temel meselelerinden biri gücün kötüye kullanması üzerinedir. Bu sebeple medya metinlerinde güç ve iktidar söylemlerinin nasıl yeniden inşa edildiği sorusu eleştirel haber araştırmaları için önemli bir sorunsaldır. Özellikle toplumsal eşitsizliklerin (sınıf, etnisite, cinsiyet, ırk, güç, egemenlik bakımından) dil içerisinde nasıl yapıldığı ile ilgilenen eleştirel söylem çözümlemesi, söylem yapıları ya da söylem stratejilerini ortaya çıkarmayı, haber söyleminin ardağında yatan yapının toplumsal dinamiklerini bulmayı amaçlamaktadır. Güç ve egemenliğin (dominance) konuşma ve metinlerde yeniden nasıl üretildiğini sorgulayan çözümleme, sembolik düzeyde üretilen güç ilişkilerinin ortaya çıkarılmasını olanaklı kılmaktadır (van Dijk, 2015:477).

Analiz kapsamında seçilen haberlerin söylem çözümlemesi Teun A. van Dijk'in eleştirel söylem çözümlemesinde belirttiği makro yapı kategorileri çerçevesinde yapılmıştır. Bu şekilde, haber anlatısında işlenen temayı yansıtan, haber üretiminde kullanılan şemanın incelenmesi sağlanmıştır. Teun A. van Dijk'in (1988) ifadesiyle, haber üretimi profesyonel rutinler altında sürekli olarak yapılmakta ve bu üretim bir şema tarafından organize edilmektedir. Bu bağlamda analiz kapsamında seçilen haberlerin söylem çözümlemesi, van Dijk'in eleştirel söylem çözümlemesinde belirttiği, makro yapı kategorileri içerisinde yer alan aşağıdaki başlıkların altında haberlerdeki örnek metinlere yer verilip çözümlenmeler yapılmıştır.

- Haber Başlıkları
- Haber Girişleri (Spotlar)
- Ana Olayın Sunumu
- Art Alan ve Bağlam Bilgisinin Sunumu
- Haberin Kaynakları ve Tarafların Değerlendirmeleri

2.3.1.2 Medya Analizi Bulguları

Bu bölümde, araştırma kapsamında yer alan gazetelerden içerik ve eleştirel söylem analizi yöntemi ile elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

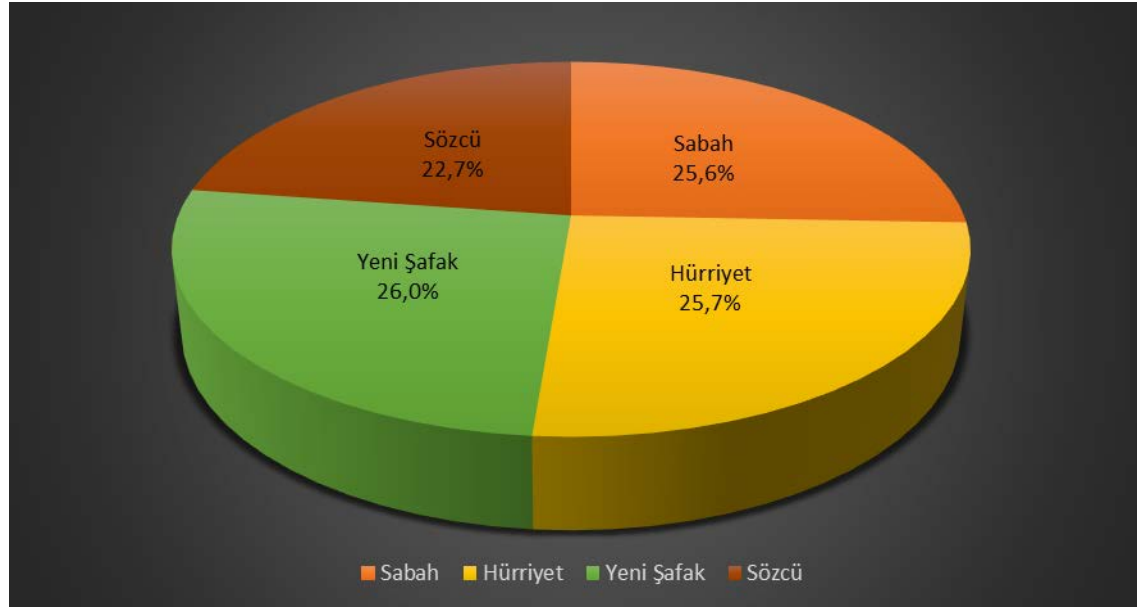
İçerik Analizi Verileri

Suriye Krizi ile ilgili haberlerin örneklem gazetelerde nasıl ve hangi temalar ile sunulduğunu ortaya koymayı amaçlayan içerik analizi bulgularına bu başlık altında yer verilmiştir.

Tablo 5. Gazetelerin Toplam Haber Sayısı Dağılımı

GAZETELER	Sayı	Yüzde%
Yeni Şafak	331	26,0
Hürriyet	328	25,7
Sabah	327	25,6
Sözcü	289	22,7
Toplam	1275	100,0

Şekil 5. Gazetelerin Toplam Haber Sayısı Dağılımı



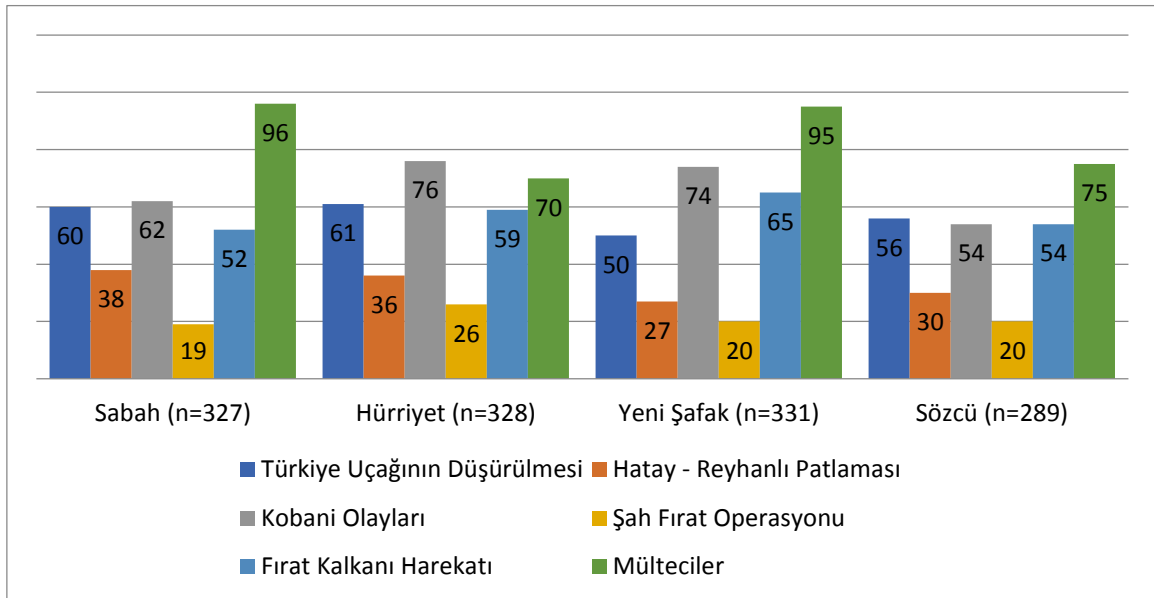
Tablo 5 ve Şekil 5'te haberlerin yayınlandıkları gazetelere göre dağılımları yer almaktadır. Tablo ve şekilden elde edilen verilere göre, Suriye iç savaşı ile ilgili en çok haber yapan gazetenin %26,0 oranıyla Yeni Şafak gazetesi olduğu görülmektedir. Yeni Şafak gazetesini

sırasıyla Hürriyet, Sabah ve Sözcü gazetesi takip etmektedir.

Tablo 6. İncelenen Konulara Göre Analiz Edilen Haber Dağılımları

GAZETELER	İncelenen Konular						TOPLAM
	Türkiye Uçağının Düşürülmesi	Hatay-Reyhanlı Patlaması	Kobani Olayları	Şah Fırat Operasyonu	Fırat Kalkanı Harekâtı	Mülteciler	
Sabah	60 26,5%	38 29,0%	62 23,3%	19 22,4%	52 22,6%	96 28,6%	327 25,6%
Hürriyet	61 26,9%	36 27,5%	76 28,6%	26 30,6%	59 25,6%	70 20,8%	328 25,7%
Yeni Şafak	50 22%	27 20,6%	74 27,8%	20 23,5%	65 28,3%	95 28,3%	331 26%
Sözcü	56 24,6%	30 22,9%	54 20,3%	20 23,5%	54 23,5	75 22,3%	289 22,7%
Toplam	227 100%	131 100%	266 100%	85 100%	230 100%	336 100%	1275 100%

Şekil 6. İncelenen Konulara Göre Analiz Edilen Haber Dağılımları



Gazetelerin Suriye'deki İç Savaşının Türkiye'ye yansımaları olarak kabul edilen olayları veya konuları hangi sıklıkla gündeme taşıdığı ve yayınladığı haber sayısı, gazetelerin ilgili konuya yaklaşımı bakımından önem taşımaktadır. Ayrıca haberlerin yayınlanma sıklığı gazetelerin

Suriye Krizine verdiği önemin ve gösterdiği ilginin somut bir örneği niteliğindedir.

Şekil 6'daki veriler incelendiğinde, araştırma kapsamına giren gazetelerde yayınlanan toplam 1275 haber sayısı içerisinde en fazla Mülteciler konusu ile ilgili haberlerin yer aldığı görülmektedir. Mülteciler konusunu sırasıyla Kobani Olayları, Fırat Kalkanı Harekâtı, Türkiye Uçağının Düşürülmesi, Hatay-Reyhanlı Patlaması ve Şah Fırat Operasyonu takip etmektedir.

Tablo 6'da elde edilen bulgulara göre; Mülteciler ile ilgili yayınlanan toplam 336 haber içerisinde en fazla haber yayınlayan gazetenin %28,6 oranla Sabah gazetesi olduğu görülmektedir. Sabah gazetesini sırasıyla Yeni Şafak, Sözcü ve Hürriyet gazetesi takip etmektedir.

Kobani Olayları ile ilgili yayınlanan toplam 266 haber içerisinde en çok haber yayınlayan gazetenin %28,6 oranla Hürriyet gazetesi olduğu görülmektedir. Hürriyet gazetesini sırasıyla Yeni Şafak, Sabah ve Sözcü gazetesi takip etmektedir.

Fırat Kalkanı Harekâtı ile ilgili yayınlanan toplam 230 haber içerisinde en çok haber yayınlayan gazetenin %28,3 oranla Yeni Şafak gazetesi olduğu görülmektedir. Yeni Şafak gazetesini sırasıyla Hürriyet, Sözcü ve Sabah gazetesi takip etmektedir.

Türkiye Uçağının Düşürülmesi ile ilgili yayınlanan toplam 227 haber içerisinde en çok haber yayınlayan gazetenin %26,9 oranla Hürriyet gazetesi olduğu görülmektedir. Hürriyet gazetesini sırasıyla Sabah, Sözcü ve Yeni Şafak gazetesi takip etmektedir.

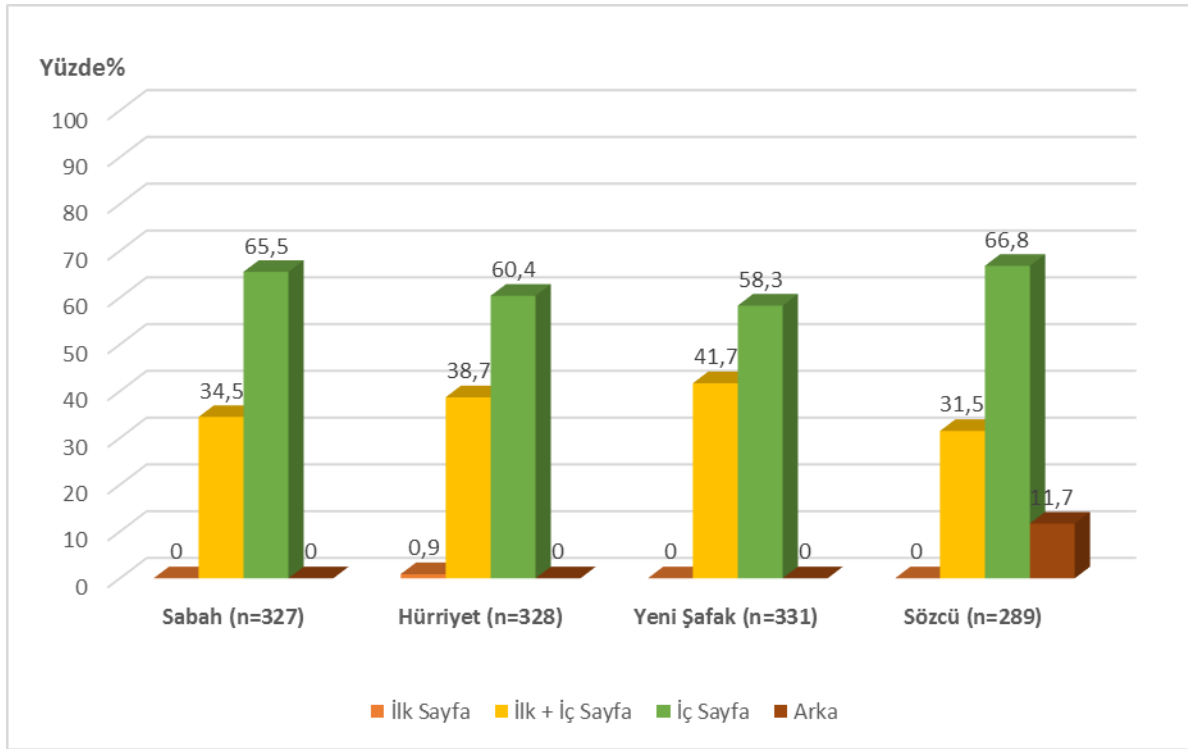
Hatay'ın Reyhanlı ilçesinde gerçekleşen patlama ile ilgili yayınlanan toplam 131 haber içerisinde en çok haber yayınlayan gazetenin %29 oranla Sabah gazetesi olduğu görülmektedir. Sabah gazetesini sırasıyla Hürriyet, Sözcü ve Yeni Şafak gazetesi takip etmektedir.

Şah Fırat Operasyonu ile ilgili yayınlanan toplam 85 haber içerisinde en fazla haber yayınlayan gazetenin %30,6 oranla Hürriyet gazetesi olduğu görülmektedir. Yeni Şafak ve Sözcü gazetesinin aynı oranda (%20,3) haber yayınladığı görülmektedir. En az haber yayınlayan gazetenin ise, Sabah gazetesi olduğu görülmektedir.

Tablo 7. Gazetelere Göre Haberlerin Yayınlandığı Sayfa

Sayfa	Gazeteler				Toplam
	Sabah	Hürriyet	Yeni Şafak	Sözcü	
İlk Sayfa	0 0,0%	3 0,9%	0 0,0%	0 0,0%	3 0,2%
İlk Sayfa + İç Sayfa	113 34,5%	127 38,7%	138 41,7%	91 31,5%	469 36,8%
İç Sayfa	214 65,5	198 60,4%	193 58,3%	193 66,8%	798 62,6%
Arka Sayfa	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	5 1,7%	5 0,4
Toplam	327 100%	328 100%	331 100%	289 100%	1275 100%

Şekil 7. Gazetelere Göre Haberlerin Yayınlandığı Sayfa



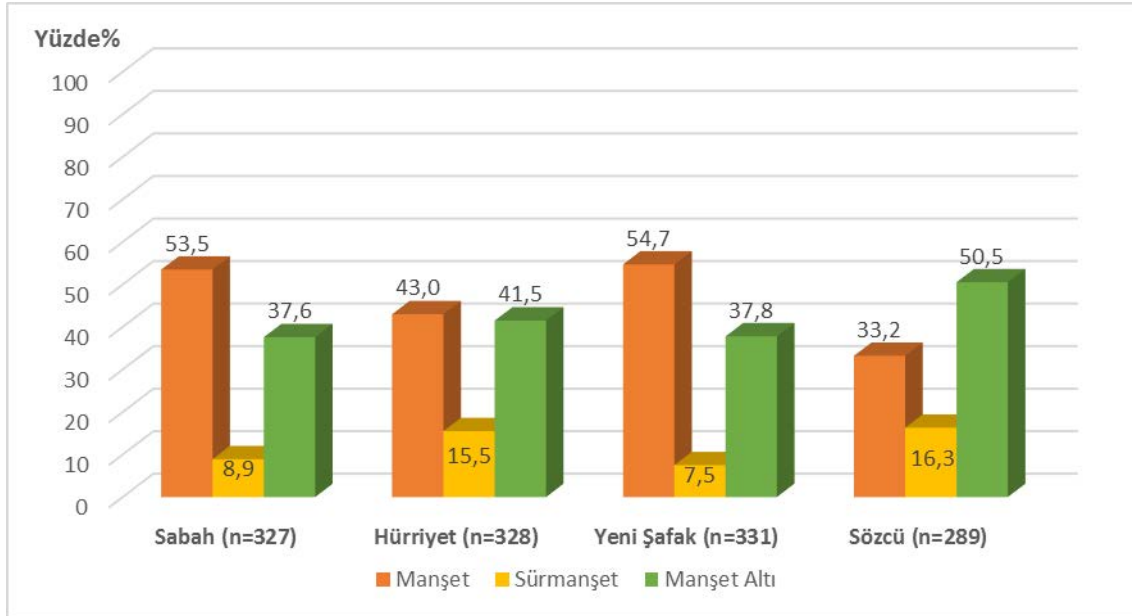
Gazetelerin yayınladığı haber sayısının yanında, habere verdiği önemin bir diğer göstergesi de haberlerin yayınlandığı sayfadır. İlk sayfa bir gazetenin vitrini olarak kabul edilmektedir. İlk sayfa, gazetenin içeriğinin sunulmasında önemli rol oynadığından burada yayınlanan haberler, iç sayfada yayınlanan haberlerden daha çok okuyucunun ilgisini çekmektedir. Arka sayfada yayınlanan haber ise okuyucu dikkatini çeken haberler arasında yer almamaktadır. Tablo 7 ve Şekil 7'deki veriler incelendiğinde, araştırma kapsamına giren gazetelerde yayınlanan toplam 1275 haber içerisinde, gazetelerin haberleri %62,6 oranla iç sayfada yayınlandığı görülmektedir. Bunun yanında gazetelerin haberlerini azımsanmayacak bir oranda (%36,8) ilk sayfa anonslu iç sayfada yayınladığı görülmektedir.

Veriler ışığında, araştırma kapsamına giren dört gazetenin de Suriye İç Savaşı ile ilgili haberleri çoğunlukla iç sayfada yayınlamaya önem verdiği sonucuna varılabilir. Bunun yanında haberin tamamının ilk sayfada yayınlandığı haber sayısı 3, tamamının arka sayfada yayınlandığı haber sayısı ise 5'tir. 3 haberin tamamını ilk sayfada yayınlayan gazetenin Hürriyet, 5 haberin tamamını arka sayfada yayınlayan gazetenin ise Sözcü olduğu görülmüştür.

Tablo 8. Gazetelere Göre Haberlerin Yayınlandığı Konum

Konum	Gazeteler				Toplam
	Sabah	Hürriyet	Yeni Şafak	Sözcü	
Manşet	175 53,5%	141 43%	181 54,7%	96 33,2%	593 46,5%
Sürmanşet	29 8,9%	51 15,5%	25 7,5%	47 16,3%	152 11,9%
Manşet Altı	123 37,6%	136 41,5%	125 37,8%	146 50,5%	530 41,6%
Toplam	327 100%	328 100%	331 100%	289 100%	1275 100%

Şekil 8. Gazetelere Göre Haberlerin Yayınlandığı Konum



Bir gazetenin haberi yayınladığı konum, haberin yayınlandığı sayfa kadar önemlidir. Haberin öne çıkarılması gazetelerde haberi manşetten, sürmanşetten veya habere birinci sayfada göreceli olarak daha fazla sütun santim ayırarak verme şeklinde olmaktadır. Manşet konumunda yayınlanan haber, sayfada en çok dikkat çeken haber olarak gazetelerin önem sıralamasında ilk sırayı almaktadır. Tablo 8'teki bulgular göz önünde bulundurulduğunda,

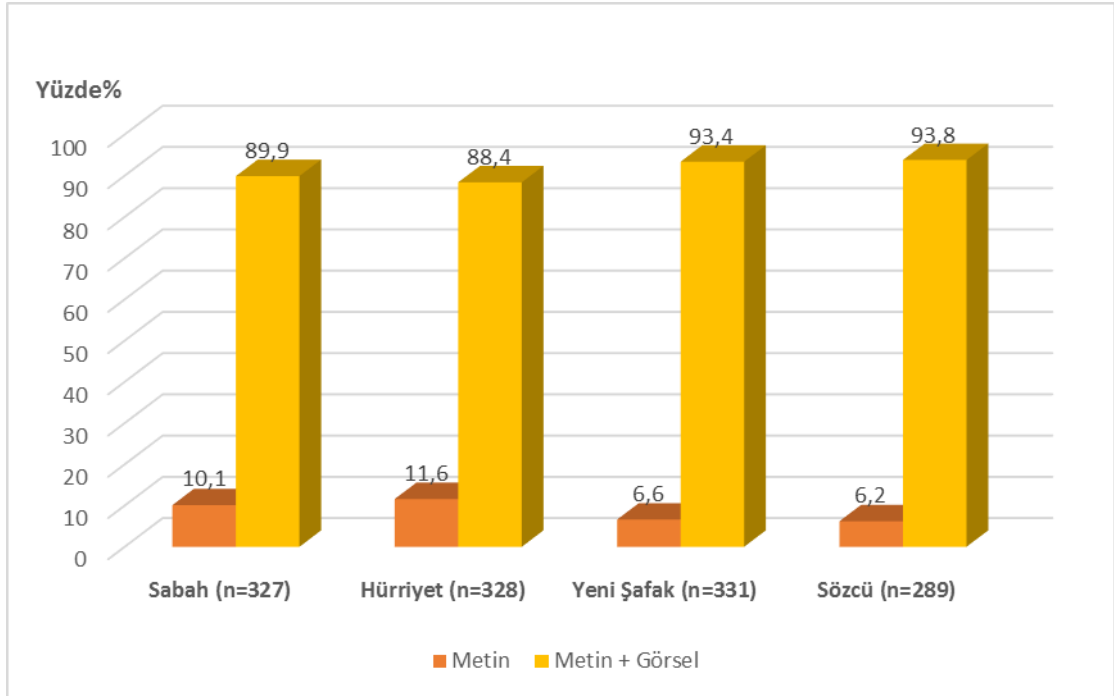
örneklem olarak seçilen gazetelerde yayınlanan toplam 1275 haber içerisinde Suriye İç Savaşı ile ilgili haberlerin %46,5 oranla en çok manşetten yayınlandığı görülmektedir.

Şekil 8 ve Tablo 8'deki diğer veriler incelendiğinde, Sözcü gazetesi dışında diğer gazetelerin yayınladıkları haber sayısına oranla haberlerinin büyük bir çoğunluğunu manşette yayınladıkları görülmektedir. Suriye İç Savaşı ile ilgili haberlere en çok dikkat çekmek isteyen gazetenin Yeni Şafak gazetesi olduğu sonucuna varılabilmektedir. Yeni Şafak gazetesini sırasıyla Sabah ve Hürriyet gazetesi takip etmektedir.

Tablo 9. Gazetelere Göre Haberlerin Sunuş Biçimi

Sunum	Gazeteler				Toplam
	Sabah	Hürriyet	Yeni Şafak	Sözcü	
Metin	33 10,1%	38 11,6%	22 6,6%	18 6,2%	111 8,7%
Metin+Görsel	294 89,9%	290 88,4%	309 93,4%	271 93,8%	1164 91,3%
Toplam	327 100%	328 100%	331 100%	289 100%	1275 100%

Şekil 9. Gazetelere Göre Haberlerin Sunuş Biçimi



Fotoğraflar, grafikler ve diğer görsel unsurlar yazılı basında gittikçe daha önemli hale gelmektedir. Çünkü haberin okuyucusuna ulaşmasında içerik kadar, onun nasıl sunulduğu da önem taşımaktadır. Yazılı basında yayınlanan haberlerin içeriği ne kadar zengin olsa da

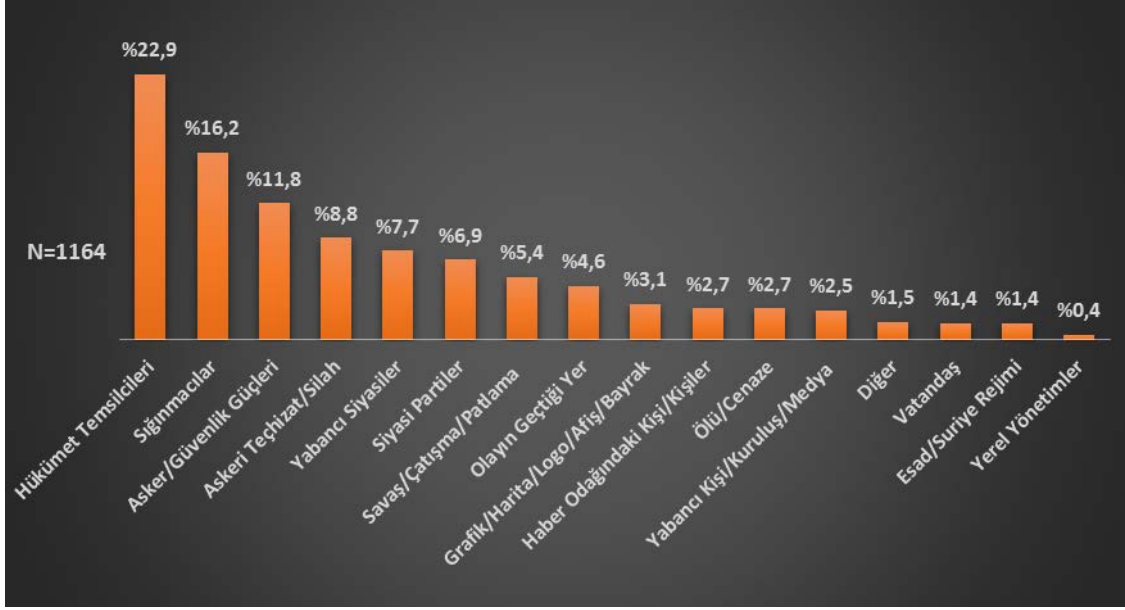
fotoğraflar ve diğer görseller ile desteklenmediği takdirde okuyucunun habere olan ilgisinin azalmasına neden olmaktadır.

Tablo 9 ve Şekil 9'daki veriler incelendiğinde örneklem olarak seçilen gazetelerde yayınlanan toplam 1275 haberin %91,3 oranının metin+görsel şeklinde sunulduğu görülmektedir. Elde edilen bulgular ışığında, gazetelerin toplam haber sayıları içerisinde haberlerini metin+görsel olarak sunmaya önem verdikleri sonucuna varılabilmektedir.

Tablo 10. Gazetelere Göre Haberlerde Kullanılan Görsel Unsurların İçeriği

Görseller	Gazeteler				Toplam Görsel
	Sabah	Hürriyet	Yeni Şafak	Sözcü	
Hükümet Temsilcileri	78 26,5%	59 20,4%	90 29,1%	40 14,7	267 22,9%
Sığınmacılar	52 17,7%	42 14,5%	50 16,2%	45 16,6%	189 16,2%
Asker/Güvenlik Güçleri	34 11,6%	31 10,7%	40 12,9%	32 11,8%	137 11,8%
Askeri Teçhizat/Silah	19 6,5%	19 6,6%	26 8,4%	38 14,0%	102 8,8%
Yabancı Siyasiler	25 8,5%	25 8,6%	22 7,1%	18 6,6%	90 7,7%
Siyasi Partiler	16 5,4%	27 9,3%	14 4,5%	23 8,5%	80 6,9%
Savaş/Çatışma/ Patlama	8 2,7%	17 5,9%	18 5,8%	20 7,4%	63 5,4%
Olayın Geçtiği Yer	12 4,1%	18 6,2%	12 3,9%	12 4,4%	54 4,6%
Grafik/Harita/ Logo/Afiş/ Bayrak	10 3,4%	6 2,1%	6 2,0%	14 5,2%	36 3,1%
Haber Odağındaki Kişi/Kişiler	10 3,4%	12 4,1%	6 2,0%	4 1,5%	32 2,7%
Ölü/Cenaze	5 1,7	16 5,5%	6 2,0%	4 1,5%	31 2,7%
Yabancı Kişi/Kuruluş/Medya	9 3,1%	5 1,7%	7 2,3%	8 3%	29 2,5%
Diğer (STK, Terör)	3 1,0%	5 1,7%	5 1,6%	4 1,5%	17 1,5%
Vatandaş	8 2,7	1 0,3%	3 1 %	4 1,5%	16 1,4%
Esad/Suriye Rejimi	5 1,7%	6 2,1%	2 0,6%	3 1,1%	16 1,4%
Yerel Yönetimler	0 0,0%	1 0,3%	2 0,6%	2 0,7%	5 0,4%
Toplam	294 100%	290 100%	309 100%	271 100%	1164 100%

Şekil 10. Gazetelere Göre Haberlerde Kullanılan Görsel Unsurların İçeriği



Gazetelerin haberlerinde görsel kullanımları kadar, kullandıkları görsel unsurların içeriği de önem taşımaktadır. Haberde görsel unsur kullanırken öncelikle okur için anlık dikkat çekici unsurlar oluşturmak amaçlanmaktadır. Bunun yanında, özellikle savaş, siyaset vb. haberlerde kullanılan görsel unsurların içeriği, gazetelerin haberde geçen olaylara yaklaşımları konusunda ip uçları vermektedir.

Şekil 10'da elde edilen veriler doğrultusunda, örneklem olarak seçilen gazetelerde toplam 1164 haberde kullanılan görsel unsurların içeriği %22,9 oranı ile "Hükümet Temsilcileri" ile ilgili olduğu görülmektedir. En az ise, "Yerel Yönetimler" ile ilgili görseller kullanılmıştır.

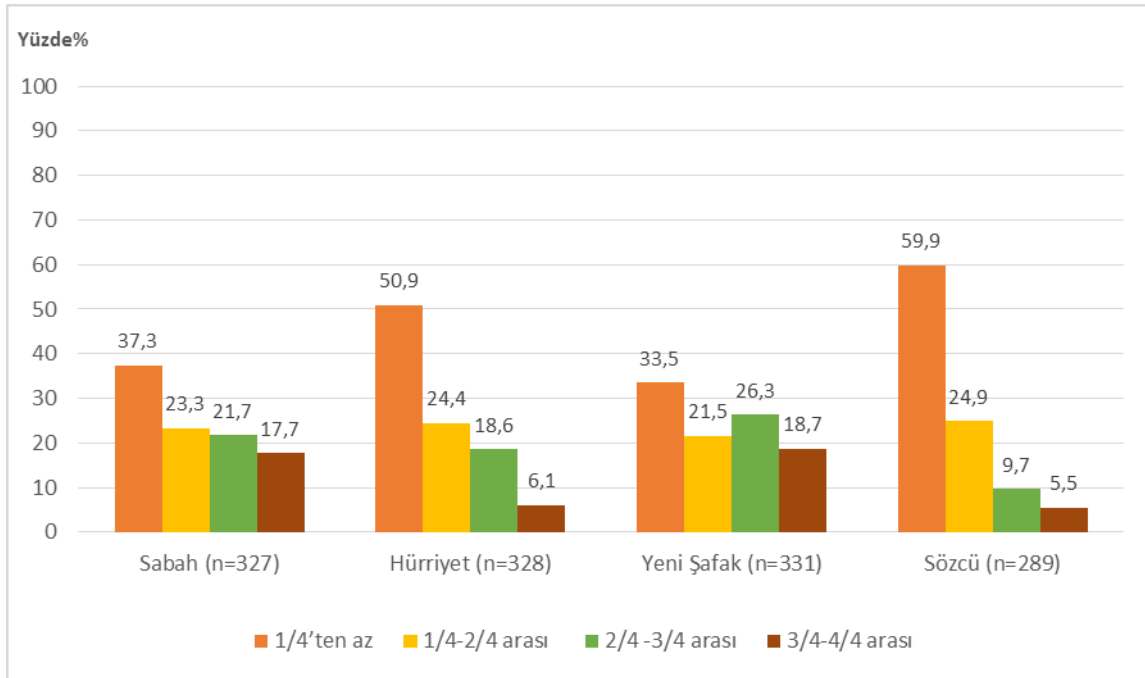
Tablo 10'dan elde edilen veriler göre; Sabah, Hürriyet ve Yeni Şafak gazetesinin, görsel unsur kullandığı haberlerinde en çok "Hükümet Temsilcileri"ni görsel içerik olarak kullandığı görülmektedir. Bunun yanında, Sözcü gazetesinin toplam haberleri içerisinde en çok (%16,6) "Sığınmacılar" ile ilgili görsel içerik kullandığı görülmektedir. Gazetelerde dikkat çeken bir diğer nokta, gazetelerin ölü ve cenaze içerikli görsellere çok az yer verdiğidir. Ölü ve cenaze ile ilgili en az (%1,5) görsel içerik kullanan gazetenin Sözcü gazetesi olduğu görülmektedir. Sözcü gazetesini sırasıyla Sabah, Yeni Şafak ve Hürriyet gazetesi takip etmektedir.

Tablo 11. Gazetelere Göre Haberlerin Kapladığı Alan

Alan	Gazeteler				Toplam
	Sabah	Hürriyet	Yeni Şafak	Sözcü	
1/4'ten az	122 37,3%	167 50,9%	111 33,5%	173 59,9%	573 44,9%
1/4-2/4 arası	76 23,3%	80 24,4%	71 21,5%	72 24,9%	299 23,5%
2/4 -3/4 arası	71 21,7%	61 18,6%	87 26,3%	28 9,7%	247 19,4%
3/4-4/4 arası	58 17,7%	20 6,1%	62 18,7%	16 5,5%	156 12,2%
Toplam	327 100%	328 100%	331 100%	289 100%	1275 100%

Gazetelerin sayfalarında bir habere ayırdığı alan, gazetenin habere verdiği önemin anlaşılması bakımından önemlidir.

Şekil 11. Gazetelere Göre Haberlerin Kapladığı Alan



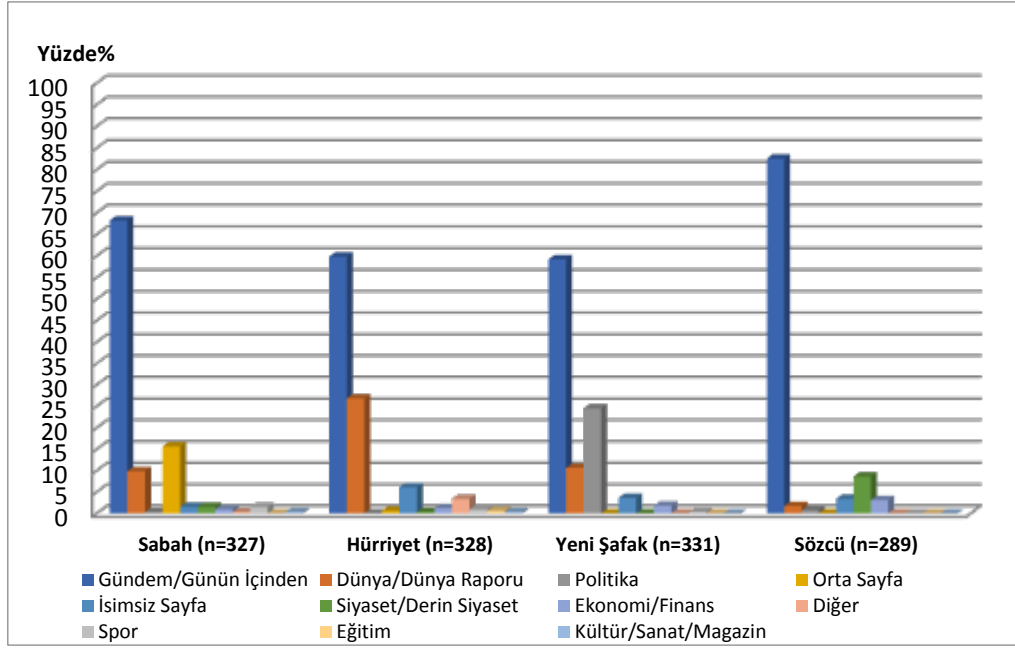
Tablo 11 ve Şekil 11'deki verilere göre örneklem gazetelerin tamamının Suriye iç savaşı ile ilgili haberleri büyük oranda 1/4'ten az ölçüğünde yayınladıkları görülmektedir. 3/4 ile 4/4 ölçüğünde %18,7 oranında en çok Yeni Şafak gazetesinin yayınladığı görülmektedir. Yeni Şafak gazetesini sırasıyla Sabah, Hürriyet ve Sözcü gazetesi takip etmektedir.

Tablo 12. Gazetelere Göre Haberlerin Yayınlandığı Bölüm

Bölüm	Gazeteler				Toplam
	Sabah	Hürriyet	Yeni Şafak	Sözcü	
Gündem/Günün İçinden	223 68,2%	196 59,8%	196 59,2%	238 82,5%	853 66,9%
Dünya/Dünya Raporu	32 9,8%	88 26,8%	35 10,6%	5 1,7%	160 12,5%
Politika	1 0,3%	0 0,0%	81 24,5%	2 0,7%	84 6,6%
Orta Sayfa	51 15,6	2 0,6%	0 0,0%	0 0,0%	53 4,1
İsimsiz Sayfa	5 1,5%	20 6,1%	12 3,6%	10 3,4%	47 3,7
Siyaset/Derin Siyaset	5 1,5%	1 0,3%	0 0,0%	25 8,6%	31 2,4%
Ekonomi/Finans	3 1%	4 1,2%	6 1,8%	9 3,1%	22 1,7%
Diğer (Bölge Sayfası, İnsan, Toplum, Yakın Plan)	1 0,3%	11 3,4%	0 0,0%	0 0,0%	12 1,0%
Spor	5 1,5%	3 0,9%	1 0,3%	0 0,0%	9 0,7%
Eğitim	0 0,0%	2 0,6%	0 0,0%	0 0,0%	2 0,2%
Kültür/Sanat/Magazin	1 0,3%	1 0,3	0 0,0%	0 0,0%	2 0,2%
Toplam	327 100%	328 100%	331 100%	289 100%	1275 100%

Gazetelerin haberlerini hangi bölümde yayınladığı, okura ilgili haberin bağlamı konusunda önemli ölçüde fikir vermektedir. Savaş haberlerinin özellikle siyaset, ekonomi ve uluslararası ilişkiler gibi birçok bağlamı bulunmaktadır. Araştırma kapsamına giren gazetelerin büyük bir çoğunluğu haberlerini bahsedilen bağlamlar çerçevesinde yayınlamıştır.

Şekil 12. Gazetelere Göre Haberlerin Yayınlandığı Bölüm



Tablo 12 ve Şekil 12'deki veriler incelendiğinde, örneklem gazetelerde yayınlanan toplam 1275 haber içerisinde, gazetelerin haberleri %69,9 gibi bir oranla daha çok “Gündem/Günün İçinden” bölümünde yayınlandığı görülmektedir. En az yayınlanan bölümün %0,2 oranla “Eğitim, Kültür ve Sanat” bölümü olduğu görülmektedir. Araştırma kapsamına giren dört gazetenin de haberlerini daha çok “Gündem” ve “Dünya” sayfalarında paylaşması gazetelerin Suriye iç savaşının Türkiye ile ilgili olan konularını daha çok ulusal ve uluslararası gündeme taşıdıkları sonucuna varılmaktadır. Bunun yanında, Sabah gazetesinin haberleri, diğer gazetelere oranla toplam haberleri içerisinde %15 gibi önemli bir oranla “Orta Sayfa” bölümünde geniş yer vererek yayınlaması da dikkat çeken bir diğer noktadır. Hürriyet gazetesi, sadece 2 haberini “Orta Sayfa” bölümünde yayınlamıştır. Yeni Şafak ve Sözcü gazetesinin ise, bu sayfayı hiç kullanmadığı görülmektedir.

Tablo 12 ve Şekil 12'deki verilerden örneklem dahilindeki gazetelerin “İsimsiz Sayfa” bölümünde de Suriye İç Savaşı ile ilgili haberler yayınladığı anlaşılmaktadır. İsimsiz sayfalarda en fazla haber yayınlayan gazetenin Hürriyet gazetesi olduğu görülmektedir. Hürriyet gazetesini sırasıyla Yeni Şafak, Sözcü ve Sabah gazetesi takip etmektedir. Toplam haberleri içerisinde farklı sayfaların olduğu “Diğer” kategorisinde en fazla Hürriyet gazetesi haber yayınlamıştır. Bunların; “Toplum”, “İnsan”, “Yakın Plan” ve “Bölge Sayfaları” olduğu görülmektedir.

Örneklem gazeteler içerisinde en fazla Sözcü gazetesinin haberlerini ekonomi ile

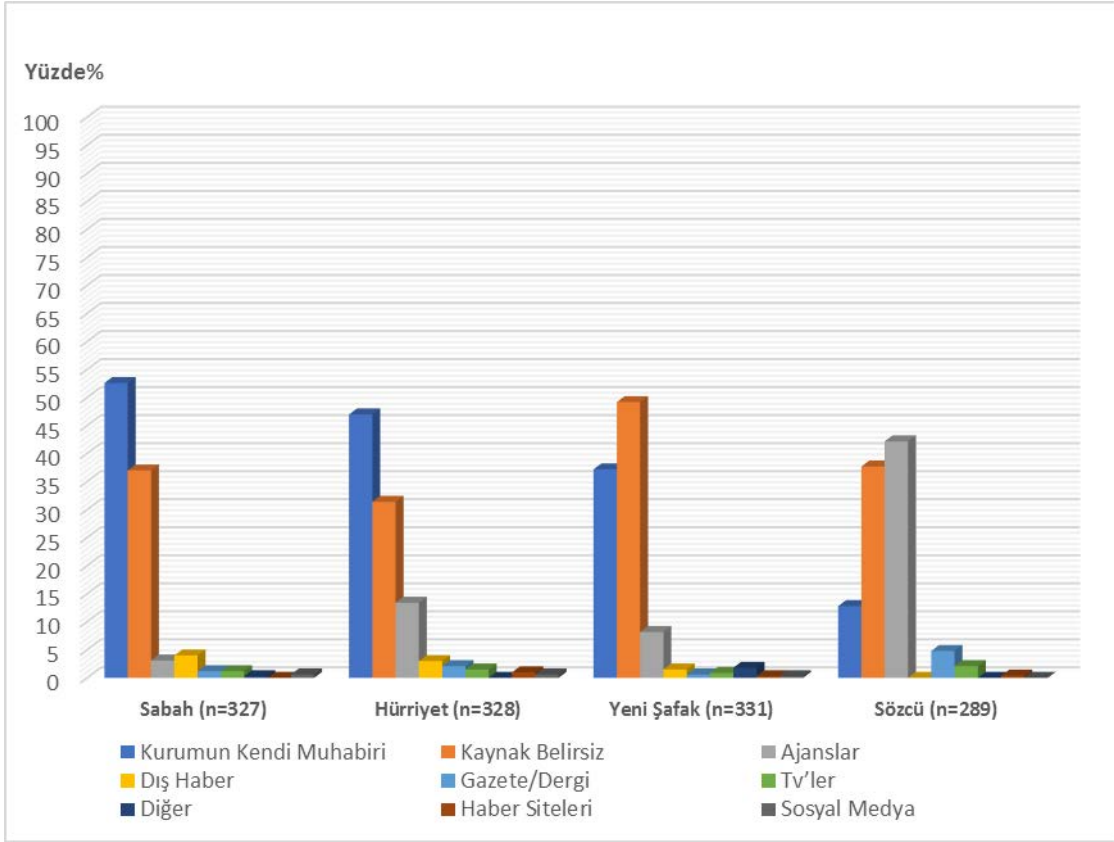
ilişkilendirerek yayınladığı anlaşılmaktadır. “Politika” sayfasını Yeni Şafak, “Siyaset” ve “Gündem” sayfasını Sözcü, “Dünya” sayfasını ise Hürriyet gazetesi en çok kullanmıştır.

Tablo 13. Gazetelere Göre Haberin Kaynağı

Kaynak	Gazeteler				Toplam
	Sabah	Hürriyet	Yeni Şafak	Sözcü	
Kurumun Kendi Muhabiri	172 52,6%	154 47%	123 37, 2%	37 12,8%	486 38,1%
Kaynak Belirsiz	121 37,0%	103 31,4%	163 49,2%	109 37,7%	496 38,9%
Ajanslar	10 3,1%	44 13,4%	27 8,2%	122 42,2%	203 15,9%
Dış Haber	13 4 %	10 3,0%	5 1,5%	0 0,0%	28 2,2%
Gazete/Dergi	4 1,2%	7 2,1%	2 0,6%	14 4,8%	27 2,1%
Tv’ler	4 1,2%	5 1,5%	3 0,9%	6 2,1%	18 1,4%
Diğer (Spor/Ekonomi/İstihbarat Sevisi)	1 0,3%	0 0,0%	6 1,8%	0 0,0%	7 0,6%
Haber Siteleri	0 0,0%	3 1%	1 0,3%	1 0,4%	5 0,4%
Sosyal Medya	2 0,6%	2 0,6%	1 0,3%	0 0,0%	5 0,4%
Toplam	327 100%	328 100%	331 100%	289 100%	1275 100%

Gazetelerin benimsedikleri yayın politikalarını anlamak için kurumun kendi muhabirlerinin kaynak gösterildiği haberler önem arz etmektedir. Çünkü muhabirler, eyleme ya da söyleme tanıklık etmiş olan ve haberin gerçekliğini gözleyen, tanıklık eden kişilerdir.

Şekil 13. Gazetelere Göre Haberin Kaynağı



Tablo 13 ve Şekil 13'deki veriler incelendiğinde, toplam haberleri içerisinde en fazla kurum muhabirini kaynak gösteren gazetelerin Sabah ve Hürriyet gazetesi olduğu anlaşılmaktadır. Gazeteler içerisinde kaynağı belirsiz en çok haber yayınlayan gazete toplam 331 haber sayısı içerisinde %49 oranıyla Yeni Şafak gazetesi olmuştur.

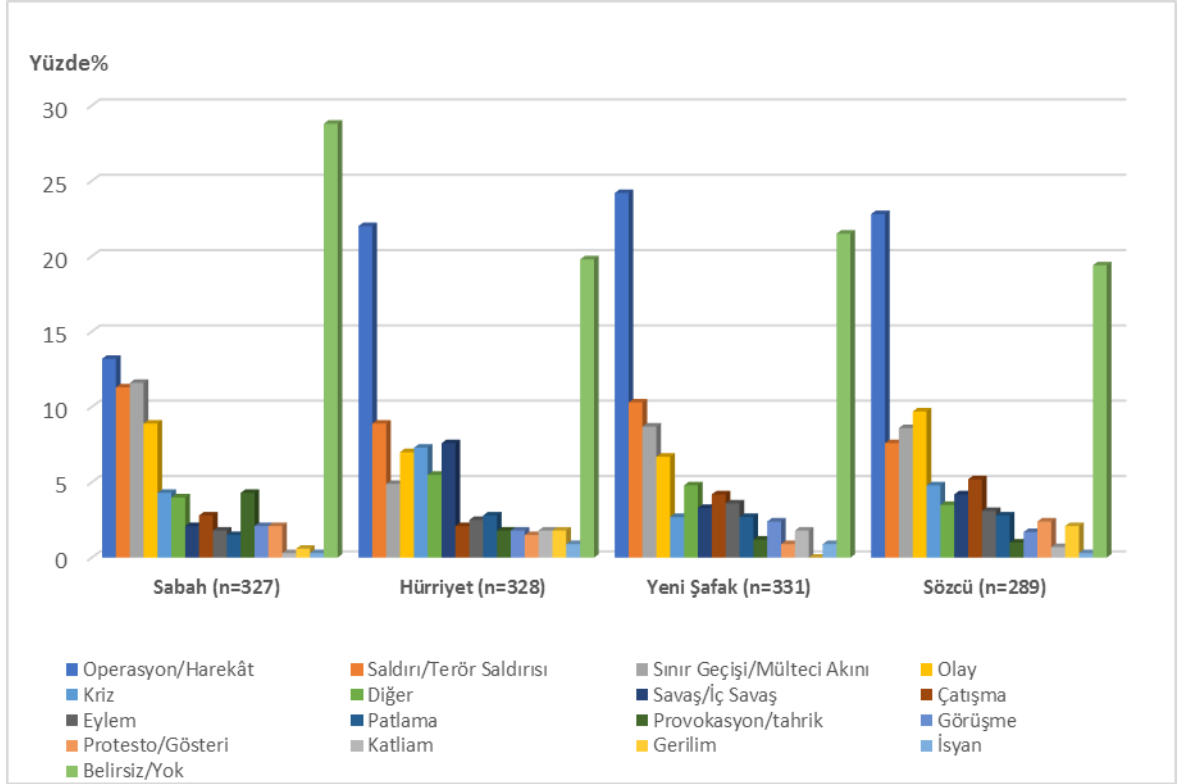
Ajans haberlerinde gazeteler, haberin eylemine doğrudan tanıklık edemezler, dolayısıyla söylemin kontrolü de kurumların kendi ellerinde değildir. Kaynak olarak Ajansları en fazla kullanan gazete, 289 haber sayısı ile %42,2 oranında Sözcü gazetesi olmuştur. Sözcü gazetesini sırasıyla Hürriyet, Yeni Şafak ve Sabah gazetesi takip etmektedir. "Dış Haber" kaynaklı haberleri en fazla kullanan gazete, toplam 327 haber sayısı içerisinde %13 oranıyla Sabah gazetesi kullanmıştır. Dış Haber kaynaklı haberlere sayısal olarak 4 gazetenin de düşük sayılabilecek oranlarda yer verdiği görülmektedir.

Tablo 14. Gazetelere Göre Olaya İlişkin Tanımlamalar

Olaya İlişkin Tanımlamalar	Gazeteler				Toplam
	Sabah	Hürriyet	Yeni Şafak	Sözcü	
Operasyon/ Harekât	43 13,2%	72 22,0%	80 24,2	66 22. 8%	261 20,5%
Saldırı/Terör Saldırısı	37 11,3%	29 8,9%	34 10,3%	22 7,6%	122 9,6%
Sınır Geçişi/Mülteci Akını	38 11,6%	16 4,9%	29 8,8	25 8,7%	108 8,5%
Olay	29 8,9%	23 7,0%	22 6,7%	28 9,7%	102 8,0%
Kriz	14 4,3%	24 7,3%	9 2,7%	14 4,8 %	61 4,8%
Diğer (Tehdit, Şiddet, Yardım, Suç)	13 4%	18 5,5%	16 4,8%	10 3,5%	57 4,5%
Savaş/İç Savaş	7 2,1 %	25 7,6%	11 3,3%	12 4,2%	55 4,3%
Çatışma	9 2, 8	7 2,1%	14 4,2%	15 5,2 %	45 3,5%
Eylem	6 1,8 %	8 2,5%	12 3,6%	9 3,1%	35 2,8%
Patlama	5 1,5 %	9 2,8%	9 2,7%	8 2,8%	31 2,4%
Provokasyon /Tahrik	14 4,3%	6 1,8%	4 1,2%	3 1,0%	27 2,1%
Görüşme	7 2,1%	6 1,8%	8 2,4%	5 1,7%	26 2,0%
Protesto/ Gösteri	7 2,1%	5 1,5%	3 0,9%	7 2,4	22 1,7%
Katliam	1 0,3%	6 1,8%	6 1,8%	2 0,7%	15 1,2%
Gerilim	2 0,6 %	6 1,8%	0 0,0	6 2,1%	14 1,1%
İsyan	1 0,3 %	3 0,9%	3 0,9%	1 0,3%	8 0,6%
Belirsiz /Yok	94 28.8%	65 19,8%	71 21,5%	56 19,4%	286 22,4%
Toplam	327 100%	328 100%	331 100%	289 100%	1275 100%

Suriye krizinin Türkiye'ye yansımalarının ortaya konulması bakımından gazetelerin gerçekleşen olayları nasıl tanımladıkları önem arz etmektedir. Bu doğrultuda Tablo 14'teki veriler incelendiğinde, olaylara ilişkin en fazla tanımlama "Operasyon/Harekât" olarak tespit edilmiştir. Örnekleme gazetelerde yayınlanan toplam 1275 haber içerisinde 'Operasyon/Harekât' tanımlamasının payı %20,5 olan tanımlamayı en fazla Yeni Şafak gazetesinin kullandığı görülmektedir. "Saldırı/Terör Saldırısı" tanımlamasını en çok Sabah gazetesi an az Sözcü gazetesi kullanmıştır.

Şekil 14. Gazetelere Göre Olaya İlişkin Tanımlamalar



İncelen her gazetede, “Olay”, “Kriz”, “Patlama”, “Görüşme”, “Protesto/Gösteri”, “Katliam”, “Gerilim” ve “İsyan” gibi tanımlamalar %10’nun altında şeklindedir.

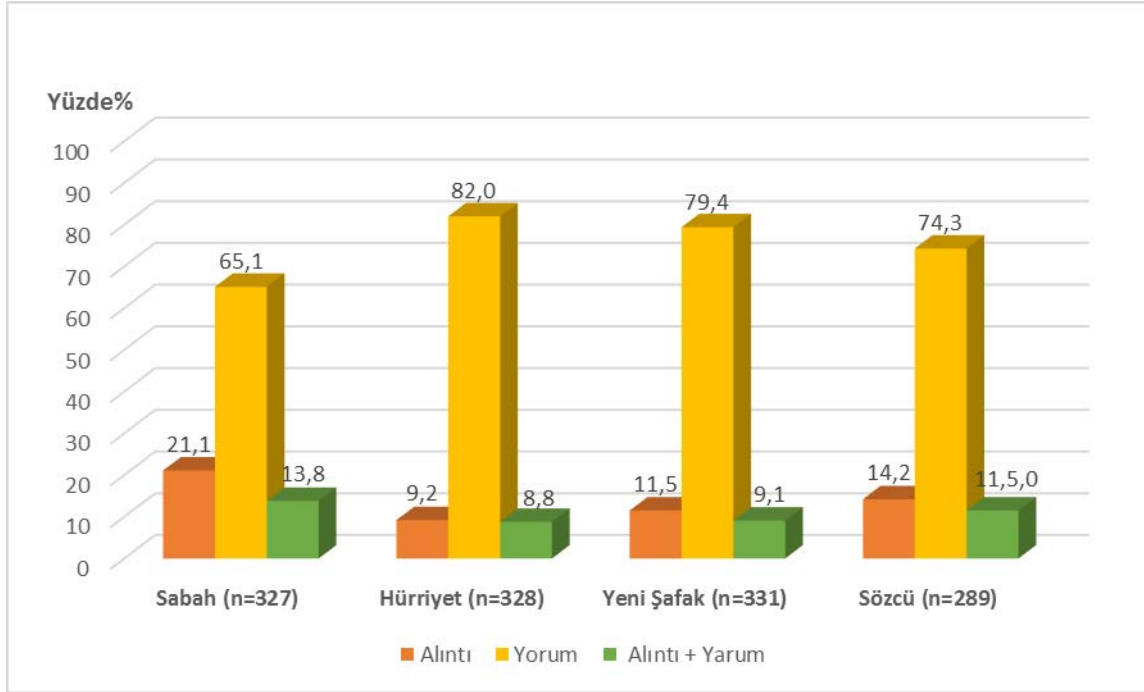
Elde edilen bir diğer veri ise, dört gazetede yayınlanan toplam 1275 haber içerisinde %2,1 paya sahip olan “Provokasyon/Tahrik” tanımlamasının en fazla Sabah gazetesi tarafından kullanılmasıdır.

Sabah, Yeni Şafak ve Sözcü’den farklı olarak Hürriyet gazetesi “Savaş/İç Savaş” tanımlamasını daha fazla kullanmıştır.

Tablo 15. Gazetelere Göre Haber Başlıklarının Türleri

Haber Başlıkları	Gazeteler				Toplam
	Sabah	Hürriyet	Yeni Şafak	Sözcü	
Alıntı	69 21,1%	30 9,2%	38 11,5 %	41 14,2%	178 14%
Yorum	213 65,1%	269 82%	263 79,4%	215 74,3%	960 75,3%
Alıntı+Yorum	45 13,8%	29 8,8%	30 9,1%	33 11,5%	137 10,7%
Toplam	327 100%	328 100%	331 100%	289 100%	1275 100%

Şekil 15. Gazetelere Göre Haber Başlıklarının Türleri



Gazeteler, okurlarına ilk etapta başlıkları ile seslendiği için haber başlıkları, haber metinlerinden daha önemli konumdadır. Hem okuyucunun dikkatini çekmesi hem de gazetenin yayın politikasına göre haberde önemli bulunduğu unsurun öne çıkarılması açısından da haberin başlığı önem arz etmektedir.

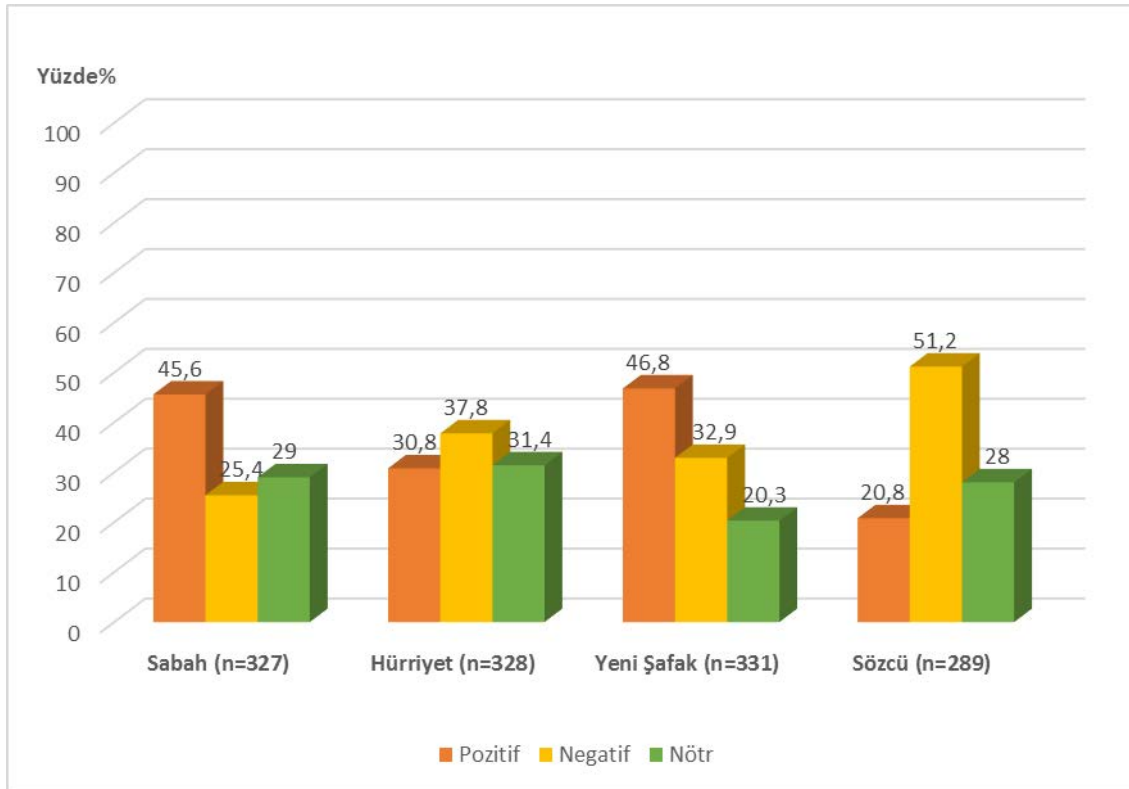
Tablo 15'teki veriler incelendiğinde, örneklem gazetelerde yayınlanan toplam 1275 haber içerisinde "Yorum" başlık türünün %75,3 oranında bir paya sahip olduğu görülmektedir. Araştırma kapsamına giren 4 gazete de büyük çoğunlukla "Yorum" başlık türünü seçmiştir. Bu başlık türünde yayınlanan toplam haber içerisinde ise, %82 oranıyla Hürriyet gazetesinin başlıklarında "Yorum"a gittiği görülmektedir. Hürriyet gazetesini

sırasıyla Yeni Şafak, Sözcü ve Sabah gazetesi takip etmektedir. Başlıklarında en çok “Alıntı” başlık türünü seçen gazetenin Sabah gazetesi en az “Alıntı” başlık türünü seçen ise, Hürriyet gazetesi olduğu sonucuna varılabilmektedir.

Tablo 16. Gazetelere Göre Haber Başlıklarının Tonu

	Gazeteler				Toplam
	Sabah	Hürriyet	Yeni Şafak	Sözcü	
Pozitif	149 45,6%	101 30,8%	155 46,8%	60 20,8%	465 36,5%
Negatif	83 25,4%	124 37,8%	109 32,9%	148 51,2%	464 36,4%
Nötr	95 29%	103 31,4%	67 20,3%	81 28,0%	346 27,1%
Toplam	327 100%	328 100%	331 100%	289 100%	1275 100%

Şekil 16. Gazetelere Göre Haber Başlıklarının Tonu



Haberde kullanılan başlıklar kadar haber başlıklarının tonu da gazetelerin genel yayın politikası konusunda ip uçları vermektedir. Literatürde haber söylemleri üzerinde yapılan araştırmalarda, sadece haber başlıklarının incelenerek haber söyleminin incelendiği de bilinmektedir. Bu nedenle gazetelerin haber başlıklarının tonu önem arz etmektedir.

Örnekleme olarak seçilen gazetelerde yapılan incelemede, toplam haber sayıları içerisinde

haber başlıklarının tonunu en fazla “Pozitif” kullanan gazetelerin sırasıyla Yani Şafak ve Sabah gazeteleri olduğu görülmektedir. Yeni Şafak gazetesinde yayınlanan toplam 331 adet haberin %46,8’nin “Pozitif”, %32,9’unun “Negatif”, %20,3’ünün ise “Nötr” tonda olduğu görülmektedir.

Toplam haber sayıları içerisinde en çok “Negatif” başlık kullanan gazetenin Sözcü gazetesi olduğu görülmektedir. Sözcü gazetesinde yayınlanan toplam 289 adet haberin %51,2’sinin “Negatif”, %28,0’ının “Nötr”, %20,8’in ise “Pozitif” tonda olduğu görülmektedir. Sözcü Gazetesini, toplam 328 adet haberi içerisinde %37,8 oranla en çok “Negatif” tonlu başlık kullanması ile Hürriyet gazetesi takip etmiştir.

Tablo 17. Gazetelere Göre Haber Başlıklarının Belirlenen Dönemlere Göre Tonu

		İncelenen konular						Toplam
		Türkiye Uçağının Düşürülmesi	Hatay-Reyhanlı Patlaması	Kobani olayları	Şah Fırat Operasyonu	Fırat Kalkanı Harekâtı	Mülteciler	
Sabah	Pozitif	30 50%	14 36,8%	24 38,7%	12 63,1%	25 48,1%	44 45,8	149 45,6%
	Negatif	19 31,7%	11 29%	18 29,0%	1 5,3%	4 7,7%	30 31,3	83 25,4%
	Nötr	11 18,3%	13 34,2%	20 32,3%	6 31,6%	23 44,2%	22 22,9	95 29%
	Toplam	60 100%	38 100%	62 100%	19 100%	52 100%	96 100%	327 100%
Hürriyet	Pozitif	20 32,8%	4 11,1%	19 25%	8 30,8%	24 40,7%	26 37,1%	101 30,8%
	Negatif	24 39,3%	24 66,7%	28 36,8%	13 50%	8 13,5%	27 38,6%	124 37,8%
	Nötr	17 27,9%	8 22,2%	29 38,2%	5 19,2%	27 45,8%	17 24,3%	103 31,4%
	Toplam	61 100%	36 100%	76 100%	26 100%	59 100	70 100%	328 100%
Yeni Şafak	Pozitif	24 48%	11 40,7%	27 36,5%	11 55%	42 64,6%	40 42,1%	155 46,8%
	Negatif	21 42%	12 44,5%	22 29,7%	7 35%	8 12,3%	39 41,0%	109 32,9%
	Nötr	5 10%	4 14,8%	25 33,8%	2 10%	15 23,1%	16 16,9%	67 20,3%
	Toplam	50 100%	27 100%	74 100%	20 100%	65 100%	95 100%	331 100%
Sözcü	Pozitif	12 21,4%	1 3,3%	5 9,3%	0 0,0%	22 40,7%	20 26,7%	60 20,8
	Negatif	28 50%	27 90%	24 44,4%	18 90%	17 31,5%	34 45,3%	148 51,2
	Nötr	16 28,6%	2 6,7%	25 46,3%	2 10%	15 27,8%	21 28%	81 28,0
	Toplam	56 100%	30 100%	54 100%	20 100%	54 100%	75 100%	289 100%

Tablo 17’deki veriler incelendiğinde; gazetelerin Türkiye Uçağının Düşürmesi konusunda

yayınladıkları toplam haber sayıları içerisinde Sabah %50 (n=60), Yeni Şafak %48 (n=50) oranında en çok “Pozitif” tonlu başlık kullanmayı tercih eden gazete olmuştur. Öte yandan Sözcü %50 (n=56), Hürriyet %24 (n=61) oranında en çok “Negatif” tonlu başlık kullanan gazeteler olmuştur.

Gazetelerin Hatay-Reyhanlı Patlaması konusunda yayınladıkları toplam haber sayıları içerisinde Sabah %36,8 (n=38) oranında “Pozitif” tonlu başlık kullanmayı tercih eden gazete olmuştur. Öte yandan Sözcü %90 (n=30), Hürriyet %66 (n=36), Yeni Şafak ise %44,5 (n=27) oranında “Negatif” tonlu başlık kullanan gazeteler olmuştur.

Gazetelerin Kobani Olayları konusunda yayınladıkları toplam haber sayıları içerisinde Sabah %38,7 (n=62), Yeni Şafak %36,5 (n=74) oranında en fazla “Pozitif” tonlu başlık kullanmayı tercih eden gazete olmuştur. Öte yandan Sözcü, %46,3 (n=54), Hürriyet ise %38,2 (n=76) oranında en fazla “Nötr” tonlu başlık kullanmayı tercih eden gazete olmuştur.

Gazetelerin Şah Fırat Operasyonu konusunda yayınladıkları toplam haber sayıları içerisinde Sabah %63,1 (n=19), Yeni Şafak %55 (n=20) oranında en fazla “Pozitif” tonlu başlık kullanmayı tercih eden gazete olmuştur. Öte yandan Sözcü %90 (n=20), Hürriyet ise %50 (n=26) oranında “Negatif” tonlu başlık kullanmayı tercih eden gazete olmuştur.

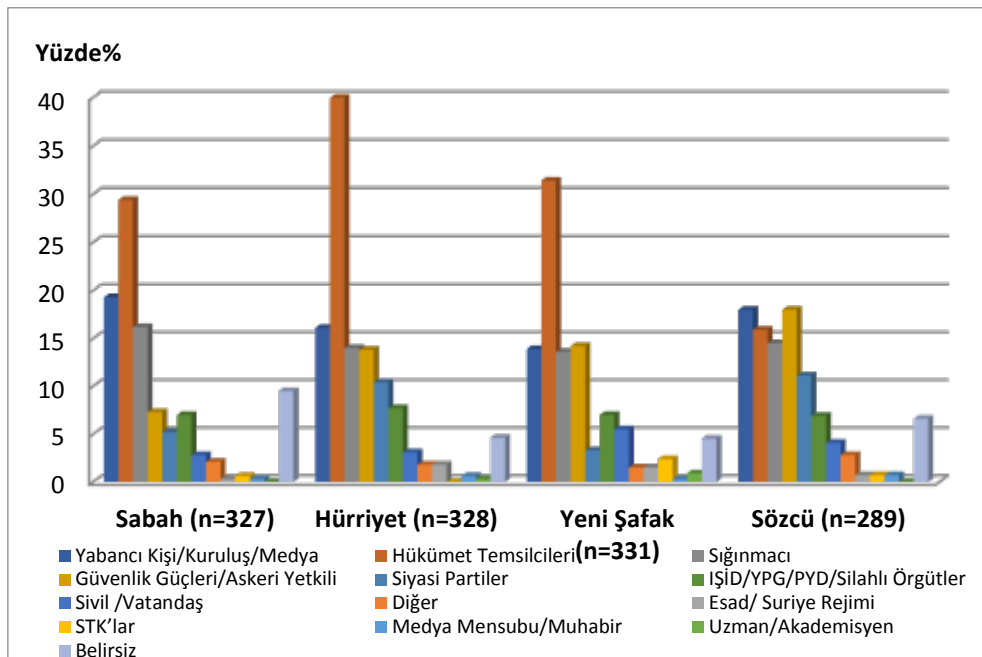
Gazetelerin Fırat Kalkanı Harekâtı konusunda yayınladıkları toplam haber sayıları içerisinde 4 gazetenin de “Pozitif” tonlu başlık kullanmayı tercih ettiği görülmektedir.

Gazetelerin Mülteciler konusunda yayınladıkları toplam haber sayıları içerisinde sırasıyla Sabah %45,8 (n=96), Yeni Şafak %42,1 (n=95) en fazla “Pozitif” haber başlığını tercih eden gazeteler olmuştur. Öte yandan Sözcü %45,3 (n=75), Hürriyet ise %38,6 (n=70) “Negatif” tonlu başlık kullanmayı tercih eden gazete olduğu görülmektedir.

Tablo 18. Gazetelere Göre Haberlerin Aktörleri

Aktörler	Gazeteler				Toplam
	Sabah	Hürriyet	Yeni Şafak	Sözcü	
Yabancı Kişi/Kuruluş/Medya	63 19,3%	53 16,1%	46 13,9%	52 18%	214 16,8%
Hükümet Temsilcileri	96 29,4%	85 25,9%	104 31,4%	46 15,9%	331 26%
Sığınmacı	53 16,2%	46 14,0%	45 13,6%	42 14,5%	186 14,6%
Güvenlik Güçleri/Askeri Yetkili	24 7,3%	45 13,8%	47 14,2%	52 18%	168 13,2%
Siyasi Partiler	17 5,2%	34 10,4%	11 3,3%	32 11,1%	94 7,4%
İŞİD/YPG/PYD/Silahlı Örgütler	23 7,0%	25 7,7%	23 7%	20 6,9%	91 7,1%
Sivil /Vatandaş	9 2,8%	10 3,1 %	18 5,5%	12 4,1%	49 3,8%
Diğer (İş Adanı, Yerel Yönetim)	7 2,1%	6 1,8%	5 1,5%	8 2,8%	26 2%
Esad/ Suriye Rejimi	1 0,3%	6 1,8 %	5 1,5%	2 0,7%	14 1,1%
STK'lar	2 0,6%	0 0,0%	8 2,4%	2 0,7%	12 0,9%
Medya Mensubu/ Muhabir	1 0,3%	2 0,6%	1 0,3%	2 0,7%	6 0,5%
Uzman/Akademisyen	0 0,0%	1 0,3%	3 0,9 %	0 0,0%	4 0,3%
Belirsiz	31 9,5%	15 4,6 %	15 4,5%	19 6,6%	80 6,3%
Toplam	327 100%	328 100%	331 100%	289 100%	1275 100%

Şekil 18. Gazetelere Göre Haberlerin Aktörler

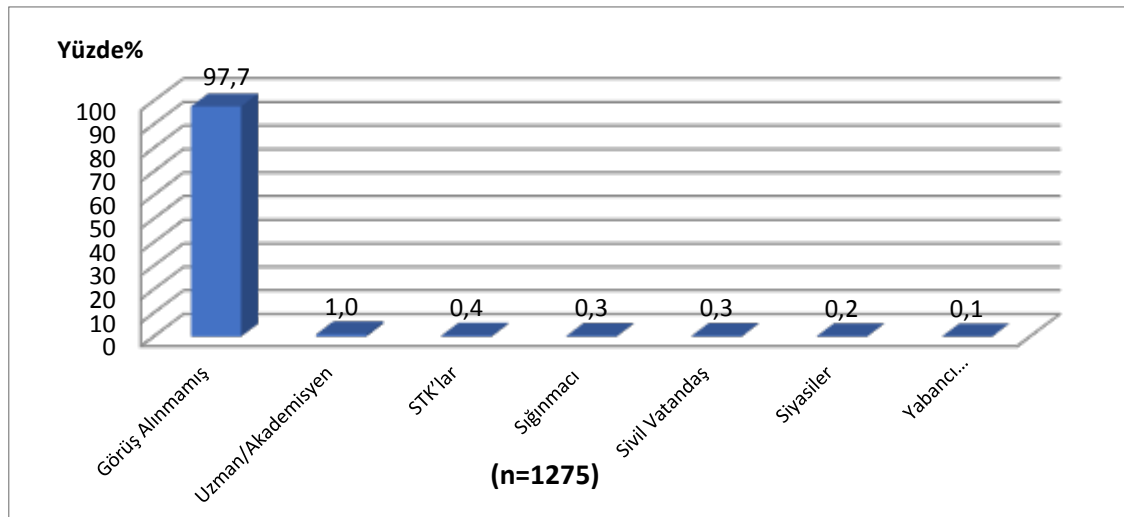


Haberin içeriği, söylemi, görseli vb. diğer unsurlar gibi haberde kimlerin aktör olarak öne çıktığını görmek, Suriye savaşının Türkiye yansımaları anlamak için önem taşımaktadır. Çünkü gazetelerin ön plana çıkarmaya çalıştığı algıların pekişmesi konusunda aktörler önemli ölçüde etkili olmaktadır. Örneklem gazetelerin toplam dağılımına bakıldığında Sabah (%29,4), Hürriyet (25,9) ve Yeni Şafak (%31,4) gazetesi en çok “Hükümet Temsilcileri”ni haberin aktörü olarak konumlandırmıştır. Sözcü gazetesi ise, %18 oranıyla en çok ‘Yabancı Kişi/Kuruluş/Medya’yı haberin aktörü olarak konumlandırmıştır. Gazetelerde “İŞİD/YPG/PYD/ Silahlı Örgütler”in örneklem gazetelerde aktör olarak konumlandırmasının %10’un altında olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 19. Gazetelere Göre Görüşü Alınan Kişiler

Kişiler	Gazeteler				Toplam
	Sabah	Hürriyet	Yeni Şafak	Sözcü	
Görüş Alınmamış	325 99,4%	315 96,1%	322 97,3%	283 98,0%	1245 97,7
Uzman/Akademisyen	0 0,0%	6 1,8%	5 1,5%	1 0,3%	12 0,9%
STK’lar	0 0,0%	2 0,6%	1 0,3%	2 0,7%	5 0,4%
Sığınmacı	2 0,6%	1 0,3%	0 0,0%	1 0,3%	4 0,3%
Sivil Vatandaş	0 0,0%	1 0,3%	3 0,9%	0 0,0%	4 0,3%
Siyasiler	0 0,0%	1 0,3%	0 0,0%	2 0,7%	3 0,2%
Yabancı Kişi/Kuruluş/Medya	0 0,0%	2 0,6%	0 0,0%	0 0,0%	2 0,1%
Toplam	327 100%	328 100%	331 100%	289 100%	1275 100%

Şekil 19. Gazetelere Göre Görüşü Alınan Kişiler



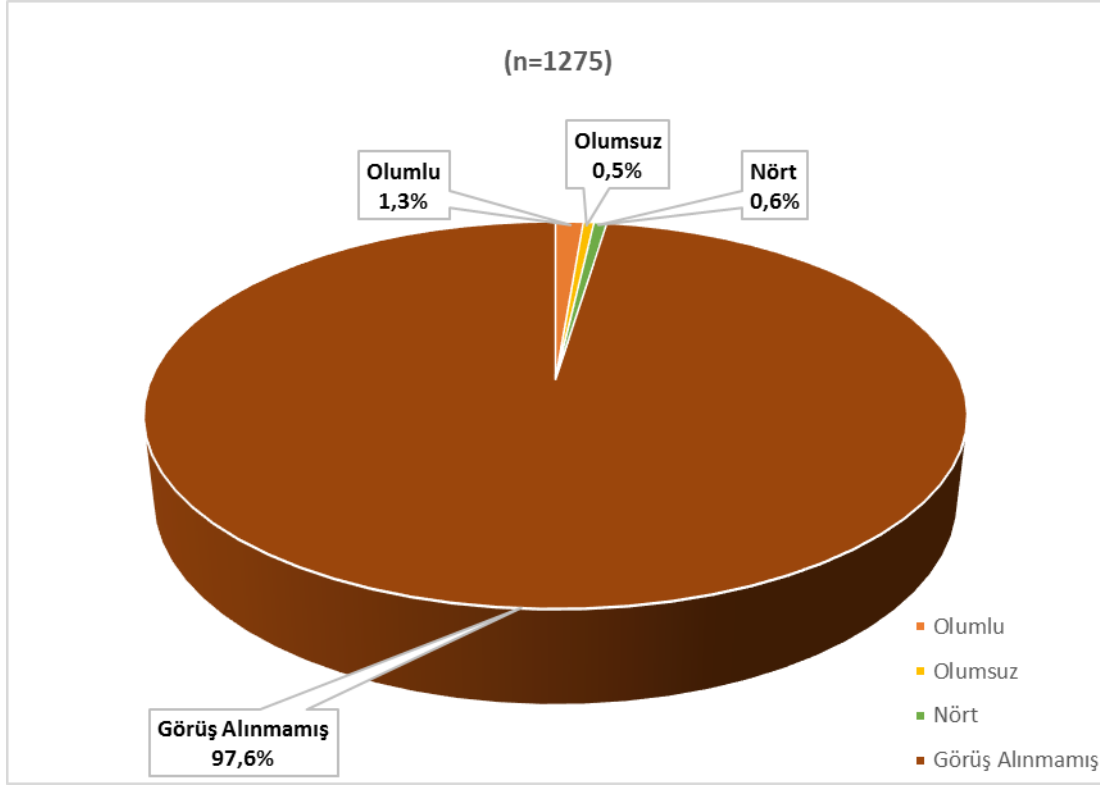
Gazetelerin haber ile ilgili görüşlere başvurması, haberin güvenilirliğini artırma açısından önem taşımaktadır. Haberde geçen olay ile ilgili görüş almanın yanında görüşün kimlerden alındığı da önemlidir. Bu bağlamda Şekil 19'daki veriler incelendiğinde, örneklem gazetelerde yayınlanan toplam 1275 haberden 1245'inde (%97,7) görüş alınmadığı görülmektedir. Görüş alınan haberlerde ise en çok (1,0%) “Uzman/Akademisyen”den alınan görüşlere yer verildiği görülmektedir. Bu kategoriden en çok görüş alan gazetenin ise Hürriyet gazetesi olduğu Tablo 19'daki verilerden anlaşılmaktadır. Hürriyet gazetesini sırasıyla Yeni Şafak ve Sözcü gazetesi takip etmektedir. En çok görüş alınan bir diğer kategori de “STK'lar”dır. Bu bağlamda “STK'lar”dan en çok görüş alan gazetenin ise Sözcü ve Hürriyet gazetesi olduğu anlaşılmaktadır. Sabah gazetesinin sadece Sığınmacıların görüşüne yer verdiği anlaşılmaktadır.

Tablo 20. Gazetelere Göre Alınan Görüşlerin Yaklaşımı

	Gazeteler				Toplam
	Sabah	Hürriyet	Yeni Şafak	Sözcü	
Olumlu	2 0,6	6 1,8%	6 1,8%	3 1,1%	17 1,3%
Olumsuz	0 0,0%	3 0,9%	1 0,3%	2 0,7%	6 0,5%
Nötr	0 0,0%	4 1,2%	2 0,6%	1 0,3%	7 0,6%
Görüş Alınmamış	325 99,4%	315 96,1%	322 97,3%	283 97,9%	1245 97,6%
Toplam	327 100%	328 100%	331 100%	289 100%	1275 100%

Haber içerisinde yer alan görüşlerin yaklaşımı incelendiğinde, alınan görüşlerin büyük çoğunluğunun “Olumlu” bir yaklaşıma sahip olduğu anlaşılmaktadır.

Şekil 20. Gazetelere Göre Alınan Görüşlerin Yaklaşımı



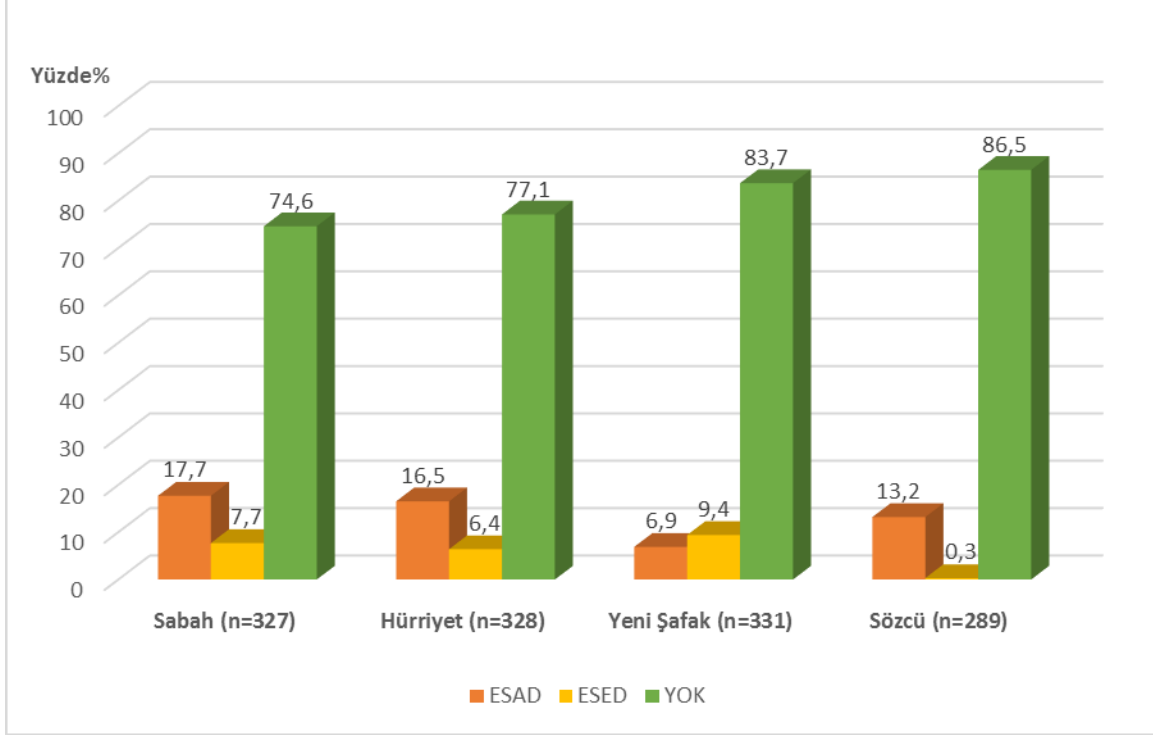
Tablo 21. Gazetelere Göre Suriye Devlet Başkanının Adına Yaklaşım

	Gazeteler				Toplam
	Sabah	Hürriyet	Yeni Şafak	Sözcü	
ESAD	58 17,7%	54 16,5%	23 6,9%	38 13,2%	173 13,6%
ESED	25 7,7%	21 6,4%	31 9,4%	1 0,3%	78 6,1%
YOK	244 74,6%	253 77,1%	277 83,7%	250 86,5%	1024 80,3%
Toplam	327 100%	328 100%	331 100%	289 100%	1275 100%

Tablo 21 ve Şekil 21’de Suriye İç Savaşı ile ilgili Suriye devlet başkanının adının örneklem gazetelerde nasıl kullanıldığına yönelik veriler yer almaktadır. Suriye’de savaşın başlaması ile Suriye devlet başkanının adı Türkiye Cumhuriyeti Hükümet temsilcileri tarafından “ESED” olarak telaffuz edilmeye başlamıştır. Bunun yanında Muhalefet partiler ve diğer siyasiler tarafından büyük çoğunlukla “ESAD” olarak telaffuz edilmeye devam edilmiştir. Bu bağlamda örnekleme alınan haberlerde Suriye devlet başkanının adına

yaklaşımın nasıl olduğu gazetelerin genel yayın politikası ile ilgili fikir oluşmasına yardımcı olacağı öngörüsü ile incelenmiştir.

Şekil 21. Gazetelere Göre Suriye Devlet Başkanının Adına Yaklaşım

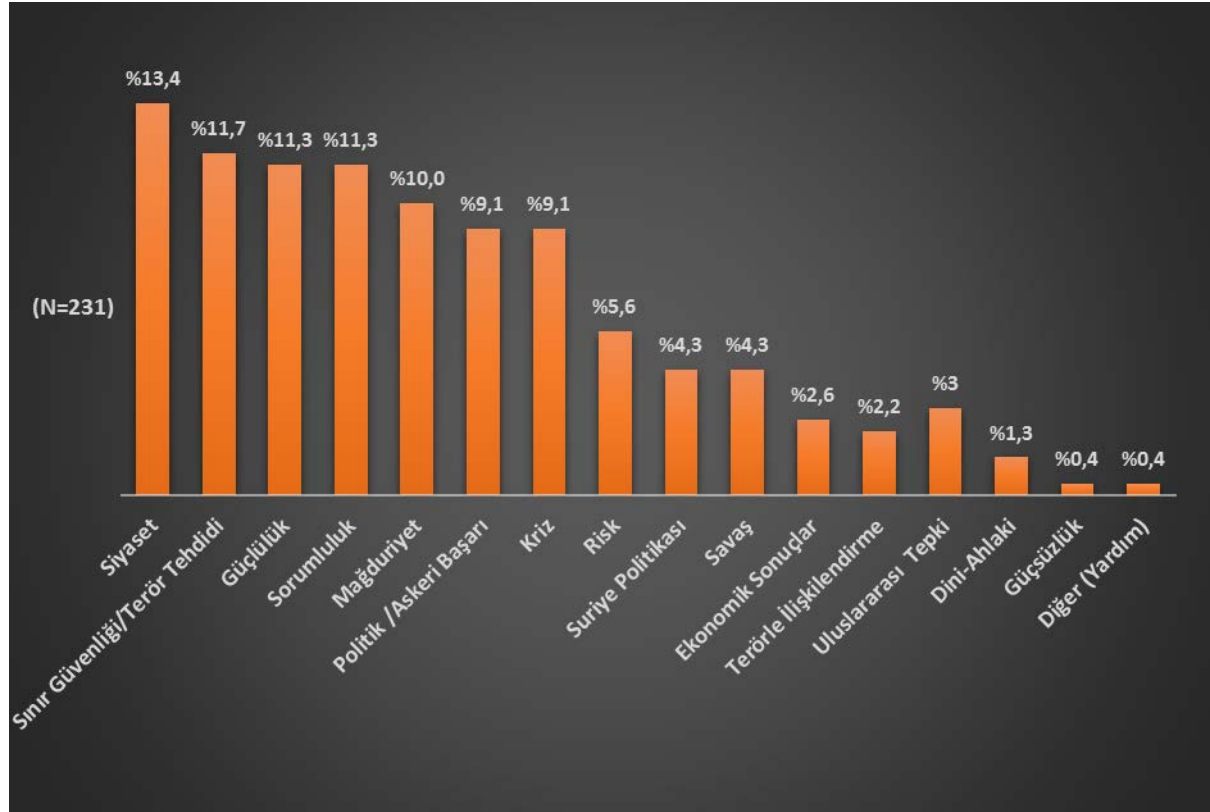


Tablo 21 ve Şekil 21’de elde edilen bulgulardan “ESED” isminin en çok Yeni Şafak gazetesi tarafından kullanıldığı görülmektedir. Sözcü gazetesinin toplamda 289 haber içerisinde sadece bir kere “ESED” olarak kullandığı görülmektedir. Dikkat çeken bir diğer verisi ise, Sabah gazetesinin toplam haberleri içerisinde “ESAD” telaffuzunu “ESED”den daha çok kullanmasıdır. Tablo 21’deki toplam veriler incelendiğinde örnekleme alınan 1275 haber içerisinde en çok “ESAD” kullanıldığı sonucuna varılabilmektedir.

Tablo 22. Sabah Gazetesi Haberlerinin Teması

Temalar	İncelenen Konular					Toplam
	Türkiye Uçağının Düşürülmesi	Hatay-Reyhanlı Patlaması	Kobani Olayları	Şah Fırat Operasyonu	Fırat Kalkanı Harekâtı	
Siyaset	6 10%	9 23,7%	13 21%	3 15,8%	0 0,0%	31 13,4%
Sınır Güvenliği/ Terör Tehdidi	0 0,0%	0 0,0%	10 16,1	4 21,0%	13 25%	27 11,7%
Güçlülük	14 23,3%	2 5,3%	2 3,2%	2 10,5%	6 11,6%	26 11,3%
Sorumluluk	10 16,7%	12 31,6	3 4,8	0 0,0%	1 1,9%	26 11,3%
Mağduriyet	8 13,3%	5 13,1%	4 6,5,	0 0,0%	6 11,6%	23 10,0%
Politik/Askeri Başarı	0 0,0%	0 0,0%	3 4,8%	3 15,8%	15 28,9%	21 9,1%
Kriz	10 16,7%	4 10,5%	4 6,5	1 5,3%	2 3,8%	21 9,1%
Risk	2 3,3%	2 5,3%	4 6,5	2 10,5%	3 5,8%	13 5,6%
Suriye Politikası	2 3,3%	0 0,0%	7 11,3%	0 0,0%	1 1,9%	10 4,3%
Savaş	0 0,0%	0 0,0%	8 12,9%	0 0,0%	2 3,8%	10 4,3%
Ekonomik Sonuçlar	4 6,7%	0 0,0%	1 1,6%	0 0,0%	1 1,9%	6 2,6%
Terörle İlişkilendirme	0 0,0%	3 7,9	1 1,6%	1 5,3%	0 0,0%	5 2,2%
Uluslararası Tepki	4 6,7%	1 2,6	1 1,6%	0 0,0%	1 1,9%	7 3 %
Dini-Ahlaki	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	3 15,8%	0 0,0%	3 1,3%
Güçsüzlük	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	1 1,9	1 0,4%
Diğer (Yardım)	0 0,0%	0 0,0%	1 1,6%	0 0,0%	0 0,0%	1 0,4%
Toplam	60 100%	38 100%	62 100%	19 100%	52 100%	231 100%

Şekil 22. Sabah Gazetesi Haberlerinin Teması



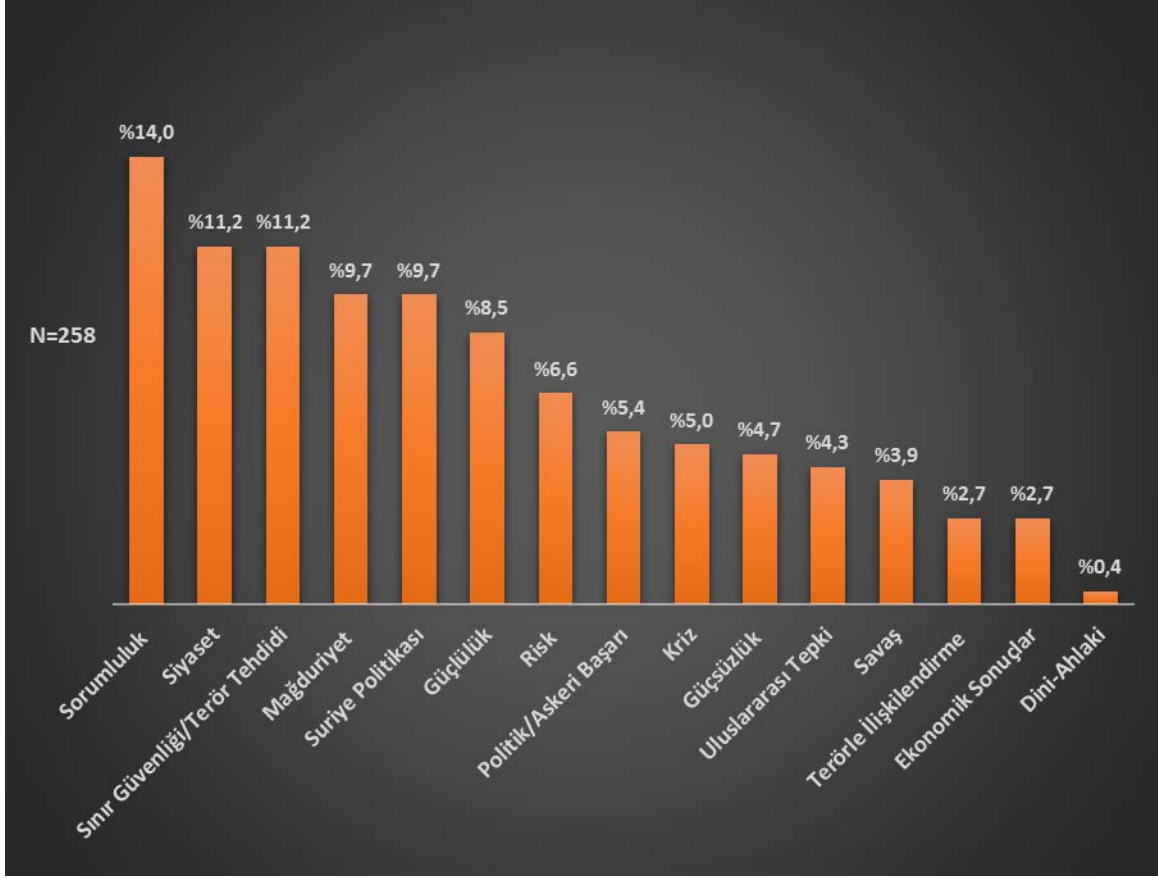
Tablo 22 ve Şekil 22’de Suriye iç savaşının Türkiye’ye yansımaları olarak kabul edilen konularda Sabah gazetesinin haberlerinde hangi temayı ön plana çıkardığı yer almaktadır. Bu bağlamda Sabah gazetesinin örnekleme alınan toplam 231 haberi içerisinde en çok (%13,4) “Siyaset” temasını kullanmıştır. Sabah gazetesi bu tema ile Suriye iç savaşının Türkiye’de cereyan etmesi ile ilgili konularda siyasilerin açıklamalarını ön plana çıkarmıştır. Bunun yanında “Sınır Güvenliği/ Terör Tehdidi” temasını da %11,7 gibi azımsanmayacak bir oranla ön plana çıkarmıştır.

Sabah gazetesi, ‘Güçlülük’ temasını en çok (%23,3) Türkiye Uçağının Düşürülmesi konusunda kullanmıştır. Sabah gazetesi bu tema ile Türkiye’nin hem askeri ve ekonomik olarak güçlü olduğu hem de ilgili konuda uluslararası arenada desteğinin var olduğunu ön plana çıkarmıştır. Hatay’da gerçekleşen Reyhanlı Patlaması konusunda en çok (%31,6) “Sorumluluk” teması ile olayın tarafları, sorumluları ön plana çıkarmıştır. Kobani olaylarında en çok (%21) “Siyaset” temasını ön plana çıkarmıştır. Şah Fırat Operasyonunda, “Sınır Güvenliği/Terör Tehdidi” temasını ön plana çıkarmıştır. Fırat Kalkanı Harekâtı konusunda en çok “Politik/Askeri Başarı” temasını ön plana çıkarmıştır.

Tablo 23. Hürriyet Gazetesi Haberlerinin Teması

Temalar	İncelenen Konular					Toplam
	Türkiye Uçağının Düşürülmesi	Hatay-Reyhanlı Patlaması	Kobani Olayları	Şah Fırat Operasyonu	Fırat Kalkanı Harekâtı	
Sorumluluk	16 26,3%	10 27,7%	5 6,6%	3 11,5%	2 3,4%	36 14,0%
Siyaset	6 9,8%	3 8,3%	14 18,4%	6 23,1%	0 0,0%	29 11,2%
Sınır Güvenliği/ Terör Tehdidi	0 0,0%	5 13,9%	9 11,9	6 23,1%	9 15,2%	29 11,2%
Mağduriyet	7 11,5%	4 11,1 %	5 6,6%	0 0,0%	9 15,2%	25 9,7%
Suriye Politikası	5 8,2%	0 0,0%	12 15,8%	4 15,4%	4 6,8%	25 9,7%
Güçlülük	7 11,5%	3 8,3%	4 5,3%	0 0,0%	8 13,5	22 8,5%
Risk	3 4,9%	4 11,1%	5 6,6%	2 7,7%	3 5,1%	17 6,6%
Politik/Askeri Başarı	0 0,0%	0 0,0%	1 1,3%	2 7,7%	11 18,7	14 5,4
Kriz	6 9,8%	1 2,8%	3 3,9%	0 0,0%	3 5,1%	13 5,0%
Güçsüzlük	6 9,8%	1 2,8%	2 2,6%	0 0,0%	3 5,1%	12 4,7
Uluslararası Tepki	3 4,9%	2 5,6%	3 3,9 %	0 0,0%	3 5,1%	11 4,3
Savaş	0 0,0%	0 0,0%	9 11,9	0 0,0%	1 1,7%	10 3,9%
Terörle İlişkilendirme	0 0,0%	1 2,8%	1 1,3%	2 7,7%	3 5,1%	7 2,7%
Ekonomik Sonuçlar	2 3,3%	2 5,6%	3 3,9%	0 0,0%	0 0,0%	7 2,7%
Dini-Ahlaki	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	1 3,8%	0 0,0%	1 0,4%
Toplam	61 100%	36 100%	76 100%	26 100%	59 100%	258 100%

Şekil 23. Hürriyet Gazetesi Haberlerinin Teması



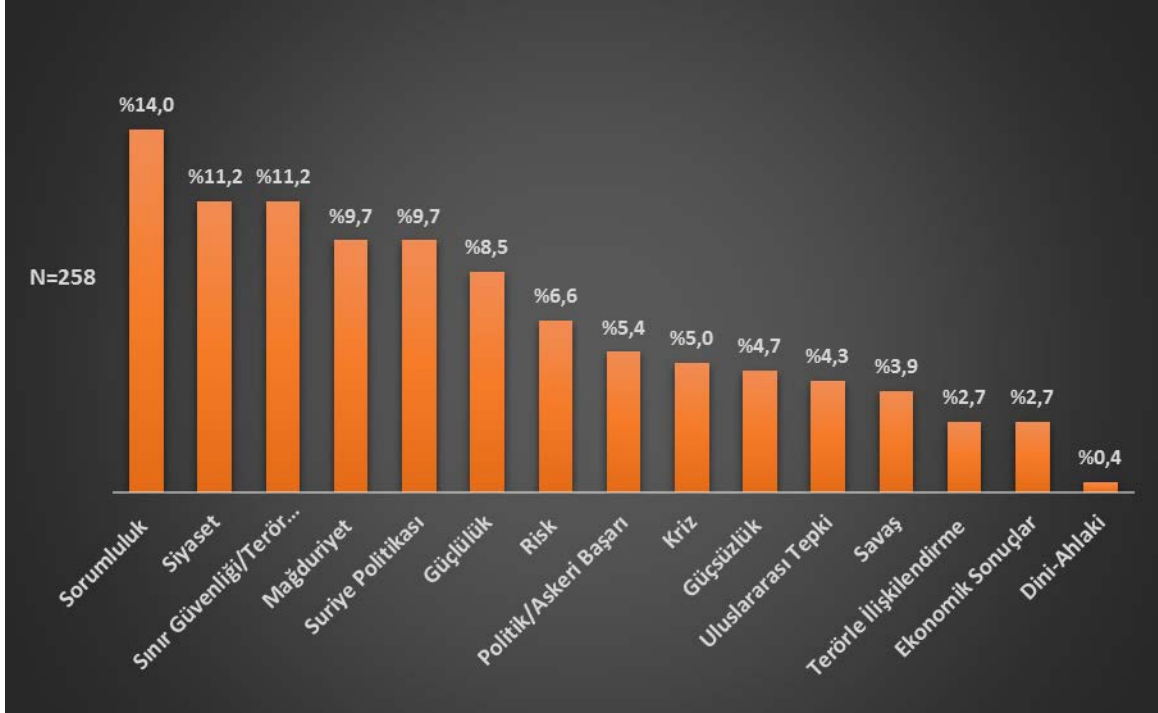
Tablo 23 ve Şekil 23'te Suriye iç savaşının Türkiye'ye yansımaları olarak kabul edilen konularda Hürriyet gazetesinin haberlerinde hangi temayı ön plana çıkardığı yer almaktadır. Bu bağlamda gazetenin örnekleme alınan toplam 258 haberi içerisinde en çok (%14,0) "Sorumluluk" teması ile olayın tarafları, sorumlularını ön plana çıkardığı görülmektedir.

Hürriyet gazetesi "Sorumluluk" temasını en çok (27,7) Hatay'da gerçekleşen Reyhanlı Patlaması konusunda ön plana çıkarmıştır. Aynı temayı Türkiye Uçağının düşürülmesi konusunda da %26,3 oranla ön plana çıkarmıştır. Suriye İç Savaşının Türkiye'de Kobani Olayları ile cereyan etmesi sonucunda, gazetenin haberlerinde en çok "Siyaset" temasını kullanarak siyasilerin açıklamalarını ön plana çıkardığı görülmüştür. Şah Fırat Operasyonunda, "Politik Çatışma" teması ile "Sınır Güvenliği/Terör Tehdidi" teması eşit oranda en çok (%23,1) ön plana çıkarılmıştır. Fırat Kalkanı Harekâtı konusunda ise en çok (%18,7) "Politik/Askeri Başarı" teması ön plana çıkarılmıştır.

Tablo 24. Yeni Şafak Gazetesi Haberlerinin Teması

Temalar	İncelenen Konular					Toplam
	Türkiye Uçağının Düşürülmesi	Hatay-Reyhanlı Patlaması	Kobani Olayları	Şah Fırat Operasyonu	Fırat Kalkanı Harekâtı	
Sınır Güvenliği/ Terör Tehdidi	0 0,0%	0 0,0%	10 13,5%	5 25%	20 30,8%	35 14,9%
Siyaset	5 10%	5 18,5%	9 12,2%	6 30%	2 3,1%	27 11,4%
Mağduriyet	6 12%	4 14,8%	10 13,5%	0 0,0%	4 6,2%	24 10,2%
Politik/Askeri Başarı	0 0,0%	0 0,0%	2 2,7%	8 40%	14 21,5%	24 10,2%
Sorumluluk	8 16%	8 29,7%	6 8,1%	0 0,0%	2 3,1%	24 10,2%
Suriye Politikası	4 8%	3 11,1%	12 16,2%	0 0,0%	2 3,1%	21 8,9%
Kriz	10 20%	2 7,4%	4 5,4%	0 0,0%	1 1,5%	17 7,2%
Risk	2 4%	3 11,1%	8 10,8%	1 5%	1 1,5%	15 6,3%
Güçlülük	8 16%	1 3,7%	1 1,3%	0 0,0%	5 7,7%	15 6,3%
Uluslararası Tepki	6 12%	1 3,7%	2 2,7%	0 0,0%	3 4,6%	12 5,1%
Savaş	0 0,0%	0 0,0%	4 5,4%	0 0,0%	5 7,7%	9 3,8%
Terörle İlişkilendirme	0 0,0%	0 0,0%	3 4,1%	0 0,0%	1 1,5%	4 1,7%
Dini-Ahlaki	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%
Ekonomik Sonuçlar	1 2%	0 0,0%	3 4,1%	0 0,0%	1 1,5%	5 2,1%
Güçsüzlük	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	4 6,2%	4 1,7%
Toplam	50 100%	27 100%	74 100%	20 100%	65 100%	236 100%

Şekil 24. Yeni Şafak Gazetesi Haberlerinin Teması



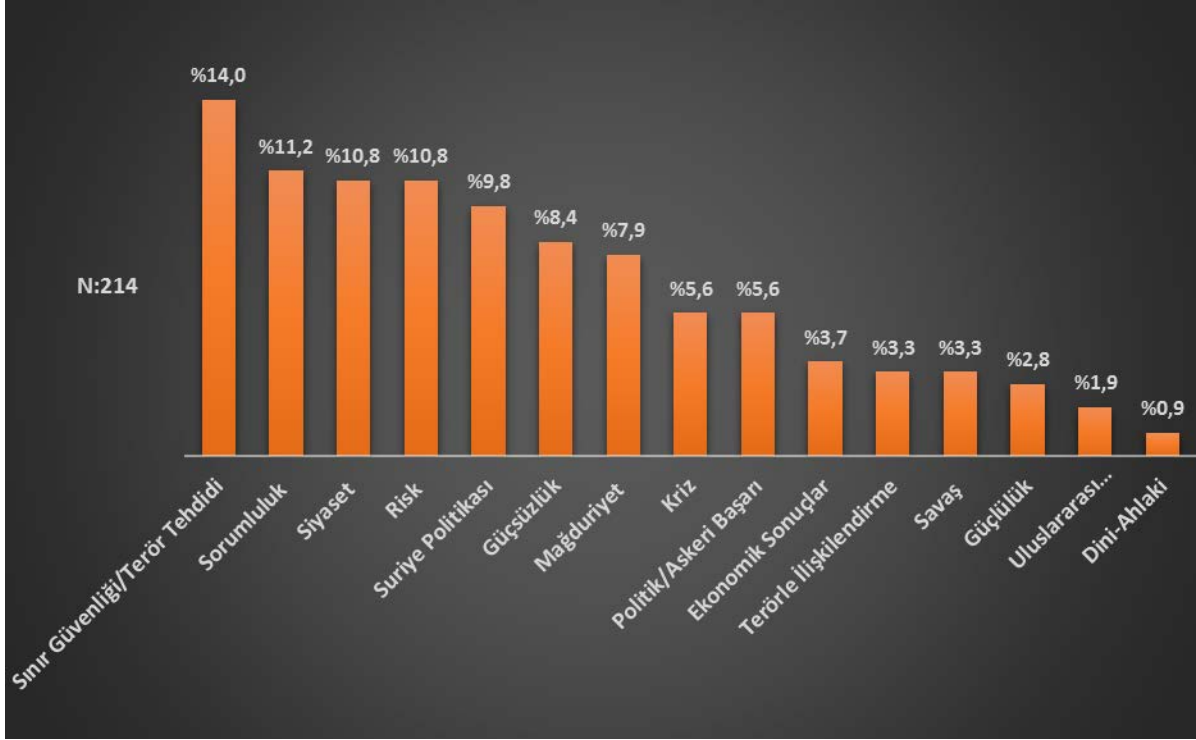
Tablo 24'de Suriye İç Savaşının Türkiye'ye yansımaları olarak kabul edilen konularda Yeni Şafak gazetesinin haberlerinde hangi temayı ön plana çıkardığı yer almaktadır. Grafik 24'de gazetenin örnekleme alınan toplam 236 haberi içerisinde en çok (%14,9) "Sınır Güvenliği/Terör Tehdidi" temasını ön plana çıkardığı görülmektedir.

Yeni Şafak gazetesinde Türkiye Uçağının düşürülmesi konusunda en çok (%20) "Kriz" temasını ön plana çıkarılmıştır. Gazetede Suriye iç savaşının Türkiye'ye yansıyan konularında olayın veya konunun tarafları arasında oluşan politik krizler görünür kılınmıştır. Hatay'da gerçekleşen Reyhanlı Patlaması konusunda en çok (%18,5) "Siyaset" temasının ön plana çıktığı ve siyasilerin patlama ile ilgili açıklamalarının görünür kılındığı görülmüştür. Kobani Olaylarında en çok (%16,2) "Suriye Politikası", Şah Fırat Operasyonunda en çok (%40) "Politik/Askeri Başarı", Fırat Kalkanı Harekâtı konusunda ise en çok (%30,8) "Sınır Güvenliği/Terör Tehdidi" teması ön plana çıkarılmıştır.

Tablo 25. Sözcü Gazetesi Haberlerinin Teması

Temalar	İncelenen Konular					Toplam
	Türkiye Uçağının Düşürülmesi	Hatay-Reyhanlı Patlaması	Kobani Olayları	Şah Fırat Operasyonu	Fırat Kalkanı Harekâtı	
Sınır Güvenliği/ Terör Tehdidi	0 0,0%	6 20%	10 18,5%	0 0,0%	14 25,9%	30 14,0%
Sorumluluk	12 21,4%	10 33,3%	2 3,7%	0 0,0%	0 0,0%	24 11,2
Siyaset	5 8,9%	2 6,7%	7 13%	7 35%	2 3,7%	23 10,8%
Risk	8 14,3%	6 20%	4 7,4%	0 0,0%	5 9,2%	23 10,8%
Suriye Politikası	10 17,9 %	2 6,7%	8 14,8%	0 0,0%	1 1,9%	21 9,8%
Güçsüzlük	5 8,9%	0 0,0%	2 3,7%	7 35%	4 7,4%	18 8,4%
Mağduriyet	3 5,4	2 6,7%	4 7,4%	0 0,0%	8 14,8%	17 7,9%
Kriz	5 8,9%	1 3,3%	4 7,4%	1 5%	1 1,9%	12 5,6%
Politik/Askeri Başarı	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	12 22,2%	12 5,6%
Ekonomik Sonuçlar	5 8,9%	0 0,0%	1 1,8 %	0 0,0%	2 3,7%	8 3,7%
Terörle İlişkilendirme	0 0,0%	1 3,3%	3 5,6%	3 15%	0 0,0%	7 3,3
Savaş	0 0,0%	0 0,0%	6 11,1%	0 0,0%	1 1,9 %	7 3,3%
Güçlülük	2 3,6%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	4 7,4%	6 2,8%
Uluslararası Tepki	1 1,8%	0 0,0%	3 5,6%	0 0,0%	0 0,0%	4 1,9%
Dini-Ahlaki	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	2 10%	0 0,0%	2 0,9%
Toplam	56 100%	30 100%	54 100%	20 100%	54 100%	214 100%

Şekil 25. Sözcü Gazetesi Haberlerinin Teması



Tablo 25'te Suriye İç Savaşının Türkiye'ye yansımaları olarak kabul edilen konularda Sözcü gazetesinin haberlerinde hangi temayı ön plana çıkardığı yer almaktadır. Sözcü gazetesinde Türkiye Uçağının düşürülmesi konusunda en çok (%21,4) "Sorumluluk" teması ile olayın tarafları, sorumluları görünür kılınmıştır. Aynı temayı en çok (%33,3) Reyhanlı Patlamasında da ön plana çıkarmıştır. Kobani Olayları (%18,5) ve Fırat Kalkanı Harekâtında (%25,9) en çok "Sınır Güvenliği/Terör Tehdidi" teması ön plana çıkarılmıştır. Şah Fırat Operasyonunda iki temayı eşit olarak ön plana çıkarmıştır. Bunlardan biri "Siyaset" (%35) diğeri ise "Güçsüzlük" (%35) teması olmuştur. Sözcü gazetesinde, hükümet karşıtı bir yayın politikasına sahip olması sebebiyle, dikkat çeken bir diğer bulgu ise, gazetenin Fırat Kalkanı Operasyonunda "Politik/Askeri Başarı" temasını da %22,2 azımsanmayacak bir oranla ön plana çıkardığıdır.

Şekil 25'deki verilere göre, gazetenin örnekleme alınan toplam 214 haberi içerisinde en çok (%14) "Sınır Güvenliği/Terör Tehdidi" temasını ön plana çıkardığı anlaşılmaktadır. Sözcü gazetesinde diğer gazetelere oranla ön plana çıkan bir diğer tema da "Risk" (%10,8) ve "Güçsüzlük" (%8,4) teması olmuştur. Gazetenin haberlerinde Türkiye'nin operasyonel yetersizlik ve uluslararası arenada desteklenmediğini ön plana çıkardığı tablo ve grafikteki verilerde görülmüştür.

Tablo 26. Gazetelere Göre Mültecilerin Olduğu Haberlerin Teması

Temalar	Gazeteler				Toplam
	Sabah	Hürriyet	Yeni Şafak	Sözcü	
Dram/Mağduriyet	15 15,6%	14 20%	12 12,6%	10 13,3%	51 15,1%
Sınır Güvenliği/ Terör Tehdidi	9 9,4%	12 17,1%	8 8,4%	9 12%	38 11,3%
Kamp Yaşamı/ Barınma	12 12,5%	5 7,1%	8 8,4%	12 16%	37 11%
Sığınmacı Nüfusu	9 9,4%	7 10%	9 9,5%	8 10,7%	33 9,8%
Avrupa Ülkelerine Geçiş Çabası	12 12,5%	6 8,6%	8 8,4%	7 9,3%	33 9,8%
İnsani Yardım	10 10,4%	2 2,9	12 12,6%	8 10,7%	32 9,5%
Sığınmacı Güvenlik Sorunları	4 4,2%	6 8,6%	6 6,3%	4 5,3%	20 5,9%
Savaş	2 2,1%	2 2,9 %	10 10,5%	2 2,7%	16 4,8%
Türkiye Övgüsü	3 3,1%	3 4,3%	8 8,4%	2 2,7%	16 4,8%
Yerel Güvenlik Sorunları	5 5,2%	1 1,4%	4 4,2%	5 6,6%	15 4,5%
Yasal Hukuki Konular	6 6,2%	1 1,4%	1 1,1%	3 4%	11 3,3%
Ekonomik Kaygı/Sorunlar	5 5,2%	3 4,3%	3 3,2%	0 0,0%	11 3,3%
Sığınmacı Akını	2 2,1%	3 4,3%	4 4,2%	2 2,7%	11 3,3%
Dini/Ahlaki	2 2,1%	1 1,4%	1 1,1%	2 2,7%	6 1,8%
Sağlık	0 0,0%	2 2,9%	1 1,1%	0 0,0%	3 0,9%
Eğitim	0 0,0%	2 2,9%	0 0,0%	1 1,3%	3 0,9%
Toplam	96 100%	70 100%	95 100%	75 100%	336 100%

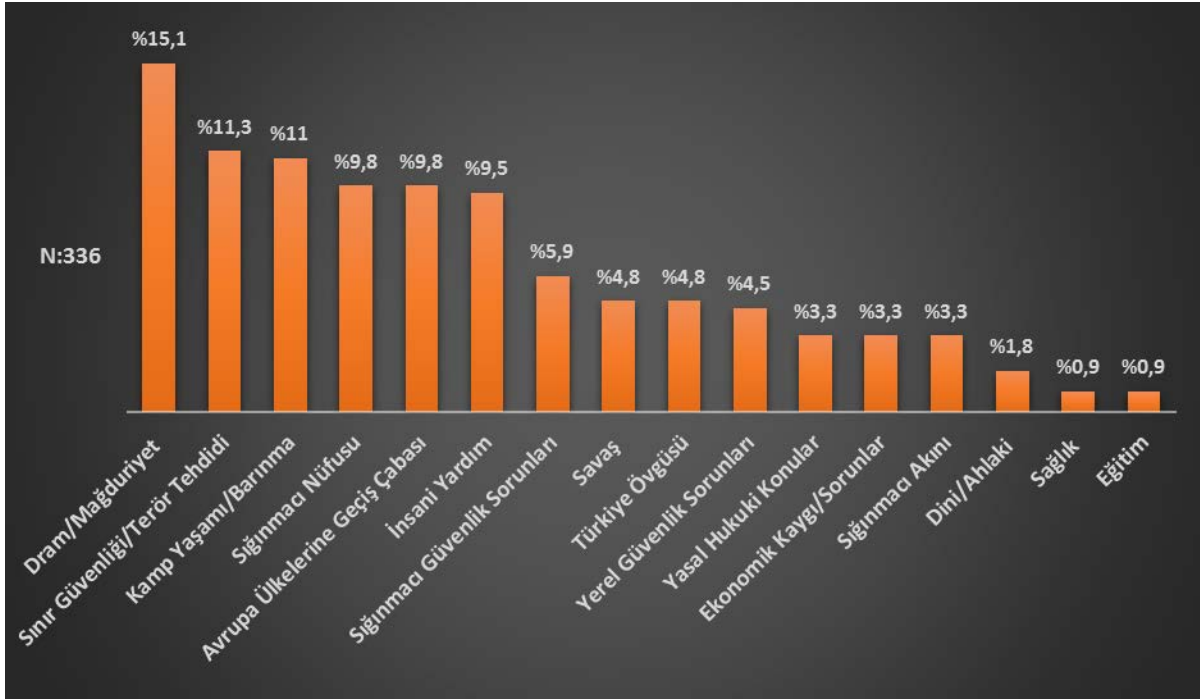
Suriye iç savaşının Türkiye'ye yansıması olarak kabul edilen bir diğer konu da mülteciler konusudur. Gerek iç savaş gerekse iki veya daha fazla ülke arasında çıkan savaşlarda en fazla etkilenenlerin sivil vatandaşlar olduğu bilinmektedir. Suriye iç savaşı ile başlayan mülteci akınından en fazla etkilenen ülkelerin başında da Türkiye gelmektedir.

Türkiye'ye yansımasını daha iyi ortaya koymak için Mülteciler konusundaki temalar diğer

cereyan eden konulardan ayrı tutularak oluşturulmuştur.

Şekil 26'da mültecilerin yer aldığı haberin temaları ile ilgili veriler incelendiğinde, örnekleme alınan dönemlerde toplam yayınlanan 336 haber içerisinde en çok (%15,1) “Dram/Mağduriyet” temasının ön plana çıkarıldığı görülmektedir.

Şekil 26. Gazetelere Göre Mültecilerin Olduğu Haberlerin Teması



Tablo 26'daki veriler incelendiğinde, Sabah gazetesinin toplam 96 haber sayısı içerisinde en çok “Dram/Mağduriyet” (%15,6), Kamp Yaşamı/Barınma (%12,5) ve Avrupa ülkelerine geçiş çabası (%12,5) temalarını ön palana çıkardığı görülmektedir. Hürriyet gazetesinin toplam 70 haber sayısı içerisinde en çok “Dram/mağduriyet” (%20), “Sınır Güvenliği/Terör Tehdidi” /%17,1), ve “Sığınmacı Nüfusu” (%10) temalarını ön palana çıkardığı görülmektedir.

Yeni Şafak gazetesinin toplam 95 haber sayısı içerisinde en çok “İnsani Yardım” (%12,6), “Dram/Mağduriyet” (%12,6) ve “Savaş” (%10,5) temalarını ön plana çıkardığı görülmektedir.

Sözcü gazetesinin toplam 75 haber sayısı içerisinde en çok “Kamp Yaşamı/Barınma” (%16), “Dram/Mağduriyet” (%13,3) ve “Sınır Güvenliği/Terör Tehdidi” (%12) temalarını ön plana çıkardığı görülmektedir.

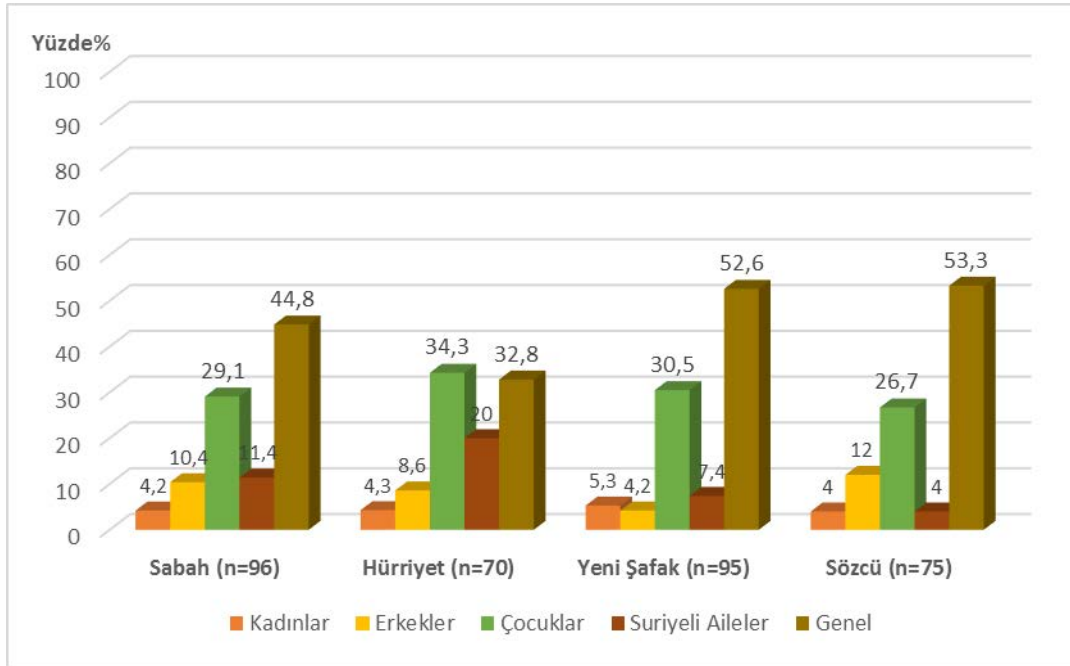
Örnekleme alınan gazetelerde; “Sığınmacı Güvenlik Sorunları”, “Yerel Güvenlik Sorunları” ve “Ekonomik Kaygı/Sorunlar” gibi sığınmacılardan kaynaklı veya sığınmacıların etkilenebileceği sorunları ön plana çıkaran temaların tüm gazetelerde %10 oranı altında

olduğu görülmektedir. Bu verilerden yola çıkarak gazetelerin Suriyeli mültecileri, birer sorundan ziyade savaşın mağdurları olarak ön plana çıkardığı sonucuna varılabilmektedir.

Tablo 27. Gazetelere Göre Haberlerde Yer Alan Suriyeliler

Suriyeliler	Gazeteler				Toplam
	Sabah	Hürriyet	Yeni Şafak	Sözcü	
Kadınlar	4 4,2%	3 4,3%	5 5,3%	3 4%	15 4,5%
Erkekler	10 10,4%	6 8,6%	4 4,2%	9 12%	29 8,6%
Çocuklar	28 29,2%	24 34,3%	29 30,5%	20 26,7%	101 30,1%
Suriyeli Aileler	11 11,4%	14 20%	7 7,4%	3 4%	35 10,4%
Genel	43 44,8%	23 32,8%	50 52,6%	40 53,3%	156 46,4%
Toplam	96 100%	70 100%	95 100%	75 100%	336 100%

Şekil 27. Gazetelere Göre Haberlerde Yer Alan Suriyeliler



Tablo 27 ve Şekil 27'deki veriler incelendiğinde örneklem gazetelerde Suriyeli mülteciler ile ilgili yayınlanan toplam 336 haber içerisinde, Suriyeli mültecilerin "Genel" bir ifade ile habere konu edildiği görülmektedir. Öte yandan toplam haber içerisinde %30,1 gibi azımsanmayacak bir oranda çocuklara yer verildiği görülmektedir. Bu veriler ışığında mülteciler ile ilgili haberlerde en çok çocukların öne çıkarıldığı sonucuna varılabilmektedir.

Örnekleme gazetelerin tamamı haberi kişisellikten uzak olan “Genel” bir ifade ile vermenin yanında “Çocuklar” kısmında da yoğunlaştığı görülmektedir.

Suriye’de savaş ve şiddet ortamının artması Suriyeli ailelerin, özellikle de çocukların yaşam alanlarının yok olmasına ve Türkiye’deki Suriyelilerin sayısının günden güne artmasına sebep olmuştur. Tablo 27 ve Şekil 27’den elde edilen veriler, Tablo 26 ve Şekil 26’daki mültecilerin olduğu haberlerin teması ile ilgili veriler birlikte göz önünde bulundurulduğunda, savaştan en fazla olumsuz etkilenenlerin çocuklar olduğu söylenebilmektedir. Bu sebeple çocuklar, haberlerde savaşın en fazla olumsuz etkileneni olarak “Mağduriyet/Dram” teması içerisinde ön plana çıkmaktadır. Ancak haberlerde çocukların maruz kaldığı mağduriyetin savaşın olağan bir durumu çerçevesinde ele alınması ve çocukların özne olduğu haberlerde yüzeysel bir sunumun yapılması eleştirilecek bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Mağduriyet/Dram teması en çok kadınlar ve çocuklar konusunda oluşturulmuştur. Bu hem haber metinlerinde hem de görsel unsurlarda ön plana çıkarılmıştır. Özellikle çocuklar, ‘Savaştan ve şiddetten kaçarak Türkiye’ye sığınan’, ‘Denizde boğularak ölen çocuklar’, ‘Avrupa ülkelerine deniz yoluyla kaçmaya çalışırken sahile/kıyıya/karaya vuran çocuklar/bedenler’ ve ‘Sınır geçişi sırasında yaşanan zorluk’ şeklinde ifadelerle haberlerde yer almıştır.

Çocukların yer aldığı bir diğer tema da ‘İnsani Yardım’ teması olmuştur. Haberlerde insani yardım konuları, çoğunlukla barınma ve temel ihtiyaçlar olarak yer almıştır. Bu çerçevede çocuklara yönelik yapılan giyecek veya kırtasiye yardımları, temel ihtiyaçlar ve yerleşim yerlerine yapılan ziyaretler sırasında dağıtılan hediyeler haberlerde ön plana çıkmıştır. Çocuklar, ‘Eğitim’ temasında ‘Karne alan çocuklar’ veya ‘Ders başı yapan çocuklar’ olarak yer almıştır.

Kadınların özne olarak yer aldığı haberler, çoğunlukla çocukların yer aldığı temalarda çocuklarıyla birlikte yer almıştır. Savaşta eşlerini kaybeden kadınların çocuklarıyla beraber yaşadıkları mağduriyetler, kamp içi veya kamp dışı barınma gereksinimleri ve temel ihtiyaçları gibi konular haberlerde ön plana çıkmıştır. Bununla birlikte Suriyeli kadınlar, ‘Hamile kadın cinayet kurbanı oldu’ gibi haberlerle ‘Sığınmacı Güvenlik Sorunları’ temasında ve ‘Suriyeli gelin altınlarıyla kaçtı’ gibi konularla ise ‘Yerel Güvenlik Sorunları’ temasında da yer almıştır. Ancak bu tarz haberler, sınırlı bir sayıda olmuştur.

Erkek mültecilerin mağduriyeti haber metinlerinden ziyade çoğunlukla haber görsellerinde yer almıştır. Erkeklerin, eşleri ve çocuklarıyla birlikte sınır geçişleri sırasında yaşadıkları zorluklar vb. konular haber görsellerine yansımıştır, ancak bu yansıma haber başlıklarında veya haber metinlerinde kendini göstermemiştir. Sığınmacı erkekler çoğunlukla “Avrupa Ülkelerine Geçiş Çabası” temasında kendini göstermiştir. Bu haberlerde denizde

çocuklarını kaybeden babalar veya aileleriyle beraber sınırı geçemeye çalışan erkekler olarak ön plana çıkmıştır. Kadınlara oranla erkekler daha çok 'Yerel Güvenlik Sorunları' temasında yer almıştır. 'Sahte pasaportla sınırı geçme', 'Suriyeli mülteci, patronunu mutfağa gömdü' gibi haberler buna örnektir. Ancak yine de bu tarz haberler sınırlı olmuştur.

Tablo 28. Gazetelere Göre Mültecilerin Adlandırılması

Kelimeler	Gazeteler				Toplam
	Sabah	Hürriyet	Yeni Şafak	Sözcü	
Mülteci	38 39,6%	8 11,4%	34 35,8%	21 28%	101 30,1%
Suriyeli	8 8,3%	16 22,9%	22 23,1%	28 37,3%	74 22%
Sığınmacı	22 22,9%	15 21,4%	11 11,6%	17 22,7%	65 19,3%
Göçmen	19 19,8%	7 10%	9 9,5%	6 8%	41 12,2%
Misafir	0 0,0%	1 1,4%	2 2,1%	0 0,0%	3 0,9%
Diğer (Kaçak)	2 2,1%	3 4,3%	0 0,0%	2 2,7%	7 2,1%
Yok	7 7,3%	20 28,6%	17 17,9%	1 1,3%	45 13,4%
Toplam	96 100%	70 100%	95 100%	75 100%	336 100%

Şekil 28. Gazetelere Göre Mültecilerin Adlandırılması

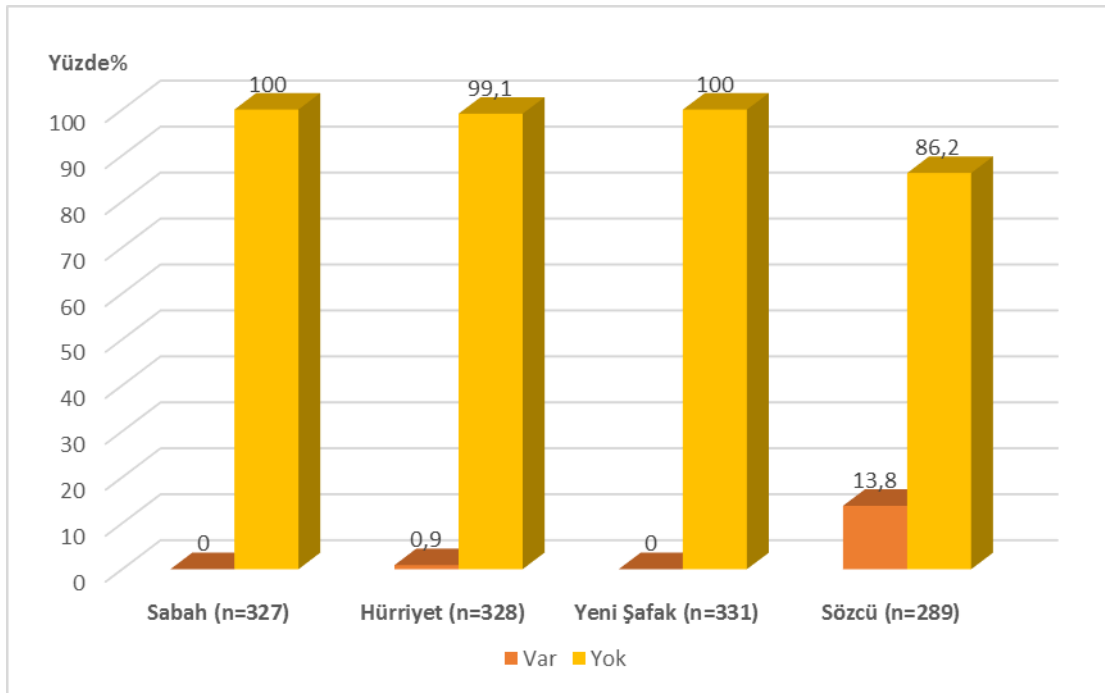


Tablo 28 ve Şekil 28'deki verilen incelendiğinde Sabah gazetesinin Suriyeli mültecileri toplam 96 haber içerisinde en çok (%39,6) “Mülteci” olarak adlandırdığı görülmektedir. Hürriyet gazetesinin toplam 70 haberi içerisinde en çok (%22,9) “Suriyeli” olarak adlandırdığı görülmektedir. Yeni Şafak gazetesinin toplam 95 haberi içerisinde en çok (%35) “Mülteci” olarak adlandırdığı görülmektedir. Sözcü gazetesinin toplam 75 haberi içerisinde en çok (%37,3) “Suriyeli” olarak adlandırdığı görülmektedir. Sonuç olarak, toplam haberler içerisinde sırasıyla en çok “Mülteci”, “Suriyeli” ve “Sığınmacı” olarak adlandırıldığı görüşmüştür.

Tablo 29. Gazetelere Göre Haberlerde Siyasi Eleştiri

Eleştiri	Gazeteler				Toplam
	Sabah	Hürriyet	Yeni Şafak	Sözcü	
Var	0 0,0%	3 0,9%	0 0,0%	40 13,8%	43 3,4
Yok	327 100%	325 99,1	331 100%	249 86,2%	1232 96,6%
Toplam	327 100%	328 100%	331 100%	289 100%	1275 100%

Şelik 29. Gazetelere Göre Haberlerde Siyasi Eleştiri



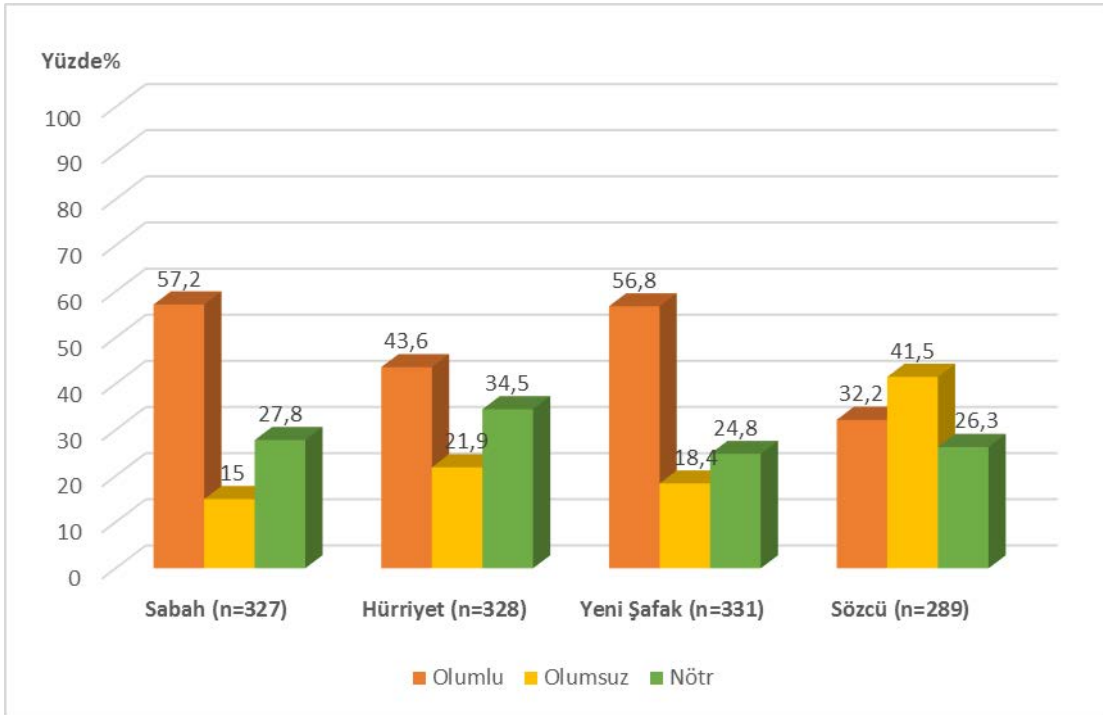
Tablo 29'daki veriler incelendiğinde, örneklem gazetelerin toplam 1275 haberinin %96'sında siyasi eleştiri olmadığı görülmektedir. Bunun yanında mevcut haber içeriklerinde

en çok siyasi eleştiride bulunan gazete, Sözcü gazetesi olmuştur. Sabah ve Yeni Şafak gazetelerinde ise siyasi eleştiri yapılmadığı görülmüştür.

Tablo 30. Gazetelerin Haberlere Yaklaşımı

	Gazeteler				Toplam
	Sabah	Hürriyet	Yeni Şafak	Sözcü	
Olumlu	187 57,2%	143 43,6%	188 56,8%	93 32,2%	611 47,9 %
Olumsuz	49 15%	72 21,9%	61 18,4%	120 41,5%	302 23,7%
Nötr	91 27,8%	113 34,5%	82 24,8%	76 26,3%	362 28,4%
Toplam	327 100%	328 100%	331 100%	289 100%	1275 100%

Şekil 30. Gazetelerin Haberlere Yaklaşımı



Tablo 30 ve Şekil 30'daki gazetelerin haberlere yaklaşımı ile ilgili veriler incelendiğinde; Sabah gazetesinin toplam 327 haberi içerisinde en çok (%57,2) "Olumlu" yaklaştığı, Hürriyet gazetesinin toplam 328 haberi içerisinde en çok (%43,6) "Olumlu" yaklaştığı, Yeni Şafak gazetesinin toplam 331 haberi içerisinde en çok (%56,8) "Olumlu" yaklaştığı, Sözcü gazetesinin ise toplam 289 haberi içerisinde en çok (%41,5) "Olumsuz" yaklaştığı

görülmektedir.

Tablo 31. Gazetelerin İncelenen Konulara Göre Haberlere Yaklaşımı

		İncelenen konular						Toplam
		Türkiye Uçağının Düşürülmesi	Hatay-Reyhanlı Patlaması	Kobani Olayları	Şah Fırat Operasyonu	Fırat Kalkanı Harekâtı	Mülteciler	
Sabah	Olumlu	44 73,3%	16 42,1%	29 46,8%	15 78,9%	33 63,5%	50 52,1%	187 57,2%
	Olumsuz	3 5%	9 23,7%	13 21%	0 0,0%	4 7,7%	20 20,8%	49 15%
	Nötr	13 21,7%	13 34,2%	20 32,2%	4 21,1%	15 28,8%	26 27,1%	91 27,8%
	Toplam	60 100%	38 100%	62 100%	19 100%	52 100%	96 100%	327 100%
Hürriyet	Olumlu	28 45,9%	12 33,3%	23 30,3%	14 53,9%	31 52,5%	35 50%	143 43,6%
	Olumsuz	7 11,5%	9 25%	30 39,4%	7 26,9%	6 10,2%	13 18,6%	72 21,9%
	Nötr	26 42,6%	15 41,7%	23 30,3%	5 19,2%	22 37,3%	22 31,4%	113 34,5%
	Toplam	61 100%	36 100%	76 100%	26 100%	59 100%	70 100%	328 100%
Yeni Şafak	Olumlu	28 56%	10 37%	38 51,4%	14 70%	45 69,2%	53 55,8%	188 56,8%
	Olumsuz	11 22%	7 25,9%	22 29,7%	5 25%	4 6,2%	12 12,6%	61 18,4%
	Nötr	11 22%	10 37%	14 18,9%	1 5%	16 24,6%	30 31,6%	82 24,8%
	Toplam	50 100%	27 100%	74 100%	20 100%	65 100%	95 100%	331 100%
Sözcü	Olumlu	19 33,9%	7 23,3%	9 16,7%	0 0,0%	24 44,5%	34 45,3%	93 32,2%
	Olumsuz	25 44,7%	20 66,7%	26 48,1%	18 90%	12 22,2%	19 25,3%	120 41,5%
	Nötr	12 21,4%	3 10%	19 35,2%	2 10%	18 33,3%	22 29,3%	76 26,3%
	Toplam	56 100%	30 100%	54 100%	20 100%	54 100%	75 100%	289 100%

Tablo 31'deki gazetelerin Suriye iç savaşının Türkiye'ye yansımaları olarak kabul edilen konulara yaklaşımı ile ilgili veriler incelendiğinde; Sabah ve Yeni Şafak gazetelerinin haberlerinde tüm konulara en çok "Olumlu" yaklaşıldığı görülmektedir. Hürriyet gazetesinin Türkiye Uçağının Düşürülmesi, Şah Fırat Operasyonu, Fırat Kalkanı Harekâtı ve Mülteciler ile ilgili konulara toplam haberleri içerisinde en çok "Olumlu", Hatay-Reyhanlı Patlaması ile ilgili haberlere "Nötr", Kobani Olayları ile ilgili haberlere ise "Olumsuz" yaklaştığı görülmektedir.

Sözcü gazetesinin, Türkiye Uçağının Düşürülmesi, Hatay-Reyhanlı Patlaması, Kobani Olayları ve Şah Fırat Operasyonu ile ilgili konulara toplam haberleri içerisinde en çok

“Olumsuz” yaklaştığı görülmektedir. Fırat Kalkanı Harekâtı ve Mülteciler ile ilgili haberlere en çok “Olumlu” yaklaştığı görülmektedir.

Haber Söylemlerinin Çözümlemesi

Bu bölümde, analiz kapsamında seçilen haberlerin söylem çözümlemesi Teun A. van Dijk’in belirttiği makro yapı kategorileri çerçevesinde yapılmıştır. Böylelikle; haber başlıkları, haber girişleri (spotlar), ana olayın sunumu, art alan ve bağlam ile haber kaynakları ve tarafların değerlendirilmesi yapılmaktadır.

Haber Başlıkları

Başlıklar metinden daha önemlidir, okurun ilgisini habere çekerler. Gazete okuru genellikle sayfaları kısa sürede atlayıp geçerler. Bu nedendir ki okurlara ilk etapta başlıklar yoluyla seslenmek gerekmektedir. İyi başlıklar bilgilendiricidir ve aceleci okurlar üzerinde canlı ve uyarıcı bir etki bırakmaktadırlar. Bir gazetenin sayfalarını hızla çeviren kişi ilginç başlıklarla durdurulur. Bu yüzden başlıklar gazetede “stoper (durdurucu)” görevi görmektedir (Schlapp, 2000). Okuyucular haber metnini yorumlarken, tahakküm yapılarının kurulduğu başlıklardaki ilk sözcükler, öbekler ve cümlelere odaklanmaktadır (van Dijk, 1988: 144). Bu bakımdan başlıklara yansıyan ideolojik söylemin çözümü, haberin doğru okunması açısından gereklidir. İncelenen haberler arasında dikkat çeken örnek başlıklar şunlardır;

- 1- Can Kapısı (Hürriyet, 10 Haziran 2011).
- 2- Suriye’den Akın Akın Sığınmacı Geliyor (Sabah, 10 Haziran 2011).
- 3- Suriye Hatay’a Taşınıyor (Yeni Şafak, 10 Haziran 2011).
- 4- Türkiye Kucak Açtı (Sözcü, 11 Haziran 2011).
- 5- Türkiye’de Güvendeler (Yeni Şafak, 15 Haziran 2011).
- 6- Mültecilerin Yükünü Fakir Ülkeler Çekiyor (Hürriyet, 21 Haziran 2011).
- 7- Çadıkent’i Benimsediler (Hürriyet, 26 Haziran 2011).
- 8- 28 Avrupa Ülkesi Bir Türkiye Etmedi (Hürriyet, 03 Eylül 2015).
- 9- İnsanlık Kıyıya Vurdu (Sabah,03 Eylül 2015).
- 10- Bodrum’da Minicik Bedenler Karaya Vurdu, Yürekler Yandı (Sözcü, 03 Eylül 2015).
- 11- İnsanlık Kıyıya Vurdu (Yeni Şafak, 03 Eylül 2015).
- 12- Avrupa Uyandı Sıra Siyasilerde (Hürriyet, 04 Eylül 2015).
- 13- Dünya Duyarsız Avrupa Vicdansız (Sabah, 04 Eylül 2015).
- 14- Parayla İnsanlık (Yeni Şafak, 08 Eylül 2015).
- 15- Zalim Baloncu (Hürriyet, 20 Eylül 2015).

- 16- Mülteciler Yeni Mi Aklına Geldi (Yeni Şafak, 23 Eylül 2015).
- 17- Suriyeli Gelin Altınla Kaçtı (Sözcü, 25 Eylül 2015).
- 18- Orada Suriyeli Var Mı (Hürriyet, 01 Eylül 2015).
- 19- Jet Gerilim (Yeni Şafak, 23 Haziran 2012).
- 20- Katil Rejim Düşürdü (Hürriyet, 24 Haziran 2012).
- 21- Bahane Hazır Suriye'ye Çak (Sözcü, 24 Haziran 2012).
- 22- ESAD Gitmeden Hesap Kapanmaz (Sabah, 25 Haziran 2012).
- 23- Tayyip, Obama'nın Gazına Gelirse Türkiye Bölünür (Sözcü, 25 Haziran 2012).
- 24- ESED'e Kınama Türkiye'ye Övgü (Yeni Şafak, 26 Haziran 2012).
- 25- Türkiye Diken Üstünde Olmalı (Hürriyet, 27 Haziran 2012).
- 26- Wall Street Ağzıyla Konuştu (Yeni Şafak, 09 Temmuz 2012).
- 27- Kim Vurduya Gitti (Hürriyet, 12 Temmuz 2012).
- 28- Sinsi El Katliamı (Sabah, 12 Mayıs 2013).
- 29- Teröre Affedersen İşte Böyle Olur (Sözcü, 12 Mayıs 2013).
- 30- Tayyip'in Yaptıkları Birbirini Tutmuyor (Sözcü, 14 Mayıs 2013).
- 31- Düşmana İnat Kenetleneceğiz (Sabah, 15 Mayıs 2013).
- 32- Dalga Geçer Gibi (Yeni Şafak, 15 Mayıs 2013).
- 33- Koyun Can Derdinde Kasap Et Derdinde (Sözcü, 26 Mayıs 2013).
- 34- AKP İktidarı Döneminde Ülke Sahipsiz Kaldı (Sözcü, 28 Mayıs 2013).
- 35- Kılıçdaroğlu'nun Üslubu Yine Aynı (Yeni Şafak, 29 Mayıs 2013).
- 36- Oto Zirvesine 'Reyhanlı' Engeli (Hürriyet, 27 Mayıs 2013).
- 37- Çember Kapanıyor (Hürriyet, 07 Ekim 2014).
- 38- Çok Oldunuz (Yeni Şafak, 7 Ekim 2014).
- 39- Kobani'de Kader Savaşı (Hürriyet, 08 Ekim 2014).
- 40- Kobani Provokasyonuna 3 Kurban (Sabah, 08 Ekim 2014).
- 41- Tayyip'in Akli Fikri ESAD (Sözcü, 08 Ekim 2014).
- 42- Piyasada Kobani Endişesi (Hürriyet, 09 Ekim 2014).
- 43- Dikkat Gizli Eller Devrede (Sabah, 9 Ekim 2014).
- 44- Türkiye'yi Bataklığa Attınız Memnun Musunuz (Sözcü, 09 Ekim 2014).
- 45- Kaos Tetikçileri (Yeni Şafak, 09 Ekim 2014).
- 46- IŞİD Dondu Kaldı (Hürriyet, 13 Ekim 2014).
- 47- Provokatörler Tek Tek Alındı (Yeni Şafak, 15 Ekim 2014).
- 48- Kobani Olayları İsyan Provasıydı (Sabah, 16 Ekim 2014).
- 49- Obama' Telefon Açtı! Tayyip Sınırımızı Açtı! Askerin Huzuru Kaçtı! (Sözcü, 21 Ekim 2014).
- 50- Sınırdan Rahat Bir Şekilde Dolaşılıyor! (Sözcü, 21 Ekim 2014).
- 51- Peşmerge Adı Altında PKK'lı Hainler Gececek (Sözcü, 24 Ekim 2014).
- 52- Kobani Deyip Şov Yaptılar (Hürriyet, 03 Kasım 2014).

- 53- Barbarca Bir Girişim (Sabah, 17 Kasım 2014).
- 54- Kobani'den Şah Geçişi (Hürriyet, 23 Şubat 2015).
- 55- Koruyamadık Başarıyla Terk Ettik!.. APO'nun Gölgesine Diktik (Sözcü, 23 Şubat 2015).
- 56- Karar Verdik ve Yaptık (Yeni Şafak, 23 Şubat 2015).
- 57- Bayrak İnmedi (Sabah, 23 Şubat 2015).
- 58- Türbeyi, Seçim Şovu Yapacaklar (Sözcü, 24 Şubat 2015).
- 59- Ecevit Suyu Vermedi AKP İŞİD'e Terk Etti (Sözcü, 24 Şubat 2015).
- 60- AKP 'Türbe Yasasını' Çiğnedi (Sözcü, 26 Şubat 2015).
- 61- Bitirmeden Dönmek Yok (Sabah, 25 Ağustos 2016).
- 62- Piyasalarda İstikrar Kalkanı (Sabah, 25 Ağustos 2016).
- 63- Parmak Isırtan Operasyon (Sabah, 26 Ağustos 2016).
- 64- Kandil Gibi Olmasın, Temizleyip Çıkın (Sözcü, 26 Ağustos 2016).
- 65- Cerablus'a Hayat Geldi (Hürriyet, 01 Eylül 2016).
- 66- Sözde Müttefik (Yeni Şafak, 01 Eylül 2016).
- 67- PYD Koridoru Hayal Oluyor (Yeni Şafak, 1 Eylül 2016).
- 68- Hainin Köyünden Şehit Kahraman (Hürriyet, 11 Eylül 2016).
- 69- Karkamış'ta Askere Moral Çıkarması (Sabah, 13 Eylül 2016).
- 70- Nerede Kalmıştık (Yeni Şafak, 17 Eylül 2016).
- 71- Koridor Oyunu (Sabah, 19 Eylül 2016).
- 72- Cerablus Aydınlandı (Sabah, 20 Eylül 2016).

Örnekleme alınan gazetelerde yer alan haber başlıkları incelendiğinde, gazetelerin haber başlıklarını seçerken okuyucuyu haber metnini okumaya yönlendirmeye çalıştıkları görülmektedir. Ancak gazetelerin okuyucunun dikkatini çekebilmek için başlık seçerken kimi zaman ölçüyü kaçırmakla haber metninin bütünüyle örtüşen başlıklar seçtikleri de görülmüştür. Bu tarz başlıkları en çok Sözcü gazetesi kullanmıştır. “Bahane Hazır Suriye'ye Çak” haber başlığı buna bir örnektir.

Örnekleme giren her gazetenin öncelik sıralamasının farklı olduğu, aynı konuda yayınlanan haberde, haberin farklı yönlerini öne çıkaracak başlıklar attığı da açıkça gözlemlenmiştir. Ayrıca gazetelerin aynı habere kullandıkları farklı başlıklardan gazetelerin yayın politikalarının haber başlığı seçmede etkili olduğu anlaşılmaktadır. Şah Fırat Operasyonu ile ilgili Sözcü gazetesinin “Koruyamadık Başarıyla Terk Ettik!.. APO'nun Gölgesine Diktik” başlığı, Yeni Şafak gazetesinin “Karar Verdik ve Yaptık” başlığı ve Sabah gazetesinin “Bayrak İnmedi” başlıkları buna birer örnektir.

Gazetelerin haber başlıklarında farklı bir söylem anlayışının var olduğu açıkça görülmektedir. Sabah ve Yeni Şafak gazetesi, hükümet politikalarını destekleyen, muhalefeti ise eleştiren

başlıklar kullanmıştır. Yeni Şafak gazetesinin “*Kılıçdaroğlu’nun Üslubu Yine Aynı*” haber başlığı buna bir örnektir. Sözcü gazetesinin ise hükümet politikalarını bazı başlıklarında doğrudan bazılarında ise dolaylı olarak eleştirmiştir. “*Türkiye’yi Bataklığa Attınız Memnun Musunuz*” haber başlığı dolaylı eleştiriye, “*Obama Telefon Açtı! Tayyip Sınırımızı Açtı! Askerin Huzuru Kaçtı!*” başlığı ise doğrudan eleştiriye birer örnektir.

Bunun yanında örneklem gazetelerin başlıklarında tanımlamalara yer verdiği görülmüştür. Hürriyet gazetesinin Türkiye Uçağının Düşürülmesi olayı ile ilgili “*Katil Rejim Düşürdü*” ve “*Zalim Baloncu*” başlığı buna bir örnektir. Ayrıca gazetelerde haber başlığında ‘öteki’ olarak görülenler olumsuz, ‘bizden’ olarak görülenler olumlu olarak tanımlanmıştır. Hürriyet gazetesinin “*Hainin Köyünden Şehit Kahraman*” haber başlığı buna bir örnektir.

Örneklem gazetelerdeki başlıklarda dikkat çeken önemli bir hususta; haber başlıklarının zaman içerik ve aktörler gibi konuyu niteleyen yeterli derecede bilgi içermemesi olmuştur. Bu noktada haber başlıklarında bilgi eksiltimine gidildiği ve taraflı kurgulama yapıldığı görülmektedir.

Hürriyet gazetesinin başlıklarında Türkiye’de cereyan eden ve Suriye İç Savaşı ile ilişkilendirilen olayları, dolaylı olarak kötü ekonomik gidişatın sorumlusu olarak gösterildiğine rastlanmaktadır. “*Oto zirvesine ‘Reyhanlı’ Engeli*” ve “*Piyasada Kobani Endişesi*” buna birer örnektir. Sabah gazetesinin ise ekonomik istikrarı ön plana çıkararak Türkiye ekonomisinin olaylardan kötü etkilenmediğini dolaylı olarak hükümetin politikalarını destekleyici başlıklar kullandığı görülmüştür. “*Piyasalarda İstikrar Kalkanı*” başlığı buna bir örnektir.

Mülteciler ile ilgili başlıklarda Yeni Şafak gazetesi “*Türkiye’de Güvendeler*”, Hürriyet gazetesi “*Can Kapısı*”, Sözcü gazetesi “*Türkiye kucak açtı*” başlığı ile Türkiye’yi dolaylı olarak hükümeti sahiplenici bir konuma oturtulmuştur. Ayrıca Hürriyet gazetesi, “*Mültecilerin Yükünü Fakir Ülkeler Çekiyor*” başlığı ile mülteciler ile ilgili ekonomik yük algısı oluşturmuştur.

Haber Girişleri (Spotlar)

Başlıkta sunulan enformasyonun genişletildiği ve haber metnine geçişi sağlayan haber girişleri, habere konu olan olay, zaman ve taraflar hakkında ifadelerin yer aldığı bölümdür. Haber girişleri genel olarak metnin özeti niteliği taşımaktadır. Girişte sunulan bilgiler, metnin okunurluk düzeyi üzerinde de belirleyici olmaktadır (Göker ve Keskin, 2015:249). Haber girişleri haberin okunup okunmayacağına karar verdiren başlıktan sonraki en önemli unsurdur. Temel bilgilerden en yeni, en anlamlı ve en ilginç olan bilgilerden oluşmaktadır. Muhabir girişte “Olayı eşsiz ya da çok önemli ya da olağandışı kılan şey nedir?” ve “Olaya kim karıştı? Kim yaptı ya da kim söyledi?” sorularının cevabını vermelidir

(Eryılmaz, 2005: 163).

Çözümleme kapsamında seçilen örnek haber girişleri şöyledir;

“Ülkelerindeki baskıdan kaçan 234 Suriyeli, Hatay’ın Yayladağı sınırındaki tel örgüyü aşarak Türkiye’ye girdi” (Yeni Şafak, 30 Nisan 2011).

“Suriye, Türkiye’nin tampon bölge oluşturacağı iddiaları üzerine sınıra asker yığınağı yaptı. Ankara’dan sınırdaki birliklere “Karşılık vermeyin” emri geldi. (Sabah, 25 Haziran 2011).

“Bayram bitti, Fırat Kalkanı devam ediyor. İstikamet, Halep’in Kuzeyindeki Stratejik ilçe. El-Bab. Bini aşkın IŞİD’li teröristin bulunduğu bölge ele geçilirse, Suriye PKK’sının kanton birleştirme rüyası (Afrin-Kobani) suya düşecek” (Yeni Şafak, 17 Eylül 2016).

“Sınırı geçen Suriyeliler, minibüslerle Yayladağı’ndaki eski TEKEL fabrikasının yerinde Türk Kızılay’nın kurduğu çadır kente getirildi.” (Sözcü, 09 Haziran 2011).

“Türk Silahlı Kuvvetleri, dünyanın gıpta ile baktığı operasyonda, bir tek Mehmetçiğin burnu bile kanamadan ilk hedeflere ulaştı. DAES Cerablus’tan kovuldu. Şimdi sıra terör örgütü YPG’nin Fırat’ın doğusuna çekilmesinde.” (Sabah, 26 Ağustos 2016).

“Mehmetçiğin PKK’nın Suriye’deki uzantısı YPG’yi vurması Obama yönetimini rahatsız etti. ABD’den ardı ardına ‘YPG ile çatışmayın IŞİD’le savaşın’ mesajları geliyor.” (Sözcü, 31 Ağustos 2016).

“İstanbul’dan Edirne’ye yürürken Esenyurt’ta polisle arbede yaşayan mültecilerin, Gezi olaylarında da rol alan bazı yabancı ajanlar tarafından kışkırtıldığı ortaya çıktı.” (Sabah, 23 Eylül 2015).

“Suriyeli sığınmacı Hasan Rahmet İstanbul Beyoğlu’nda 5 katlı bir binanın çatısına çıkarak intihar etmek istedi.” (Sabah, 27 Eylül 2015).

“160 bin mültecinin AB ülkeleri arasında paylaşımıyla ilgili planı açıklayan AB Komisyonu Başkanı Juncker, Türkiye, Ürdün ve Lübnan’ı mülteciler konusundaki çabalarından ötürü “alkışlamak istediğini” söyledi.” (Hürriyet, 10 Eylül 2015).

“İzmir’de kuduz şüphesi nedeniyle hastaneye başvuran Suriyeli, dehşet saçtı. Tedavi sırasında hemşirenin ensesine enjektör sapladı. Boynundan yaralanan kadın için sağlıkçılar ayaklandı.” (Sözcü, 15 Eylül 2015).

“Mültecilerin umut yolculuğu yine acı bitti. Ege Denizi’nde Yunanistan’ın Kos Adası’na gitmeye çalışan göçmenleri taşıyan iki ayrı bot battı. İki faciada toplam 12 Suriyeli boğularak can verdi. Ölen 8 çocuktan biri olan 2 yaşındaki Aylan Kurdi’nin kıyıya

vuran cansız bedeni yürekleri dağladı.” (Yeni Şafak, 03 Eylül 2015).

“Ülkelerindeki iç savaş ve karışıklıktan kaçan on inlerce sığınmacıdan sadece 50 mülteciyi kabul den ada ülkesi İzlanda'nın bunu büyük bir insani yardımış gibi sunması kitlesel öfkeye dönüştü.” (Yeni Şafak, 03 Eylül 2015).

“Uçağımızın düşürülmesi ABD'nin ekmeğine yağ sürdü Suriye'ye müdahale kapıda. Şimdi düğmeye basılacak!” (Sözcü, 24 Haziran 2012).

“Ankara Suriye'nin Türk uçağını düşürmesinin ardından tüm dünya tarafından merakla beklenen politikasını belirledi.” (Hürriyet, 25 Haziran 2012).

“Türkiye, Suriye tarafından düşürülen Fantom'un bedelini, Esad rejiminin sonunu hızlandıracak her türlü arayışa destek vererek ödetmeye kararlı” (Sabah, 25 Haziran 2012).

“Erdoğan, askeri jetimizi düşüren Suriye'ye gürledi: Türkiye'nin gazabı kahredicidir. Bundan sonra sınıra yaklaşan her Suriye askeri hedef olarak muamele görecektir.” (Sözcü, 27 Haziran 2012).

“Dünya basını Ankara'nın izlediği sağduyulu yolu takdirle karşıladı. Erdoğan'ın önceki günkü konuşması 'en şahin çıkış' olarak yorumlandı” (Sabah, 28 Haziran 2012).

“Başbakan Erdoğan, kendi ülkesine 'şamar oğlanı' benzetmesi yapan CHP liderine, "Eğer şamar oğlanı arıyorsa aynaya baksın. Haritada Şam'ın yerini bile gösteremeyecek biri, bize dış politika dersi veremez" diye cevap verdi.” (Yeni Şafak, 30 Haziran 2012).

“Türk mühendisleri tarafından yapılan eğitim uçağı Hürkuş törenle hangardan çıkarıldı. Birkaç dakika pilot olan Erdoğan, Suriye'ye ve PKK'ya verdi veriştirdi.” (Sözcü, 28 Haziran 2012).

“PKK'yla pazarlığa oturan iktidar, "Terör bitti, huzur geldi" derken, Hatay Reyhanlı'da bombalar patladı!” (Sözcü, 12 Mayıs 2013).

“Hatay'daki Yayladağı Gümrük Kapısı'nın büyük güvenlik zaafı ortaya çıkınca kapatıldığı anlaşıldı.” (Hürriyet, 23 Mayıs 2013).

“Başbakan, bebek katili için demediğini bırakmadı. Ardından 180 derece dönerek masaya oturdu. Esad için de dün 'Kardeşim' diyordu, bugün savaşın eşiğine geldi.” (Sözcü, 14 Mayıs 2013).

“Türkiye, IŞİD tehdidi altındaki Süleyman Şah Saygı Karakolu'nu korumak için başarılı bir sınır ötesi operasyon gerçekleştirdi.” (Sabah, 22 Şubat 2015).

“Operasyon büyük bir askeri başarı olarak gösterildi, tüm Türkiye'nin alkış tutması

beklendi. Ancak çok geçmeden PKK açıklama yaptı. Ülke dışındaki tek vatan toprağını dinci teröristlere terk etmek üzere sınır ötesi kara harekâtı düzenleyen Türk Ordusu, teröristlerden askeri ve lojistik destek aldı.” (Sözcü, 24 Şubat 2015).

“ABD uçakları dün sabah 08. 30'da Kobani'ye öyle büyük bir bomba bıraktı ki, sınırın bu tarafında biz sarsıldık. IŞİD'in de silahları sustu.” (Hürriyet, 13 Ekim 2014).

“Cumhurbaşkanı Erdoğan, eski dostu Esad'ı yine yerden yere vurdu. IŞİD'i bahane edip Batı'ya çağrı yaptı: Öyle havadan bombalamakla olmaz. Suriye'ye kara harekâtı lazım...” (Kobani Olayları/Sözcü, 08 Ekim 2014).

“Türkiye'yi karıştırmak isteyen karanlık ellerin maşaları yurdun dört bir yanında aynı anda harekete geçti. 4'ü linç, 2'si yakılarak 30 kişi öldü” (Sabah, 10 Ekim 2014).

“Önce terör örgütüyle oturup pazarlık yaptılar Sonra "PKK-PYD terörist" dediler. "Vandalar" dediler. ABD bastırınca da dediklerini yuttular!” (Sözcü, 22 Ekim 2014).

Haber şeması içinde başlıklardan sonra gelen haber girişleri, haber metnini özetleyen bölümler olarak karşımıza çıkmaktadır. Örnekleme alınan gazetelerde yer alan örnek haber girişleri (spotlar) incelenirken, öncelikle haber girişlerinin ne, ne zaman nerede, nasıl, neden ve kim sorularının karşılıklarının olup olmadığının değerlendirilmesi gerekmektedir.

Hürriyet gazetesinin haber girişlerine baktığımızda ana olayla ilgili bazı bilgilerin aktarıldığı görülmektedir. Ancak habere konu olan olayların sunumu sınırlı bir perspektifte sunulmuştur. Bunun yanında güvenilir kaynaklardan doğrudan alıntılar alınarak metin içerisine yerleştirildiği gözlenmiştir.

Yeni Şafak gazetesinin ana olayla ilgili bilgi verdiği görülmektedir. Bununla birlikte haber girişlerinde arka plan bilgisi vererek mesajın ikna ediciliğini arttırmaya çalışmıştır. Ayrıca gazetenin haber girişlerinde duygusal ifadeler kullanarak ana olayla ilgili bilgileri aktardığı görülmüştür. Duygusal ifadeler, söylemin kolayca ve uzun süre hafızalarda tutulmasını sağlama konusunda önemli rol oynamaktadır. Ayrıca haber girişlerinde neden-sonuç ilişkileri kurulmaya çalışıldığı da gözlenmiştir.

Yeni Şafak ve Sözcü haber girişlerinde mültecileri tanımlarken genelleyici bir ifade olan “Suriyeli” ifadesi kullanılmıştır. İçerik analizi verilerinden de yola çıkarak 4 gazetenin de Suriyeli sığınmacıları genellikle, ‘Mülteci, Sığınmacı, Suriyeli’ olarak tekrar ettikleri ve mağdur edilgen gösterdikleri gözlenmiştir. Ancak Sözcü gazetesinin bazı haberlerde suçluyu “Suriyeli” şeklinde niteleyerek “Suç ve Suriyeli” kelimelerini ilişkilendirerek aktardığı görülmektedir.

Sabah ve Yeni Şafak gazetesi, haber başlıklarında olduğu gibi haber girişlerinde de Hükümet

temsilcilerin söylemlerini dolaylı olarak destekleyen ifadeler kullandığı gözlemlenmiştir. Sabah gazetesinin Türkiye'nin (dolaylı olarak hükümetin) sınır ötesi operasyonlarını ilgili haber girişlerinde (başarılı vb.) olumlu ifadeler kullanarak söylemin etkisini arttırmaya çalıştığı gözlenmiştir. Ayrıca Sabah gazetesinin, haber girişlerinde ana olaya ilişkin sınırlı bilgi verdiği görülmüştür.

Sabah ve Hürriyet gazetesinin haber girişlerinde kişiselleştirme tekniği kullanarak karmaşık olan bir konunun daha kolay anlaşılmasını sağladığı gözlemlenmiştir.

Sözcü gazetesinin de giriş metinlerinde ana olayla ilgili sınırlı bilgiler verdiği ve Hükümeti terörle ilişkilendirerek, güvenlik ile ilgili sorunların sorumlusu şeklinde konumlandırmaya çalıştığı gözlenmiştir. Sözcü gazetesinin hükümeti eleştirdiği haber metinlerinde pekiştirme ve deyimlere yer verdiği de görülmüştür. Ayrıca eski-yeni karşılaştırması yaparak hükümetin mevcut politikalarını eleştirdiği görülmüştür. Eski-yeni karşılaştırması yapmak iknayı arttıran bir yöntem olarak kabul edilmektedir. Bunun yanında söylemin etkisini artırmak için haberin aktörlerinden alıntılar yaparak haber metinlerine yerleştirdiği görülmüştür.

Ana Olay Sunumu

Ana olay sunumu, haber metnine konu olan olayın işlendiği ve asıl bilginin verildiği kısımdır. Muhabirler, habere konu olan olay ile ilgili metnindeki söylemleri kendi bakış açılarıyla çerçeveleyip seçtikleri sözcük ve cümlelerle şekillendirir, ancak metinlerin nihai belirleyicisinin sadece muhabirler olmadığı da bilinmektedir. Muhabirlerin yanısıra haber editörleri ve haber müdürleri de haber metninin şekillenmesinde etkili olmaktadır. Thornborrow'un ifadesiyle, "Medya hangi olayın haber değeri olduğuna, dolayısıyla haber yapılacağına kendisi karar vermekte ve olayları kendi çerçevesi, önceliği ve söylemiyle inşa ederek izleyiciye sunmaktadır. Medya haberlere konu olan olaylara ilişkin kendi dünya görüşünü yeniden üretmek için var olan ideolojisini, farklı olayları ve konuları araçsallaştırarak yeniden üretmekte ve egemen hale getirmektedir. Dolayısıyla bize ulaşan enformasyon, o medya kurumunun filtrelerinden geçirilerek şekil almış versiyonlarından başka bir şey değildir. Diğer bir ifadeyle medyanın algılama biçimi ve dünya görüşüdür" (Thornborrow, 2004: 57). Chibnall, haberlerde politik elitin egemen anlam sistemine ait dilin kullanıldığına vurgu yapmakta ve özellikle haberlerde kullanılan sözcüklerin egemen kavramları ve değerleri yansıttığını ileri sürmektedir. Sözcükleri, yasalar, hukuk, ulusal çıkarlar, aşırı güçler, ılımlılar, sessiz çoğunluk, ahlak ve eğitim standartlarını aşağı çekme gibi ifadeler ideolojik anlamda belli bir ipucu vermektedir (Matheson, 2005: 24).

Muhabir kendi görüşünü ve ideolojisini haberlerin içerisine söylemiyle yerleştirir.

Bunun için kendi destekledikleri kişilerin iyi bir eylemde bulunmaları halinde onlara fazlasıyla yer verirken, olumsuz bir eylemde bulunmaları halinde cümleler pasif olarak yapılandırılmakta, aktörler görmezden gelinmekte veya çok sınırlı bir biçimde metinde yer almaktadır. Öte yandan karşıt oldukları kişilerin olumlu eylemlerine haberde gerektiği kadar yer vermezken, olumsuz eylemlerine, aktörleri haberin bile önüne geçirecek, kamuoyuna yansıtmaktadır (Devran, 2010:123). Van Dijk, bu durumu ideolojik kare dediği şu dört ilke ile özetlemektedir (Van Dijk, 1998: 33):

- 1- Kendi olumlu ve güzel niteliklerinin ve eylemlerinin vurgulanması.
- 2- Ötekinin kötü, olumsuz nitelik ve eylemlerinin vurgulanması.
- 3- Kendi kötü ve olumsuz eylem ve niteliklerinin azımsanması veya fazla üzerinde durulmaması.
- 4- Ötekinin olumlu ve başarılı eylemlerinin küçümsenmesi ve gereğinden daha az dile getirilmesi.

Bu bağlamda gazetelerin belli bir mesafeyi koruyarak haber verme işlevini yerine getirmesi büyük önem taşımaktadır. Ancak örneklem gazetelerde yer alan metinler incelenirken Sözcü ve Yeni Şafak gazetelerinin ana olay sunumunda da büyük oranla haber metinleri ile mesafe kurmadıkları görülmüştür. İçerik analizi verilerinden ve metinlerdeki çözümlenmelerden yola çıkarak, gazetelerin tamamında haber metinleri arasında, olayları veya konuları yorum olmaksızın (nötr) bilgi aktaran metin sayısının çok az olduğu görülmüştür. Toplam haber metinlerinde nötr aktarımlı haber aktarmaya örneklemdeki diğer gazetelere oranla Hürriyet gazetesinin daha çok önem verdiği görülmüştür. Araştırma kapsamına giren 4 gazetede de toplumsal gerilimler, ideolojik söylemler, siyasi durumlar ve durum tanımları haber içeriğinin kurgulanmasında rol oynadığı görülmüştür. Gazetelerin haber ana olaylarında kendilerini konumlandırış biçimleri farklı olmuştur. Haber metinlerinde anlatıyı inşa ederken medya ve toplum tarafından üretilen söylemlerin pekiştirildiği anlaşılmaktadır. Gazetelerin kendi politik tutumuna yakın kişi ve kurumları daha pozitif ve yasal değerlerle tanımlarken, desteklemedikleri kişi ve kurumları olumsuz ve yasal olmayan değerlerle betimledikleri görülmüştür. Ayrıca haberlere konu olan olayların ne zaman gerçekleştiğini belirtmek haber kurallarından biridir. Örnek gazetelerdeki metinlerin önemli bir kısmında olayın meydana geldiği zamanın açıkça yazılmadığı görülmüştür. Gazetelerin ana olay sunumunda da haber aktörlerinden altılar yapılarak, haberin söylemini kuvvetlendirdikleri görülmektedir. Son olarak, gazetelerin haberlerinde neden-sonuç ilişkisi kurduğu görülmektedir ancak olayların sonuçlarının öneminin haber olmalarında etkili olduğu anlaşılmaktadır.

Örnekleme gazetelerden seçilen örnek ana olay sunumları şöyledir;

“İran Devlet Televizyonu, Türkiye'yi provokasyon yapmakla suçladı. Suriye'ye destek olan TV, Türkiye, Washington adına hareket etti. Uçak olayını Obama ile Erdoğan tezgahladı” dedi” (Sözcü, 28 Haziran 2012).

“Kobani'deki IŞİD kuşatması nedeniyle tüm dünyanın dikkatlerinin Türkiye-Suriye sınırına çekildiği bir dönemde Türkiye'ye atanan İsrail'in yeni Başkonsolosu Shai Cohen, IŞİD'le savaşta Türkiye'nin yalnız bırakılmaması gerektiğini vurgulayarak, "IŞİD'le savaşta uluslararası bir işbirliği olmalı ve bölgedeki ilgili tüm ülkeler de bu savaşa dahil olmalı” dedi. (Hürriyet, 02 Kasım 2014).

“FIRAT Kalkanı Harekatının getirdiği özgürlüğü yaşayan ilk şehir olan Cerablus'a dönen Suriyeliler, Türkiye'den sağlanan elektrikle yaşamsal ihtiyaçlarını karşılıyor. Terör örgütü DAESH'in ilçeyi terk ederken zarar verdiği elektrik hatları ve içme suyu şebekesi, Türkiye'nin desteğiyle Kurban Bayramı'ndan önce onarılmıştı. Nüfusu 30 bine yaklaşan ve altyapı sorunları giderilen ilçede halk eski günlerine hızla dönmeye başladı. Cerabluslular, sokakları gece ışıllık olan ilçede, evlerinde televizyon izleyip cep telefonu kullanabilmenin mutluluğunu yaşıyor. Bu arada Fırat Kalkanı Harekatının 27'nci gününde kontrol altına alınan alan yaklaşık 900 kilometrekareye ulaşırken, dün de tespit edilen 75 DAESH hedefine 289 Fırtına mermisi atıldı.” (Sabah, 20 Eylül 2016 Salı).

“CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu'nun Suriye'nin Türk jetini düşürmesinin ardından Türkiye'yi blöf üzerine dış politika yapmakla suçlayıp "sığın geçer yol olur” sözünü kullanmasına Başbakan Erdoğan'dan cevap geldi. AK Parti Ankara İl Kongresi'nde konuşan Başbakan Erdoğan, Kılıçdaroğlu'nun sözünü hatırlatarak şunları söyledi: "CHP'nin Genel Başkanı bir haftadır biz söz öğrenmiş her yerde onu tekrarlıyor. Neymiş, 'sığın geçer, yol olur.' Sayın Kılıçdaroğlu merak etme biz sizin gibi fareden korkmayız, fare korkusuyla uykusuz kalmayız. Üstelik bu ülkenin aslanları var, o farelere de o kemirgenlere de haddini bildirir. Bizim dış politikamızı eleştirecek en son kişi, CHP Genel Başkanı'dır. CHP yönetimi için dış politika ürkekliktir, çekingenliktir, CHP yönetimi için dış politika hiçbir şeye karışmadan yerinde oturmaktır. Eğer gerekirse CHP dönemlerinde Türkiye'de nasıl acziyet içinde bir dış politika izlendiğini belgeleriyle ortaya koyarız. ” (Yeni Şafak, 01 Temmuz 2012).

“Türk Silahlı Kuvvetleri Müşterek Özel Görev Kuvveti ve Koalisyon Hava Kuvvetlerince Suriye'nin kuzeyinde terör tehditlerine karşı başlatılan Fırat Kalkanı Harekâtı sayesinde hayatın normale dönmeye başladığı Halep'in Cerablus ilçesini güvenli liman olarak görenlerin sayısı her geçen gün artıyor. DAESH kontrolünderken 3 bin 500'e kadar gerileyen Cerablus nüfusu şimdilerde 25 bini geçti. Civar bölgelerden göç alan Cerablus'a, son olarak Terör örgütü PKK'nın Suriye'deki uzantısı PYD/YPG'nin kontrolünde bulunan

Menbiç'ten kaçan halk da gitti.” (Sabah, 21 Eylül 2016).

“Başbakan Ahmet Davutoğlu, güvenlik reformuyla ilgili çarpıcı açıklamalarda bulunarak, "Tam bir devrim yapılacak. Soyadı bir dilekçe ile değişecek" dedi. Başbakan Davutoğlu, HDP Lideri Selahattin Demirtaş'ın "Bırakın tükürüğümüzle boğalım" sözlerine de sert çıkarak, "300 PYD'liye gidin dedik gitmediler. Zorla mı gönderelim" diye konuştu.” (Hürriyet, 16 Ekim 2014).

“Türk Ordusu'nun, terör örgütlerinin yuvası haline gelen Suriye'nin kuzeyine başlattığı Fırat Kalkanı Operasyonu sekizinci gününe girdi. Operasyonun ilk günü Cerablus, dinci terör örgütü IŞİD'in elinden kurtarıldı. Türk tankları ve özel kuvvetlerinin önderlik ettiği Özgür Suriye Ordusu savaşçıları, daha sonra güneye ilerlemeye başladı. Bölücü terör örgütü PKK'nın Suriye uzantısı YPG ile çatışmalar başladı. Türkiye, YPG'nin Fırat Nehri'nin doğusuna çekilmesini istiyor. Operasyonun ilk günlerinde ABD yönetimi de YPG'nin Fırat'ın doğusuna çekilmesi gerektiğini belirtmişti. Hatta çekilme olmazsa YPG'ye verilen askeri ve istihbarat desteklerinin kesileceği belirtilmişti. Ancak çekilme tam anlamıyla gerçekleşmedi.” (Sözcü, 31 Ağustos 2016).

“Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın, "Rakka'ya ABD ile Türkiye'nin ortak operasyon düzenleyebileceği" yönünde sinyaller vermesinin ardından dün Londra'da düzenlenen BM Banış Koruma Savunma Bakanlar Toplantısında Milli Savunma Bakanı Fikri İşıık ile ABD Savunma Bakanı Ashton Carter bir araya geldi. İki bakanın Rakka'yı almanın önemini ve yerel güçlerin merkezi rol oynamasının gerekliliğini görüştüğü ifade edildi.” (Hürriyet, 09 Eylül 2016).

“Suriye'nin Rakka kentine bağlı Tel Abyad ilçesinde terör örgütü PKK/PYD'nin "karargahı"na ABD bayraklarının asılmasına bölge halkından tepki geldi. Halk, ABD bayrağını istemediklerini belirterek "Topraklarımızda kabul etmiyoruz" dedi Suriye'nin Rakka kentine bağlı Tel Abyad ilçesinde terör örgütü PKK/PYD'nin gümrük binasının üstüne astığı ABD bayrağı bir haftadır yerinde duruyor. Terör örgütü PKK'nın Suriye'deki kolu PYD'nin kontrolünde bulunan Tel Abyad ilçesindeki gümrük binasının üstüne 7 gün önce asılan ABD bayrağı, Şanlıurfa'nın Akçakale ilçesinden de görülebiliyor. Terör örgütünün baskıları nedeniyle Türkiye'ye sığınan ve Akçakale ilçesinde yaşayan Tel Abyadlı mülteciler de sınıra yakın bölgelerde kendi topraklarında ABD bayrağının asılmasını kaygıyla izliyor. ABD bayraklarının halen PYD'nin karargahında durmasına bölge halkı da isyan etti.” (Yeni Şafak, 22 Eylül 2016).

“Suriye'de dün ülke çapında Esad rejimine yönelik protesto gösterilerinde güvenlik güçlerinin ateşinde biri çocuk en az 34 kişinin öldüğü haberleri gelirken, halk panikle Türkiye'ye kaçıyor. Türkiye sınırına yakın Harabjoz köyünden, aralarında yaralıların da bulunduğu bir grup Suriyeli dünkü olaylardan sonra Türkiye'ye sığındı.” (Hürriyet, 21

Mayıs 2011).

“Esenyurt Araştırma Büro Amirliği (ABA) timleri, dün şafak vakti, Namık Kemal Mahallesi üzerindeki bir işyerine bastan düzenledi. Ağır alkol kokusunun yayıldığı depoya giren ekipler, faaliyet halindeki bir içki üretim tesisiyle karşılaştı. Baskında "Dolandırcılık", "Evrakta sahtecilik", "Tehdit" ve "Sahte ilaç ticareti" suçlarından hakkında 7 ayrı arama kararı bulunan Murat K. ve 16 yaşındaki Suriyeli Ahmet O. suçüstü yakalandı.” (Sözcü, 14 Eylül 2015).

“Pek çok Avrupa ülkesinde dün 'Sığınmacılarla Dayanışma' yürüyüşleri gerçekleştirildi. Yüzbinler, AB liderlerine 'kapıları açın" diye seslendi. Yaşanan mülteci akınıyla tartışmaların alevlendiği. Avrupa ülkelerinde dün yüzbinlerce kişi mültecilere destek için toplandı. Avrupa'nın hemen her ülkesinde dün gerçekleştirilen 'Sığınmacılarla Dayanışma' yürüyüşlerinde bir araya gelen yüzbinlerce kişi, Avrupa'nın savaştan ve şiddetten kaçan sığınmacılara derhal yardım elini uzatması ve kapılarını açması gerektiği çağrısı yaptı.” (Sabah, 13 Eylül 2015).

“Behramkale'de oturan vatandaşlar gece boyunca durmadan gelen otobüs ve minibüslerden tedirginler. Köylüler buraya Türkiye'nin dört bir yanından mülteci taşıdığını anlatıyor. Gündüz saatlerinde zeytinlikler içerisinde saklanıyorlar. 'Durumları çok perişan üzülmüyoruz' diyen köylüler, birtakım gasp çetelerinin, mültecileri soyamak için bölgede bulunduğu dikkat çekiyor. Buna göre, 15-20 kişiden oluşan gasp çetesi, ellerinde bıçak, sopa, biber gazı ve elektrikli şok cihazlarıyla mültecileri tehdit ederek onları soyuyor. Geri gönderilme korkusuyla polise de gidemeyen mülteciler, çaresizlik içinde yollarına devam ediyor.” (Yeni, Şafak, 07 Eylül 2015).

“Suriye tarafından Türk uçağının düşürülmesinin ardından angajman kurallarını değiştiren TSK, uçuş güvenliğini de artırdı. Bölgede, istihbarat amaçlı keşif uçuşu yapan uçaklara savaş jetlerinin yazılımlarına benzer kodlar yüklenecek. Bu sayede pilotlar, merkezle kriptolu haberleşecek. ” (Sabah, 22 Temmuz 2012).

“Savaştan kaçan Suriyeliler sınırı aşmış, şehirlerimize yerleşti. İç karışıklık döneminde güvenliğin daha da sıklaştırılması gereken sınır hattında tam bir başı boşluk hakim. Elini kolunu sallayan sınırı geçiyor, bunun da kaydı tutulmuyor. Kaçakçılık arttı Reyhanlı'da 52 kişinin öldüğü saldırıda da kullanılan araçların sınırdan geçtiği iddiası da hâlâ yalanlanamadı. Sınırdaki çatlak kaçakçılara da kapı açtı. Sınır hattında güvenliğin zafiyetinden yararlanan kaçakçılar, güpe gündüz mazot kaçakçılığı yapıyor.” (Sözcü, 28 Mayıs 2013).

“Cilvegözü'ndeki patlamanın bir numaralı şüphelisi olduğu ileri sürülen Suriyeli Wahey Ş. 'nin saldırıdan sonra önce Hatay'a, oradan da Yayladağı'na giderek Suriye'ye kaçtığı düşünülüyor. Sınır kapısında güvenlik kamerası olmaması nedeniyle Wahey Ş.

'nin izine ulaşamadı. Sınır kapısındaki güvenlik açığının giderilmesi için İstihbarat ve Terör Daire Başkanlığı, rapor hazırladı. Bildirim yapılmasına rağmen ödenek çıkmadığı için güvenlik açığı giderilemedi.” (Hürriyet, 23 Mayıs 2013).

“İŞİD'in Kobani saldırısını bahane eden PKK sempatizanları İstanbul, Ağrı, Şırnak, Siirt, Muş, Diyarbakır, Van, Bitlis, Adıyaman, Batman, Hakkâri başta olmak üzere çok sayıda kentte sokakları savaş alanına çevirdi.” (Sabah, 08 Ekim 2014).

“Suriyelilerin Büyük İstanbul Otogarı'ndaki bekleyişi de sürüyor. Dün 5'inci gününe giren bekleyişte sığınmacılar geceyi yine Cumhuriyet Camisi'nin içerisinde ve çevresinde geçirdi. Bazı sığınmacılar çadırlarda bazıları yerlere serdikleri kilimlerin üzerinde sabahladı. Bazı sığınmacılar güvenlik çemberinin dışında bekledi. (Hürriyet, 20 Eylül 2015).

Art Alan ve Bağlam Bilgisinin Sunumu

Habere konu olan olayların arka planı, eleştirel söylem çözümlemesinin odaklandığı temel noktalardan biridir. Olayın bağıntılı olduğu tarihsel süreçler ve toplumsal durumları içeren art alan bilgisi “bağlam” ve “tarih”ten oluşmaktadır. Bağlam ise “şartlar ya da koşullar” ile “önceki olaylar-hadiseler”den oluşmaktadır (Inceoğlu ve Çomak, 2009: 32). Çözümleme kapsamında incelenen bazı haber içerikleri şöyledir:

“Suriye'den kaçıp, Hatay'ın Yayladaki İlçesi'nden sınırı geçerek Türkiye'ye sığınan 253 Suriyelinin barındıkları çadır kampta Türkiye'deki yakınlarıyla görüştürülmesine başlandı. Kamp önüne gelen vatandaşlar, kiminle görüşmek istediklerini söyleyip, kayıt yaptırarak beklemeye başladı.” (Sözcü, 03 Mayıs 2011).

“Türkiye'nin mülteciler için gerçekleştirdiği harcamalara oranla henüz dişe dokunur bir yardımda bulunmayan batılı ülkeler yaşanan insanlık dramlarının ardından bu sefer taşın altına elini sokmayı tartışmaya başladı. Bu kapsamda, ülkelerinde mülteci barındırmak yerine sığınmacıları topraklarında himaye eden Türkiye gibi ülkelere para desteği yapma görüşü Avrupa'da giderek yaygınlaşıyor.” (Yeni Şafak, 08 Eylül 2015).

“Terör örgütü PKK'nın Suriye uzantısı olan PYD'nin zulmünden kaçan halk, Türkiye'nin desteği ile muhalif grupların DAEŞ'ten temizlediği Cerablus kentine sığınıyor Türk Silahlı Kuvvetleri Müşterek Özel Görev Kuvveti ve Koalisyon Hava Kuvvetlerince Suriye'nin kuzeyinde terör tehditlerine karşı başlatılan Fırat Kalkanı Harekatı sayesinde hayatın normale dönmeye başladığı Halep'in Cerablus ilçesini güvenli liman olarak görenlerin sayısı her geçen gün artıyor.” (Sabah, 21 Eylül 2016).

“6 ay önce Suriye'deki iç savaşta eşini kaybedip Bursa'ya gelen 1 çocuk annesi Diya Hudra (32) ile yaşamaya başladı. Önceki gün kadının 2 yaşındaki oğlunu hastaneye götürmek için ikili arkadaşları Yüksel Üstünün otomobiline bindi. Hastane

dönüşü Koksall Temel, eve gideceğini belirterek Yüksel Üstün'den bakkal dükkânına bakmasını istedi. (...) Yarım saat sonra işyerine dönen Koksall Temel, bir süre sonra arkadaşına evin anahtarını vererek, "Çocuk ağlıyordu. Eve bir bakıp gelir misin" dedi. Yukarıya çıkıp kapıyı açan Yüksel Üstün, evin girişinde kadını kanlar içinde buldu." (Hürriyet, 12 Eylül 2015).

"Financial Times yazarı David Gardner, Türkiye destekli Cerablus hareketinin ardından 'PYD koridoru'nun hayal olduğunu işleyen bir yazı kaleme aldı. Geçtiğimiz iki yılın, terör örgütü PYD için parlak geçtiğini söyleyen Gardner, yazısında şu ifadelerle yer verdi: "PKK ve PYD yine şansını fazla zorlamış gibi görünüyor. Belki de kendilerine fazla güvendikleri için şimdi bu şans ellerinden kayıp gidiyor. PKK pervasızca ülkenin güneydoğusunda kentlerin yönetimlerini ele geçirmeye çabaladı. PYD'nin Suriye ve Irak'taki üerleyişleri, Ankara'da alarm zillerinin çalmasına yol açtı. Ancak Rusya PYD'nin arkasından çekildi. Washington ise Türkiye'nin yanında duracağı yönünde sinyaller gönderiyor." (Yeni Şafak 01 Eylül 2016).

"Türk keşif uçağı RF4-E'nin, Suriye tarafından Akdeniz'de düşürülmesinin ardından başlayan gerginlik devam ediyor. Suriye'ye karşı tüm kuralların değiştiğini açıklayan Türkiye, sınıra askeri sevkıyatı da hızlandırdı. Hatay'ın Yayladağı İlçesi'nden başlayan ve Kilis'e uzanan hattın Suriye tarafı, bir yılı aşkın süredir yoğun çatışmalara sahne oluyor. Türkiye de en şiddetli çatışmaların yaşandığı bu bölgeye askeri yığınak yapmaya devam ediyor. " (Sözcü, 30 Haziran 2012).

"Türk keşif uçağının uluslararası hava sahasında Suriye tarafından düşürülmesinin ardından, sınırda birkaç gündür süren askeri hareketlilik dün doruk noktasına ulaştı." (Yeni Şafak, 30 Haziran 2012).

"Suriye'deki iç karşılık Türkiye-Suriye sınırını ortadan kaldırdı. Savaştan kaçan Suriyeliler sınırı aşmış, şehirlerimize yerleşti. İç karşılık döneminde güvenliğin daha da sıklaştırılması gereken sınır hattında tam bir başı boşluk hâkim. Elini kolunu sallayan sınır geçiyor, bunun da kaydı tutulmuyor." (Sözcü, 28 Mayıs 2013).

"Suriye'deki trajediyi Türkiye'ye sıçratmak isteyen 5'inci kol ajanları Reyhanlı'yı bir kez daha kan gölüne çevirdi." (Sabah, 12 Mayıs 2013).

"İŞİD'in Kobani'yi kuşatmasıyla başlayan olaylar doğuda turizmi vuruyor. TÜRSAB Başkanı Başaran Ulusoy, "5 milyon turist hedefi vardı. Bu, bölgeyi kalkındırarak. Bunu engellemeye çalışanlar var. Dikkatli olmalıyız" diye konuştu." (Hürriyet, 9 Ekim 2014).

Araştırma kapsamına giren gazetelerin genelinde çözümlenen örnek haberlerdeki arka plan bilgileri, benzer bir biçimde yer almaktadır. Art alan bilgisi genel olarak ana olay

girişlerinde sınırlı bir biçimde yer almış, olayın veya konunun geçmişle olan ilişkisi sınırlandırılmıştır. Art alan sunumlarında olayların kökeni ve gelişim evreleri yerine, gazetelerin genel yayın politikası ve politik tutumu etkili olmuştur. İçerik analizi verileri de göz önünde bulundurulduğunda, ilgili konuda örneklem gazeteler içerisinde özellikle Sözcü gazetesinin ideolojik bakışının etkili olduğu görülmüştür.

Gazetelerin hepsinde genel olarak art alan bilgisinin sınırlı olduğu bunun yerine bağlam bilgisine odaklanıldığı görülmektedir. Art alan bilgisinin sınırlı, yüzeysel sunulması, Suriye İç Savaşının Türkiye yansıması olarak kabul edilen konularda sorunların daha iyi anlaşılması ve çözülmesini engellemektedir.

Haberin Kaynakları ve Tarafların Değerlendirmeleri

Çalışma kapsamında değerlendirilen gazetelerin tamamı, Suriye iç savaşının Türkiye’de cereyan eden konularını işleyen haber metinlerinde çeşitli kaynaklara başvurmuştur. İçerik analizi verilerinden yolla çıkarak, bazı haberlerin eyleme ya da söyleme tanıklık etmiş olan ve haberin gerçekliğini gözleyen, tanıklık eden gazetenin kendi muhabiri gibi birinci el kaynaklar tarafından kurgulanırken, bazı haberler ajanslardan alınmış, bazı haberler ise kaynak belirtilmeden sunulmuştur. Gazetelerin kendi muhabirleri tarafından yazılan haberler muhabirin o konuya bakış açısı ve ideolojisi tarafından etkilenmektedir. Bu yüzden kurum muhabir tarafından yazılan haberler ayırt edici bir konuma sahiptir. Van Dijk’ın vurguladığı gibi medya kuruluşları kendileri için iyi ve yararlı, başkası için ise olumsuz olan bir haber konusunu açık bir biçimde haber yaparken, kendileri hakkındaki olumsuz haberi çok belirsiz ve kolayca anlaşılamayan bir dille inşa etmektedirler (van Dijk, 1998: 43). Ajans haberlerinde gazeteler, haberin eylemine doğrudan tanıklık edemezler, dolayısıyla söylemin kontrolü de kurumların kendi kontrolünde değildir. Kaynağı belirsiz haberler ise; kaynak belirsizliği nedeniyle okuyucu nezdinde güvenirlilik problemleri taşımaktadır.

Örneklem gazetelerdeki veriler incelendiğinde, durum tanımları ve söylemlerin tarafların görüşlerinden doğrudan alıntılar yapılarak kuvvetlendirildiği görülmektedir. Gazetelerden seçilen örnek taraf değerlendirmeleri şu şekildedir:

NATO Genel Sekreteri Stoltenberg, "Türkiye, Suriye'den kaynaklanan C saldırılar karşısında kendini savunma hakkını kullanıyor" dedi ve sözlerini şöyle sürdürdü: "Türkiye'nin IŞİD'le mücadelesini destekliyoruz." (Hürriyet, 10 Eylül 2016).

CHP Tekirdağ Milletvekili Faik Öztrak, Suriye konusunda en ağır faturayı Türkiye'nin ödediğini belirtti ve "Rusya krizi hariç toplam zarar, 20 milyar doları buldu" dedi. (Sözcü, 30 Ağustos 2016).

Akar, "Burada meşru müdafaa hakkımızı kullanıyoruz. Dünya alem biliyor. Burada

attığımız her adımın her sayfa ve cümlesini izah edebiliriz. İnsanlığa, hukuka uygun, tarihimize ve kültürümüze uygun, yüzümüz ak, alnımız açık. Sizlerde gerçekten çok büyük fedakarlık ve gayret gösteriyorsunuz. Bundan dolayı hepinizi en içten duygularıyla kutluyorum. Hepinize kazasız belasız bir görev diliyorum. İnşallah burada hem Türkiye hem de Suriye tarafında yaşayan masum insanlar rahata, huzura ve hak ettikleri güvenli bir ortama kavuşacaklar" dedi. (Sabah, 13 Eylül 2016).

Dışişleri eski Müsteşarı ve Washington eski Büyükelçisi Nüzhet Kandemir, Suriye'den Türkiye'ye yaşanan göçe ilişkin, 1990'lardaki göç dalgasının büyük ölçüde tekrarlanabileceğini söyledi. (Sabah, 02 Mayıs 2011).

David Cameron, "Ben bir baba olarak Türkiye sahilindeki o görüntüden çok etkilendim. Her bir sorunu halleden, kapsayıcı bir çözüm olması gerekli. Kapsayıcı bir çözüme ihtiyacımız var. (Hürriyet, 04 Eylül 2015).

Erdoğan, "Akdeniz'de boğulan sadece mülteciler değildir, insanlığımızdır. Avrupa ölen her mültecinin vebaline ortakır" dedi. (Yeni Şafak, 04 Eylül 2015).

Çukurova Üniversitesi, Türk Tabipler Birliği, Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği ve Çukurova Kalkınma Ajansı'nın Mayıs-Temmuz 2015 döneminde 96 mahallede 2 bin 800 Suriyeli sığınmacıyla görüşerek hazırladığı raporda şu sonuçlar ortaya çıktı: Üçte biri açlık sınırının altında. (Sözcü, 07 Eylül 2015).

Tusk, "Yaşanan göç dalgası bir sefere mahsus bir olay değil, yıllar sürecektir büyük bir göçün başlangıcıdır. Birbirimizi suçlamadan, bu durumla yaşamayı öğrenmeliyiz" dedi. (Sabah, 09 Eylül 2015).

Birleşmiş Milletler'e göre bu yıl 258 bin kişi bu yolculuğa çıktı. Kişi başı 1200 dolardan hesaplandığında kaçakçıların eline 300 milyon dolar geçtiği ortaya çıkıyor. Geçen yıl fiyat kişi başı 900 dolarmış. (Sözcü, 12 Eylül 2015).

Suriyeli Ahmet O., "Savaştan kaçıp İstanbul'a yerleştik. Ailemi geçindirmek için bu işyerinde çalışmaya başladım Suç olduğumu bilmiyordum. Bilseydim çalışmazdım. Beni burayı Suriyeli tanıdıklarım gönderdi" dedi. (Sözcü, 14 Eylül 2015).

AK Parti Dış İlişkilerden Sorumlu Genel Başkan Yardımcısı Ömer Çelik, "Katil rejim düşürdü" dediği Twitter'daki açıklamasında çok sert ifadelerle Suriye'ye yüklendi: "Suriye'de savaş uçağımızın düşürülmesi konusunda bazı Türk gazetecilerin 'Türkiye suçlu' anlamına gelecek yorum yapmaları utanç verici. Türkiye kayıp pilotlarımızın arama-kurtarma çalışmalarını inceleyen bir faaliyet içerisinde. Bunu 'sessizlik' gibi sunup ardından bunu Türkiye'nin suçlu olduğu şeklinde yorumlamak, olabilecek en akıl dışı yorumdur. Türkiye yüzde 100 haklı pozisyonundadır. Şu anda önceliğimiz pilotlarımızın akıbetinin belirlenmesidir. Kimse kuşku duymasın, Türkiye'nin net ve kapsamlı bir yol haritası var. " (Hürriyet, 24 Haziran 2012).

Geminin Türkiye'deki sorumlusu Bodrum Karya Kültür ve Sanat Vakfı (BOSAV) Başkanı Tufan Turanlı, "Nautilus bilimsel araştırmalar tarihinde ilk kez bir askeri operasyonda görev aldı. Uçağın nasıl düştüğü, Nautilus'un çektiği 52 saatlik video kaydı ve uçağa ait çıkarılan parçaların incelenmesinden sonra ortaya çıkacak" dedi. (Sözcü, 09 Temmuz 2012).

İngiliz pazar gazetesi Sunday Times, düşürülen Türk uçağı için "döğmeye Rusya'nın bastığını" ileri sürdü. (Hürriyet, 02 Temmuz 2012).

Erdoğan, "ABD dönüşü ilk işim, Hatay'a gitmek, Reyhanlı başta olmak üzere ilçelere dolaşmak olacak. Düşmana inat kenetleneneceğiz" diye konuştu. (Yeni Şafak, 15 Mayıs 2013).

Karakuş, "Oğlumu kaybettim ama gücüm olsa Suriyeli muhacirlere sırtımda erzak taşıyım" dedi. (Yeni Şafak, 17 Mayıs 2013).

Ricciardone, Suriye' deki çatışmaların Türkiye'ye sıçramaması için Washington ve Ankara'nın birlikte hareket ettiğini açıkladı. Başbakan Erdoğan'ın yarın başlayacak ABD ziyaretinde ana gündemi Suriye krizinin oluşturacağını da belirten ABD elçisi, şunları söyledi: "Amerika bu konuda yalnızca planlama yapmıyor, Türkiye ile işbirliği yapıyor. Bölgesel ortaklarımızla, Özgür Suriye Ordusu'na silah dışı yardımlara başlama konusunda işbirliğimiz var. (Sözcü, 14 Mayıs 2013).

Türkiye'nin BM Daimi Temsilcisi Halit Çevik, "Süleyman Şah Türbesi IŞİD tehditi altındaydı. Bu iddialar mesnetsiz" dedi. (Hürriyet, 25 Şubat 2015).

Vali Küçük, Türk Silahlı Kuvvetlerinin Şah Fırat Operasyonu'nun ardından 3. Hudut Alayı 3. Hudut Taburu 8. Hudut Bölük Komutanlığına gelerek burada oluşturulan geçici türbeyi ziyaret etti. Küçük, daha sonra Suriye Eşmesi'nde yapımı süren türbenin bulunduğu alanda incelemelerde bulundu. Küçük, "İnşallah birkaç gün içinde inşaat çalışmaları bitecek" dedi. (AA) Vali Küçük, türbenin kısa sürede biteceğini söyledi. (Sözcü, 08 Mart 2015).

BM Suriye Özel Temsilcisi Staffan de Mistura, Türkiye'ye IŞİD'e karşı savaşmak isteyenlerin kente girmesine izin vermesi çağrısında bulundu. Özel Temsilci, "Srebrenitsa'yı unutmadık" diyerek katliam uyarısı yaptı. (Hürriyet, 11 Ekim 2014).

2.3.1.3 Medya Analizi Sonuçları

Çalışmada, Suriye iç savaşının Türkiye'ye yansımaları olarak kabul edilen ve 2011-2016 arası gerçekleşen; Türkiye Uçağının Düşürülmesi, Hatay-Reyhanlı Patlaması, Kobani Olayları, Şah Fırat Operasyonu, Mülteciler ve Fırat Kalkanı Harekâtı konusunda Sabah, Hürriyet, Yeni Şafak ve Sözcü gazetelerinde yayınlanan toplam 1275 haber, İçerik Analizi ve Eleştirel Söylem Analizi yöntemleri kullanılarak analiz edilmiştir.

Çalışmada gazetelerin incelendiği süre kapsamında, söz konusu gazetelerde Suriye İç Savaşına ilişkin yapılandırılan haberlerin, gazetelerin temel ideolojileri doğrultusunda

sunulduğu tespit edilmiştir. Gazeteler, kendi siyasi tutumları doğrultusunda bilgileri haber metinlerinde öne çıkararak sunmuştur. Ayrıca araştırma kapsamına giren gazetelerin profesyonel habercilik normlarından olan tarafsızlık, dengelilik ve objektiflik ilkelerini çoğunlukla ihlal ettiği görülmüştür. Gazetelerin çoğunlukla benimsedikleri görüşlerin aleyhinde olan haberleri yaparken tedbirli davranarak, haber metinlerinde olumsuz veya söylemin etkisini azaltacak sözcükler kullanarak yayınladıkları görülmüştür. Hem söylem analizi hem de içerik analizi verileri birlikte göz önünde bulundurulduğunda, gazetelerin kendi muhabirleri tarafından yazılan haberlerinin gazetelerin ideolojisi tarafından etkilendiği görülmüştür. Ayrıca haber metinlerinde desteklenen ideolojinin doğruluğunu kanıtlamak için aynı ya da yakın görüşteki aktörlerin konuşmalarından doğrudan alıntılar yapılarak üretilmek istenen egemen görüşün etkisi artırılmaya çalışılmıştır.

Gazetelerin Suriye iç savaşının Türkiye'ye yansımaları olarak kabul edilen konulara yaklaşımlarından; Sabah ve Yeni Şafak gazetelerinin haberlerinde tüm konulara en çok "Olumlu" yaklaştığı sonucuna varılmıştır. Hürriyet gazetesinin Türkiye Uçağının Düşürülmesi, Şah Fırat Operasyonu, Fırat Kalkanı Harekâtı ve Mülteciler ile ilgili konulara toplam haberleri içerisinde en çok "Olumlu", Hatay-Reyhanlı Patlaması ile ilgili haberlere "Nötr", Kobani Olayları ile ilgili haberlere ise "Olumsuz" yaklaştığı görülmüştür.

Sözcü gazetesinin, Türkiye Uçağının Düşürülmesi, Hatay-Reyhanlı Patlaması, Kobani Olayları ve Şah Fırat Operasyonu ile ilgili konulara toplam haberleri içerisinde en çok "Olumsuz" yaklaştığı görülmektedir. Fırat Kalkanı Harekâtı ve Mülteciler ile ilgili haberlere en çok "Olumlu" yaklaştığı görülmüştür.

Yeni Şafak ve Sözcü gazetesinin haberlerini çoğunlukla ideolojik süzgeçten geçirerek okura sundukları anlaşılmıştır. Yeni Şafak, iktidar lehine bir tutum sergilemiş, muhalefet veya diğer siyasi partilerden, hükümetin Suriye ile ilgili politikalarına yönelik gelen eleştirilere çoğunlukla yer vermemiştir. Hükümet temsilcileri aleyhine olan haber içeriklerinde ya olumlu ifadeler seçilerek ön plana çıkarmıştır ya da olumsuz ifadeler kullanarak diğer siyasilerin söyleminin etkisini azaltarak sunmuştur. Yeni Şafak gazetesi, hükümetin Suriye İç Savaşı ile ilgili izlediği politikaları aktarırken söylemin etkisini arttıran olumlu sözcükler kullanarak aktarmıştır. Sözcü gazetesi ise, haberlerinde iktidar aleyhine bir tutum sergilemiş, çoğunlukla ana muhalefet ve diğer siyasilerin haberlerine yer vermiştir. Hükümet temsilcileri ile ilgili haberlerde çoğunlukla eski-yeni söylemlerin karşılaştırmalarını yaparak hükümet politikalarını eleştirmiştir. Gazete, hükümet temsilcileri ile ilgili çoğunlukla olumsuz ifadeleri pekiştirerek söylemin etkisini arttırmaya gitmiştir. Ayrıca Sözcü gazetesi, İktidarı Suriye İç Savaşı ile ilgili Türkiye'de cerayan eden olayların sorumlusu olarak konumlandırmıştır.

Yapılan analizde, örneklem gazetelerin mülteciler konusunda Türkiye'yi dolaylı olarak

hükümeti sahiplenici bir konuma oturttuğu anlaşılmıştır. Örneklem gazetelerin tamamı çoğunlukla haberi kişisellikten uzak olan “Genel” bir ifade ile vermenin yanında çocuklar kısmında da yoğunlaştığı görülmüştür. Ayrıca mültecilerin, toplam haberler içerisinde sırasıyla en çok “Mülteci”, “Suriyeli” ve “Sığınmacı” olarak adlandırıldığı görüşmüştür. Mülteciler ile ilgili haberlere çoğunlukla olumlu yaklaşıldığı ve baskın tema olarak “Dram ve Mağduriyet” temasının ön plana çıkarılarak aktarıldığı görülmüştür. Analiz sonucunda Suriyeli mültecilerin birer sorundan ziyade savaşın mağdurları olarak ön plana çıkarıldığı sonucuna varılmıştır. Verilerden yola çıkarak dört gazetenin de Suriyeli sığınmacıları genellikle, ‘Mülteci, Sığınmacı, Suriyeli’ olarak tekrar ettikleri ve mağdur edilgen gösterdikleri gözlenmiştir. Ancak Sözcü gazetesinin bazı haberlerde suçluyu “Suriyeli” şeklinde niteleyerek “Suç ve Suriyeli” kelimelerini ilişkilendirerek aktardığı görülmüştür.

Örneklem gazetelerde Suriyeli mülteciler ile ilgili yayınlanan haber içerisinde, Suriyeli mültecilerin “Genel” bir ifade ile habere konu edildiği görülmüştür. Gazetelerin tamamının haberi kişisellikten uzak olan “Genel” bir ifade ile vermenin yanında “Çocuklar” kısmında da yoğunlaştığı görülmektedir.

Suriye’de savaş ve şiddet ortamının artması Suriyeli ailelerin, özellikle de çocukların yaşam alanlarının yok olmasına ve Türkiye’deki Suriyelilerin sayısının günden güne artmasına sebep olmuştur. Mültecilerin olduğu haberlerin teması ile ilgili veriler göz önünde bulundurulduğunda, savaştan en fazla olumsuz etkilenenlerin çocuklar olduğu söylenebilmektedir. Bu sebeple çocuklar, haberlerde savaşın en fazla olumsuz etkileneni olarak “Mağduriyet/Dram” teması içerisinde ön plana çıkmaktadır. Ancak haberlerde çocukların maruz kaldığı mağduriyetin savaşın olağan bir durumu çerçevesinde ele alınması ve çocukların özne olduğu haberlerde yüzeysel bir sunumun yapılması eleştirilecek bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Mağduriyet/Dram teması en çok kadınlar ve çocuklar konusunda oluşturulmuştur. Bu hem haber metinleri ile hem de görsel unsurlarda ön plana çıkarılmıştır.

Çocukların yer aldığı bir diğer tema da ‘İnsani Yardım’ teması olmuştur. Haberlerde insani yardım konuları, çoğunlukla barınma ve temel ihtiyaçlar olarak yer almıştır. Bu çerçevede çocuklara yönelik yapılan giyecek veya kırtasiye yardımları, temel ihtiyaçlar ve yerleşim yerlerine yapılan ziyaretler sırasında dağıtılan hediyeler haberlerde ön plana çıkmıştır.

Kadınların özne olarak yer aldığı haberler, çoğunlukla çocukların yer aldığı temalarda çocuklarıyla birlikte yer almıştır. Savaşta eşlerini kaybeden kadınların çocuklarıyla beraber yaşadıkları mağduriyetler, kamp içi veya kamp dışı barınma gereksinimleri, temel ihtiyaçları gibi konular haberlerde ön plana çıkmıştır.

Erkek mültecilerin mağduriyeti haber metinlerinden ziyade çoğunlukla haber görsellerinde yer almıştır. Erkeklerin, eşleri ve çocuklarıyla ile birlikte sınır geçişleri sırasında yaşadıkları zorluklar vb. konular haber görsellerine yansımıştır ancak bu yansıma haber başlıklarında veya haber metinlerinde kendini göstermemiştir.

Gazetelerin yayın politikalarındaki farklılık, Suriye devlet başkanının adının yazılışında da farklılığa neden olmuştur. Suriye’de İç Savaşın başlaması ile Suriye devlet başkanının adı Türkiye Cumhuriyeti Hükümet temsilcileri tarafından ESED olarak telaffuz edilmeye başlanmıştır. Bunun yanında Muhalefet partiler ve diğer siyasiler tarafından büyük çoğunlukla ESAD olarak telaffuz edilmeye devam edilmiştir. Suriye devlet başkanının isminin haber metinlerinde ESED olarak yazılışını en çok Yeni Şafak gazetesinin en az ise, Sözcü gazetesinin tercih ettiği görülmüştür.

Örneklem olarak seçilen gazetelerde yayınlanan haberin, %91,3 oranının metin+görsel şeklinde sunulduğu görülmüştür. Elde edilen bulgular ışığında, gazetelerin haberlerini metin+görsel olarak sunmaya önem verdikleri sonucuna varılmıştır.

Yeni Şafak gazetesinin, Hükümet Temsilcilerini görsel olarak ön plana çıkarması, haberlerdeki baskın temanın ise Sınır Güvenliği/Terör Tehdidi olması, gazetenin hükümetin Suriye politikasını terör tehdidine karşı sınır güvenliğinin sağlanması gerekçesi ile ilişkilendirerek okuyucuya sunduğunu göstermiştir. Hükümet temsilcilerini görsel olarak ön plana çıkarma konusunda Yeni Şafak gazetesini ikinci sırada Sabah gazetesi takip etmiştir. Ancak Sabah gazetesi, Yeni Şafak gazetesinden farklı olarak baskın haber teması olan Siyaset teması ile paralel çizgide gitmiştir.

Çoğunlukla hükümet temsilcilerini görsel unsur olarak ön plana çıkaran üçüncü gazete ise Hürriyet gazetesi olmuştur. Ancak Hürriyet gazetesinin haberlerinde baskın temasının Sorumluluk teması olması, Suriye İç Savaşının Türkiye’ye yansması olarak kabul edilen olaylarda, olayın tarafları ve sorumlularını ön plana çıkardığını göstermiştir. Bu veriler, gazetenin habere yaklaşımı ile ilgili verilerle birlikte değerlendirildiğinde gazetenin haber metinlerinin çoğunlukla bilgileri (birinci ağızdan) aktaran metinler olduğu görülmüştür. Ancak Hürriyet gazetesi, haber başlıklarında tam tersi bir yol izlemiştir. Gazetenin daha çok yorum başlık türünü kullanması, olumsuz kelime ve ifadeleri seçerek negatif tonlu başlıkları ön plana çıkarması, gazetenin ideolojik tarafını daha çok haber başlıkları ile yansıttığını göstermiştir.

Sözcü gazetesi görsel unsur olarak en çok Suriyeli sığınmacıları ve hemen ikinci sırada Hükümet temsilcilerini kullanmıştır. Gazetenin baskın haber teması Sınır Güvenliği ve Terör Tehdidi olmuştur. Sözcü gazetesi bu temayı Yeni Şafak gazetesinden farklı olarak

İktidar aleyhine söylemler kullanarak yansıtmış ve iktidarı olayların sorumlusu olarak konumlandırmıştır.

Gazetelerde dikkat çeken bir diğer nokta, gazetelerin ölü ve cenaze içerikli görsellere çok az yer verdiğidir. Ölü ve cenaze ile ilgili en az görsel içerik kullanan gazetenin Sözcü gazetesi olduğu görülmüştür. Sözcü gazetesini sırasıyla Sabah, Yeni Şafak ve Hürriyet gazetesi takip etmiştir.

Örnekleme giren her gazetenin Suriye krizinin Türkiye'ye yansıyan olaylarla ilgili haberlerde öncelik sıralamasının farklı olduğu, aynı konuda yayınlanan haberde, haberin farklı yönlerini öne çıkaracak başlıklar attığı da açıkça gözlemlenmiştir. Ayrıca gazetelerin aynı habere kullandıkları farklı başlıklardan gazetelerin yayın politikalarının haber başlığı seçmede etkili olduğu anlaşılmaktadır. Gazetelerin haber başlıklarında farklı bir söylem anlayışının var olduğu açıkça görülmüştür. Örneklem gazetelerdeki başlıklarda dikkat çeken önemli bir hususta; haber başlıklarının zaman içerik ve aktörler gibi konuyu niteleyen yeterli derecede bilgi içermemesi olmuştur. Bu noktada haber başlıklarında bilgi eksiltimine gidildiği ve taraflı kurgulama yapıldığı görülmektedir.

Sözcü ve Hürriyet gazetesinin haber başlık tonlarının ağırlıklı olarak negatif tonlu olduğu görülmüştür. Bu sonuçtan hareketle iki gazetenin, Suriye iç savaşının Türkiye'ye yansıyan haberlerinde negatif yönleri ön plana çıkararak kamuoyuna sundukları sonucuna varılmıştır. Sabah ve Yeni Şafak gazetesinde ise tam tersi bir durum söz konusu olmuştur.

Gazetelerin ideolojik söylem anlayışlarını, çoğunlukla haber başlıklarında ve haber girişlerinde kendini gösterdiği söylenebilmektedir. Gazetelerin aynı konudaki haberlerin farklı yönleri öne çıkarılarak gazetenin ideolojik çizgisine yakın kişi ve kurumları destekleyici başlıklar kullandıkları görülmüştür.

Örneklem gazetelerde yer alan haberler incelenirken Sözcü ve Yeni Şafak gazetelerinin ana olay sunumunda da büyük oranla haber metinleri ile mesafe kurmadıkları görülmüştür. Araştırma kapsamına giren dört gazetede de toplumsal gerilimler, ideolojik söylemler, siyasi durumlar ve durum tanımları haber içeriğinin kurgulanmasında rol oynadığı görülmüştür. Gazetelerin haber ana olaylarında kendilerini konumlandırış biçimleri farklı olmuştur. Haber metinlerinde anlatıyı inşa ederken medya ve toplum tarafından üretilen söylemlerin pekiştirildiği anlaşılmaktadır. Gazetelerin kendi politik tutumuna yakın kişi ve kurumları daha pozitif ve yasal değerlerle tanımlarken, desteklemedikleri kişi ve kurumları olumsuz ve yasal olmayan değerlerle betimledikleri görülmüştür.

Gazetelerin haberlerinde neden-sonuç ilişkisi kurduğu görülmüştür, ancak olayların sonuçlarının öneminin haber olmalarında etkili olduğu anlaşılmıştır. Ayrıca, gazetelerin

hepsinde genel olarak art alan bilgisinin sınırlı olduğu bunun yerine bağlam bilgisine odaklanıldığı görülmüştür.

Sonuç olarak, çalışma kapsamında incelenen gazetelerin Suriye İç Savaşı ile ilgili Türkiye'ye yansıyan olay veya konularla ilgili haberlerine, profesyonel habercilik kodları açısından bakıldığında yetersiz olduğu sonucuna varılmıştır. Örneklem gazetelerin ideolojisinin bir şekilde haber metninin söylem yapısını etkilediği görülmüştür. Gazetelerin yayın politikası ve siyasi çizgisine göre kendi görüşünü ve ideolojisini haberlerin içerisine söylemler yoluyla yerleştirdiği ve bunu da en çok haber başlık ve girişlerinde yaptığı sonucuna varılmıştır.

Gazetelerin haberlerinde kendi destekledikleri kişilerin, iyi eylemlerine haber metnlerinde fazlasıyla yer verirken, olumsuz eylemlerine haber metnlerinde kullandıkları cümleleri pasif olarak yapılandırarak çok sınırlı bir şekilde yer verdikleri görülmüştür. Bununla birlikte gazetelerin desteklemedikleri aktörlerin olumlu eylemlerini çoğunlukla görmezden geldiği veya çok sınırlı bir biçimde metnlerde yer verdiği görülmüştür. Olumsuz eylemlerine ise söylemin etkisini artıran cümleler ile yer verdiği görülmüştür. Genel anlamda örnekleme alınan dört gazetenin de Suriye İç Savaşı ile ilgili haberlerde tüm taraflara eşit yer vermediği, destekledikleri bilgileri olumlu söylemlerle haberleştirdikleri, desteklenmedikleri bilgilere ise haberinde yer vermeme ya da okurun dikkatinden kaçırarak bir şekilde sunma yollarını tercih ettikleri sonucuna varılmıştır.

3. ÜÇÜNCÜ BOYUT: SURİYELİ SİĞINMACILARIN ALGILARI

3.1 Yarı Yapılandırılmış Derinlemesine Görüşmeler

Daha önceki bölümlerde değinildiği üzere, Türkiye’de geçici koruma kapsamında bulunan Suriyelilerin yüzde 10’undan az bir kısmı geçici barınma merkezleri / kamplarda yaşamaktadırlar. Projemiz birinci saha çalışması kapsamında geçici barınma merkezlerinde bulunan Suriyeli sığınmacılarla görüşmeler ilgili Valiliklerden gerekli izinler alınarak 11-16 Mayıs 2016 tarihleri arasında Osmaniye Cevdetiye Çadırkenti, Kilis Öncüpınar Konteynerkenti, Gaziantep Nizip Konteynerkenti, ve Şanlıurfa Akçakale Çadırkentte gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerde yaş dağılımı (üç yaş grubu: 18-40, 40-60, 60 ve üzeri) ve cinsiyet dağılımı gibi demografik unsurların dengeli olmasına özen gösterilmiştir. Her kampta ayrıca yetkililerle de görüşmeler gerçekleştirilmiş ve kampla ilgili bilgiler alınmıştır Suriyeliler ile yapılan derinlemesine görüşmelerin kamplara göre dağılımı aşağıdaki tabloya göre olmuştur:

Tablo 32. Kamp İçi Saha Çalışması

Osmaniye Cevdetiye Çadırkenti	11 kişi
Kilis Öncüpınar Konteynerkenti	7 kişi
Gaziantep Nizip Konteynerkenti	15 kişi
Şanlıurfa Akçakale Çadırkenti	15 kişi

Kamplarda görüşülen kişi sayılarının farklı olmasında çeşitli faktörler rol oynamıştır. Birincisi, çevirilerin çevirmen aracılığıyla yüzeysel kalma riski göz önünde bulundurularak, kamp tercümanı talep etmemeye dair saha öncesinde aldığımız karardır. Proje bursiyerlerimiz arasında Suriye asıllı ve Arapça diline hakim bir ekip üyesinin olması proje ekibi için bir avantaj olmuştur. İkincisi, Osmaniye Cevdetiye Çadır Kenti’nde Türkmen Suriyeli sığınmacılar kalmakta, böylece tercümana ihtiyaç duyulmadan bütün ekip görüşmeleri Türkçe olarak gerçekleştirmiş, istenen örneklem sayısına ulaşmıştır. Ancak, Kilis Öncüpınar kampında Arapça konuşan sığınmacıların çoğunlukta olması nedeniyle ek tercüman ihtiyacı hissedilmiştir. Sığınmacılar arasında hem Türkçe hem Arapça bilen bir Suriyeli çeviride proje ekibine gönüllü olarak yardımcı olmuştur. Bu yöntem sığınmacılarla birebir görüşmeciliğinin güveninin gelişmesi ve içeriğin zenginliği açısından çok olumlu olmuştur, ancak görüşme sürelerini uzatmıştır. Ancak Kilis kampında kalış süremizin yetkililerce kısıtlı tutulmasından ve diğer kamplarda böyle bir kısıtlama uygulanmamış olmasından dolayı, Kilis’te diğer kamplara kıyasla daha az sayıda görüşme gerçekleştirilmiştir. Bu tecrübenin ardından, diğer iki kampta tercüman desteği alarak süre daha etkin kullanılmış ve daha fazla kişiyle görüşme

yapılmıştır.

Kamplarda yapılan görüşmelerde yarı-yapılandırılmış derinlemesine mülakat tekniği kullanılmış, görüşmecilerin seçilmesinde ise kartopu metodu uygulanmıştır. Sorular kapsamında, Suriyeli sığınmacıların demografik bilgileri ve aile yapıları, eğitim ve istihdam durumları, sosyal hizmetlere erişim imkanları, güvenlik algıları, Suriye'deki savaş hakkındaki görüşleri, Türkiye'de kalma ve Suriye'ye geri dönme eğilimleri gibi konuları anlamaya yönelik hususlar ele alınmıştır.

Kamplarda gerçekleştirdiğimiz görüşmelerle ilgili elde edilen başlıca bulguları şu şekilde özetlemek mümkündür. Suriye'den Türkiye'ye yönelik kitlesel göç hareketlerinin başlamasıyla, sığınmacıların öncelikle barınma ve temel ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik devlet yönetiminde kurulan kamplar, ilerleyen yıllarda sığınmacıların tüm fiziksel ve sosyal ihtiyaçlarının karşılanması doğrultusunda geliştirilmiştir. Daha önceki bölümlerde ikincil kaynaklara referansla belirtilen kampların fiziki şartlarının diğer ülkelerdeki kamplara kıyasla oldukça yüksek standartlarda olması, bizim de saha çalışmamız esnasında birebir değerlendirme fırsatı bulduğumuz bir bulgu olmuştur. Kampların özellikle sığınmacı nüfusunun yaşlı, engelli, tek ebeveynli aileler gibi en kırılgan kesimlere barınma imkanı sağlaması açısından faydalı olduğu da tespit edilmiştir. Ancak kamp koşulları ve verilen hizmetler ne kadar kapsamlı da olsa, edindiğimiz bulgular doğrultusunda gözlemlenen başlıca hususlardan biri, kamplarda kalış sürelerinin uzaması sığınmacılar açısından çeşitli zorlukları da beraberinde getirmektedir.

3.2.1 Geçici Koruma Merkezlerinde Bulunan Suriyeli Sığınmacılarla Derinlemesine Görüşmeler

a. Sosyo-ekonomik Duruma İlişkin Algılar

Saha çalışması gerçekleştirdiğimiz kamplarda barınma, gıda, eğitim, sağlık ve güvenliğe yönelik temel ihtiyaçların karşılanmasının yanı sıra, yetişkinlere yönelik dil ve meslek edindirme kursları, spor aktivite alanları, mescitler ve çocuklara yönelik oyun alanları gibi çeşitli sosyal hizmetlerin de verildiğini gözlemledik. Görüştüğümüz sığınmacılar kamplarda bütün ihtiyaçlarının karşılanmasından memnun olduklarını sıklıkla dile getirmişlerdir. Fakat, "Savaş biterse Suriye'ye dönmeyi düşünüyor musunuz?" sorumuza neredeyse hemen hemen bütün görüşmeciler dönmek istedikleri yönünde yanıt vermişlerdir. Bir başka deyişle, görüştüğümüz sığınmacıların ortak temennisi, ülkelerinde savaş biter bitmez Suriye'ye geri

dönmektir. Sığınmacıların sağlanan hak ve hizmetlerle ilgili olumlu görüşleri göz önünde bulundurulduğunda, 'geri dönme' temennisi ilk bakışta çelişkili bir bulgu olarak görülebilir. Ancak sığınmacıların geleceğe dair görüşleriyle birlikte analiz edildiğine, geri dönme fikrine neden sıkı bir şekilde bağlı oldukları net bir şekilde ortaya çıkmaktadır. Buradaki temel olgu, kampta yaşamının getirdiği geçicilik algısıyla yakından ilintilidir. Kampların şehir merkezlerinden uzak izole yerleşim yapısına sahip olması, sığınmacıların kalıcılık ve süreklilik hislerini zayıflatmakla birlikte, sosyal ve ekonomik hayata normalleşerek katılımını sınırlamaktadır. Bu nedenle kampta yaşayan Suriyeliler açısından Türkiye'de gelecek kurmak belirsizliğini sürdürmekte, kamp koşulları normal yaşama geçiş fırsatlarını kısıtlamaktadır. Aidiyet olgusunun zayıf olması, sığınmacıların bir başa çıkma metodu olarak her fırsatta geri dönme fikrine sarılmalarına neden olmaktadır. Ancak kamplarda yaşamının bazı durumlarda kent yaşamına kıyasla daha kolay olduğu da dile getirilmiştir. 20li yaşlarında daha önce iki yıl boyunca Kilis şehir merkezinde yaşayan kadın bir görüşmeci, iki erkek kardeşinin Suriye'ye dönüp savaşta hayatını kaybetmesinin sonra kentte tek başına yaşamının ve geçinmenin zorluklarından bahsetmiş; kampta kalma başvurusunun kabul edilmesinin ardından Türkçe dil kursu, meslek kurslarına katılarak tekrar 'yaşama' döndüğünü ifade etmiştir.

Gerçekleştirdiğimiz görüşmelerde sağlanan hizmetlere yönelik karşılaştığımız en önemli bulgulardan biri çok sayıda kişinin psikolojik destek hizmetine erişmek istediği, ancak bu hizmete erişimin kısıtlı olduğu yönündedir. Özellikle çocukların psikolojik destek hizmetlerine ihtiyacı olduğu vurgulanmıştır. Bu ihtiyacı özellikle Gaziantep ve Osmaniye konaklama merkezlerinde yaşayan çocuk sahibi genç kadınlar dile getirmişlerdir. Görüşmeciler savaş ortamını deneyimlemiş ve travmatik olaylara şahit olmuş çocuklarının aşırı öfke, çevreden kopma ve tırnak yeme gibi tepkisel davranışlar sergilediklerini aktarmışlardır. Bu bulgular ışığında sığınmacıların psikolojik, rehabilitasyon ve sosyal danışmanlık gibi hizmetlere erişimini kolaylaştıracak özel çalışmalar yapılması gerektiği saptanmıştır.

Kamptaki ekonomik hayat ile ilgili elde edilen başlıca bulguları ise şu şekilde özetlemek mümkündür. Suriyeli sığınmacıların büyük bir kısmı uzayan savaş koşulları nedeniyle ülkelerinden getirdikleri veya biriktirdikleri nakit paraları harcamış olduklarını ifade etmişlerdir. Özellikle yetişkin erkeklerin kamplardan günlük çıkış yaparak, dışarıda yevmiyeli olarak inşaatlarda, tarlalarda ve fabrikalarda çalıştığı görüşmeciler tarafından belirtilmiştir. Ancak kadın görüşmeciler arasında bu şekilde dışarıda işlerde çalışan kişilere rastlanmamıştır. Kamplarda barınma, ısınma, eğitim, sağlık gibi temel ihtiyaçları devlet tarafından karşılanmaktadır, ancak çoğu görüşmeci günlük ihtiyaçlarını karşılamak için başka bir gelire

sahip olmadıklarını belirtmişlerdir. Devlet tarafından verilen, kamp içinde kurulmuş marketlerde alışveriş yapmalarını sağlayan kartlar sayesinde ihtiyaçlarını gidermektedirler. Bu kartlara kişi başına ayda yaklaşık 80-100 TL yüklenmektedir. Kamplarda bulunan marketler ile ilgili sığınmacıların dile getirdiği bir problem marketteki ürünlerin fiyatlarının kamp dışındaki marketlerden daha yüksek olması ve bu fiyatların sabit olmamasıdır. Örneğin bir denetim söz konusu olduğunda market sahiplerinin fiyatları düşürdüklerinden bahsetmişlerdir. Bir diğer yaygın aktarılan şikâyet ise market sayılarının az olması ve bundan dolayı izdiham yaşanmasıdır. Özellikle, kartlara paranın yüklendiği tarihte veya şeker ve un gibi temel gıdaların geldiği tarihlerde insanların oluşturduğu izdiham nedeniyle bazı kadın ve çocukların ezilme tehlikesi geçirdiği aktarılmıştır. Bazı görüşmecilerise nakit paraya sahip olmamanın normal hayata geçişlerinde bir engel olduğunu belirtmiş, kamplarda gelir getirici faaliyetler oluşturulursa para kazanmanın hayatlarının normalleşmesine katkıda bulunacağını ifade etmişlerdir. Sosyo-ekonomik duruma ilişkin aktarılan bir başka konu ise, yaşlı ve hasta sığınmacılara ek olarak savaş sırasında yaralanmış ve engelli olmuş sığınmacıların hijyen, sağlık ve günlük yaşam kalitelerini olumsuz etkileyen fiziki ihtiyaçlarıdır.

b. Güvenlik Durumuna İlişkin Algılar

Kampların güvenliği özel güvenlik görevlileri, polis ve jandarma tarafından sağlanmaktadır. Kampların girişinde x-ray ve parmak izi cihazları mevcut olmakla birlikte, sığınmacıların kamplara giriş ve çıkışlarında biyometrik parmak izi ve çipli kimlik kartlarını kullanmaktadırlar. Kamplarda ayrıca güvenlik sorunlarını minimuma indirmek amacıyla 7/24 çalışan güvenlik kameraları bulunmaktadır. Görüşmecilerin çoğunluğu kamplarda sağlanan güvenlik koşullarından memnun olduklarını ifade etmişlerdir. Ancak Kilis kampı gibi sınıra çok yakın olan kamplarda kalan bazı sığınmacılar güvenliğe ilişkin endişeleri olduğundan bahsetmişlerdir. Sınırdan birkaç kilometre uzakta olması nedeniyle, sıcak çatışmalar, alçak uçuşlar, roketler ve seken mermi ve şarapneller hem yerel halk hem de sığınmacıları tedirgin etmektedir. Nitekim, Kilis kamğında gerçekleştirdiğimiz bir görüşmede, görüşmeci sınır hattına çok yakın oldukları ve çatışma seslerinin duyulması nedeni ile kendini güvende hissetmediğini şu şekilde aktarmıştır:

“Tabii, Azez’e sadece 400 metre uzağız gergin oluyoruz, çünkü artık hiçbir şeyin garantisi yok, yani hiçbir uluslararası örgüte hiçbir tarafa güvenmiyoruz artık, her uçak geçtiğinde biz şehadet getiriyoruz hiçbir şey ihtimal dışı değil, her şey olabilir.”

Bazı sığınmacılar savaş sonucu deneyimledikleri ya da şahit oldukları travmatik olaylar

sonucunda yaşanan en ufak güvenlik riskinin üzerlerinde büyük etki bıraktığını ifade etmişlerdir:

“Bazen Kilis’e saldırı olunca Konteyner sallanmaya başlıyor, eşim çok korkuyor, bazen boğuluyormuş gibi uykudan kalkıyor korkudan. Yine biz yetişkinler çocuklar kadar etkilenmiyoruz onlar çok korkuyorlar.”

Bazı görüşmeciler ise, kamp giriş ve çıkışlarındaki güvenlik uygulamalarının çok sıkı olmasından ve bazı güvenlik personelinin disiplin sağlamak adına sert ve katı olmalarından şikâyet etmişlerdir. Şehir merkezinde çalışan sığınmacıların giriş ve çıkış saatlerinde sıkı güvenlik uygulamaları nedeniyle kampa girişlerde uzun süre sırada beklemek zorunda kaldıklarını belirtmişlerdir. Fakat sığınmacılar arasında genel algı giriş ve çıkışların yoğun olduğu noktalarda sıkı güvenlik kontrolünün hassas bir konu olduğu ve asıl amacının sığınmacıların güvenliğini sağlamak olduğu yönündedir. Şanlıurfa Akçakale Çadırkent’te yaşayan bir görüşmeci bu durumu şu sözlerle ifade etmiştir:

“Yani bugün kampa giriş çıkışlarda olan sıkı kontrol aslında benim ve çocuklarımın güvenliğim için yapılan bir tedbir, ama bazıları bu sıkı kontrollerden şikâyetçi, ama ben memnunum bu durumdan ve bize katı davrandıklarında aslında bizi rencide etmeyi kastetmediklerinden eminim. ”

Dile getirilen güvenlik endişelerine rağmen görüşmeciler kamplarda kendilerini güvende hissettiklerini ve güvenliklerine karşı herhangi bir tehlike durumunda Türkiye devletinin önlem alacağını ifade etmişlerdir:

“Burası devletin sorumluluğu altında ve buraya gelecek herhangi bir zarar karşısında devlet devreye girecektir. Ve herhangi bir tehlike veya tehdit olursa olsun bizi buradan başka bir yere, yani daha emniyetli olan bir yere götüreceklerdir. ”

Savaştan kaçıp komşu bir ülkeye sığınan Suriyeliler açısından kendilerini güvende hissetmek önem teşkil etmektedir. Temel ihtiyaçların karşılanması yanı sıra kampta sunulan güvenlik ile ilgili tedbir ve hizmetler Suriyelilerin kendilerini kamplarda güvende hissetmelerini sağlamıştır. Kendi ülkelerinde her türlü güvenden yoksun bırakılan bir toplumun, güvene verilen değer çerçevesinde muamele edilmeleri kaybettikleri bağlılık ve güven hislerini yeniden inşa etmelerine yardımcı olacaktır.

c. Sosyal Uyuma İlişkin Algılar

Sığınmacıların sadece yaşadıkları kamplara değil Türkiye'deki demokratik yönetim usullerine adaptasyon sağlamaları için kamp içinde serbest ve özgür bir biçimde kendi yöneticilerini seçebilme imkânı dâhil birçok hak ve hizmet sunmaktadır. Özellikle ziyaret ettiğimiz Akçakale çadırkentte kadın meclisleri gibi yapılanmalar ile mahalle mahalle ayrılan çadırkentte sığınmacıların ihtiyaç ve sorunlarının çözümüne yönelik bir mekanizma oluşturulmuştur. Görüşmeciler yönetime katılım ve temsil imkânının, uzun yıllar baskıcı rejim nedeniyle demokrasi deneyiminden uzak olan Suriyeliler için ilk gerçek demokrasi deneyimini yaşatması açısından büyük anlam ve önem taşıdığı ifade etmiştir. Ayrıca bu sistemle Suriyeliler tarafından seçilen muhtarlar, sorunların ve taleplerin yetkililere ulaştırmalarında pratik ve hızlı bir yöntem olarak tanımlanmıştır. Muhtarlık sistemi ile ilgili bir görüşmeci aşağıdaki cevap vermiştir:

“Aslında kamp yönetimi bir problem çıktığı zaman bunu kendi aramızda daha pratik bir şekilde halletmemizi istiyor. Bundan dolayı muhtarlık sistemi çok iyi bir hizmet.”

Yukarıda da belirtildiği gibi saha çalışması gerçekleştirdiğimiz kamplarda Suriyelilerin bu sistemden çoğunlukla memnun oldukları dile getirmişlerdir. Ancak Akçakale kampında yaşayan orta yaşlı erkek sığınmacı görüşmecilerden bir kısmı, çadır kentin bazı mahallelerinde seçilen muhtarların hep Türkmen olduğu ile ilgili şikâyetlerini iletmişlerdir. Türkmen muhtarların tercih edilme nedenleri, genelde Türkçe bilmelerinden kaynaklanmaktadır. Burada dili faktörünün en ufak uyum tecrübesinde bile belirleyici olduğu öne çıkmaktadır. Dil bariyeri ve buna bağlı yaşanan iletişim problemleri, birinci saha çalışması kapsamında hem kamplarda hem kentlerde yaşayan Suriyeli sığınmacılar tarafından sıklıkla dile getirilen bir konu olmuştur. Türkçe bilmedikleri için iletişim sorunu yaşadıklarını ve sorunlarını anlatamadıklarını ifade etmişlerdir. Bu durum özellikle sağlık hizmetinden yararlanmaları aşamasında problem teşkil etmektedir. Bazı hastanelerde tercümanlık hizmeti sağlansa da sürekli bir tercüman hizmeti sunulmasının, dil bariyeri aşmada sistematik ve yaygın çözümler üretilmesinin gerekli olduğu tespit edilmiştir.

Dil ve kültürel farkların oluşturduğu uyum sorunlarının yanı sıra kanunlar açısından sığınmacıların geldikleri ülke ve ev sahibi ülke arasındaki farklar da bazı problemlere yol açmaktadır. Örneğin; kamplarda kişisel veri kayıtlarında karşılaşılan problemlerle ilgili çeşitli hususlar dile getirilmiştir. Akçakale kampında görüştüğümüz bir sığınmacı, kampta kalan birçok Suriyelinin şikâyetçi olduğu bir durumu aktarmıştır. Görüşmeci, imam olması sebebiyle topluma sosyal, kültürel ve dini alanlarda rehberlik yapmaktadır. Ayrıca kamptaki

evliliklerden, doğan çocukların kayıtları, boşanmalar ve ölümler olmak üzere çadır kentteki değişen durumlar ile ilgili rehberlik de yapmaktadır. Ve kendi gözlemlerine dayanarak, kamplardaki kalan Suriyelilerin bir kayıt sorunu olduğundan bahsetmiştir.

Türkiye’de bilindiği üzere evlenen kadın eşinin soyadını, kendi soyadını veya eşinin soyadıyla birlikte kendi soyadını kullanmaktadır. Suriye’de ise kadınlar evlenmeden önceki soyadlarını muhafaza etmektedirler ve bu iki ülke arasında uygulama farklılıkları kayıt işlemlerinde karışıklığa sebebiyet verebilmektedir. Örneğin, görüşmecinin eşi ve çocuklarının bir kısmı kendisinden önce Türkiye’ye gelmek zorunda kalmışlardır. Daha önce kampa gelen eşin kaydı Suriye’deki kullandığı kimlik bilgileri ile yapılmış ve Türk makamlarınca kendisine ve onunla birlikte gelen çocuklarına kendi soyadını taşıdığı kimlikler hazırlanmıştır yani çocuklar annenin soyadı ile kaydedilmiş. Ancak görüşmecinin bir süre sonra en büyük oğlu ile Türkiye’ye geldiğinde ona da bu sefer babanın soyadı ile bir kimlik verilmiştir. Türk makamlara aynı aileye mensup olduklarını ispat edene kadar görüşmeci ve oğlunu uzun bir süre ayrı bir çadırda barınmak zorunda kalmışlardır. Bu durum kamplarda kalan Suriyelilerin evliliklerinin Türk makamlarınca kaydedilme sürecini daha da karmaşık hale getirebilmekte ve sonrasında problemlere sebep olabilmektedir. Suriyeli sığınmacıların kayıtlarının Türkiye’deki düzenlemelerle uyum içinde yapılması gerektiği gözlemlenmiştir.

d. Toplumsal Cinsiyete ilişkin algılar

Kampların şehir merkezlerinden uzak alanlarda bulunmaları ve bundan dolayı sığınmacıların sadece kamp içinde sosyal yaşamları olmasının aile yapısı üzerinde önemli sosyal etkileri olmuştur. Bu durumun kadın sığınmacılara yansması ise mahremiyet sorunlarının ortaya çıkması şeklinde olmuştur. Kadın görüşmecilerimizin çoğu mahremiyet ile ilgili sorunları dile getirmişlerdir. Ortak kullanım alanlarının bulunduğu ve birbirine çok yakın yaşam alanları bulunması nedeniyle mahremiyet alanının çok daraldığı ifade edilmiştir. Daha önce özel yaşam sınırları içerisinde kalan ve mahrem sayılabilecek konu ve kavramlar kamp şartları içerisinde değişikliğe uğramıştır. Özellikle çadırkentlerde banyo ve duş alanları yerleşim yerlerinden uzakta olması da kişiye ait özel alanın sınırlarını korumasında güçlükler doğurmaktadır. Akçakale kampından bir kadın görüşmeci mahremiyet çekincesi ile duş alanları yerine kendi çadırına kovlar ile suyu taşıdığını tek oda çadırda kendine bir banyo alanı oluşturmak zorunda kaldığını ve bu işlemi her yaptığında Suriye’deki evini hatırlayıp ağladığını aktarmıştır. Mahremiyet kavramı kişilerin sosyo-psikolojik, inanç ve kültürel değerleri ile çok ilintilidir. Göç ile yaşanan süreç ve buna dayalı mahremiyet kavramı ile ilgili meydana gelen değişiklik sığınmacılar üzerinde stres yaratmakta ve özellikle ruh sağlığı ve

psikolojik problemlerinin ortaya çıkmasına yol açmaktadır.

Mahremiyet daha çok kadın sığınmacılar dile getirdiği konu olsa da bazı erkek görüşmeciler de bu konu ile ilgili benzer görüşler belirtmiştir. Fakat bu konu ile ilgili görüşler yine ailedeki kadın fertlerin yaşadığı mekânsal mahremiyet üzerinden ifade edilmiştir. Bunların en çarpıcı örneklerinden bir Suriye'den gelen Çerkez bir sığınmacının görüşleri olmuştur. Osmaniye Cevdetiye Suriyeli Türkmenler kampı hariç, ziyaret ettiğimiz diğer kamplarda Arap, Türkmen, Çerkez, Kürt kökenli Suriyeliler bulunmaktadır. Farklı etnik grupların sınırlı bir yaşam alanını paylaşımları zaman zaman bu guruplar arasından sosyal çekişmeler meydana getirmektedir. Çerkez görüşmecimiz, Suriyeli Çerkezlerin daha liberal bir kimliğe sahip oldukları için kültürel değerler ve giyim alışkanlıklarının açısından baskı ve dışlanmaya maruz kaldıklarını ve kendilerini çevreleyen bu yeni fiziksel ve kültürel alanda mekânsal mahremiyetlerini kısıtladığından bahsetmiştir:

“Giyim tarzımızdan tutun da adet ve geleneklerimize kadar çok farklı bir hayat görüşümüz var. Ve bu durum bizi çok ağır eleştiriye maruz kalmamıza neden oluyor, örneğin; kızlarımızın giyim tarzımızı beğenmeyenler bizi dinsiz olarak görüyorlar.

Herkese saygım sonsuz ama hayat tarzımız, kültürümüz, adetlerimiz, düşüncelerimiz her şey farklı. Yine bazılarının ufku geniş, geçen kızlarımıza kötü niyetle bakan birine oğlum çıkıştı ve sen kardeşine böyle bakılmasını kabul eder misin diye sordu. Ve burada sayımız çok az ve sosyal olarak baskı altındayız. Türk devleti bu duruma çare bulmalı.

Biz entegre olmak istiyoruz, Türkiye’de tam 8 milyon Çerkez var bizi bu Çerkezlerin yaşadıkları köylere alsınlar, topluma karışmak istiyoruz yalvarıyoruz rica ediyoruz ama bu isteğimizi kimseye duyuramıyoruz. ”

Mahremiyet sorunu dışında, kampta göze çarpan diğer toplumsal problemler arasında aile içi çatışma, çok eşlilik, çocuk evlilikleri ve doğum kontrol ile ilgili bilinç eksikliği olduğu tespitlerimiz arasında yer almaktadır. Suriyeli kadınlar geldikleri savaş ve çatışma ortamından kaynaklanan ekonomik ve psikolojik zorluklar ve yaşadıkları göç tecrübesiyle oluşan gelecek endişesi ve belirsizlikler sığınmacıların aile yapısı derinden etkilemiştir

3.2.2 Geçici koruma Merkezlerinin Dışında Bulunan Suriyeli Sığınmacılarla Derinlemesine Görüşmeler

Geçici koruma merkezlerinin dışında yaşayan Suriyeli sığınmacılarla derinlemesine görüşmeler 2-7 Ekim 2016 tarihleri arasında Gaziantep ilinde ve 4-11 Ocak 2018 tarihleri arasında Şanlıurfa ilinde gerçekleşmiştir. Elde edilen bulgular aşağıda özetlenmiştir.

Bölgenin en önemli ticaret ve sanayi merkezi olan Gaziantep ili, Suriye krizi ve Türkiye'ye yönelik gerçekleşen kitlesel göç hareketlerinden en çok etkilenen kentler arasında ilk sıralarda yer almaktadır. Gaziantep'in: (1) Suriye sınırına yakın konumu, (2) kentin güçlü ekonomisi, sanayisi ve farklı sektörlerde çalışma imkânlarının çeşitliliği, (3) savaş öncesinde de yerel halk ve Suriye halkının ekonomik, sosyal, kültürel ilişkileri, (4) halklar arasında tarihi ve akrabalık bağları, (5) yerel otoritelerin göç yönetimini etkin bir şekilde yürütmesi, (6) münferit sorunlar yaşanmasına rağmen yerel halkın bu kitlesel ölçekteki göç dalgasına karşı kabul edici bir tutum benimsemesi gibi çok yönlü etkenler, bu ili farklı sosyo-ekonomik sınıflara mensup Suriyeli göçmenler açısından cazip bir yerleşme merkezine dönüştürmüştür. Suriye'den Türkiye'ye düzenli yollardan pasaportlarıyla giriş yapmış, daha sonra ikamet ve çalışma izinleri alarak yabancı statüsünde Gaziantep'te ikamet eden Suriyelilerin nüfusu da diğer illere kıyasla yüksektir. Gaziantep ilinin Suriyeli göçmenler açısından cazip bir yerleşim merkezine dönüşmesinin önemli bir nedeni de, yerel otoritelerin Suriye krizin ilk yıllarından itibaren yeni gelen nüfusun kentin altyapısı üzerine eklediği yüke rağmen, göç yönetiminde geliştirdikleri etkin mekanizmalar ve göçmenlere sunulan hizmetleri sürekli olarak genişletmiş olmalarıdır. Ayrıca Gaziantep ili, Birleşmiş Milletler ve diğer ilgili uluslararası kurumların da Suriye mülteci kriziyle ilgili yürüttüğü çalışma ve faaliyetlerin merkezi konumuna gelmiştir. Başta BM ve ilgili uluslararası kuruluşlar olmak üzere, 2011 yılından itibaren Gaziantep'te bölge ofisleri açmışlar, yerel otoritelerle koordineli bir şekilde bölgede göçmenlere yönelik hizmet ve destek çalışmaları yürütmektedirler. Bu tür uluslararası kuruluşlar, yerel STK'lar ve Suriyeliler tarafından kurulan STK'lar hem Şanlıurfa'da hem Gaziantep'te Suriyeli göçmenler açısından da istihdam imkânları yaratmıştır.

Şanlıurfa'da ise geçici koruma statüsü kapsamında 474, 077 Suriyeli yaşamaktadır (GİGM, 2018). Suriyeli sığınmacıların toplam nüfusa oranı yüzde 20'yi aşmıştır. Şanlıurfa'nın sınıra yakınlığı, iki halk arasında akrabalık bağları gibi temel faktörler Suriyelilerin

Şanlıurfa'ya yerleşmesinde etkili olan faktörler arasındadır. Bu iki kentte yaşayan Suriyelilerle yapılan görüşmelerde öne çıkan algılara aşağıdaki bölümlerde yer verilmiştir.

a. Sosyo-ekonomik duruma ilişkin algılar

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi tarafından hem yerel halkın hem Suriyeli sığınmacıların çeşitli kurslara katıldığı Ensar Toplum Merkezi'nde gönüllü olarak çalışan 26 ve 31 yaşlarında iki Suriyeli görüşmeci, Halep Üniversitesi Eğitim Fakültesi sınıf öğretmenliği ve İktisat Fakültesi mezunu olduklarını belirtmişler ve savaş öncesinde Suriye'de çalıştıklarını ifade etmişlerdir. Görüşmecilerin çoğunluğunun aileleriyle Gaziantep'te yaşadıkları, ancak aralarında bölünmüş aileler de olduğu, bir kısım hane halkının hala Suriye'da olduğu, bazı aile üyelerinin ise Avrupa ülkelerine gittiği belirtilmiştir. Türkiye'de yaşamaktan memnun olduklarını dile getiren görüşmeciler, özellikle sağlık ve eğitim alanında yaşanan çeşitli sorunlara değinmişlerdir. Eğitim alanında, öğrencilerin Türkçe öğrenmesine daha çok özen gösterilmesi gerektiği, birçok öğrencinin savaş nedeniyle eğitime uzun aralar verdiği ya da hiç başlayamadığı için geri kaldığı, geçici eğitim merkezlerinde imkânların sınırlı olduğu, birden fazla çocuğu olan aileler için okula ulaşım masraflarının önemli bir yük olduğu gibi hususlar vurgulanmıştır. Bu bağlamda, özellikle de Suriyeli öğrencilerin artık Türk okullarına kayıt edilerek ulusal eğitim sistemine entegre edilmesinin olumlu bir gelişme olduğunun, ancak Türk öğrencilerden geri kalmamaları için daha çok desteklenmeleri gerektiği belirtilmiştir.

Şanlıurfa'da yapılan görüşmelerde de eğitim alanında Suriyeli öğrencilerin ulusal eğitim sistemine entegre olabilmeleri adına artık Türk okullarına kayıt edilmeleri ve Geçici Eğitim Merkezlerinin tamamen kapatılacak olması görüşmeciler tarafından genellikle olumlu bir gelişme olarak ifade edilmiştir. Özellikle okul çağında çocuğu olan görüşmeciler çocuklarının Türk eğitim sistemine tam anlamıyla entegre olmaları ve Türkçeyi çok iyi öğrenmeleri gerektiğini belirtmişlerdir. Çocukların kadro sıkıntısı olmayan ve profesyonel bir şekilde işleyen okullara devam etmeleriyle daha istikrarlı bir eğitim alacaklarını ifade etmişlerdir. Dilbilimci olduğunu ifade eden bir görüşmeci çocukların Türk eğitim sistemine entegre olmaları konusunda düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Çocuklar küçük yaşlarda Türkçeyi öğrenmezlerse akademik olarak hep zorluk çekecekler ve tam anlamıyla entegre olamayacaklar. Elimde olsa tüm geçici eğitim merkezlerini kapatırım.”

Görüşmeciler arasında geçici eğitim merkezlerinin kapatılıp Suriyeli çocukların sadece Türk eğitim sistemine devam edecek olması konusunda birtakım çekinceleri olanlar da vardır. Bu konuda çekinceleri bulunan görüşmecilerin çoğu çocuklarının Arapçayı unutacağından korkmaktadır. Arapçanın ana dilleri olmasının yanında aynı zamanda Kuran dili olduğu için de ayrı bir öneminin bulunması bu korkuyu tetikleyen nedenler arasında gösterilmiştir.

Suriye'deki mesleği rehberlik öğretmeni olan ve şu an Türkiye'de İrfan İmam Hatip Okulu'nda gönüllü olarak müdür yardımcılığı yapan bir görüşmeci geçici eğitim merkezlerinin kapatılmasını stratejik olmayan kısa vadeli bir karar olarak nitelendirmiştir. Tüm Suriyeli çocukları okullu yapmak hedefiyle yola çıktığını fakat bu kararlar birlikte okulları bırakanların çok olduğunu belirtmiştir. Bunun nedenini ise şu şekilde belirtmiştir:

“Sindire sindire değil, çok mekanik bir geçiş oldu. Zaten Türk okullarının altyapısı problemlidir, bunun üzerine Suriyeli öğrencileri kabul ettiler, bu durum yerel halk arasında Suriyelilerin kendi çocuklarının eğitimini negatif etkileyen bir unsur olarak görmelerine neden oldu.”

Eskiden 20 kişilik olan sınıfların artık 40 kişi olmasının iki toplum arasında negatif bir rekabet alanı oluşturduğuna ve entegrasyonu zorlaştıran bir durum yaratabileceğine de dikkat çekilmiştir. Hukuk mezunu bir görüşmeci ise verilen Türkçe derslerinin içeriğinin yetersiz olduğuna dikkat çekmiştir. Her yıl aynı Türkçe derslerinin verildiğini ve öğretmenlerin yabancılara Türkçe eğitimi verme konusunda yetersiz olduğunu ifade etmişlerdir.

Meslek sahibi ve üniversite mezunu Suriyelilerin de Türkiye tarafından iş yaşamına dâhil edilmeleri konusunda daha çok desteklenmeleri gerektiği de belirtilen noktalar arasındadır. Savaş nedeniyle ailesiyle geldiği Gaziantep'te liseyi tamamlayan, toplum merkezinde hem gönüllü çalışan hem de kurslara katılan 18 yaşındaki bir görüşmeci, ileride doktor olmak istediğini, ancak Türkiye'de üniversitelerde Tıp fakültelerine girişte yabancı kontenjanlarının çok düşük olduğunu iletmiştir. Annesi ve babasının da doktor olduğunu belirten görüşmeci, sağlık alanında meslek sahibi Suriyelilerin, başta doktor ve eczacıların, Türkiye'de resmi çalışma şartlarının kolaylaştırılması gerektiğini eklemiştir.

Görüşmelerde üzerinde durulan konular arasında en olumlu geri dönüşlerin bulunduğu alan sağlık hizmetleridir. Suriyelilerin en tatmin oldukları hizmetin sağlık hizmeti olduğu bulgusunu Urfa'daki görüşmeler de doğrular niteliktedir. Birkaç görüşmeci dışında tüm görüşmeciler sağlık hizmetlerinden çok memnun olduklarını belirtmişlerdir. Sağlık hizmetleri konusunda sıkıntı yaşayanların ortak sorunu ise dil bariyeridir. Hastaneye gittikleri zaman bazen doktorlarla anlaşamadıklarını ifade eden Suriyeliler Urfa'da çok dilli bir yapısının olmasının

avantajıyla zamanla bu sorunun aşıldığını da eklemişlerdir.

Dil bariyeri dışında sağlık hizmetleri açısından karşılaşılan diğer bir sorun Arapça öğretmenliği yapan Suriyeli bir kadın görüşmeci tarafından dile getirilmiştir. İşten çok kısıtlı izin alma hakkının olduğunu ifade eden görüşmeci çocuğunu hastaneye götürdüğü zaman aynı gün içerisinde işlerinin bitmediğini dile getirmektedir. Bazen bir hafta on gün sonraya gün verildiğini söyleyen görüşmeci bu işleyişin Suriyeliler özelinde olmadığını farkında olduğunu belirtmiştir.

Sağlık hizmetleri konusunda görüşmecilerinden birisi “Şu an en çok ihtiyaç duyulan yer Suriyeliler için doğumhaneler. Suriyeli personelin ve doktorların çalışabileceği doğum merkezleri ve içinde aile planlaması ve doğumla ilgili bütün hizmetlerin verileceği yerler olsa çok iyi olur.” Şeklinde fikir beyan etmiştir. Görüşmecinin özellikle doğumhane alanına dikkat çekmesinin bir sebebi de Suriyeli kadınların erkek doktorlar konusundaki kültürel çekinceleri olmasıdır.

Fiziki anlamda tıbbi yardıma ihtiyacı olanların bir şekilde hizmetlere erişebildiği fakat psikolojik anlamda da yıpranmış bir toplumla karşı karşıya olunduğunun unutulmaması gerektiği yapılan görüşmelerde bahsedilen diğer bir konudur. Suriyelilerin Türkiye’deki varlığının bir savaş ürünü olduğunu ve savaştan bağımsız ele alınamayacağını ifade eden bir görüşmeci Suriyelilerin entegrasyonu sürecinde sosyo-psikolojik yardımların da göz ardı edilmemesi gerektiğini dile getirmiştir.

Eğitim seviyelerine bakılmaksızın, görüşmecilerin hemen hepsinin devletin kayıtlı Suriyelilere geçici koruma statüsü kapsamında sağladığı haklar ile ilgili fazla bilgiye sahip olmadığı gözlemlenmiştir. Türkiye’de bir seneden az süredir bulunan görüşmeciler, geçici kimlik kartı, kayıt olma gibi süreçlerde yetkililerin sürdürdüğü güvenlik soruşturmaları nedeniyle gecikmeler yaşamaktadır. Kayıtlarının henüz tamamlanmamış olması nedeniyle de sağlık hizmetlerine ücretsiz erişim konusunda da sorunlar yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Türkiye’de bir seneden fazla süredir ikamet eden ve kayıtlı olan Suriyelilerin ise, kurumları daha çok tanıdığı, sağlık ve eğitim alanında nispeten daha az problemle karşılaştığı belirtilebilir.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı’nın verileri çalışma iznine sahip çok az sayıda Suriyeli olduğunu ortaya koymaktadır. Urfa’da yapılan görüşmeler de bunu doğrular niteliktedir. Görüşmecilerin çoğunluğu iş hayatına bir şekilde katıldığı halde çalışma iznine sahip olmadığını ifade etmektedir. Neden çalışma izni almadıkları sorusuna ise genellikle çalışma izni çıkarmanın prosedürel olarak zor olduğu cevabını vermişlerdir. Hatta birkaç görüşmeci hala geçici koruma kimliğine sahip Suriyelilere çalışma izni verilmediğini

düşünmektedir. Bu da çalışma izni konusunda Suriyelilerin yeterli bilgiye sahip olmadıklarını göstermektedir.

Görüşmelerde Türk halkında Suriyelilerin çalışmadığına yönelik bir algı olduğu belirtilmiştir ve bu genelleme konusunda Suriyelilerin görüşleri alınmıştır. Suriyeliler bu genellemeyi doğru bulmamaktadırlar. Hayrat Yardım Kuruluşu'nda çalışan bir görüşmeci bu konuya "Suriyeliler düzensiz işlere giriyorlar. Bazen gece çalışıp gündüz evde oluyorlar, bazen iki gün çalışıp bütün hafta evde oturuyorlar. Bu onların elinde olan bir durum değil, şartlar bunu gerektiriyor. Bu durum Türk halkında Suriyeliler çalışmıyor diye yansıyor olabilir." şeklinde açıklama getirmiştir.

Yapılan görüşmeler Suriyelilerin ağır şartlarda çalıştığını doğrular nitelikte bulgular ortaya koymaktadır. Eşinin halı dükkanında işçi olarak çalıştığını ifade eden bir görüşmeci eşinin sabah 8'den akşam 9'a kadar çalıştığını ve hafta sonu tatilinin de olmadığını belirtmiştir. Bu ağır çalışma koşullarına rağmen ayda sadece 800 TL kazandığını dile getirmiştir.

RIZK Professional Development derneğinde çalışan bir görüşmeci Suriyelilerin iş piyasasına entegrasyonunda karşılaştıkları en büyük sorun olarak sosyo-kültürel farklılıkları göstermiştir. Suriye'de işçi çalıştıran büyük firmalar yerine daha çok kendi işini yapan ustalar olduğunu belirten görüşmeci, bu nedenden ötürü Suriyelilerin iş yaşamında emir almaya alışık olmadığını, bu durumun da Türkiye'de iş piyasasına alışmalarına engel olduğunu ifade etmiştir. Aynı görüşmeci iş piyasasına etkili bir entegrasyonun birçok sosyolojik problemi de çözeceğini öne sürmüştür. "Örneğin sığınmacıların arasında görülen fuhuş ve hırsızlığın önüne geçmiş oluruz. Ayrıca sığınmacıyı iş piyasasına kazandırmak onu üretken bir ferde dönüştürmüş olmak demektir." ifadesini kullanmıştır. Şu anda Türk işverenlerin Suriyeli işçi tercih etmelerinin sebebini sigorta yapmadan çalışmayı kabul etmeleri olarak ifade eden görüşmeci kayıt altına alınma konusunda ise işverenin Suriyelilere çalışma izni çıkaracağına Türk işçi tercih edeceğini söylemiştir. Eğitimli ve donanımlı olan bazı Suriyelilerin ise bu alanlarda çalışmalarının yasak olduğuna dikkat çeken görüşmeci buna inşaat mühendisi olan Suriyelileri örnek göstermiştir.

Ticaret ile uğraştığını belirten bir görüşmeci ise çalışma izni ve ikamet izni olduğunu söylemiştir. İkamet izniyle seyahat özgürlüğünün bulunduğunu ama ikamet izninin süresi dolmadan yenilemek için müracaat ettiğini, fakat işlemlerin uzun sürdüğünü ve bu nedenle yenilenmeden süresinin dolduğunu belirtmiştir. Ticaretle uğraştığı için sürekli seyahat etmesi gerektiğini dile getiren görüşmeci şu anda işlerini yürütemediği için mağdur durumdadır.

Bu gibi kimlik başvuru işlemlerinin uzun sürmesi çoğu görüşmeci tarafından sıklıkla dile getirilen bir konudur. Özellikle geçici koruma kimliği çıkartmak için uzun süre beklenen durumlarda, kişiler sağlık hizmetlerine erişimde de sıkıntılar yaşamaktadır.

Gaziantep'te farklı sosyo-ekonomik koşullara sahip Suriyeli sığınmacıların durumunu daha kapsamlı yansıtabilmek amacıyla, savaş nedeniyle işlerini Suriye'den Gaziantep'e taşımak durumunda kalan işadamları, sanayiciler ve girişimcilerin kurduğu Suriye İş Adamlar Derneği (SİAD) ziyaret edilmiştir. Derneğin kurucu üyeleri olan Suriyelilerle görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Ağustos 2015 tarihinde kurulan derneğin merkezi Gaziantep'te, diğer ofisleri ise İstanbul ve Mersin'de bulunmaktadır. Bu konuda Gaziantep özelinde önemli bir noktanın tekrar vurgulanmasında fayda görülmektedir. Daha önce de belirtildiği üzere, Gaziantep yerel otoriteleri Suriyeli göçmenlerin hizmetlere ulaşımına ve uyumuna yönelik kapsamlı mekanizmalar geliştirmiştir. Aynı olumlu adımların, yerel ekonomik aktörler tarafından da gerçekleştirildiği gözlenmiş, bu bulgulara yerel halka ilişkin algılar kapsamında yer verilmiştir. Nitekim Gaziantep Ticaret Odası kuruluş aşamasından itibaren SİAD'ı desteklemekte, Suriyeli işadamları ve girişimciler arasında bir ağ oluşturup, ilgili yetkililerle iletişim, destek, koordinasyon ve işbirliği görevlerini üstlenmektedir. SİAD'dan kurucularından Suriyeli bir işadamı ile gerçekleştirilen görüşmede, görüşmeci iş kurmalarında yaşadıkları çeşitli prosedürel sorunlara değinmiş, seyahat izinleri, bankalarda kredi kartı alma dâhil birçok işlemde karşılaştıkları engelleri aktarmıştır. Bu küçük detayların çok kolay yollardan ilgili yetkililer tarafından düzeltilebileceğini, kendilerinin ulusal ve bölge ekonomisine katkıda bulunmak istediklerini eklemiştir. Ocak 2016 yılında geçici koruma statüsünde bulunan Suriyelilere verilen çalışma izinlerinin dernek olarak olumlu bir adım olarak değerlendirmiştir. Ancak, bu izin kapsamında uygulanan yüzde 10 kotasının Türkiye'nin başka bölgelerinde işlevsel olabileceği, fakat Gaziantep gibi Suriyelilerin yoğun yaşadığı illerde sorun olduğunu dile getirmiştir. Yetkililerin Suriyelilerin işgücüne katılımında bölgesel dinamikleri göze alarak düzenlemeler yapılmasının daha faydalı olacağından söz edilmiştir. Bu sorunların çözümü için dernek olarak yetkililere ulaşma ve etkin iletişim kurmak üzere çaba göstermektedirler.

STK'larda çalışan Suriyeli göçmenlerle gerçekleşen görüşmelerde sosyo-ekonomik algılar açısından önemli bulgular saptanmıştır. Bu derneklerden bir tanesi, hem Gaziantep'te hem de Suriye'de insani yardım çalışmaları yürüten, göçmenlere yönelik hizmetlere yönlendirme, eğitim, meslek eğitim kursları sunan, savaş nedeniyle yetim kalmış çocuklara destek veren Sankari İnsani Yardım Derneği'dir. Bu dernekte gönüllü çalışan veya yönetici konumunda olan, yaşları 22-50 arasında olan toplam 4 Suriyeli erkekle görüşülmüştür. Derneğin yöneticisi, Suriyeli göçmenlere yönelik eğitim programlarının faydalı olduğunu,

bunun yanı sıra dernekte düzenlenen sosyal etkinliklerin de hem çocuklar hem kadınlar hem erkekler üzerinde savaşın olumsuz etkilerini bir nebze de olsa unutmalarını sağlayıp Gaziantep'te yaşadıkları hayata adapte olmalarının kolaylaştırıcı etkisinden bahsetmiştir. Günlük hayatta karşılaşılan seyahat etme sorunlarının, vize almada yaşanan sıkıntılara değinmiştir. Sağlık sorunları nedeniyle derneğe gelen Suriyelileri sağlık merkezlerine yönlendirme görevini gönüllü olarak yürüten görüşmeci, Suriye'de eşinin de kendisinin de eczacılık yaptığını, ancak Türkiye'de ruhsat verilmemesinden dolayı eczane açamadıklarını ifade etmiştir. Suriye'yi terk ettikten sonra ilk önce Mısır'a pasaportlarıyla gitmişler, üç yıl önce de ikamet izni alarak Gaziantep'e yabancı statüsünde yerleşmişlerdir. Görüşmecinin eşinin ailesi Fransa'da yaşamaktadır, ancak kısıtlı çalışma koşullarına rağmen kendilerinin Türkiye'de kalmak istediklerini belirtmiş, çocuğunun kreşte Türkçe öğrendiğini ve çok kolay uyum sağladığını ifade etmiştir. Suriyelilerin kendi işlerini, mesleklerini yapma hususunda engeller kaldırılırsa Türkiye'ye hem faydaları olacaklarını, hem de kimseden yardım almadan sosyo-ekonomik hayata katkıda bulunacaklarını söylemiştir. Dernekte yine gönüllü olarak çalışan ve açılan kursları koordine eden bir görüşmeci, Türkiye'ye gelme nedenini daha önce de seyahat ettiği için iyi bildiğini, yakınlık hissettiğini dile getirmiştir. Savaş bitmeden ülkesine geri dönemeyeceğini, Türkiye'de iyi sosyal hizmetler verildiği için Türk vatandaşlığına geçmek isteyebileceğini ifade etmiştir. Derneğe üniversite sınavları, yerleştirme ve kayıt gibi konularda gelen Suriyelilere gönüllü danışmanlık yapan, aynı zamanda kendisi de üniversite öğrencisi olan başka bir görüşmeci, Gaziantep Üniversitesi'nde kapsamlı Türkçe kurslarına katılmanın kendisine çok faydalı olduğunu, 3 sene içerisinde akıcı Türkçe öğrendiğini ifade etmiştir. Dili öğrenmesi sayesinde yerel halkla kolaylıkla iletişim kurabildiğini, üniversitede birçok Türk arkadaşı olduğunu belirtmiştir. 22 yaşındaki görüşmeci düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Avrupa'ya giden arkadaşlarımın bir kısmı mutsuz oldu, buraya geri dönmek istedi. Adapte olamadılar, ama bir kez gidince dönmek zor. Eğer biz bu ülkede yaşayacaksak, bu ülke de bize başka kimsenin vermediği imkanları vermişse, Suriyelilerin de en azından Türkçe öğrenmesi gerek. Almanya'ya gidenler için ilk şart Almanca öğrenmektir. Burada bu zorunluluk değil diye, Türkçe öğrenmemeyi bahane buluyorum. Başka türlü nasıl adapte olabiliriz?”

Bu dört görüşmecinin de ortak noktası, düzenli gelirleri olmamasına rağmen Suriye'deki maddi birikimleri sayesinde Gaziantep'te refah düzeyi nispeten daha yüksek koşullarda hayatlarını sürdürmeleri, 800 TL gibi nispeten yüksek kiralara karşılayabildikleri ya da kendi evlerini satın aldıkları, eğitim ve sağlık alanında ciddi problemlerle karşılaşmamış olmalarıdır. Vurgulanması gereken önemli bir bulgu, bu kategori kapsamında yer alan meslek sahibi,

üniversite mezunu ya da üniversite öğrencisi Suriyeli göçmenlerin de birikimleri bir noktada tükenecektir. İş yaşamına dahil edilmesi için gerekli düzenlemelerin bir an evvel yapılması gerekliliğidir.

b. Güvenlik durumuna ilişkin algılar

Kamp dışında yaşayan Suriyeliler açısından, güvenlik kaygılarının özellikle sosyo-ekonomik açıdan dezavantajlı Suriyeliler arasında daha baskın olduğu tespit edilmiştir. Gelir seviyesi düşük ve yoksul Suriyeliler yerleştikleri kentlerde ve ilçelerde kiralardan ucuz olması gibi nedenlerden ötürü yine yoksul ve dezavantajlı mahalleleri tercih etmektedirler. Özellikle barınma koşulları ve kent yaşamına bağlı güvenlikle ilgili olumsuz algılar Gaziantep saha çalışmasında karşımıza çıkmıştır. Kendilerini dar gelir seviyeli ya da yoksul olarak tanımlayan Suriyeli görüşmeciler çoğunlukla kiralardan ucuz olduğu, iç göçle şekillenmiş Narlıtepe, Şirinevler gibi mahallelere yerleşmişlerdir. Bu tercihleri dolayısıyla hem sağlanan hizmetler hem de ekonomi temelinde akın teması içinde yaşayan 'dezavantajlı' yerel halk ve 'dezavantajlı' sığınmacı toplum arasında bir rekabet doğurmuştur. Bu rekabetin yansımaları zaman zaman Suriyelilere yönelik ayrımcı tutum, şiddet eylemleri, ve yabancı düşmanlığı içeren sözlü nefret söylemleri olarak kendini gösterebilmektedir. Böylece insan ve kent güvenliği açılarından yeni sosyal çatışma alanları ortaya çıkmaktadır. Bu çatışma alanları hem yerel halk açısından hem de Suriyeliler açısından güvenlik eksenli kaygıları tetiklemektedir.

Yoksul Suriyelilerin güvenlik kaygıları, yerel halkın önyargıları, nefret söylemleri gibi durumlar kendilerini güvende hissetmemelerine yol açabilmektedir. Bu tür güvenlik kaygıları sığınmacıların günlük hayatlarına yansayabilmektedir. Nitekim, Gaziantep Şirinevler Mahallesi'nde görüşme gerçekleştirdiğimiz Suriyeli kadınlar dışarı çıkmaktan endişe duyduklarını ifade etmiş, her kapı çaldığında bir gasp veya saldırı ihtimalini düşündüklerini belirtmişlerdir. Bu tip kaygıların Suriyelilerin sosyal uyum sürecini zorlaştırmakta ve daha izole bir hayat sürmesine neden olmaktadır. Yine Şirinevler Mahallesi'nde işçi olarak çalışan bir Suriyeli, çocuklarının okuduğu Suriyeli okuluna çeşitli grupların sık sık taşkınlık yaparak baskın yaptığını ifade etmiş, bu nedenle çocuklarının artık okula gitmediğini şu sözlerle dile getirmiştir:

“Şu an çocukların eğitimini durdurmuş vaziyeteyim. Birinci ve ikinci sınıfa gittiler ama bu sene okula yollayamadım. okulda birçok problemle karşılaştık. Buraya yakın bir köyden bir grup Türk öğrenci okula baskın yaptılar, Suriyeli çocuklara saldırdılar ve öğretmenler bununla ilgili bir şey yapmadı. Şu an iki kızımı da okula bu sebepten dolayı yollayamıyorum. Biri sekiz yaşında biri dokuz yaşında. Başka semtte okul var ama onları

o okula yollamak içi maddi durumum müsait değil. Her ay servis parası verecek durumum yok. Ben sadece yazın inşaatlarda iş bulabiliyorum. Kışın işimiz çok azalıyor”

Türkiye'de bulunan Suriyelilerin yüzde 90'dan fazlasının kentlerde yaşadığı göz önünde bulundurulursa, bilhassa yoksul ve dezavantajlı Suriyelilerin bu tür güvenlik kaygılarının dikkate alınması önemli bir husustur. Nitekim ayrımcılık ve nefret söylemleri ileride radikalleşme gibi daha büyük sosyal sorunlara neden olabileceği gibi, aynı zamanda kentlerde yarattığı bu sosyal çatışma alanlarıyla birlikte Suriyelilerin uyum sürecini de güvenlik riskleriyle zora sokmaktadır. Buna karşın toplumsal entegrasyon sürecinin yönetilmesinde Suriyeliler kadar yerel halkın da dahil edilmesi gerekmektedir.

c. Sosyal uyuma ilişkin algılar

Toplumsal ilişkiler açısından Gaziantep'teki görüşmecilerin gittikleri toplum merkezleri dışında, ya da birkaç komşusu dışında yerel halkla birebir ilişkilerinin henüz çok gelişmediği gözlemlenmiştir. Özellikle Gaziantep'te gerçekleştirdiğimiz görüşmelerde görüşmecilerin hemen hepsi yerel halkın genel olarak onlara karşı misafirperver ve hoşgörülü olduğunu belirtmiş, ancak zaman zaman önyargılarla, olumsuz davranışlarla da karşılaştıklarını eklemiştir. Suriye'de savaşın bitmesi ve güvenlik şartlarının sağlanması durumunda geri dönmek istediklerini, ancak bu şartların 10-15 sene düzelmeyeceğini düşünmektedirler. Gaziantep'teki görüşmecilerden sadece biri, ülkesine dönememesi durumunda Türkiye dışında Avrupa'da başka bir ülkede de yaşayabileceğini ifade etmiştir. Yaklaşık iki senedir Gaziantep'te yaşayan 40 yaşında bir görüşmeci, Türkiye'ye geldiğinde kendisini memleketinde gibi hissettiğini belirtmiş, ancak 'yerel halk iyi, ev sahipleri değil' ifadesini kullanmıştır. Bu ifadenin başlıca nedeni, diğer görüşmelerde de sıkça dile getirilen yüksek kira, hayat pahalılığı ve geçim sıkıntıları konularıdır. Göçün yerel etkilerinin başında, Suriyelilerin gelmesiyle barınmada artan talebe yönelik Gaziantep'te pahalanan yaşam, özellikle de ev sahiplerinin kira fiyatlarına uyguladığı ciddi artışlar göze çarpmaktadır.

Suriye'deyken mesleği dış hekimliği olan Türkiye'de ise Şam Yetim Derneği'nde çalışan bir görüşmeci Urfa özelinde Suriyelilerin entegrasyonu konusunda önemli bir noktaya değinmiştir. Urfa'nın Suriyeliler için entegrasyon ve dil öğrenimi açısından zor bir il olduğuna dikkat çekerek Urfa'da Arapça anlayan kişi sayısının çok fazla olduğunu ve bunun Suriyelilerde Türkçe öğrenme hevesini kırdığını ifade etmiştir.

Görüşmelerde Türk toplumuyla Suriyelilerin arasındaki kültürel farklılıklar, iki

toplumun birbirine bakış açısı ve tutumlarını nasıl değerlendirdikleri sorulmuştur. Kültürel farklılık olarak Türk toplumunun Suriyelilere nazaran daha sakin olduğu, oturmuş bir sosyal sisteme sahip oldukları ifade edilmiştir. Suriye'deyken rehberlik öğretmenliği yapan bir görüşmeci kültürel farklılıklar konusunda "En basit örneği Suriyelilerin düzensiz yatma kalkma alışkanlıkları... Bu detay bile hayat tarzlarına bir tehdit sayılabilir. İki toplum arasında kadın erkek ilişkileri bile farklı." açıklamasını yapmıştır. Görüşmeci toplumsal entegrasyon konusuna farklı bir bakış açısı getirerek, "Türkiye'nin güneyi sosyolojik açıdan homojen bir yapıya sahip değil. Urfa'da baskın bir kültür ve sosyal yapı yok. Buradaki Suriyeliler Türk toplumuna uyum sağlamaları için başka baskın bir kültürü olan kuzeydeki şehirlere götürülmeliler. Örneğin Edirne; Türk toplumuna entegrasyonun güneydeki şehirlerde gerçekleşmesi çok zor." demiştir. RIZK Professional Development kuruluşunda çalışan bir görüşmeci kültürel farklılıklardan bahsederken kültürel uyumun iki taraflı gerçekleştiğine dikkat çekmiştir. Entegrasyonun sağlıklı işlemesine bir örnek olarak şunu ifade etmiştir: "İlk geldiğimizde Urfa'da saat 8'de hayat duruyordu ama şimdi gece 12'ye kadar canlılık gözlemleyebiliyoruz."

Görüşmelerde dikkat çeken bir diğer nokta, toplumsal uyum konusunda negatif deneyimler yaşamış olanların dahil 'yerel halkla ilişkileriniz nasıl' sorusuna yanıtının olumlu olmasıdır. Yaşanan günlük hayat gerilimleri ve mevcut karşılıklı önyargılara ilişkin farkındalık yüksektir, ancak bu durum Suriyeliler açısından genel bir negatif algıya neden olmamaktadır. Örneğin; "Sadece ev sahibi bize çok kötü davrandı. Yaptığımız sözleşmeyi yenilemek istedi ve komisyon ve depozito istedi. Eşim vermek istemedi, çünkü ilk girdiğimizde zaten vermiştik. Kavga ettiler ve o gün karakolda bitti. En sonunda bizi evden çıkardı." diyen bir görüşmeci "Yerel halk ile ilişkileriniz nasıl?" sorusuna "Çok iyi" yanıtını vermiştir.

"Yerel halkın Suriyelilere bakışı nasıl?" sorusuna farklı bir perspektiften yaklaşan bir görüşmeci bu sorunun cevabının bölgeden bölgeye değişiklik göstereceğini ifade etmiştir. Antep'te Suriyelilerin iyi tüccar, İstanbul'da iyi işçi olarak, Urfa'da ise çok kaotik bir toplum olarak görüldüğünü söyleyen görüşmeci bunun nedeni olarak Urfa'da bulunan Suriyelilerin genellikle eğitilmiş tabakadan olmayan Suriyeliler olduğunu ileri sürmüştür.

Görüşmecilerin toplumsal ve kültürel uyum konusunda yaşanan çatışmalara açıklama getirirken üzerinde durdukları bir konu da Suriyeli toplumun savaş mağduru olmaları ve bu durumun Türk toplumu tarafından çoğu zaman göz ardı edilmesidir. İki toplum arasındaki çatışmanın nedenlerini anlamak açısından bir görüşmecinin ifadeleri şu şekildedir: "Suriyeliler yaşadıkları travmalardan dolayı psikolojik olarak çok hassas durumlar ve burada mültecilik durumundan kaynaklanan olumsuzluklar da eklenince patlamaya hazır bir

ruh hali içindeler. Bunun anlayışla karşılanması gereklidir. Bazen 'Bu Suriyeliler neden gülüyorlar, ülkelerinde savaş var ama gülüyorlar.' eleştirilerine maruz kalıyorum."

Yapılan saha çalışmalarında sıklıkla bahsedilen bir konu da Suriyelilerin kendi aralarında anlaşamadıkları ve birbirlerini sevmediklerine yönelik yerel halkta böyle bir algının olduğudur. Bu konuda bir görüşmeci Türkiye'ye gelen Suriyelilerin de kendi arasında çok çeşitliliğin bulunduğuna dikkat çekmiş ve şu şekilde yanıt vermiştir, "Şimdi biz Suriyeliler olarak farklı bölgelerden geliyoruz. Etnik, sınıfsal ve kültürel farklılıklar taşıyan bütün Suriyeliler artık aynı alanı paylaşmak zorunda kalıyorlar. Bu ister istemez bir rekabet ya da çekişme ortamı doğurabiliyor" şeklinde açıklama getirmiştir.

Görüşmelerden ortaya çıkan bir başka bulgu ise çoğunluğun üçüncü bir ülkeye gitmek istememeleridir. Müslüman bir ülke olduğu ve kültürel olarak yakın hissettikleri için Suriyeliler Türkiye'de kalmak istediklerini söylemişlerdir. Görüşmecilerden Suriye'deki çatışma ortamı bitince gideceklerini düşünenlerin oranı da oldukça fazladır. Fakat bu noktada Suriye'deki ortamın düzeleceğine dair inançlarının oldukça az olduğunu belirtmek gereklidir.

Suriye'den gelenler arasında çok sayıda toplum önderlerinin ve donanımlı insanların olduğuna vurgu yapılmaktadır. Bu insanların mağdur durumda olduklarını belirten bir görüşmeci kendilerini geliştirmek için fırsatları olmadığına dikkat çekmiştir. "Suriye ve Türkiye çıkarları açısından savaş sonrası Suriye için insan yetiştirme konusu, ciddi bir şekilde ele alınmalı" şeklinde ifadesiyle geri dönüş politikalarının uzun vadede düşünülmesi gerektiğini ortaya koymuştur. Suriye'nin geleceği konusunda karamsar yaklaşımlara rağmen, ülkelere geri dönüp, Suriye'nin gelişimine katkıda bulunma isteği göz önünde bulundurulduğunda entegrasyonu da sağlama açısından Suriyelilerin eğitime katılımının sağlanmasının önemi bir kez daha vurgulanmıştır.

3.3 Göç ve Toplumsal Cinsiyet

Savaşın kadınlar üzerinde etkilerini çalışan sosyolojik çalışmalara bakıldığında, genel olarak kadın bedeninin savaş ortamlarında nasıl bir ataerkil taarruz alanı olduğundan hareket eden (Hynes, 2004 ve Ashford & Huet-Vaughn, (2000) ve Bjarnegard (2011) makro çalışmalar olmakla birlikte, özellikle "evlilik" yolu ile kadınların nasıl bir başka ülkenin malı olduklarını araştıran mikro çalışmalar da mevcuttur. Örneğin Friedman, Barbara G. (2007) ikinci dünya savaşı sırasında İngiliz savaş gelinlerini konu alan bir çalışma yapmıştır. Storr (2000) ise gene ikinci Dünya savaşı sırasında ABD ye giden Japon gelinlerinin izleğini

sürerek bu genç kadınların yeni hayatlarındaki sessiz mücadelelerini ve direnişlerinin mekanizmalarını araştırmışlardır. Ancak, Türkiye'ye "Suriyeli Gelin" olarak gelen ve Türkiye toplumuna evlilik yolu ile entegre olan genç göçmen kadınlara ilişkin bir literatür bulunmamaktadır.

Bu araştırma Türkiye'nin Güney Doğu sınırında süren sıcak iç savaşın etkilerini toplumsal cinsiyet ekseninde analizini yapmayı planlanarak bu alana (savaş ve kadın) katkıda bulunmayı hedeflemektedir. Temel olarak, bu araştırmanın odak noktası "Suriyeli Gelinler" meselesini toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri ve kadınların vatandaşlığı çerçevesinde araştırmaktır. "Suriyeli Gelinler" meselesi, Doğu ve Güney Doğu Anadolu'da Suriye iç savaşı öncesinde de mevcuttu. Türkiye'deki muhafazakar ve ataerkil aile yapısı düşünöldüğünde, "Suriyeli Gelinler" in bu yapıya nasıl eklenlenebildiği, hangi mekanizmalarla bu entegrasyonun sağlandığı önemli bir araştırma konusudur. Cindoglu, Dilek, Murat Cemrek, Sule Toktas, Gizem Zencirci, (2008) Savaş süreci ile Türkiye'ye yönelen nüfus çoğunlukla ikinci eş (kuma) olarak yeni aileler kurdukları gazete haberlerinden gözlemlenmektedir. Türkiye Cumhuriyeti evlilik kurumunun koruması altında olmayan bu evlilikleri her türlü insan hakkı ihlaline ve istismara açık olmanın yanı sıra, var olan aile ilişkileri ve bölgedeki kız çocuklarının daha erken evlendirilmelerine yol açabilmektedir Yuksel, Sahika ve Dilek Cindoglu ve Ufuk Sezgin (2012). hareketlerine bakıldığında, Suriyeli genç kadınların özellikle Güney Doğu Anadolu'da

Mardinli Gelinler

Mardin saha çalışmaları 7-13 Ağustos tarihleri arasında Prof. Dr. Dilek Cindoglu ve projede bursiyer olarak görev yapan Chirin Achkar tarafından gerçekleştirilmiştir. Önce Mardin Valiliği ziyaret edilmiş, araştırma konusu sunulmuş ve kendilerinin değerli destekleri istenmiştir. Bu çerçevede Mardin'deki ÇATOM (Çok Amaçlı Toplum Merkezleri) ziyaret edilmiş, kendilerine Suriye'den Türkiye'ye göç etmiş ve Türkiye'li erkeklerle evlenmiş kadınlarla görüşmek istediğimiz bildirilmiştir. ÇATO'un yöneticilerinin desteği ile Kızıltepe ÇATOM, Gül ÇATOM ve İstasyon ÇATOM da görüşmeler bu kadınlarla yüz yüze, araştırma asistanı Chirin'in simultane tercümesi ile gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerin ses kayıtları alınarak ardından metne dönüştürölmüştür.

Tablo 33. Görüşme yapılan kadınlar ve eşleri hakkında temel bilgiler

	Kadının Adı	Kadının Yaşı	Erkeğin-eşin adı	Kocanın Yaşı	Yaş Farkı
1	Dua	17	Kasım	24	7
2	Rojvin	18	-	32	14
3	Vahide	18	Rauf	30	12
4	Koyceri	19	Mustafa	21	2
5	Selma	19	Ramazan	27	8
6	Gulistan	20	Mahmut	20	0
7	Yasemin	20	Bedir	30	10
8	Halat	21	Murat	35	14
9	Fatma	24	Samir	37	13
10	Nermin	25	İbrahim	29	4
11	Raiyea	25	Tahir	28	3
12	Zekiye	26	Abdülkadir	28	2
13	Abir	27	Lokman	33	6
14	Kevser	28	Salman	26	-2
15	Nura	28	Ali	27	-1
16	Ravda	28	Abdülkadir	35	7
17	Rahme	29	Nureddin	42	13
18	Rana	32	Sedat	36	4
19	Sara	32	Ramazan	38	6
20	Cihan	35	Yusuf	45	10
	Yaş Ortalaması	24,55		31,15	6,6

- Sahada elde edilen bulgulara göre aşağıdaki konular ortaya çıkmıştır;

- a. Mardin de yaşayan genç Suriyeli kadınlar ile evlendikleri Mardinli Türk vatandaşı erkeklerin aralarındaki yaş farkı toplumda oluşmuş genel kanının aksine aşırılık barındırmamaktadır.
- b. Medyada ikinci bir eşle daha evlilik, yani kuma evliliklerinin olduğu yönünde çıkan haberlerden yola çıkarak, mevcut durumu Mardin şehrinde Suriyeli nüfusun yoğun olduğu mahallelerde gözlemlemek istedik ve sadece bir Suriyeli kadın'dan "kuması" olduğu yönünde geri bildirim aldık. Ki o kadının da kocası zaten Suriyeli idi.
- c. Türkiyeli erkeklerle evlenen kadınların en temel sorunları evliliklerinin nüfus işlemlerindeki zorluklar nedeni ile RESMİ olarak gerçekleştirilememiş olması idi. Resmi olarak evli olmayan kadınlar;
 - i. Eşlerinin üstünden sigortalı olamıyor
 - ii. Çocuklarını kendi soy kütüklerine yazdıramıyor

- iii. Muhtemel boşanma ya da ölüm durumlarında hiç bir sosyal güvenceleri, miras hakları bulunmuyor
- iv. Çocuklarının velayetini alamıyor
- v. Evlilikle gelen “TC vatandaşlığa başvurma” haklarını kullanamıyorlar.

Araştırmamızın bu iş paketinde, Mardin’in özellikle yoksul dört semtinde, Mardinli erkeklerle evli, Suriyeli kadınlarla görüşmelerimizden elde ettiğimiz ilk bulguları sunmaktayız. Suriyeli gelinler diye kamuoyunda geçen ve çoğunlukla Türkiyeli kadınlara rakip olarak “kuma” adı altında gösterilen bu göçmen kadınlarla yaptığımız görüşmelerden çıkan bazı ortak noktaları sıralamak gerekirse, öncelikle belirtmemiz gereken nokta şu dur ki; Mardin’in yoksul mahallelerde “kuma” olgusuna neredeyse hiç rastlanmamıştır. Gözlemlediğimiz evlilik hikâyeleri çoğunlukla tek eşli evliliklerdir.

İlk gözlemlerimize göre; Suriye’den göçle gelen genç kadınlar için evliliği yeni hayatlarında bir tutunma stratejisi olarak değerlendirmek mümkündür. Aileler, çoğunlukla uzak akrabalık bağı olan bu eş adaylarına kolay güvenebilmekte ve kızlarının evlenmesini desteklemekte hatta neredeyse zorlamaktadırlar. Suriyeli genç kadınlar hem savaş koşulları nedeni ile kendilerini iş piyasalarında güçlü kılabilecek donanıma sahip değiller, hem de göç nedeni ile edindikleri iş becerilerini Mardin de gerçekleştirebilecek ortam ve olanaklara sahip değiller. Geldikleri ortamda çalışma olanakları genç kadınlar için çok kısıtlıdır. Aileleri çok yoksul ve gelenekseldir. Erkek egemen toplumda kadınların / genç kadınların belli bir korumaya ihtiyacı olduğu fikri süre geldiği için genç yaşta Mardin de çıkan talipleri ile evlenmek hayata tutunma stratejisi olarak değerlendirilebilir.

Mardinli yoksul erkeklere gelince; erkekler için evlilik pazarında (marriage market) yoksulluk çok önemli bir dezavantaj olarak karşımıza çıkmaktadır. Geleneksel olarak erkeğin bir haneyi geçindirebilecek belli bir geliri ve evi olması beklenir. Ancak konuştuğumuz kadınların çoğunun eşi ya işsiz, ya da geçici işlerde çalışmaktadırlar. Erkeklerin aileleri de aynı derecede yoksuldur. Bu durumda, bu toplumsal tabakadaki erkekler için elde edebilecekleri en uygun/muhtemel seçim, Suriyeli gelinler olmaktadır. Öte yandan, bu gelin adaylarının çoğunlukla uzak akrabalar olması sebebiyle ve kültürel örüntüler açısından çok farklılıklar barındırmamaları da önemli bir etkidir. Bu evliliklerde evlilik masrafları (mehr, başlık parası, düğün masrafı, takı, yeni ev vs) aynı bölgedeki / mahalledeki genç kızlara olabilecek evliliklere kıyasla karşılanması çok daha kolay ve az masraflı gerçekleştirilebilmektedir.

Toplumsal düzeyde bakıldığında ise, bu durumu ancak belli ayrımcılık mekanizmaları ile açıklamak mümkün. Bu bölümde bu mekanizmalardan söz edeceğiz.

Suriyeli Gelin Etiket; Toplumsal Önyargılar

Göçmenlik, yersiz yurtsuzluk anlamında her toplumda olduğu gibi Mardin’de de, Suriyelileri ikinci sınıf bir yere yerleştirmektedir. Suriyeli kadınların statüsü ise, Suriyeli erkeklere göre daha da düşük gözlemlenmiştir. Aileye “Suriyeli gelin” gelmesi, evlilik iyi gitse, çift mutlu olsa dahi etrafa açıklanması gereken bir durum olarak ortaya çıkmaktadır. Suriyeli gelini olan bir kayınvalide ile konuştuk. Kendisi “insanların laf etmesini” nasıl karşıladığını şu cümleler ile anlattı; (Mehmet’in annesi)

-Oğlunuzun da hayatından memnun olduğunu söylüyorsunuz. Peki Suriyeli bir gelin almakla ne gibi farklılıklar var?

Mehmet’in annesi: Bir fark yok.

- Sizin yemeklerinizi biliyor mu? Sizin gibi ev işlerinizi yapmasını biliyor mu?

Mehmet’in annesi: Aynı bizim gibi yemek yapıyor ve çok titiz. Ben çok memnunum

-Yemeklerinizi biliyor değişik bir durum yok diyebiliriz yani.

Mehmet’in annesi: Yok. Değişik bir şey yok.

-Etrafınızdan niye Suriyeli gelin aldın diye size laf ediliyor mu?

Mehmet’in annesi: Bazen insanlar laf ediyorlar. Ben de uzaktan akrabamız diyorum.

-öyle konuyu kapatıyorsunuz yani.

Uzaktan akraba olmak, göçmenin dışardan olmadığına, bizden olduğunu simgelediği için, Mehmet’in annesi için de geçerli bir açıklama oluyor. Bazen bu ayrımcı tutumun sebebi olarak maddi güç farklılığının açıkça ortaya dökülmesi şeklinde karşımıza çıkabiliyor;

(Kevser 28, Salman 26)

-Peki, siz akrabasınız nasıl Suriye’den geldin diye seni dışlayabiliyorlar?

Kevser: Aslında biraz sınıfsal... onların maddi durumu iyi... ben Suriyeli olduğum için bana fakir diye bakıyorlar

Mardin, güneydoğunun geleneksel aile dokusunun görüldüğü bir bölge. Akraba evlilikleri bir norm. Bu çerçevede “Suriyeli gelin” dışarıdan olarak görülüyor.

Kevser: Hiçbir fikrim yok çünkü onları hiç görmüyorum, onlar çocuklarının dayısının kızıyla evlenmesini istiyorlardı, içlerinden bir olsun istiyorlardı

-Ama sonuçta sen de akrabasın?

Kevser: Aslında eşimin babası halamın oğlu olur, yani eşim direkt benim kuzenim değil.

Kevser in kendini büyük bir açıklıkla ifade ettiği gibi, aynı etnik ve dini gruplara ait de olsalar, eşinin ailesi kendisini nasıl benimsemediğini anlatıyor;

Kevser: Ben kendimi kaybolmuş olarak tanımlarım, Türk mü Kürt mü Suriyeli mi, inan bana şu an hiçbir şey söyleyemiyorum, vatansız yersiz yurtsuz!

-Bu duruma gelmeden önce kendini bir Suriyeli olarak hissediyor muydun?

Kevser: Evet, ama şimdi hayır, kendimi hiçbir şey gibi hissediyorum, yok gibi, insanların bize bakışları da öyle.

-Bu enteresan çünkü sonuçta aynı etnik guruba mensupsunuz.

Kevser: Hiç alakası yok. Evet aynı etnik guruba aitiz hatta babam aslen Mardinli, ama benim buradaki adım ya da kimliğim 'Suriyeli' yani hiçbir şey.

-Aynı etnik köken aynı dil aynı adetler ama Suriye'den geldiğin için dışlanıyorsun?

Kevser: Evet sonuçta Suriyelisin yani eksiksin ya da hiçbir şeysin.

"Suriyeli Gelin" kategorisinin olumsuz özelliklerini ailenin gözünde silebilmek için gelinler özel bir çaba göstermek durumundalar. Ev hanımlıkları ile eşinin evlenmesi beklenen o amca kızından daha iyi bir eş olduğunu sürekli ispat etmek durumunda. Nermin ve annesi ile yaptığımız görüşmede bu durumu şöyle özetliyor;

(Nermin 25, Ibrahim 29)

Anne: Kızım hem Mardin'i hem kocasını çok sevdi.

-Peki etraftaki insanlar eşinin ailesine niye Suriyeli gelin aldınız diyorlar mı?

Nermin: Genelde öyle derler, ama benim ne kadar becerikli ve hamarat olduğumu

görüncü kardeşi var mı diye sormaya başladılar. Aslında ilk başta eşimin ailesi

istemedi beni Suriyeliyim diye çünkü eşimin amcasının kızı ile evlenmesini istiyorlardı,

ama şimdi durum farklı

Mehr – Başlık Parası

Mardin bölgesinde bir genç kızın evlilikteki gücünü/statüsünü/değerini gösteren en önemli göstergelerden bir tanesi evlilik sırasında erkek tarafından alınan "mehr" dir. Mehr islam hukukunda, evlilik yürümez ise kadına önceden verilen bir tür sigorta olarak değerlendirilebilir.

Mardin'in yoksul mahallelerinde Türkiye 2i erkeklerle evlenen Suriye asıllı kadınlara evlenirken aldıkları mehr miktarı sorulduğunda, ya hiç bir şey almadıklarını ya da çok az bir miktarla evlendiklerini söylediler. Mardin deki diğer genç kızlara kıyasla çok daha az kıymet gördüklerini düşündüklerini yaptığımız mülakatlarda gözledik.

(Nermin 25, eşi Ibrahim 29)

Mehir olarak ne istediniz?

Nermin: Biz hiçbir şey istemedik, ama eşimin annesine göre onlarda adet varmış 4 bilezik ile zincir takılması şartmış, annem acele etmelerini istedi çünkü abim nişanın uzamasını istemiyordu.

-Eşin ne işte çalışıyor?

Nermin: Otelde çalışıyordu. Şimdi çalışmıyor, evlendiğimde ne altın ne para hiçbir şey almadım.

Annesi: Söz verdiler. Evlilikten sonra getireceklerdi ama öyle olmadı.

-Sadece üzerinde giydikleri var (yeni giysi bile almadılar).

Suriyeli gelinlerin bölgede rağbet görmesinin, cazip olmasının bir nedeni de buradaki genç, bekar ve yoksul erkeklerin evlenmeleri reel şartlarda neredeyse imkansız iken göçle gelen bu yeni genç kadın nüfusu ile eskiye oranla evlenmelerinin çok daha kolaylaşması.

Ayrıca, erkek egemen toplumda genç kadınlar, bir "isteyenleri" olduğunda, evlenmeyi bir çıkış yolu olarak görebiliyorlar. Nermin le yaptığımız görüşmede bu durumu kendi cümleleri ile şöyle anlatıyor;

(Nermin 25, Ibrahim 29)

-Genelde burada Suriyeli gelinleri istemiyorlar bu doğru mu?

Nermin:Aslında burada maddi durumu olmayan erkekler Suriyeli gelinleri tercih ediyorlar.

Suriyeli kadınlarda tutunacak bir dal arıyorlar. Burada çalışmıyorlar. Suriyeli kadınlar, misal

ben bile çalıştığım zaman abim beni rezil etti ve sorun çıkarmaya başladı. Yani kadın evlenmezse evde hapis kalacak. Bundan dolayı tercihi evlilik oluyor.

Suriyeli gelinler ısrarla Mardinli kadınlara kıyasla ne kadar görgülü/modern olduklarını, mehir olarak bir şey istemediklerini, eşlerinin de çok az bir takı taktıklarını anlattı; Nura örneğin sadece bir yüzük, bir küpe ve bir kolye ile evlendiğini söyledi.

(Nura 28 , Ali 27)

-Mehir olarak ne aldın?

Nura: mehir istemedik,

-Altın?

Nura:Yüzük, küpe, ve bir kolye.

Rana da aynı konuyu gündeme getirdi; Rana Mardini (32) Sedat (36)

- Mehir olarak ne istediniz?

Rana: Zincir, alyans, bilezikler, küpe ve bir kolye.

-Hepsi ne kadar tuttu?

Ranan: Bilmiyorum.

-Para aldınız mı?

Rana: Hayır para almadık, zaten burada adetlerde para vermek yok en çok altın mehir olarak verilir, ama Suriye’de farklı.

-Düğünüz nasıldı? Suriye’deki düğünlere benziyor muydu?

-Rana: Düğün olmadı, yapmadılar nikah kıydık sadece.

Suriyeli gelinlere aslında düğünden önce verilen bu mehir çoğu zaman, yoksul diğer ailelerde olduğu gibi düğünden hemen sonra ailenin borçları için harcanmakta.

(Rawda 28, Abdulkadir 35)

-25 bin mehirden kalan bir para olmuş mu?

Rawda:Hayır hepsi harcandı. Zaten borçları vardı. Onları ödemek zorunda kaldık.

Sara 32, Ramazan 38

- Mehir olarak ne kadar para aldın?

Sara: Altın 15 bin yatak odası bütün masraflar 20-25 bin... O mehirle 4 bilezik, yüzükler, kolye, yatak odası alındı, 5 bin nakit verildi ama elime öyle para kalmadı.

Hatta, bazı durumlarda genç kadınlar eşlerinin aileleri tarafından mehir ödedikleri için ev işlerinde zora koşulup, ev işlerini yapmaları için zorlanabiliyorlar.

(Yasemin 20, Bedir 30)

Evliliğinde Yasemin kayınvalidesinin kendisine kötü davranmasından söz ediyor;

-Mehir olarak ne kadar ödediler

-Yasemin: 4 milyar. Ama kayın validem biz sana 4 milyar ödedik sen de bunun karşılığında evi temizlemek ve iş yapmak zorundasın derdi

Resmi Nikah

“Evlendim ama vatandaş olamadım”

Abir in hikayesinde ise, eşi Lokman ile (Abir 27, Lokman 33) evlenmiş. Ancak eşi evlendikten çok kısa bir süre sonra hapse, eskiden işlediği bir suçun cezasını çekmek üzere girmiş. Şimdi Abir elinde bir çocuk ile hem boşanamıyor, hem de ailesinin yanına, Suriye’ ye dönemiyor. TC vatandaşlığına da başvurmuş ama hala bekliyor. Türkiye dışına çocuğunu

almadan çıkmak istemediği için kendisini Mardin de hapis, yalnız ve çaresiz hissediyor.

Abir: Çalışmıyorum eşim kabul etmez. Eşimi hapishanede ziyarete gitmemi bile istemiyorlar.

-Nasıl geçiniyorsun?

Abir:Eşimin ailesi yardım ediyor.

-Neden boşanmıyorsun?

Abir: Oğlum için boşanmıyorum.

- Boşanırsan ne olacak oğluna?

Abir: Elimden alırlar...

-Yalnız başına oturmana nasıl izin veriyorlar?

Abir: Ben onlara uzakta oturmuyorum, ev çok yakın onlara.

Abir: Evlerinin yanı.

-Ne kadar kalmış çıkmasına 3 sene mi kalmış?

Abir: Evet 3 sene.

- Ama resmi nikahın var?

Abir: Evet var.

-Vatandaşlığın var mı?

Abir: Başvurmuştum ve çıkmasına 1 sene kalmıştı. Eşim cezaevine girince süreç durdu... çünkü eşimle ayırız

“Resmi nikah var ama kimliğim yok, vatandaşı değilim”

Halasının oğlu ile evlenen Kevser de, evlendiklerini, resmi nikahları olduğunu ama kimlikleri (vatandaşlıkları) olmadığını söyledi.

(Kevser 28, Salman 26)

-Eşin ne iş yapıyor ?

Kevser: Fabrikada işçi, mermer fabrikası.

-Nasıl tanıştınız?

Kevser: Halamın oğlu.

-Kaç sene oldu tanışalı?

Kevser: 5 yıldır tanışıyoruz ama 3 yıldır evliyiz

-Resmi nikah var mı?

Kevser: Var ama kimliğim yok vatandaşı değilim.

“eşim öldü ortada kaldım”

Bazen de imam nikahı ile evlenmiş ve eşini kaybetmiş kadınlarla karşılaştık. Bu kadınların resmi nikahları olmadığı için eşlerinden gelebilecek ölüm aylığı gibi, emekli maaşı gibi hiç bir sosyal hakka sahip olmadıklarını gözlemledik. (Rahme Cemil Hamu(29), Nureddin 42)

-Kaç yaşındasınız?

Rahmeh: 29 yaşındayım.

-Eşin kaç yaşında?

Rahmeh:42.

-Adı nedir?

Rahmeh:Nureddin, ama onu kaybettim...

-Ne zaman vefat etti?

Rahmeh:5 ay önce vefat etti.

-Ne iş yapıyordu?

Rahmeh:Çalışmıyordu.

-Siz evlenmeden önce ne iş yapardı?

Rahmeh: Bilmiyorum.

-Bir emekli maaşı kalmamış o zaman?

Rahmeh: Hayır

“resmi nikah yapamadık”

Bazen “resmi nikah yapmamak” konusu sorulduğunda ailelerce geçiştirildi, Gülistanla Mehmet’in hikayesinde kayınvalidesi ile birlikte görüşmeye gelen Gülistan daha yanıt vermeden, Mehmet’in annesi, “yok olmadı” dedi ve lafı kapattı.

(Gulistan 20, Mehmet 20)

-Ne gibi sıkıntılar var, resmi nikah yapamadınız mı?

Mehmet’in annesi: Yok olmadı.

Rawda (Rawda 28, Abdulkadir 35) Eşinin resmi nikah için gereken bürokratik süreçlerle uğraşmıyor olmasını, onun aile içinde değersiz bir gelin olarak görülmesine bağlıyor ve çok üzülyordu.

Rawda: Ben eşimden dolayı pişmanlık duymuyorum ama yaşantı tarzından dolayı evet Aklıma eve nadiren gelen bir eş ve çocuksuz yapayalnız geçireceğim bir hayat gelmezdi. (ağlıyor) Ayrıca resmi nikahım da yok sadece imam nikahı... Kendimi gerçekten evli gibi hissetmiyorum bu aileye gelen bir yardımcı, bir hizmetçi gibiyim. Vatandaşlık veya resmi nikah için de hiçbir şey yapmıyor eşim. Zor olduğunu iddia ediyor... Ben Suriye’de vatandaşlık hakkı olmayan Kürtlerdenim bir pasaportum yok ve bunu hep bahane olarak kullanıyor.

Rana Mardini (32) ile evli olan Sedat (36) da resmi nikah yapamamış. Rana hem kendisinin hem de çocuğunun kimliği olmamasından dolayı üzüntü ve kaygılarını anlattı.

-Resmi nikahınız var mı?

Rana: Hayır, yapılmadı. Suriye’den evrak istediler ama getirtilemedik.

-Suriye’deki kalan ailen veya akrabaların temin edemezler miydi evrakları?

Rana: Hepsi buradalar.

-Şu an resmi nikahın yok, ve elinde sadece geçici koruma kartı var yani?

Rana: Evet, Türk kimliğim de yok, çocuğumuzun da yok...

“resmi nikahım olsa, çocuklarımla ilgili hukuki haklarım olur”

Resmi nikahın neden kendileri için bu kadar önemli olduğunu irdelediğimizde, en önemli meselenin çocuklarla ilgili meseleler olduğu ortaya çıktı.

(Rawda 28, Abdulkadir 35)

-Merak ediyorum kimliğin olsa ne tür haklardan yararlanmak isterdin?

Rawda: İlk resmi nikah yapmak isterdim, çocuklarım olduğu takdirde onlarda vatandaş olsun isterim.

-Zaten çocuklar direkt vatandaşlık sahibi olabiliyorlar babadan dolayı?

Evet ama anne hanesinde benim adımın yazılmasını isterim, yarın öbür gün boşanırsak çocuklarla ilgili hukuki haklarım olsun isterim.

Selma’nın durumu karşılaştığımız birçok kadının durumu ile aynı idi. Savaş koşullarında Mardin’e gelmişlerdi. Yanlarından vukuatlı nüfus cüzdanı örneği olmadığı için, ya da süresi geçtiği için evlilik ve vatandaşlık başvurusu süreçlerinde kullanamıyorlardı. Söz konusu

belgeleri de savaş ortamında Suriye den getirtmek binbir güçlükle mümkün ama çok pahalı idi... Selma ve Ramazan'ın evliliğinden örnek vermek gerekirse; Kamişlı'dan medeni durum belgesi getirtmek çok zor olduğu için resmi nikahları yoktu.

(Selma 19, Ramazan 27)

-Niye resmi nikahınız yok, medeni durum belgesi yok mu?

Selma: N fusum Kamişlı'da kayıtlı ve Kamişlı'ya gitmem çok zor.

Vatandaşlık

Kadınların resmi nikah ve TC vatandaşlığı istemelerinin altında yatan en kuvvetli motiflerden bir tanesi de çocukları ile olan ilişkileri idi; resmi nikahlı olmadıkları için çocuklarının başka kadınların nüfuslarına yazılmalarından ötürü ve ileride bir boşanma ya da ölüm durumunda çocuklar üzerinde hiç bir hak iddia edememe ihtimalleri vardı. Rojvin, 18, bu durumu şöyle anlattı;

Rojvin: Vatandaşlık mevzusu şöyle ki; bazen çocuklara vatandaşlık  ıkarttırdıkları zaman başka bir kadının adını anne hanesine yazdırıyorlar. Bu da büyük bir sorun... Çocuğunuzun annesi olduğunuz kayıtlarda olmuyor. Vatandaşlık olsa bu karışıklıklar olmaz.

-Resmi nikah yok değil mi?

Rojvin: Hayır, yok.

- İlk geldiklerinde kimlik almadılar mı?

Rojvin: Geçici koruma kartım var onunla resmi nikah yapılamıyor. Sadece sağlık hizmeti alabiliyoruz, ama ben vatandaşlıktan bahsediyorum, aslında ilk geldiğimizden beri uğraşıyoruz.

Bir başka önemli konu da, boşanma durumunda ortaya çıkıyor. İmam nikahı ile evli olan bir çift, eşi onu boşamadığı için yıllarca ayrı ama "nikahında" yaşadığını, kendisini zorla boşattırdığını anlattı;

(Vahide 18)

-Resmi olarak mı evlendiniz?

Vahide: Hayır, imam nikahı... ve resmi nikah istediğimde benim durumumda olanlar için bu olamaz diyorlardı.

Vatandaşlık işlemlerinin çok masraflı olduğu bu nedenle yoksul damatların bu konuda evlenmiş olsalar dahi fazla çaba harcamadıklarını ortaya koyuyor. Suriyeli gelinlerin vatandaş olamadıkları durumlar için de Suriye'ye aileleri ile ilgili ziyaretleri yasal yollardan yapmaları zor.

(Yasemin 20, Bedir 30)

Yasemin:İlk evlendiğimizde ailemi ziyaret etmeme izin vereceklerini söylediler ama öyle olmadı izin vermediler. Ayrıca vatandaşlık işlemlerinin bin lira masrafı var diye yapmadılar.

-Resmi nikahınız da yok ?

Yasemin: Resmi hiç bir şey yok, Suriye'de iki dayım vefat etti. Cenazeye gitmek istedim. Kayın validem altınları bırak öyle git dedi, gittim 4 gün kaldım sonra ananem

vefat etti. Türkiye'ye geri geldim. Kayın validemin kardeşinin düğünü oldu beni oraya götürmek istediler. Ben kabul etmedim benim 3 akrabam vefat etmiş ve beni zorla düğünde götürmek istediler...yani hep bu tarz problemler yaşıyorduk, kayınvalidem çok dominant bir kadındı.

(Cihan 35, Yusuf 45)

Cihan kocasının ihmali nedeni ile pasaportunun olmadığını söyledi.

-Vatandaşlık için niye uğraşmadınız?

Cihan: Uğraştık, 3 sene uğraştık ama yeni bir pasaporta ihtiyacım var. Şam'dan çıkartmam lazım, şimdi yaptırmak neredeyse imkansız.

-Savaştan önce niye pasaport çıkartmadın?

Cihan: Eşim kendisi için çıkardı ama bana çıkarmadı.

-Neden?

Cihan: İhmalden dolayı...

Tanıdıkları ve bağlantıları olan aileler ise bu konularda daha fazla yol kat etmişler. Örneğin (Fatma 24, Semir 37) Fatma hanımın annesi çocuklarını nasıl vatandaş yapabildiğini şöyle anlattı; fatmanın annesi diye yazılmış aşağıda. Fatma çocukmu, 24 yaşındaki kişi aslında başkasımı? Anlayamadım.

-Çocuklar okulda da birçok zorluk yaşıyorlar. Mesela bazen okuldan veli getirmeleri istenir ve velilerinin vefat etmiş olmasından çok çekinirler, babasız olmadıklarını ispat etmek için fotoğraflarını gösterirler. Şimdi çocuklarımı vatandaş yaptım.

-Nasıl yapabildiniz?

Fatma: Çok uğraştım ama bütün evrakları Suriye'den getirdim ve yaptım.

-Peki dün konuştuğumuz kadınlar çalışmayı başaramamışlardı, sen nasıl başardın?

Fatma: Bana yardımcı olanlar vardı... beni yönlendirenler vardı. Hatta vatandaşlık işlemlerinde de yardımcı olanlar oldu.

- Nasıl?

Fatma: Zaten annem ve babam Türk asıllı, burada bir avukat vardı beni yönlendirdi hangi evrakların lazım olduğunu söyledi...

Fatma: Suriye pasaportu vardı ama Türk pasaportum yoktu. O zaman geçici kimlikle almıştım onları, ceza olarak kimlikleri elimden aldılar ve para ödedim. Jandarma beni sınırda durdurmuştu ve ona söylemiştim mezarı ziyaret için girdiğimi, sonra posta yolu ile ceza geldi bana. Gttim Çocuklarım çok ısrar ediyorlar onlar istiyor Suriye gitmeyi ve babalarının mezarını ziyaret etmeyi. Hele bayramlarda çocuklar çok üzülüyorlar.

-Niye buraya gömmemişler?

Fatma: Kendi vasiyeti, ayrıca oradaki akrabaları ve kardeşleri böyle olmasını istediler.

Fatma: Ben bile yetişkin olmama rağmen bayramlarda hep üzülür ağlarım, eşim sebebini sorar ben de babamın mezarını ziyaret edemediğim için, ayrıca vatanımı çok özlediğimi söylerim."

Gene geçici kimlik kartları ve resmi nikahları olduğu halde,(medeni hal belgesi var ise resmi nikah gerçekleştirilebilmektedir.) TC kimliği/vatandaşlığı olmadığı için pasaport çıkartamayınca, Suriye deki aileleri ile ilgili ölüm, hastalık gibi önemli ailevi durumlarda seyahat edemiyorlar. (Kevser 28, Salman 26)

Kevser:Nikah var ama kimliğim yok vatandaş değilim.

Niye değilsin?

Kevser:3 yıl beklemem gerektiğini söylediler.

-Evet sahici bir evlilik olduğundan emin olmak için..

Kevser: Babam Suriye’de vefat etti gidemedim, erkek kardeşim bacağında isabet aldı bomba patlaması sonucu ama ben yine gidemedim, kimliğim yok giriş çıkış yapamıyorum.

-Geçici kimlik kartın var değil mi?

Kevser: Evet var.

-Vatandaşlığa başvurdunuz mu?

Kevser: Baş vurmak için çok para istediler ve benim maddi durumum kötü.

-Niye vatandaşlığa başvurmamış kendisi? Eşi çalışıyor...

-Kevser: Biz başvurduğumuzda eşim çalışmıyordu, ve o para bizim gözümüzü korkutmuştu, sonra da denemedik.

- Pasaportun var mı?

Kevser: Var ama süresi bitmiş...

-Ailen pasaportunu yenilemezler mi ve nüfus kayıt örneği yollayamazlar mı?

Kevser: şu an sınırlar kapalı, ve bu durum bizi çok zora sokuyor...

Suriyeli kadınlar, sağlık hizmetlerinden geçici koruma kimlik kartları ile yararlanabilmekle birlikte, sağlık kurumlarında TC vatandaşları kadar ciddiye alınmadıklarını düşünüyorlar. Raiya neden vatandaş olmak istediğini şöyle anlatıyor

(Raiya 25, Tahir 28);

-Vatandaşlık için uğraşıyor musunuz?

Rayya: Hayır çünkü daha önce nüfusa gittik ve pasaportum olmadığı için vatandaşlık işlemlerini yapamayacağımı söylediler.

- Ama evlilik olmuş?

Rayya: Evlilik için medeni hal belgesi gerekli, ama vatandaşlık için hem o belge hem de pasaport lazım. Benim problemim bir de hastanede benimle ilgilenmemeleri...

resmi nikahım var ama sadece T.C vatandaşı eşim yanımda olduğunda ilgi gösteriyorlar.

Sağlık hizmetlerinden bugün yararlanıyor olsalar bile, ellerindeki belgelerin “geçici” bir belge olduğunun farkındalar. Evliliklerinden doğan doğal haklara sahip olmak istiyorlar. (Rawda 28, Abdulkadir 35). Rawda bu hakların geçici olduğunun göstergelerini şöyle anlattı;

Rawda: Yani bize verilen haklar geçici, yarın öbür gün elimizden alınabilir, yani benim hiçbir hakkım yok burada, Türk’le evlenmiş olmanın hiç bir farkı yok ben veya yeni gelmiş bir mülteci aynı pozisyundayız

Kısaca özetleyecek olursak, genel kanının aksine Suriyeli kuma örneğine rastlanmamıştır. Görüşme yaptığımız ekonomik gücü, çalışma imkanı ve genel olarak bir aile desteği olmayan Suriyeli kadınlar bağlamında Mardin’e gelmiş kadınlar çeşitli sebeplerle tercih ettikleri ya da itildikleri evlilik süreçlerinde bir çok sorun yaşamaktadır. Bu sorunlar içinde toplumsal ayrımcılıktan söz edilecek olursa, Suriye’li gelinler en düşük ekonomik gelir düzeyinde ki kişiler tarafından tercih edilmekte, bölgenin takı, mehir gibi gelenekleri bu

kadınlar için es geçilebilmektedir. Gelin gidilen aile tarafından evde hizmet etmek zorunda olduğu hissettirilmekte ve değer görmediği hissi uyandırılmaktadır. Ailenin gelini olmakla beraber kendi ülkesine taziyeye, bayram gibi sebepler ile gitmesinin önüne engeller konulmaktadır. Kişi etnik köken olarak aynı kökenden hatta akraba bağı bile olsa sadece Suriye kökenli olduğu için bu ayrımcılığı hissetmektedir. Geçici kimlik kartları bazı konularda bir nebze onların sosyal şartlarını (sağlık hizmeti alabilmeleri) gibi, sağlasa da genel olarak evlilik içerisinde bir statü ve avantaj kazanmalarını sağlamamaktadır. İçinde bulunulan zor koşullardan bir çıkış yolu olarak görülen evlilikler resmi nikahın kıyılmaması, başlangıçta verilen vaatlerin yerine getirilmemesi, eşlerin evlilik sonrasında çalışmıyor olması gelinler için kendilerini içinden çıkılması çok daha güç bir sürece sürüklemektedir. Yasal süreçler de yine kadının gelecekteki durumunun tamamen eşinin inisiyatifine bırakabilmekte, maddi güçlükler vatandaşlık sürecinde girişimleri sekteye uğratmaktadır. İmam nikahlı evlilikler veya resmi nikahlı ama vatandaşlık süreci tamamlanamayan evliliklerden meydana gelen çocuklar da mağdur olmaktadır. Gelinler yaşadıkları zor koşullara bu kez de dünyaya getirdikleri çocukları için katlanmak durumunda kalmaktadırlar.

Görüşmeler sonucu ortaya çıkan bir diğer bulgu da sığınmacı kadınların Suriye'de bağlantı da oldukları aileleri, ya da Türkiye'de kendilerine rehber olabilecek yakınları var ise yaşamlarını daha uygun şartlarda sürdürebilmekte ve yasal zorlukları bir nebze de olsa aşabilmektedirler.

Evlilikleri iyi olsa dahi gelin gidilen evin büyük bireyleri bu evliliğe gelinlerinin Suriye'li olmaları noktasında çevreye bir açıklama yapmak zorunda hissetmektedirler. Suriyeli gelinler kendilerine bir lutuf olarak sunulmuş bu evlilikleri hakettiklerini ispatlamak zorunda bırakılırcasına herşeyde fazlasıyla özveride bulunmak ya da ekstra çaba sarfetmek zorunda bırakılmaktadır.

BULGULAR VE SONUÇ

Türkiye kendisine en uzun kara sınırını paylaştığı komşusu Suriye'deki tarihin en büyük insanlık dramlarından birine kayıtsız kalmayarak Suriyelilere "açık kapı politikası" uygulamıştır. Şu anki sığınmacıların varlığı Türkiye'nin kapasitesi üzerinde büyük bir baskı oluşturmuş olsa da, Türkiye insani değer ve prensipler bağlılığını sürdürerek yaklaşık 4 milyona mülteciye ev sahipliği yapıyor. Yedi yılı aşan bu ev sahipliğinin neticesinde majör bir problem yaşanmadan devam ediyor olması Türkiye adına azımsanmayacak bir başarıdır. Fakat Suriye'de devam eden çatışma durumu mülteci akışını yoğunlaştırmaktadır ve yardım sağlama açısından Türkiye'nin ve Türk halkının kapasitesi üzerinde büyük bir baskı oluşturuyor. Kamplardaki olumlu koşullara rağmen Suriyelilerin hiç sorun yaşamadığı söylenemez, aynı durum Türkiye toplumu için de geçerli. Projemiz çerçevesinde Suriye krizinin çok yönlü etkilerinin Türkiye üzerindeki çalışmamızın ulaştığı tespitler aşağıda sıralanmıştır.

Geçici koruma merkezlerinde bulunan Suriyeli sığınmacılarla ilgili ulaşılan temel bulgular ve sonuçlar maddeler halinde aşağıda yer almaktadır:

- Suriyeli sığınmacıların psikolojik, sosyal danışmanlık ve rehabilitasyon gibi hizmetlere erişimlerde yaşanan sıkıntıların ve eksikliklerin ortadan kaldırılması için, bu hizmetlerin sağlanmasının kolaylaştırılması gerekmektedir.
- Her ne kadar Suriyeli sığınmacılara yalnızca belirli hastanelerde tercümanlık hizmeti sağlanıyor olsa da, bunun daha da genişletilerek sürekli hale getirilmesi önemlidir. Var olan bu dil bariyerini aşmada belli bir sistematığe dayanan çözümlerin üretilmesi gerekli görülmektedir.
- Kamplarda yaşayan kadın sığınmacıların çoğunun ve bazı erkek sığınmacıların mahremiyetlerinin ve özel alanlarının daralmasının problem olarak gözlemlenmiştir.

Geçici koruma merkezlerinin dışında bulunan ve yerel halkla iç içe yaşayan Suriyeli sığınmacıları ile ilgili ulaşılan bulgular ve sonuçlar:

- Sorunların daha çok sağlık ve eğitim alanlarında yaşandığı dile getirilmiştir. Özellikle çocuklarının çoğunun savaş sebebiyle eğitime yıllarca ara vermesi, geçici eğitim merkezlerindeki imkanların yeterli olmaması ve çocuk sayısı fazla olan aileler için ulaşım masraflarının karşılanmasının zorluğu gibi spesifik sebeplerin öne çıktığı görülmektedir.
- Suriyeli çocuklarla Türklerin aynı okullara gidecek olmaları, kendilerinin Türkiye'ye uyum süreçlerini hızlandırması ve kolaylaştırması gerekçeleriyle genel olarak faydalı bir adım olarak nitelendirilmektedir.

- Okullarda ve geçici eğitim merkezlerinde Suriyeli sığınmacılara yönelik verilen Türkçe dil eğitimlerinin daha da geliştirilmesi gerekliliği ön plana çıkmıştır.
- Çeşitli alanlarda (sağlık, eğitim vb.) diploma ve tecrübe sahibi olan sığınmacıların kendi işlerini yapabilmeleri için önlerinde olan bürokratik engellerin kaldırılması yönünde talepleri mevcuttur.
- Kamp içinde görüldüğü gibi, kamp dışında da psikolojik danışmanlık ve terapi hizmetlerine erişimde sıkıntıların var olduğu ve bu sıkıntıların giderilmesi talebinin yoğun olduğu gözlemlenmiştir.
- Genel olarak Suriyeli sığınmacıların da güvenlik kaygılarının olduğu ve özellikle yoksul olan kesimde bu kaygıların daha yoğun olduğu gözlemlenmiştir.

Yerel halkla yapılan görüşmeler neticesinde ulaşılan bulgular ve sonuçlar özet olarak aşağıda sıralanmaktadır:

- Gaziantep'te gerçekleştirilen saha çalışmalarından ulaşılan en temel bulgulardan bir tanesi olarak, bu ilde yaşayan göçmenlerin karşılaştıkları sorunları gidermek doğrultusunda yerel yönetimlerin çözüm temelli politikalar yürütmeleri ve bu amaçla gerekli kurumsal düzenlemeleri gerçekleştirmeleri karşımıza çıkmıştır.
- Gaziantep ilinde yapılan görüşmeler neticesinde, Suriyeli sığınmacıların sınır kentleriyle olan ekonomik ilişkileri noktasında ulaşılan temel sonuç pozitif olup, sığınmacıların bu kentlerin ekonomilerine ciddi bir hareketlilik getirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Burada özellikle savaş sonrası döneme bakılırsa, 2010-2015 yılları arasında Gaziantep'ten Suriye'ye yapılan ihracatın yüzde 237'lik bir artış olduğu gözlemlenmiş (Karasapan, 2017) ve bu artışın temel sebebi olarak ise Suriye'ye ulaştırılan insani yardımlar içinde bulunan yerel şirketlerin payı ön plana çıkmıştır(GTO,2016).
- Gaziantep Ticaret Odasıyla yapılan görüşmeler neticesinde ulaşılan bir diğer önemli sonuç ise, Suriyeli sığınmacılar tarafından Gaziantep'e yapılan yatırımların azımsanmayacak ölçüde arttığı bulgusudur. Bu noktada spesifik olarak bilgi vermek gerekirse, Suriye Krizi'nin patlak verdiği 2011 yılında Ticaret Odasına kayıtlı Suriyelilere ait olan şirket sayısı sadece 20 iken, bu sayının 2017 yılı itibarıyla 800'ün üzerine çıktığı belirtilmiştir. Bütün bu gelişmelerin neticesinde Ticaret Odası bünyesinde yer almak üzere kurum tarafından bir "Suriye Masası" kurulmuştur. Bunlara ek olarak, özellikle Suriyeli sığınmacıların kente ve kültüre olan sosyo-ekonomik entegrasyonlarını kolaylaştırmak amacıyla Ticaret Odası tarafından kendilerine yönelik mesleki eğitim programları, danışmanlık hizmetleri, vb. çeşitli hizmetler sunulmaktadır.

- Rastgele(random) yöntemle yerel halk içinden belirlenen katılımcılarla yapılan görüşmeler neticesinde, savaş öncesinde bölgeye turist olarak gelen Suriyelilerin Gaziantep'in yerel ekonomisine ciddi katkılarda bulunduğunu fakat savaşın patlak vermesiyle birlikte bu gidişatın olumsuz evirildiği bulgusuna ulaşılmıştır.
- Katılımcılar, Suriyeli göçmenlerin bölgeye gelmesiyle birlikte kiralarda ve ev satış fiyatlarında artışların yaşandığını belirtmiş ve önceden ortalama 400-500 TL arası değişen kiraların, 1000 TL'ye kadar çıktığından bahsetmişlerdir.
- Ulaşılan bir diğer önemli bulgu, Suriyeli göçmenlerin yerel halk açısından kendilerinin günlük yaşantısının bir parçası haline geldiğidir. Fakat bu noktada, ikili ilişkiler açısından bu tür bir bağlılığın henüz oluşmadığı ön plana çıkmıştır.
- Yapılan görüşmeler neticesinde ulaşılan bir diğer önemli bulgu ise, Suriyeli göçmenlerin yakın bir gelecekte ülkelerine geri dönmeyi tercih etmedikleridir.
- Yine görüşmecilerin çoğunluğu, iki toplumun sosyo-kültürel aile yapıları arasında önemli farkların bulunduğu noktasında hemfikir olmuşlardır.
- Görüşmeciler, eğitim ve sağlık alanlarında sağlanan hizmetlere erişim noktasında altyapının daha da güçlendirilmesi ve özellikle hasta sayısının artışıyla paralel olarak yeni hastanelerin yapılması gerekliliklerini vurgulamışlardır.
- Bilimsel verilere bakıldığı zaman ekonominin canlandığı fakat yerel halk açısından algısal olarak durumun 'kötüleştigi' görülmektedir. Mesela yerel şirketle gelen STK'lara destek, Suriyeli yatırımcılara, yeni iş alanlarının doğmasına ve alışveriş merkezlerinin açılmasına karşın; gelmeyen Suriyeli turistler, artan kiralar, kayıt dışı çalışan işgücü, Suriyelilerin vergi ve SGK giderlerinin olmaması algıyı kötü yönde etkilediği gözlemlenmiş ve haksız rekabete sebebiyet verdiği görüşmecilerce dile getirilmiştir.
- Suriyeli sığınmacıların imkân ve kapasiteleri arttırılarak kamplarda ağırlanmaları ve ana yurtlarına yakın yerlerde güvenli bölgeler inşa edilerek oralarda tutulmaları gerekliliğinin her iki toplum için de daha uygun olacağı düşüncesi hem Gaziantep'teki hem de Şanlıurfa'daki katılımcıların bir kısmı tarafından dile getirilmiştir. Burada özellikle Avrupa'dakine benzer entegrasyon yönteminin (önce kamplarda tutularak gerekli örf ve adetlerin öğretilmesi, daha sonra dışarı çıkartılarak topluma dahil edilmeleri) uygulanması gerekliliği katılımcılar tarafından belirtilmiştir.
- Kendilerine yönelik karşılıklı ilişki/etkileşimde oldukları Suriyelilerin olup olmadıkları sorusuna katılımcıların çoğunun genelde evlerini kiraya vermek istediklerinde veya işçi aradıklarında Suriyeli Türkmenleri tercih ettikleri/edeceklerini belirttiklerine rastlanılmıştır. Buradan yerel halkın, kendilerine soy ve kültür bağlamında yakınlık duydukları Suriyeli sığınmacılara daha pozitif yaklaştıkları sonucuna ulaşılabilir.

- Gaziantep ve Şanlıurfa'da yerel halktan olan katılımcıların bazıları benzer doğrultuda, Suriyeli sığınmacılara çalışma izni verildiği takdirde bunun vatandaşlıklarının önünü açacağını ve önlerinde hiçbir hukuki engelin kalmayacağını belirterek bu konuda endişeli olduklarını paylaşmışlardır. Katılımcıların hepsi Suriyelilere vatandaşlık verilmemesi gerektiği yönünde görüş belirtmişler ve bu olumsuz düşüncelerin nedenleri olarak ise kültürel farklılıklar, dil, toplumsal bütünleşmeyi dillendirseler de, verilen yanıtlardan sosyal- ekonomik faktörler, demografik yapının değişmesi ve Suriyelilerin aidiyetleri ile ilgili var olan kaygılar gibi sebeplerin de var olduğu anlaşılmaktadır.
- Katılımcıların bir kısmı Suriyeli sığınmacıları bir güvenlik sorunu olarak değerlendirseler de, ilk zamanlara kıyasla son dönemde asayiş noktasında daha az problemin yaşandığını söylemişlerdir.
- Suriyeli sığınmacıların varlığı, geleneksel güvenlik anlayışından ziyade "insan güvenliği" açısından bir problem olarak görüldüğü gözlemlenmektedir. Buna örnek olarak ise Suriyelilerin gelmesiyle birlikte devlet kurumlarından alınan hizmetlerde aksaklıkların ve bu hizmetlere erişimde sıkıntıların yaşandığı dile getirilmiştir.
- Gaziantep ve Şanlıurfa'da yaşayan Suriyeli sığınmacılarla ilgili toplumda var olan karışıklığın en önemli sebepleri olarak, benzer şekilde, halk arasında yaratılan şehir efsaneleri ve Suriyelilere karşı beslenen ön yargılar ön plana çıkmaktadır. Özellikle yaşanan bazı münferit olayların toplumun geneline yayılması ve zaten yaşanmakta olan münferit olayların Suriyelilere mal edilerek yaşanmakta olan durumun daha ciddi boyutlarda olduğu hissi uyandırmaktadır ve bunun da yukarıda bahsedilen önyargıları güçlendirdiği ve şehir efsanelerine sebebiyet verdiği gözlemlenmiştir. Katılımcılarla yapılan görüşmelerden STK'larda çalışanlar ve yardım faaliyetlerinde bulunanların güvenlik alanında Suriyelilerin sıkıntı yaratmadıklarını belirttikleri gözlemlenirken; diğer katılımcıların görüşü ise yarattıkları yönünde olmuştur ve bu katılımcıların görüşlerini belirtirken daha çok çevrelerinden duydukları ve mahallelerinde yaşanan istisnai örnekler üzerinden hareket ederek böyle bir kanıya ulaştıkları kendi beyanlarıyla mevcuttur.
- Gaziantep ve Şanlıurfa sahalarında paralel biçimde, uyum ve kültür alanında ulaşılan en önemli bulgulardan birisi olarak karşımıza Suriyeli sığınmacıların kendi kültürlerini ve geleneklerini uygularken ısrarcı olmaları ve bu noktada yerel halkın taşıdığı hassasiyetleri görmezden gelmeleri çıkmıştır. Burada iki halk arasında ilk zamanlarda birlikte yaşama noktasında sorunların olmadığı, fakat sürecin uzamasıyla birlikte sürekli birlikte yaşama noktasında problemlerin yaşanmaya başladığı beyan edilmiştir. Ayrıca Şanlıurfa'da yapılan görüşmeler esnasında

katılımcılardan bazıları Suriyeli sığınmacılar içerisinde var olan bir kesimin Türkçe öğrenmeyi reddettiklerini söylemiştir.

- Suriyeli sığınmacıların geldikleri ortam ve şartlar göz önünde de bulundurulunca, içinde buldukları ve yaşadıkları psikolojik sorunların her türlü adaptasyon sürecinde olumsuz etkilerinin olduğu gözlemlenmektedir. Sığındıkları ülkelerde özellikle hayatlarını inşa ederken karşılaştıkları her türlü sosyal, ekonomik, psikolojik ve diğer sorunlara karşı kendilerini toplumdan izole etme, kültürel değerlerini muhafaza etme gibi başat mekanizmalarına yöneldikleri görülmüştür.
- Yapılan görüşmeler sonucunda, istismar temelli ve amaçlı yapılan evlilik ve kuma alma durumlarında bile suçu Suriyeli kadınlara yükleme gibi bir alışkanlığının gelişmeye başladığı gözlemlenmiştir. Burada yaşanan tüm olumsuzlukların sebebi olarak Suriyelilerin görülmesi, bir nevi onların yerel halkın bir kesimi tarafından bir 'güvenlik kalkanı' olarak kullanılmalarının önünü açmıştır.
- Şanlıurfa ilinde ikamet eden yerel halk nezdinde Suriyelilerin eğitim imkânlarından kendilerinden daha fazla yararlandıkları algısının mevcut olduğu, benzer algının Gaziantep'te ise sağlık hizmetleri alanında yaşandığı gözlemlenmiştir. Şanlıurfa ve Gaziantep illerinde gerçekleştirilen görüşmelerde katılımcılar ayrıca eğitim alanında sıkıntıların yaşandığını, gününbirlik çalışma ve projelerle sürecin yönetilmeye çalışıldığını, Türkçe bilmemelerine rağmen Suriyelilere yönelik olan zorunlu kayıttan dolayı çocukların yalnızca okullara girip çıktığından ama uyum sağlayamadıklarını belirtmişlerdir.
- Yerel halklar nezdinde ulaşılan bir diğer önemli bulgulardan bir tanesi de yaşanan suistimaller noktasında olmuştur. Bunlara bazı örnekler vermek gerekirse; evlerini kiraya veren ev sahiplerinin fahiş fiyat uygulamaları ve ucuz işgücünden yararlanmak isteyen işverenlerin Suriyeli sığınmacıları tercih etmeleri gösterilebilir.
- Gaziantep ve Şanlıurfa'da yapılan görüşmeler neticesinde Suriyeli sığınmacılar ile yerel halk arasında olan ilişkinin iki ilde de benzer şekilde zayıf olduğu, kısmen kiracı-ev sahibi ilişkisi üzerinden yürütüldüğü gözlemlenmiştir. Daha yakın iletişim içerisinde olanların Sivil Toplum Kuruluşlarında çalışan ve yardım faaliyetlerinde bulunan insanlar olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
- Eğitim seviyesi ve demografik faktörler noktasında Gaziantep'te daha zengin olan ve birçoğunun tüccarlardan oluştuğu bir Suriyeli kesimin var olduğu ve yerel halkın da bundan rahatsız olduğu gözlemlenmiştir. Şanlıurfa'da ise daha çok fakir kesimden Suriyelilerin yaşadığı gözlemlenmiştir. Burada Şanlıurfa ile Gaziantep'te bulunan Suriyelilerin farklı demografilerden geldikleri gözlemlenmektedir.

- Gaziantep ve Şanlıurfa'da yaşayan Suriyeli sığınmacıların demografilerinin farklı olmasına rağmen, yerel halk tarafından verilen tepkilerin aynı olduğu gözlemlenmiştir. Bu da tepkilerin sahip olunan algılardan ve verilerden daha çok önyargılardan kaynaklandığını göstermektedir.
- Yine her iki ilde de yapılan görüşmeler neticesinde evliliklerde erkekler arasında beklenti farklılıkları durumu ile karşılaşılmıştır. Burada Suriyeli erkeklerin eşlerinin bakımlı olmasını istemelerinden kaynaklı kadınların bakımlı olduğu ve aradaki bu kültürel fark dolayısıyla yerel halkın içinde bulunan erkeklerin de kendi eşlerinin bakımlı olmaları gerektiğini düşünmekte. Burada algısal olarak kadınların 'serbest' gibi durdukları ama aslında serbest olmadıkları gerçeğinin gözden kaçırıldığı gözlemlenmiştir.

Medya analizi çalışması neticesinde ulaşılan bulgular ve sonuçlar özet olarak aşağıda sıralanmaktadır:

- Sonuç olarak, çalışma kapsamında incelenen gazetelerin Suriye İç Savaşı ile ilgili Türkiye'ye yansıyan olay veya konularla ilgili haberlerine, profesyonel habercilik kodları açısından bakıldığında yetersiz olduğu sonucuna varılmıştır. Örneklem gazetelerin ideolojisinin bir şekilde haber metinlerinin söylem yapısını etkilediği görülmüştür. Gazetelerin yayın politikası ve siyasi çizgisine göre kendi görüşünü ve ideolojisini haberlerin içerisine söylemler yoluyla yerleştirdiği ve bunu da en çok haber başlık ve girişlerinde yaptığı sonucuna varılmıştır.
- Gazetelerin haberlerinde kendi destekledikleri kişilerin, iyi eylemlerine haber metinlerinde fazlasıyla yer verirken, olumsuz eylemlerine haber metinlerde kullandıkları cümleleri pasif olarak yapılandırarak çok sınırlı bir şekilde yer verdikleri görülmüştür. Bununla birlikte gazetelerin desteklemedikleri aktörlerin olumlu eylemlerini çoğunlukla görmezden geldiği veya çok sınırlı bir biçimde metinlerde yer verdiği görülmüştür. Olumsuz eylemlerine ise söylemin etkisini artıran cümleler ile yer verdiği görülmüştür. Genel anlamda örnekleme alınan dört gazetenin de Suriye İç Savaşı ile ilgili haberlerde tüm taraflara eşit yer vermediği, destekledikleri bilgileri olumlu söylemlerle haberleştirdikleri, desteklenmedikleri bilgilere ise haberinde yer vermeme ya da okurun dikkatinden kaçırarak bir şekilde sunma yollarını tercih ettikleri sonucuna varılmıştır.

Suriye Krizinin Türkiye üzerindeki güvenlik etkilerinin analizi neticesinde ulaşılan bulgular ve sonuçlar özet olarak aşağıda sıralanmaktadır:

- Patlak verdiği 2011 yılından günümüze kadar olan süreçte Suriye krizinin Türkiye'ye güvenlik alanında yansımalarının olumsuz anlamda ciddi boyutlarda olduğu tecrübe dilen bir gerçektir. Güvenlik alanında çıkarılacak en önemli sonuç olarak Türkiye'nin, hem ağırladığı ve her türlü ihtiyaçlarını karşılamaya çalıştığı 4 milyona yakın Suriyeli sığınmacıyla hem de sınırları ötesinden başlayarak kendi sınırları içerisine giren ve burada yüzlerce vatandaşının hayatını kaybetmesine sebep olan DEAŞ, PYD/YPG başta olmak üzere diğer bütün terör örgütlerine karşı verdiği mücadelesinden galip çıkmasıdır.
- Bunu gerçekleştirirken uluslararası topluma rağmen, meşru müdafaa hakkını da kullanarak gerçekleştirdiği harekâtları başarıyla tamamlaması ve sınırlarının güvenliğini kontrol altına almayı başarması Türkiye'nin hem bölgede hem de uluslararası alanda elini güçlendirmiştir. Bu gelişmelerin en önemli sonucu ise, gerçekleştirilen harekâtlarla terör örgütlerinden boşaltılan topraklara, o toprakların gerçek sahipleri olan Suriyelilerin, bugüne kadar yayınlanan raporlarda olmayacağı söylenen Suriyelilerin gönüllü geri dönüşleri başlatmasını sağlamasıdır.

KAYNAKÇA

- AFAD, 2018. "Suriye Geçici Barınma Merkezleri Bilgi Notu",
https://www.afad.gov.tr/upload/Node/2374/files/04_06_2018_Suriye_GBM_Bilgi_Notu.pdf, Son erişim tarihi: 25 Mart 2018.
- Akçalı, S. ve Toker, H. 2012. "Norveç: Toplum Kendini Sorguluyor Breivik Saldırısı Örnek Olayı". 22 Temmuz, Oslo, The Journal of Academic Social Science Studies, 5 (7), 28-48.
- Alpaydın, Y. 2017. "An Analysis of Educational Policies for School- aged Syrian Refugees in Turkey", Journal of Education and Training Studies, 5 (9): 38.
<https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1150545.pdf>.
- Arık, B. 2006. "Pınar Altuğ Olayı Bağlamında Çapraz Tekelleşmenin Habere Etkisi", İletişim Yazıları. Konya: Tablet Yayınevi.
- Ashford & Huet-Vaughn. 2000. "The Impact of War on Women", ss. 186– 196, Editörler: Levy, B.S. & Sidel, V.W., War and Public Health Washington, DC American Public Health Association.
- ASPB, 2017. "Erken Yaşta ve Zorla Evliliklerin Önlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı", Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Resmi İnternet Sayfası.
<https://kadininstatusu.aile.gov.tr/haberler/erken-yasta-ve-zorla-evliliklerin-onlenmesi-strateji-belgesi-ve-eylem-planı-taslak-paylasim-toplantisi-gerceklestirildi>,
Son erişim tarihi: 10 Şubat 2018.
- Atabek, N. 1992. "Kuramcılara Göre Anlatı", Kurgu Dergisi, Sayı:11, ss. 339-347.
- Aybet, G. 2010. "NATO Conditionality in Bosnia Herzegovina Defense Reform and State Building, Problems of Post Communism", Cilt 57, No.5, ss.20-34.
- Aybet, G.; Bieber, F. 2011. "From Dayton to Brussels: The Impact of EU and NATO Conditionality on State Building in Bosnia and Hercegovina", Europe-Asia Studies Cilt 63, No. 10, ss. 1911–1937.
- Aygün, M. ve Kaya, C. 2016. Yabancılar ve Uluslararası Koruma Hukukunda Kalıcı bir Çözüm olarak Yerel Entegrasyon', İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 7 (1).
<http://dergipark.gov.tr/download/article-file/415253>
- Barkın, E. 2014. "1951 tarihli Mülteciliğin Önlenmesi Sözleşmesi", Ankara Barosu Dergisi, 2014/1.
- Barnes-Dacey, J. 2012. 'Syria: Towards a Political Solution', European Council on Foreign Relations Publication, ss.1-9.
- BBC (2013) "Syria chemical weapons: UN adopts binding resolution", BBC News Middle East,

- 28 Eylül. <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-24308763>
- (2013) "Arab Rising: Country by Country", BBC News World, 16 Aralık. Erişim adresi: <http://www.bbc.com/news/world-12482309>
- (2014) 'Syria: The Story of the Conflict', BBC News Middle East, <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-26116868>, Son erişim tarihi: 13 Mart 2018
- Bell, P. 2001. Content Analysis of Visual Images. Düzenleyenler: T. Leeuwen & C. Jewitt, Handbook of Visual Analysis. London: Sage.
- Betts, A., Ali, A, Memisoglu, F. 2017. "Local Politics and the Syrian Refugee Crisis: Exploring Responses in Turkey, Lebanon, and Jordan", Refegee Studies Centre, <https://www.rsc.ox.ac.uk/publications/local-politics-and-the-syrian-refugee-crisis-exploring-responses-in-turkey-lebanon-and-jordan>, Son erişim tarihi: 10 Ocak 2018.
- Bjarnegard, E., Melander, E. 2011. "Disentangling Gender, Peace and Democratization: The Negative Effects of Militarized Masculinity", Journal Of Gender Studies Cilt: 20 Sayı: 2, ss. 139-154.
- Büyükkantarcıoğlu, S. N. 2012. "Söylem İncelemelerinde Eleştirel Dilbilimsel Boyut: Eleştirel Söylem Çözümlemesi ve Ötesi", Haberi Eleştirmek. Ed: Ömer Özer, Konya: Literatürk Yayınları.
- Cangöz, İ. 1999. "Kitle İletişim Kurumlarında Etki Sorunsalı ve Bir İzleyici Araştırması", Yayınlanmamış Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Canpolat, N. 2003. "Bilginin Arkeologu Michel Foucault", Kadife Karanlık. İstanbul: Su Yayınları.
- Çaplı, B. 2002. Medya ve Etik. Ankara: İmge Kitabevi.
- Çelikel, A., Gelgel G. Ö. 2014. Yabancılar Hukuku. (20.Baskı), Seçkin Yayıncılık.
- Çiçekli, B. 2013. 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunuyla Güncellenmiş Yabancılar Hukuku. (4. Baskı) Seçkin Yayıncılık.
- Cindoglu, D., Cemrek, M., Toktas, Ş., Zencirci, G. 2008. "The Family in Turkey: The Battleground of the Modern and the Traditional". Düzenleyenler: Hennon, C.B. ve Wilson, S.M., Families in a Global Context, Routledge Press.
- Collier, P., Elliott, V. L., Hegre, H., Hoeffler, A., Reynal-Querol, M., Sambanis, N. 2003. Breaking the Conflict Trap: Civil War and Development Policy. New York: Oxford University Press/ Washington, D.C.: World Bank.

- Connor, P. 2018. 'Most displaced Syrians are in the Middle East, and about a million are in Europe', ReliefWeb. <https://reliefweb.int/report/syrian-arab-republic/most-displaced-syrians-are-middle-east-and-about-million-are-europe>, Son erişim tarihi: 23 Mayıs 2018.
- Çorabatır, M. ve Hassa, F. 2013. "Sivil toplum örgütlerinin Türkiye'deki Suriyeli mülteciler için yaptıkları çalışmalar ile ilgili rapor", Ankara: İltica ve Göç Araştırmaları Merkezi-İGAM, <http://www.igamder.org/wp-content/uploads/2012/06/Suriye-STKRaporu.pdf>. Son erişim tarihi: 15 Mayıs 2017.
- Dardağan Kibar, E. 2012. "Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu Tasarısında ve Başlıca Avrupa Birliği Düzenlemelerinde Yabancıların Sınır Dışı Edilmelerine İlişkin Kurallar: Bir karşılaştırma denemesi", Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi, Cilt 11. No:2, ss.53-74.
- Devran, Y. 2010. Haber Söylemi ve İdeoloji. İstanbul: Başlık Yayın Grubu.
- Dinçer, B. ve diğerleri. 2013. "Suriyeli Mülteciler Krizi ve Türkiye: Sonu Gelmeyen Misafirlik", Brookings-USAK, <http://www.brookings.edu/~media/research/files/reports/2013/11/18%20syria%20turkey%20refugees/usakbrookings%20report%20final%20version14november13.pdf>, Son erişim tarihi: 10 Nisan 2018
- Dursun, Ç. 2004. "Haberde Gerçekliğin İnşa Edilmesi Ne Demektir?", Haber, Hakikat ve İktidar İlişkisi, Ankara: Elips Kitap.
- Ekşi N. 2014. "Geçici Koruma Yönetmeliği Uyarınca Geçici Korumanın Şartları, Geçici Koruma Usulü, Sağlanan Haklar Ve Geçici Korumanın Sona Ermesi", İstanbul Barosu Dergisi, 2014/6.
- (2013)., Yabancılar Hukukuna İlişkin Temel Konular, İstanbul: Beta Yayınları.
- (2012)., Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (Tasarısı), İstanbul: Beta Yayınları.
- Erdoğan, M. 2015. "Türkiye'deki Suriyeliler: Toplumsal Kabul ve Uyum Araştırması", Ankara: Hacettepe Üniversitesi Göç ve Siyaset Araştırmaları Merkezi Yayınları, 4.
- Ergül, E. 2012. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Türk Hukuku'nda Sınır Dışı Etme Geri Gönderme ve Geri Verme. Seçkin Yayınları.
- Eryılmaz, T. 2005. "Muhabirliğe Kısa Bir giriş", Gazetecilik ve Habercilik, (Ed: Sevda Alankuş). İstanbul: İPS Yayınları.
- Erten R. 2015. "Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu Hakkında Genel Bir Değerlendirme", Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C. XIX, Sa. 1.
- European Commission, 2018. "The EU Facility for Refugees in Turkey",

- https://ec.europa.eu/neighbourhoodenlargement/sites/near/files/frit_factsheet.pdf,
Son erişim tarihi: 12 Haziran 2018.
- European Parliament, 2016. "Turkey: More needs to be done for refugees living outside camps, Civil Liberties MEPs say", <http://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20160210IPR13782/turkey-more-needs-to-be-done-for-refugees-living-outside-camps-meps-say>, Son erişim tarihi: 15 Mayıs 2017.
- Fairclough, N. ve Graham, P. 2003. "Eleştirel Söylem Çözümlemecisi Olarak Marx: Eleştirel Yöntemin Yaratılışı ve Küresel Sermayenin Eleştirisi İle Bağlantısı, Söylem ve İdeoloji: Mitoloji, Din, İdeoloji, (Der: B. Çoban ve Z. Özarlan) İstanbul: Su Yayınları.
- Fearong, J.D. ve Laitin, D.D. 2003. "Ethnicity, Insurgency and Civil War", American Political Science Review, 97, ss.75-90.
- Fitzpatrick, J. 2000. "Temporary Protection of Refugees: Elements of a Formalized Regime", American Journal of International Law, No: 92(2).
- Friedman, B. G. 2007. From the Battlefield to the Bridal Suite: Media Coverage of British War Brides 1942-1946., Columbia: University of Missouri Press.
- Gaziantep Ticaret Odası(GTO) Faaliyet Raporu, 2016.
<http://www.gto.org.tr/upload/download/Faaliyet-Raporu-2016-664234.pdf>, Son erişim tarihi: 15 Mayıs 2018
- George, A. 2003. Syria: Neither Bread nor Freedom, Londra: Zed Books.
- Ghobarah, H., Huth, P., Russett, B. M. 2003. "Civil Wars Kill and Maim People Long After the Shooting Stops", American Political Science Review 97(2):189–202.
- Gilley, B. 2015. "Turkey, Middle Powers, and the New Humanitarianism", Perception, 20 (1), ss.37-58.
- Girgin, A. 2000. Yazılı Basında Haber ve Habercilik Etik'i, İstanbul: İnkılap Kitapevi.
- GİGM (2015) "Türkiye'de Geçici Koruma", Göç İdaresi Genel Müdürlüğü İnternet Sayfası, http://www.goc.gov.tr/icerik3/turkiye'de-gecici-koruma_409_558_1097, Son erişim tarihi: 15 Mayıs 2017.
- GİGM, 2018. Göç İstatistikleri, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü İnternet Sayfası, http://www.goc.gov.tr/icerik/goc-istatistikleri_363_378, Son erişim tarihi: 31 Mayıs 2018.
- (2018a) 'Geçici Korumamız Altındaki Suriyeliler: Evlilik İşlemleri', Göç idaresi Genel Müdürlüğü Resmi İnternet Sayfası, http://www.goc.gov.tr/icerik3/evlilik-islemleri_558_560_8967, Son Erişim Tarihi: 15 Mayıs 2017.
- Gleditsch, K.S., Salehyan, I ve Schultz, K. 2008. "Fighting at Home, Fighting Abroad: How Civil

Wars Lead to International Disputes”, The Journal of Conflict Resolution, Vol. 52, No. 4, ss. 479-506

Goodwin-Gill, G.S. 2008. ‘The Politics of Refugee Protection’, Refugee Survey Quarterly, 27(1): 8-23.

Göker, G. ve Keskin, S. 2015. Haber Medyası ve Suriyeliler: Suriyeli Mültecilerin Türk Basınında Temsili. İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi, 41/Güz, s.249.

Gökçe, O. 2006. İçerik analizi. Ankara: Siyasal Kitabevi.

Gözübüyük, Ş., Gölcüklü F. 2013. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Uygulaması, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İnceleme ve Yargılama Yöntemi. Turhan Yayınevi.

Glynos, J. Et al., 2009. “Discourse Analysis: Varieties and Methods”, ESRC National
Hathaway, J. C. (2005) The Rights Of Refugees Under International Law, Cambridge: Cambridge University Press.

Hersh, S. M. 2016. “Military to Military”. London Review of Books, 38: 1
<https://www.lrb.co.uk/v38/n01/seymour-m-hersh/military-to-military>, s. 11-14, Son erişim tarihi: 20 Haziran 2018

Guild E., Minderhoud P. 2011. The First Decade of EU Migration and Asylum Law., Brill | Nijhoff.

Hokayem, E. 2012. ‘Syria and its Neighbours’, Survival, 54(2): 7-14.

Hürriyet Gazetesi, 2018. “TSK harekâtın adını açıkladı: Zeytin Dalı”,
<http://www.hurriyet.com.tr/gundem/tsk-harekatin-adini-acikladi-zeytin-dali-40716597>,
Son erişim tarihi: 20 Haziran 2018

Hynes, P. 2004. “On the Battlefield of Women’s Bodies: An Overview of the Harm of War to Women”, Women’s Studies International Forum (27), ss. 431-445.

Ihlamur-Öner, G.F. 2013. “Turkey Refugee Regime Stretched to the Limit?, The Case of Iraqi and Syrian Refugee Flows”, Perceptions, 18(3), ss. 191–228.

İçduygu, A. ve Aksel, D. B. 2012. Irregular migration in Turkey, Ankara: International Organisation of Migration (IOM) Publications.

İçduygu, A ve Diker, E. 2017. “Labor Market Integration of Syrian Refugees in Turkey: From Refugees to Settlers”, The Journal of Migration Studies, 3(1): 12-35.

İçişleri Bakanlığı, 2017. “Türkiye’nin DEAŞ ile Mücadelesi”,
[http://sahipkiran.org/wpcontent/uploads/2017/07/Turkiyenin DAES ile Mucadelesi -
_Turkeys-Fight-with-ISIS.pdf](http://sahipkiran.org/wpcontent/uploads/2017/07/Turkiyenin_DAES_ile_Mucadelesi_-_Turkeys-Fight-with-ISIS.pdf), Son erişim tarihi: 20 Haziran 2018

İnal, M. A. 1996. Haberi Okumak. İstanbul: Temuçin Yayınları

- İnceoğlu, Y. ve omak, N. 2009. Metin özümlemeleri. İstanbul: Ayrıntı Yayınları
- İneli Ciğer, M. 2016. "Uluslararası Hukuka Uygun Geçici Koruma Rejiminin Unsurları Üzerine", Göç Araştırmaları Dergisi, Cilt 2, Sayı:3 s. 62-92.
- Kanat, S., Kodaman, T ve İren, A.A. 2016. "İnsani Güvenlik ve Terörizmle Mücadele", Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, C.21, S.2., ss.567-588
- Karasapan, Ö.M. 2016. "The Impact of Syrian Businesses in Turkey", The Brooking Institution, <https://www.brookings.edu/blog/future-development/2016/03/16/the-impact-of-syrian-businesses-in-turkey/>, Son erişim tarihi: 20 Mayıs 2018
- Kaya, İ. ve Yılmaz, E. 2014. 'Türkiye'deki Suriyelilerin Hukuki Durumu: Arada Kalanların Hakları ve Yükümlülükleri', Siyaset Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı (SETA).
- Kerr, M. 1971. The Arab Cold War: Gamal 'Abd al-Nasir and His Rivals, 1958-1970, Oxford: Oxford University Press
- Keskin, E. Z. 2004. "Türkiye'de Haber İncelemelerinde van Dijk Yöntemi", Haber Hakikat ve İktidar ilişkisi, (Der: . Dursun), Ankara: Kesit Tanıtım
- Kirişçi, K., 2011. "UNHCR and Turkey: Cooperating for Improved Implementation of the 1951 Convention Relating to the Status of Refugees", International Journal of Refugee Law, 13(1-2), ss.71-97.
- Kula, N. 2002. "Gazetelerde Yer Alan Polise Yönelik Haberlerdeki Söylemsel Boyutlar: Gaffar Okkan Suikastı Örnek Olayı", Polis Bilimleri Dergisi, Cilt: 4(1-2), ss. 188-204.
- Karaduman, S. 2017. "Eleştirel Söylem özümlemesinin Eleştirel Haber Araştırmalarına Katkısı ve Sunduğu Perspektif", Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, 4(2), ss.43.
- Lambert, H. 2013. The Global Reach of European Refugee Law, Cambridge University Press.
- Landis, J. and Joe P. 2007. "The Syrian Opposition", The Washington Quarterly, 30 (1): 45-68.
- Lederach, J. P. 1997. Building Peace: Sustainable Reconciliation in Divided Societies. United States Institute of Peace Press
- Loescher, G. ve Milner, J. 2011. "UNHCR and the Global Governance of Refugees", Betts, Alexander (ed.) Global Migration Governance, Oxford: University of Oxford
- Lull, J. 2001. Medya İletişim Kültür, (Çev: N. Güngör). Ankara: Vadi Yayınları.
- Luke, A. 1997. ss.50-56. "Theory and practice in critical discourse analysis", International Encyclopedia of the Sociology of Education, Düzenleyen: Saha, L., Oxford: Elsevier.

- Mandacı, N. ve Özerim, G. 2013. "Uluslararası Göçlerin Bir Güvenlik Konusuna Dönüşümü: Avrupa'da Radikal Sağ Partiler ve Göçün Güvenlikleştirilmesi", Uluslararası İlişkiler, Cilt 10, Sayı 39 (Güz 2013), ss. 110.
- Marshall, M. G. ve Gurr, T. R. 2003. "Peace and Conflict 2005: A Global Survey of Armed Conflicts, Self-Determination Movements, and Democracy", The Center for International Development and Conflict Management, s.1-99.
- Memişoğlu, F. 2014. 'Between the legacy of nation-state and forces of globalisation: Turkey's management of mixed migration flows', EUI Working Paper Series No. 2014/122.
- Memişoğlu, F and Ilgit, A, 2017. 'Syrian Refugees in Turkey: Multifaceted Challenges, Diverse Players and Ambiguous Policies', Mediterranean Politics, 22(3): 1-22.
- Mollard, C. 2001. Asylum: The truth behind the headlines. Oxfam. Norton. [http:// policy-practice.oxfam.org.uk/publications/asylum-the-truth-behind-the-headlines-111959](http://policy-practice.oxfam.org.uk/publications/asylum-the-truth-behind-the-headlines-111959). Son erişim tarihi: 9 Mart 2018.
- McQuail, D. 1994. Kitle İletişim Kuramı, (Çev. Ahmet Haluk yüksel). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını.
- Özcan, M. 2006. Avrupa Birliği Sığınma Hukuku: Ortak Bir Sığınma Hukukunun Ortaya Çıkışı., USAK Yayınları.
- Özçelik, N. ve Acun, C. 2018. "Terörle Mücadelede Yeni Safha: Zeytin Dalı Harekâtı", SETA Vakfı (Rapor), İstanbul. ss. 1-51
- Özden, Ş. 2013. Syrian Refugees in Turkey, <http://www.migrationpolicycentre.eu/docs/MPC-RR-2013-05.pdf>, Son erişim tarihi: 9 Mart 2018
- Özer, Ö. 1999. Haber Söylemi: Türk-Yunan İlişkilerine Yönelik Haberlerin Türk Basınında Sunumu, Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, Ankara.
- Özer, Ö. 2011. Haber Söylem İdeoloji, Literatürk Yayınları, Konya.
- Öztürk Övünç, N. 2016 "1951 tarihli Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Sözleşme Çerçevesinde Mülteci Statüsünün Sona Ermesine Yönelik Ölçütlerin İncelenmesi ve Türk Hukuku Üzerindeki Yansımalarının Değerlendirilmesi", Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 65(2): 393-448.
- Peers, S. 1998. Building Fortress Europe: The Development of EU Migration Law Common Market Law Review.- Alphen aan den Rijn : Kluwer Law International, ISSN 0165-0750, ZDB-ID 2158188. - Cilt 35, 6, ss. 1235-1272.
- Phillips, D.L., 2016. "Research Paper: ISIS-Turkey Links", Huffington Post, https://www.huffingtonpost.com/david-l-phillips/research-paper-isis-turke_b_6128950.html, Son erişim tarihi: 20 Haziran 2018

- Popp, R. 2012. "The Syrian Civil War: Between Escalation and Intervention", CSS Analysis in Security Policy, No.124.
- Rabil, R. 2006. Syria, the United States, and the War on Terror in the Middle East, Praeger Yayın: Londra.
- Rigel, N. 2000. İleti Tasarımında Haber. İstanbul: Der Yayınları.
- Ryan, C. 2013. "The New Arab Cold War and the Struggle for Syria", Middle East Report No. 43(269), <http://www.merip.org/mer/latest>, Son erişim tarihi: 15 Eylül 2017
- Sağlık Bakanlığı, 2017. Suriyeli Sığınmacılar için SIHHAT Projesi, Sağlık Bakanlığı resmi internet sayfası. <https://www.saglik.gov.tr/TR,25460/suriyeli-siginmacilar-icin-sihhat-projesi.html>, Son erişim tarihi: 15 Şubat 2018.
- Salehyan, G ve Gleditsch K.S. 2006. "Refugees and the Spread of Civil War", International Organization, 60, ss.335-366.
- Seale, P. 1965. The Struggle for Syria, Oxford: Oxford University Press.
- Yeşiltaş, M., Seren, M., Özçelik, N. 2017. "Fırat Kalkanı Harekatı: Harekatın İcrası, İstikrarın Tesisi ve Alınan Dersler", SETA Yayınları(Rapor),
- Sözen, E. 1999. Söylem. İstanbul: Paradigma Yayınları.
- Sözen, E. 1999. Söylem, Belirsizlik, Mübadele, Bilgi/Güç ve Refleksivite. İstanbul: Paradigma Yayınları.
- Sputnik, 2016. "Dışişleri Kaynakları: Brüksel saldırıyı Türkiye'den sınırdışı ettiğimiz İbrahim El Bakraovi", <https://tr.sputniknews.com/turkiye/201603231021703622-disisileri-bruksel-turkiye/>, Son erişim tarihi: 20 Haziran 2018
- 2015. "Üç İngiliz'in Türkiye'ye girişinden önce bildirim yapılmadı", <https://tr.sputniknews.com/turkiye/201502271014213553/>, Son erişim tarihi: 20 Haziran 2018
- Storr, D. 2000. "Like a Bamboo: Representation of Japanese War Bride", Frontiers; Journal of Women Studies, Cilt 21, No1/2.
- Suriyeli Mülteciler ve STK'lar Ağ Haritası, 2016. "Suriyeli mülteciler ve STK'lar" 2016 <https://graphcommons.com/graphs/0711e621-a8c5-4651-a1d6-33106c7bb3f1?show=info>, Son erişim tarihi: 15 Ocak 2017.
- Şimşek, Y. 2017. "Suriye sınırına örülen modüler duvarda 774 kilometre tamam", Sputnik, <https://tr.sputniknews.com/columnists/201711221031106429-suriye-sinirina-orulen-moduler-duvar/>, Son erişim tarihi: 20 Haziran 2018
- Türk, G. D. 2016. "Türkiye'de Suriyeli Mültecilere Yönelik Sivil Toplum Kuruluşlarının Faaliyetlerine İlişkin Bir Değerlendirme", Marmara İletişim Dergisi, Sayı: 25.
- Toruk, İ. 2008. Gutenberg'den Dijital Çağa Gazetecilik, Konya: Literatürk.
- Thornborrow, J. 2004. "Language and the Media." Lan-guage, Society and Power, (Der. I.

- Singh). S. Peccei. London: Routledge
- Toğral, B. 2012. "Securitization of Migration in Europe: Critical Reflections on Turkish Migration Practices", *Alternatives: Turkish Journal Of International Relations*, 11(2), ss.65-77.
- Tokuzlu, L. B. 2006. "Non-refoulement Principle in a Changing European Legal Environment With Particular Emphasis on Turkey, A Candidate Country at the External Borders of The EU", Doktora Tezi, İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü.
- Türkiye Seyahat Acentaları Birliği(TÜRSAB), 2008. "Gaziantep ile Halep Arasındaki 'Kardeş Şehir' Projesi", https://www.tursab.org.tr/tr/tursabdan-haberler/gaziantep-ile-halep-arasindaki-kardes-sehir-projesi_3436.html, Son erişim tarihi: 15 Mayıs 2018
- United Nations, 2017. "International Migration Report", UN Department of Economic and Social Affairs. <https://www.un.org/development/desa/publications/international-migration-report-2017.html>, Son erişim tarihi: 15 Ocak 2018.
- UNHCR, 2003. "Framework for Durable Solutions for Refugees and Persons of Concern", The UN Refugee Agency. <http://www.unhcr.org/partners/partners/3f1408764/framework-durable-solutions-refugees-persons-concern.html>, Son erişim tarihi: 10 Ağustos 2016.
- (2005). "An Introduction to International Protection", The UN Refugee Agency, <http://www.unhcr.org/3ae6bd5a0.pdf>, Son erişim tarihi: 10 Ağustos 2016.
- (2006). "Global Trends: Refugees, Asylum Seekers, Returnees, Internally Displaced and Stateless Persons", <http://www.unhcr.org/statistics/unhcrstats/4676a71d4/2006-global-trends-refugees-asylum-seekers-returnees-internally-displaced.html>, Son erişim tarihi: 10 Ağustos 2016.
- (2010). "Solutions for refugees: The 10-Point Plan", The UN Refugee Agency. <http://www.unhcr.org/50a4c17f9.pdf>, Son erişim tarihi: 10 Ağustos 2016.
- (2012). "Roundtable on Temporary Protection: 19-20 July 2012", The UN Refugee Agency, <http://www.unhcr.org/506d8ee49.pdf>, Son erişim tarihi: 10 Ağustos 2016.
- (2014). "The Top-20 Countries to have granted protection to refugees in 21st century", The UN Refugee Agency. <http://www.unhcr.org/56655f4e0.pdf>, Son erişim tarihi: 10 Ağustos 2016.
- (2016a). "Global Report 2016", The UN Refugee Agency, http://reporting.unhcr.org/sites/default/files/gr2016/pdf/Book_GR_2016_ENGLISH_complete.pdf, Son erişim tarihi: 15 Ocak 2017.
- (2016b). "Global Trends: Forced Displacement in 2016", The UN Refugee Agency, <http://www.unhcr.org/globaltrends2016/>, Son erişim tarihi: 15 Ocak 2017.

- (2018). "UNHCR 2018 Figures at a Glance, Statistical Yearbooks",
<http://www.unhcr.org/figures-at-a-glance.html>, Son erişim tarihi: 18 Mayıs 2018
- (2018a). "Grandi urges more aid for Turkey's refugee hosting effort", The UN Refugee Agency,
<http://www.unhcr.org/news/latest/2018/2/5a85a5534/grandi-urges-aid-turkeys-refugee-hosting-effort.html>, Son erişim tarihi: 18 Mayıs 2018.
- (2018b). "Syrian Refugee Response", The UN Refugee Agency,
<http://data2.unhcr.org/en/situations/syria>, Son erişim tarihi: 18 Mayıs 2018.
- UNICEF Turkey, 2018. "Humanitarian Situation Report",
<https://www.unicefturk.org/public/uploads/files/UNICEF%20Turkey%20Humanitarian%20Situation%20Report%20No.%2019%20-%20March%202018.pdf>, Son erişim tarihi: 21 Haziran 2018
- Uzun, E. (2016). "Uluslararası Hukuk Çerçevesinde BMMYK'nın Yapısı, Görevleri ve Uluslararası Mülteci Hukukunun Gelişimindeki Yeri", Göç Araştırmaları Dergisi 2(2): 60-85.
- Ünal, S. 2015. Siber Uzamın Güvenikleştirilmesi Söylemi: Türkiye, ABD ve Avrupa Birliği Örnekleri. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gazetecilik Anabilim Dalı, Doktora Tezi. Ankara.
- Ülkü, G. 2004. Söylem Çözümlemesinde Yöntem Sorunu ve van Dijk Yöntemi, Haber Hakikat ve İktidar İlişkisi, (Der: Ç. Dursun). Ankara: Elips Kitap.
- Uslu, S. 2018. "Türkiye'nin DEAŞ ile etkin mücadelesi", Anadolu Ajansı,
<https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/turkiyenin-deas-ile-etkin-mucadelesi/1083197>, Son erişim tarihi: 20 Haziran 2018
- Üşür, S. S. 1997. İdeolojinin Serüveni Yanlış Bilinç ve Hegemonyadan Söyleme. Ankara: İmge Kitabevi.
- van Dijk, A. T. 1993. "Principles of Critical Discourse Analysis," Discourse and Society. Vol: 4(2), ss. 249-283.
- (1996). Discourse, Power and Access, Texts and Practices: Readings in Critical Discourse Analysis. C.R. Caldas-Coulthard, M. Coulthard (ed.) içinde, London: Routledge, ss.84-104.
- (1998), Ideology, London: Sage.
- (1988). News as Discourse. New York: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers.
- (1998). "Opinion and Ideologies in the Press." Approaches to Media Discourse içinde. Der. Allan Bell ve Peter Garrett. Oxford: Blackwell Publishers.

- (2001). Critical Discourse Analysis,. Handbook of Discourse.
- (2003). "Söylem ve İdeoloji: Çok Alanlı Bir Yaklaşım", Söylem ve İdeoloji: Mitoloji, Din, İdeoloji, (Çev: N. Ateş). İstanbul: Su Yayınları.
- (2005). "Söylemin Yapıları ve İktidarın Yapıları", Medya, İktidar, İdeoloj, (Çev: M. Küçük). Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- (2015). "Critical Discourse Analysis", The Handbook of Discourse Analysis, Second Edition. Edited by Deborah Tannen, Heidi E. Hamilton, and Deborah Schiffrin, John Wiley & Sons, Inc. Published.
- (2006). Discourse and Manipulation, Discourse & Society, 17(2). ss.359-383.
- Wodak, R. 2006. Critical Linguistics and Critical Discourse Analysis, Handbook of Pragmatics, J. Östman, J. Verschueren (ed.) içinde, Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins
- World Health Organization, 2014. "Who Donor Snapshot-Turkey", http://www.who.int/hac/donorinfo/syria_turkey_donor_snapshot_1july2014.pdf, Son erişim tarihi: 15 Mayıs 2017.
- Yeni Şafak, 2017. "PKK'lı İngiliz Joe Tutuklandı", <https://www.yenisafak.com/dunya/pkkli-ingiliz-joe-tutuklandi-2769045>, Son erişim tarihi: 20 Haziran 2018
- Yüksel, S., Cindoglu, D., Sezgin, U. 2012. "Women's Bodies, Sexualities and Human Rights",
Editörler: Dudley, M., Silove, d., ve Gale, F., Mental Health and Human Rights, Oxford University Press.
- Yüksel, E. ve Gürçan, H. İ. 2001. Habercinin El Rehberi-Soru ve Örneklerle Toplama ve Yazma Kural ve Teknikleri. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Zor, L. 2017. "Van Dijk'in Eleştirel Söylem Analizinin Sinema Filmlerine Uygulanması Ve Kazakistan Sineması'ndan Örnek Bir Film Çözümlemesi: Stalin'e Hediye". Akademik Bakış Dergisi, Sayı 61. ss. 789.

Ulusal Mevzuat

- Afet ve Acil Durum Yönetim Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun (Kanun No:5902 Kabul Tarihi: 29.05.2009)
- Geçici Koruma Yönetmeliği (Bakanlar Kurulu, Resmi Gazete Yayımlanma Tarihi: 22.10.2014, Karar No: 2014/6883)
- Geçici Koruma Altındaki Yabancılara İlişkin Hizmetlerin Yürütülmesi Konulu Genelge

(Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı; Tarih: 18.12.2014; Genelge No. 2014/4)

Geçici Koruma Altına Alınanlara Verilecek Sağlık Hizmetlerine Dair Esaslar Yönergesi
(Tarih:

25.03.2015)

Geçici Koruma Sağlanan Yabancıların Çalışma İzinlerine Dair Yönetmelik (Bakanlar Kurulu;
Resmi Gazete Yayımlanma Tarihi: 15.01.2016; Karar No: 2016/8375)

İnsan Ticaretiyle Mücadele ve Mağdurların Korunması hakkında Yönetmelik (İçişleri
Bakanlığı; Resmi Gazete Yayımlanma Tarihi: 17.03.2016)

İskan Kanunu (Kabul Tarihi: 1934; Kanun No:2510)

İskan Kanunu (Kabul Tarihi: 2006; Kanun No:5543)

Pasaport Kanunu (Kabul Tarihi: 1950; Kanun No:5682)

Uluslararası Koruma Başvuru Sahibi ve Uluslararası Koruma Statüsü Sahibi Kişilerin
Çalışmasına Dair Yönetmelik (Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı; Resmi Gazete
Yayımlanma tarihi 26.04.2016)

Yabancıların İkamet ve Seyahati Hakkında Kanun (Kabul Tarihi:1950; Kanun No:5683)

Yabancılara Yönelik Eğitim ve Öğretim Hizmetleri Genelgesi (Milli Eğitim Bakanlığı; Tarih.
23.09.2014; Genelge No: 2014/21)

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (Kanun No:6458 Kabul Tarihi: 04.04.2013)

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik (İçişleri
Bakanlığı, Resmi Gazete Yayımlanma Tarihi: 17.03.2016)

Uluslararası Mevzuat

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (Kabul Tarihi: 04.11.1950)

Avrupa Birliği Geçici Koruma Yönergesi 'Yurdundan ayrılmaya zorlanmış kimselerin kitlesel
sığınma durumunda geçici koruma sağlamak için asgari standartlar hakkında ve üye
devletler arasında bu tür insanları ülkeye kabul etmesi ve sonrasında bunun
sonuçlarına katlanmasına ilişkin olarak Avrupa Konseyi Yönergesi' (Sayı:
2001/55/EC/AT)

BM İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi (Kabul Tarihi: 10.12.1948)

BM Mültecilerin Hukuki Statüsüne Dair Sözleşme, 1951

BM Mültecilerin Hukuki Statüsüne Dair 1967 Protokolü

BM Sınır aşan Örgütlü Suçlara Karşı Sözleşmesine Ek 'Kara, Deniz ve Hava Yoluyla Göçmen
Kaçakçılığına Karşı Protokol'

BM Sınır aşan Örgütlü Suçlara Karşı Sözleşmesine Ek 'İnsan Ticaretinin, Özellikle Kadın ve

Çocuk Ticaretinin Önlenmesine, Durdurulmasına ve Cezalandırılmasına İlişkin
Protokol'

BM Tüm Göçmen İşçilerin ve Aile Fertlerinin Haklarının Korunmasına Dair Uluslararası
Sözleşme,

EK 1. ANKET TABLOLARI ÖRNEKLEM

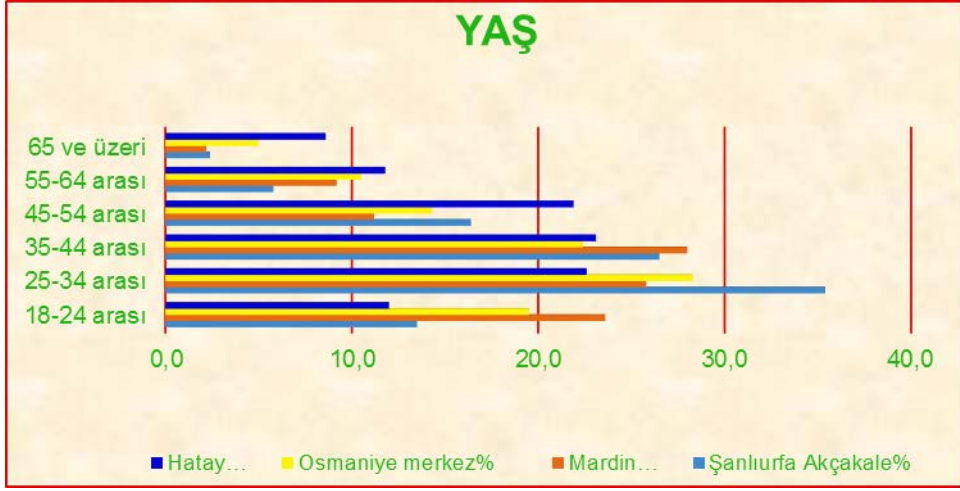
Tablo 1.

Cinsiyet										
	Şanlıurfa Akçakale		Mardin Artuklu		Osmaniye merkez		Hatay Antakya-Defne		Genel	
	#	%	#	%	#	%	#	%	#	%
Kadın	207	49,9	209	50,9	201	47,9	212	48,0	829	49,1
Erkek	208	50,1	202	49,1	219	52,1	230	52,0	859	50,9
Toplam	415	100,0	411	100,0	420	100,0	442	100,0	1688	100,0

Tablo 2.

Yaş										
	Şanlıurfa Akçakale		Mardin Artuklu		Osmaniye merkez		Hatay Antakya-Defne		Genel	
	#	%	#	%	#	%	#	%	#	%
18-24 arası	56	13,5	97	23,6	82	19,5	53	12,0	288	17,1
25-34 arası	147	35,4	106	25,8	119	28,3	100	22,6	472	28,0
35-44 arası	110	26,5	115	28,0	94	22,4	102	23,1	421	24,9
45-54 arası	68	16,4	46	11,2	60	14,3	97	21,9	271	16,0
55-64 arası	24	5,8	38	9,2	44	10,5	52	11,8	158	9,4
65 ve üzeri	10	2,4	9	2,2	21	5,0	38	8,6	78	4,6
Toplam	415	100,0	411	100,0	420	100,0	442	100,0	1688	100,0

Şekil 3.



Tablo 4.

Eğitim durumu										
	Şanlıurfa Akçakale		Mardin Artuklu		Osmaniye merkez		Hatay Antakya-Defne		Genel	
	#	%	#	%	#	%	#	%	#	%
Okuryazar değil	125	30,1	44	10,7	15	3,6	14	3,2	198	11,7
Okuryazar	23	5,5	17	4,1	10	2,4	12	2,7	62	3,7
İlkokul	102	24,6	85	20,7	104	24,8	161	36,4	452	26,7
Ortaokul/İlköğretim	76	18,3	73	17,8	77	18,3	86	19,5	312	18,5
Lise veya dengi okul	61	14,7	121	29,4	140	33,3	108	24,4	430	25,5
Üniversite/lisansüstü	28	6,8	71	17,3	74	17,6	61	13,8	234	13,9
Toplam	415	100,0	411	100,0	420	100,0	442	100,0	1688	100,0

Tablo 5.

Çalışma Durumunu										
	Şanlıurfa Akçakale		Mardin Artuklu		Osmaniye merkez		Hatay Antakya-Defne		Genel	
	#	%	#	%	#	%	#	%	#	%
Ev kadını/kızı	189	45,5	140	34,1	141	33,6	145	32,8	615	36,4
Esnaf	103	24,8	48	11,7	87	20,7	83	18,8	321	19,0
Özel sektör çalışanı	34	8,2	46	11,2	54	12,9	77	17,4	211	12,5
Öğrenci	15	3,6	43	10,5	37	8,8	16	3,6	111	6,6
Kamu sektörü çalışanı	9	2,2	41	10,0	34	8,1	24	5,4	108	6,4
İşsiz	31	7,5	34	8,3	15	3,6	18	4,1	98	5,8
Emekli	7	1,7	17	4,1	30	7,1	42	9,5	96	5,7
Yevmiyeli(gündelik) çalışan	16	3,8	31	7,5	8	1,9	9	2,1	64	3,8
İşadamı (1 ve üzeri çalışanı olan)	7	1,7	8	2,0	11	2,6	23	5,2	49	2,9
Serbest meslek (Doktor, Diş hekimi, Mali Müşavir)	-	-	1	0,2	2	0,5	5	1,1	8	0,5
Çiftçi	4	1,0	1	0,2	1	0,2	-	-	6	0,3
Gazi	-	-	1	0,2	-	-	-	-	1	0,1
Toplam	415	100,0	411	100,0	420	100,0	442	100,0	1688	100,0

Şekil 6.



EK 2: ANKET TABLOLARI

Tablo 1.

Yaşadığınız mahallede/semte/bölgede Suriyeli sığınmacılar var mı?										
	Şanlıurfa Akçakale	Mardin Artuklu	Osmaniye Merkez	Hatay Antakya-Defne	Genel					
	#	%	#	%	#	%	#	%	#	%
Evet	410	98,8	394	95,9	393	93,6	376	85,1	1573	93,2
Hayır	2	0,5	15	3,6	25	5,9	66	14,9	108	6,4
Fikrim yok/Bilmiyorum	3	0,7	2	0,5	2	0,5	-	-	7	0,4
Toplam	415	100,0	411	100,0	420	100,0	442	100,0	1688	100,0

Tablo 1.1.

Cinsiyetiniz* Suriyeli sığınmacıları tarif etmek için aşağıda yer alan ifadelerden en uygun gördüğünüz 3 tanesini lütfen belirtiniz. Eğer aşağıdaki seçeneklerin dışında bir düşünceniz varsa lütfen onu da belirtiniz. Crosstabulation						
Suriyeli sığınmacıları tarif etmek için aşağıda yer alan ifadelerden en uygun gördüğünüz 3 tanesini lütfen belirtiniz. Eğer aşağıdaki seçeneklerin dışında bir düşünceniz varsa lütfen onu da belirtiniz.						
			Zulümden/savaştan kaçan mağdur insanlardır	Bize yük olan insanlardır	Yardımlarla yaşayan insanlardır	Kendi halinde, zararsız insanlardır
Cinsiyetiniz	Kadın	Count	248	188	32	50
		% within Cinsiyetiniz	29.9%	22.7%	3.9%	6.0%
	Erkek	Count	260	215	37	34
		% within Cinsiyetiniz	30.3%	25.0%	4.3%	4.0%
Total	Count	508	403	69	84	
	% within Cinsiyetiniz	30.1%	23.9%	4.1%	5.0%	

Cinsiyetiniz *Suriyeli sığınmacıları tarif etmek için aşağıda yer alan ifadelerden en uygun gördüğünüz 3 tanesini lütfen belirtiniz. Eğer aşağıdaki seçeneklerin dışında bir düşünceniz varsa lütfen onu da belirtiniz. Crosstabulation	
Suriyeli sığınmacıları tarif etmek için aşağıda yer alan ifadelerden en uygun gördüğünüz 3 tanesini lütfen belirtiniz. Eğer aşağıdaki seçeneklerin dışında bir düşünceniz varsa lütfen onu da belirtiniz.	

			İş gücü sömürülen insanların	Din kardeşlerimiz	Ülkemizde misafirler	Bize ileride çok sorun açacak tehlikeli insanlardır
Cinsiyetiniz	Kadın	Count	15	65	64	138
		% within Cinsiyetiniz	1.8%	7.8%	7.7%	16.6%
	Erkek	Count	14	66	73	140
		% within Cinsiyetiniz	1.6%	7.7%	8.5%	16.3%
Total		Count	29	131	137	278
		% within Cinsiyetiniz	1.7%	7.8%	8.1%	16.5%

Cinsiyetiniz * Suriyeli sığınmacıları tarif etmek için aşağıda yer alan ifadelerden en uygun gördüğünüz 3 tanesini lütfen belirtiniz. Eğer aşağıdaki seçeneklerin dışında bir düşünceniz varsa lütfen onu da belirtiniz. Crosstabulation

Suriyeli sığınmacıları tarif etmek için aşağıda yer alan ifadelerden en uygun gördüğünüz 3 tanesini lütfen belirtiniz. Eğer aşağıdaki seçeneklerin dışında bir düşünceniz varsa lütfen onu da belirtiniz.

			Fikrim yok/ Bilmiyorum	Vatan haini	Türkiye üstünde tahribat yapıldı	
Cinsiyetiniz	Kadın	Count	29	0	0	829
		% within Cinsiyetiniz	3.5%	0.0%	0.0%	100.0%
	Erkek	Count	15	4	1	859
		% within Cinsiyetiniz	1.7%	0.5%	0.1%	100.0%
Total		Count	44	4	1	1688
		% within Cinsiyetiniz	2.6%	0.2%	0.1%	100.0%

Tablo 2.

Suriyeli sığınmacıları kültürel açıdan bize ne kadar benzediklerini düşünüyorsunuz?										
	Şanlıurfa Akçakale	Mardin Artuklu	Osmaniye Merkez	Hatay Antakya - Defne	Genel					
	#	%	#	%	#	%	#	%	#	%
Hiç Benzemiyorlar	173	41,7	187	45,5	245	58,3	340	76,9	945	56,0
Benzemiyorlar	145	34,9	92	22,4	103	24,5	30	6,8	370	21,9
Ne Benziyor, Ne Benzemiyorlar	46	11,1	74	18,0	22	5,3	19	4,3	161	9,5
Benziyorlar	41	9,9	53	12,9	47	11,2	37	8,4	178	10,6
Çok Benziyorlar	2	0,5	3	0,7	1	0,2	11	2,5	17	1,0
Fikrim Yok/Bilmiyorum	8	1,9	2	0,5	2	0,5	5	1,1	17	1,0
Toplam	415	100,0	411	100,0	420	100,0	442	100,0	1688	100,0

Tablo 2.1.

Cinsiyetiniz * Suriyeli sığınmacıları kültürel açıdan bize ne kadar benzediklerini düşünüyorsunuz? Crosstabulation							
		Suriyeli sığınmacıları kültürel açıdan bize ne kadar benzediklerini düşünüyorsunuz?					
			Hiç Benzemiyorlar	Benzemiyorlar	Ne Benziyor, Ne Benzemiyorlar	Benziyorlar	Çok Benziyorlar
Cinsiyetiniz	Kadın	Count		217	68	65	5
		% within Cinsiyetiniz		26.2%	8.2%	7.8%	0.6%
	Erkek	Count		153	93	113	12
		% within Cinsiyetiniz		17.8%	10.8%	13.2%	1.4%
Total		Count	945	370	161	178	17
		% within Cinsiyetiniz	56.0%	21.9%	9.5%	10.5%	1.0%

Tablo 3.

Bugüne kadar Suriyeli sığınmacılarla aşağıdaki sosyal ilişkileri kurup kurmadığınızı belirtiniz? (Genel)										
	Evet	Hayır	Fikrim yok/ Bilmiyorum	Cevap Yok	Toplam					
	#	%	#	%	#	%	#	%	#	%
Sohbet etmek	878	52,0	795	47,1	12	0,7	3	0,2	1688	100,0
Alışveriş yapmak	574	34,0	1107	65,5	6	0,4	1	0,1	1688	100,0
İş ilişkisi kurmak	379	22,5	1292	76,5	14	0,8	3	0,2	1688	100,0
Dostluk etmek	385	22,8	1284	76,1	15	0,9	4	0,2	1688	100,0
Sorun-kavga yaşamak	187	11,1	1485	88,0	14	0,8	2	0,1	1688	100,0
Flört	86	5,1	1584	93,8	13	0,8	5	0,3	1688	100,0
Evlilik	74	4,4	1596	94,5	15	0,9	3	0,2	1688	100,0

Tablo 3.1

Cinsiyetiniz * İş ilişkisi kurmak. Crosstabulation							
		İş ilişkisi kurmak					
			Evet	Hayır	Fikrim Yok/Bilmiyorum	Cevap Yok	Total
Cinsiyetiniz	Kadın	Count	94	724	9	2	829
		% within Cinsiyetiniz	11.3%	87.3%	1.1%	0.2%	100.0%

	Erkek	Count	285	568	5	1	859
		% within Cinsiyetiniz	33.2%	66.1%	0.6%	0.1%	100.0%
Total		Count	379	1292	14	3	1688
		% within Cinsiyetiniz	22.5%	76.5%	0.8%	0.2%	100.0%

Cinsiyetiniz * Sohbet etmek. Crosstabulation							
		Sohbet Etmek					
			Evet	Hayır	Fikrim Yok/Bilmiyorum	Cevap Yok	Total
Cinsiyetiniz	Kadın	Count	372	448	8	1	829
		% within Cinsiyetiniz	44.9%	54.0%	1.0%	0.1%	100.0%
	Erkek	Count	506	347	4	2	859
		% within Cinsiyetiniz	58.9%	40.4%	0.5%	0.2%	100.0%
Total		Count	878	795	12	3	1688
		% within Cinsiyetiniz	52.0%	47.1%	0.7%	0.2%	100.0%

Cinsiyetiniz * Dostluk etmek. Crosstabulation							
		Dostluk Etmek					
			Evet	Hayır	Fikrim Yok/Bilmiyorum	Cevap Yok	Total
Cinsiyetiniz	Kadın	Count	144	671	12	2	829
		% within Cinsiyetiniz	17.4%	80.9%	1.4%	0.2%	100.0%
	Erkek	Count	241	613	3	2	859
		% within Cinsiyetiniz	28.1%	71.4%	0.3%	0.2%	100.0%
Total		Count	385	1284	15	4	1688
		% within Cinsiyetiniz	22.8%	76.1%	0.9%	0.2%	100.0%

Cinsiyetiniz * Flört. Crosstabulation							
		Flört					
			Evet	Hayır	Fikrim Yok/Bilmiyorum	Cevap Yok	Total
Cinsiyetiniz	Kadın	Count	27	789	10	3	829
		% within Cinsiyetiniz	3.3%	95.2%	1.2%	0.4%	100.0%

	Erkek	Count	59	795	3	2	859
		% within Cinsiyetiniz	6.9%	92.5%	0.3%	0.2%	100.0%
Total		Count	86	1584	13	5	1688
		% within Cinsiyetiniz	5.1%	93.8%	0.8%	0.3%	100.0%

Cinsiyetiniz * Evlilik. Crosstabulation							
	Evlilik		Fikrim				Total
			Evet	Hayır	Yok/Bilmiyorum	Cevap Yok	
Cinsiyetiniz	Kadın	Count	28	790	9	2	829
		% within Cinsiyetiniz	3.4%	95.3%	1.1%	0.2%	100.0%
	Erkek	Count	46	806	6	1	859
		% within Cinsiyetiniz	5.4%	93.8%	0.7%	0.1%	100.0%
Total		Count	74	1596	15	3	1688
		% within Cinsiyetiniz	4.4%	94.5%	0.9%	0.2%	100.0%

Tablo 3.2

Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz? * Flört. Crosstabulation						
	Flört		Flört			
			Evet	Hayır	Fikrim Yok/Bilmiyorum	Cevap Yok
Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	Türk	Count	12	665	4	1
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	1.8%	97.5%	0.6%	0.1%
	Kürt	Count	21	312	4	2
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	6.2%	92.0%	1.2%	0.6%
	Zaza	Count	0	4	1	0
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	0.0%	80.0%	20.0%	0.0%
	Arap	Count	52	601	4	2
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	7.9%	91.2%	0.6%	0.3%
	Cevap yok	Count	0	1	0	0
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	0.0%	100.	0.0%	0.0%

		köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?		0%		
	Süryani	Count	1	1	0	0
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	50.0%	50.0 %	0.0%	0.0%
Total		Count	86	1584	13	5
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	5.1%	93.8 %	0.8%	0.3%

Tablo 3.3

Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz? *Evlilik. Crosstabulation						
	Evlilik		Evet	Hayır	Fikrim yok/ Bilmiyorum	Cevap Yok
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	0.7%	98.4 %	0.9%	0.0%
	Kürt	Count	15	319	4	1
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	4.4%	94.1%	1.2%	0.3%
	Zaza	Count	0	4	1	0
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	0.0%	80.0 %	20.0%	0.0%
	Arap	Count	52	601	4	2
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	7.9%	91.2%	0.6%	0.3%
	Cevap yok	Count	1	0	0	0
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	100.0 %	0.0%	0.0%	0.0%
	Süryani	Count	1	1	0	0
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	50.0%	50.0 %	0.0%	0.0%
Total		Count	74	1596	15	3

		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	4.4%	94.5%	0.9%	0.2%
--	--	--	------	-------	------	------

Tablo 4.

Suriyeli sığınmacılar ile sosyal ilişkilerinizi geliştirmekte sorunlarla karşılaşılıyor musunuz?										
	Şanlıurfa Akçakale	Mardin Artuklu	Osmaniye merkez	Hatay Antakya-Defne	Genel					
	#	%	#	%	#	%	#	%	#	%
Evet	151	36,4	121	29,4	206	49,0	201	45,5	679	40,2
Hayır	184	44,3	268	65,2	201	47,9	234	52,9	887	52,5
Fikrim Yok/ Bilmiyorum	70	16,9	22	5,4	13	3,1	6	1,4	111	6,6
Cevap yok	10	2,4	-	-	-	-	1	0,2	11	0,7
Toplam	415	100,0	411	100,0	420	100,0	442	100,0	1688	100,0

Tablo 4.1

Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz? * Suriyeli sığınmacılar ile sosyal ilişkilerinizi geliştirmekte sorunlarla karşılaşılıyor musunuz? Crosstabulation					
		Suriyeli sığınmacılar ile sosyal ilişkilerinizi geliştirmekte sorunlarla karşılaşılıyor musunuz?			
			Evet	Hayır	Fikrim Yok/ Bilmiyorum
Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	Türk	Count	338	325	18
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	49.6%	47.7%	2.6%
	Kürt	Count	115	197	26
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	33.9%	58.1%	7.7%
	Zaza	Count	2	3	0
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	40.0 %	60.0 %	0.0%
	Arap	Count	223	360	67
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?			

		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	33.8%	54.6%	10.2%
	Cevap yok	Count	0	1	0
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	0.0%	100.0%	0.0%
	Süryani	Count	1	1	0
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	50.0%	50.0%	0.0%
Total		Count	679	887	111
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	40.2%	52.5%	6.6%

Tablo 4.2

Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz? * Suriyeli sığınmacılar ile sosyal ilişkilerinizi geliştirmekte karşılaştığınız sorunlar nelerdir? Crosstabulation					
		Suriyeli sığınmacılar ile sosyal ilişkilerinizi geliştirmekte karşılaştığınız sorunlar nelerdir?			
			Dil Bilmeme	Kültür Uyuşmazlıkları	Güvenlik Endişesi
Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	Türk	Count	226	54	47
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	66.9%	16.0%	13.9%
	Kürt	Count	50	40	18
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	43.5%	34.8%	15.7%
	Zaza	Count	1	0	1
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	50.0%	0.0%	50.0%
	Arap	Count	31	83	82
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	13.9%	37.2%	36.8%
	Süryani	Count	1	0	0

		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	100.0%	0.0%	0.0%
Total		Count	309	177	148
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	45.5%	26.1%	21.8%

Tablo 5

Son 7 yıl içinde Suriyeli sığınmacılarla ilgili aşağıdaki durumlar ile karşılaştınız mı? (Genel)								
	Evet		Hayır		Fikrim Yok/ Bilmiyorum		Toplam	
	#	%	#	%	#	%	#	%
Siz bizzat bir zarar gördünüz mü?	297	17,6	1387	82,2	4	0,2	1688	100,0
Ailenizde zarar gören oldu mu?	224	13,3	1456	86,2	8	0,5	1688	100,0
Çevrenizde zarar gören oldu mu?	549	32,5	1088	64,5	51	3,0	1688	100,0

Tablo 5.1

Cinsiyetiniz * Siz bizzat bir zarar gördünüz mü? Crosstabulation						
			Siz bizzat bir zarar gördünüz mü?			Total
			Evet	Hayır	Fikrim yok/ bilmiyorum	
Cinsiyetiniz	Kadın	Count	107	719	3	829
		% within Cinsiyetiniz	12.9%	86.7%	0.4%	100.0%
	Erkek	Count	190	668	1	859
		% within Cinsiyetiniz	22.1%	77.8%	0.1%	100.0%
Total		Count	297	1387	4	1688
		% within Cinsiyetiniz	17.6%	82.2%	0.2%	100.0%

Cinsiyetiniz * Ailenizde zarar gören oldu mu? Crosstabulation					
			Ailenizde zarar gören oldu mu?		Total
			Evet	Hayır	
Cinsiyetiniz	Kadın	Count	107	719	3
		% within Cinsiyetiniz	12.9%	86.7%	0.4%
	Erkek	Count	190	668	1
		% within Cinsiyetiniz	22.1%	77.8%	0.1%
Total		Count	297	1387	4
		% within Cinsiyetiniz	17.6%	82.2%	0.2%

Cinsiyetiniz	Kadın	Count	95	728	6	829
		% within Cinsiyetiniz	11.5%	87.8%	0.7%	100.0%
	Erkek	Count	129	728	2	859
		% within Cinsiyetiniz	15.0%	84.7%	0.2%	100.0%
Total	Count	224	1456	8	1688	
	% within Cinsiyetiniz	13.3%	86.3%	0.5%	100.0%	

Cinsiyetiniz * Çevrenizde zarar gören oldu mu? Crosstabulation						
			Çevrenizde zarar gören oldu mu?			Total
			Evet	Hayır	Fikrim yok/bilmiyorum	
Cinsiyetiniz	Kadın	Count	234	572	23	829
		% within Cinsiyetiniz	28.2%	69.0%	2.8%	100.0%
	Erkek	Count	315	516	28	859
		% within Cinsiyetiniz	36.7%	60.1%	3.3%	100.0%
Total	Count	549	1088	51	1688	
	% within Cinsiyetiniz	32.5%	64.5%	3.0%	100.0%	

Tablo 6

Suriyelilere sağlanan kamu hizmetleri ile sizlere – yerel halka - sağlanan (eğitim, sağlık hizmetleri vs.) hizmetleri kıyasladığınızda genel olarak nasıl değerlendiriyorsunuz?										
	Şanlıurfa Akçakale		Mardin Artuklu		Osmaniye merkez		Hatay Antakya-Defne		Genel	
	#	%	#	%	#	%	#	%	#	%
Bizlerle aynı hizmet veriliyor	19	4,6	56	13,6	71	16,9	72	16,3	218	12,9
Bizlerden daha az hizmet veriliyor	11	2,6	31	7,5	13	3,1	11	2,5	66	3,9
Bizlerden daha fazla hizmet veriliyor	371	89,4	311	75,7	324	77,1	342	77,4	1348	79,9
Fikrim yok/bilmiyorum	14	3,4	13	3,2	12	2,9	17	3,8	56	3,3
Toplam	415	100,0	411	100,0	420	100,0	442	100,0	1688	100,0

Tablo 6.1

Cinsiyetiniz * Suriyelilere sağlanan kamu hizmetleri ile sizlere – yerel halka - sağlanan (eğitim, sağlık hizmetleri vs.) hizmetleri kıyasladığınızda genel olarak nasıl değerlendiriyorsunuz? Crosstabulation							
			Suriyelilere sağlanan kamu hizmetleri ile sizlere – yerel halka - sağlanan (eğitim, sağlık hizmetleri vs.) hizmetleri kıyasladığınızda genel olarak nasıl değerlendiriyorsunuz?				Total
			Bizlerle aynı hizmet veriliyor	Bizlerden daha az hizmet veriliyor	Bizlerden daha fazla hizmet veriliyor	Fikrim yok/ Bilmiyorum	
Cinsiyetiniz	Kadın	Count	86	20	687	36	829
		% within Cinsiyetiniz	10.4%	2.4%	82.9%	4.3%	100.0%
Erkek	Erkek	Count	132	46	661	20	859
		% within Cinsiyetiniz	15.4%	5.4%	76.9%	2.3%	100.0%
Total		Count	218	66	1348	56	1688
		% within Cinsiyetiniz	12.9%	3.9%	79.9%	3.3%	100.0%

Tablo 6.2

Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz? * Suriyelilere sağlanan kamu hizmetleri ile sizlere – yerel halka - sağlanan (eğitim, sağlık hizmetleri vs.) hizmetleri kıyasladığınızda genel olarak nasıl değerlendiriyorsunuz? Crosstabulation					
			Suriyelilere sağlanan kamu hizmetleri ile sizlere – yerel halka- sağlanan (eğitim, sağlık hizmetleri vs.) hizmetleri kıyasladığınızda genel olarak nasıl değerlendiriyorsunuz?		
			Bizlerle aynı hizmet veriliyor	Bizlerden daha az hizmet veriliyor	Bizlerden daha fazla hizmet veriliyor
Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	Türk	Count	113	29	515
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	16.6%	4.3%	75.5%
	Kürt	Count	48	17	266
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	14.2%	5.0%	78.5%
	Zaza	Count	0	0	5

		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	0.0%	0.0%	100.0%
	Arap	Count	56	20	560
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	8.5%	3.0%	85.0%
	Cevap Yok	Count	1	0	0
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	100.0%	0.0%	0.0%
	Süryani	Count	0	0	2
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	0.0%	0.0%	100.0%
Total		Count	218	66	1348
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	12.9%	3.9%	79.9%

Tablo 7

Suriyelilerle ilgili sosyal görüşlerinizi yansıtmaları açısından aşağıdaki ifadelerle katılıp katılmadığınızı lütfen belirtiniz. (Genel)													
Sıra No.		Katılmıyorum		Kısmen Katılıyorum		Katılıyorum		Fikrim Yok/ Bilmiyorum		Cevap Yok		Toplam	
		#	%	#	%	#	%	#	%	#	%	#	%
1	Suriyelilere evimi kiraya verebilirim	1073	63,5	98	5,8	437	25,9	74	4,4	6	0,4	1688	100,0
2	Kızımın bir Suriyeli ile evlenmesinden rahatsız olmam	1421	84,2	75	4,4	118	7,0	67	4,0	7	0,4	1688	100,0
3	Erkek çocuğumun bir Suriyeli biriyle evlenmesine izin veririm	1379	81,7	77	4,5	160	9,5	64	3,8	8	0,5	1688	100,0
4	Bir Suriyeli ile arkadaş olabilirim	953	56,4	203	12,0	481	28,5	45	2,7	6	0,4	1688	100,0
5	Oturduğum mahallede bazı Suriyeli ailelerin de yerleşmesinden rahatsız olmam	806	47,8	187	11,1	618	36,6	70	4,1	7	0,4	1688	100,0
6	Suriyelilerin yoğun olarak	945	56,0	198	11,7	464	27,5	73	4,3	8	0,5	1688	100,0

	yaşadıkları bir mahalleye yerleşmekten rahatsız olmam												
7	Bir Suriyeli ile aynı apartmanda yaşamaktan rahatsız olmam	866	51,3	188	11,2	537	31,8	81	4,8	16	0,9	1688	100,0
8	Suriyeli çocukların benim çocuğumun okulunda eğitim görmesinden rahatsız olmam	809	47,9	147	8,7	627	37,1	87	5,2	18	1,1	1688	100,0
9	Bir Suriyeli ile aynı işyerinde çalışmaktan rahatsız olmam	882	52,3	129	7,6	553	32,8	108	6,4	16	0,9	1688	100,0
10	Bir Suriyeli ile iş için ortaklık kurabilirim	1219	72,2	102	6,1	229	13,6	122	7,2	16	0,9	1688	100,0
11	Bekâr ya da bekâr olsam bir Suriyeli ile evlenebilirim	1365	80,8	57	3,4	158	9,4	89	5,3	19	1,1	1688	100,0

Tablo 7.1

Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz? *					
Suriyelilere evimi kiraya verebilirim Crosstabulation					
			Suriyelilere evimi kiraya verebilirim		
			Katılmıyorm	Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum
Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	Türk	Count	480	38	153
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	70.4%	5.6%	22.4%
	Kürt	Count	184	28	114
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	54.3%	8.3%	33.6%
	Zaza	Count	3	0	1
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	60.0%	0.0%	20.0%
	Arap	Count	404	32	168
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	61.3%	4.9%	25.5%

	Cevap Yok	Count	0	0	1
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	0.0%	0.0%	100.0%
	Süryani	Count	2	0	0
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	100.0%	0.0%	0.0%
Total	Count	1073	98	437	
	% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	63.6%	5.8%	25.9%	

Tablo 7.2.1

Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz? * Kızımın bir Suriyeli ile evlenmesinden rahatsız olmam. Crosstabulation					
			Kızımın bir Suriyeli ile evlenmesinden rahatsız olmam		
			Katılmıyorum	Kısmen katılıyorum	Katılıyorum
Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	Türk	Count	585	31	51
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	85.8%	4.5%	7.5%
	Kürt	Count	276	24	24
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	81.4%	7.1%	7.1%
	Zaza	Count	3	1	0
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	60.0%	20.0%	0.0%
	Arap	Count	556	19	41
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	84.4%	2.9%	6.2%

		tanımladığınızı söyler misiniz?			
	Cevap	Count	0	0	1
	Yok	% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	0.0%	0.0%	100.0%
	Süryani	Count	1	0	1
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	50.0%	0.0%	50.0%
Total		Count	1421	75	118
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	84.2%	4.4%	7.0%

Tablo 7.2.2

Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz? * Erkek çocuğumun bir Suriyeli biriyle evlenmesine izin veririm. Crosstabulation					
			Erkek çocuğumun bir Suriyeli biriyle evlenmesine izin veririm		
			Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum
Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	Türk	Count	578	29	59
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	84.8%	4.3%	8.7%
	Kürt	Count	259	27	40
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	76.4%	8.0%	11.8%
	Zaza	Count	4	1	0
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	80.0%	20.0%	0.0%
	Arap	Count	537	20	59

		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	81.5%	3.0%	9.0%
	Cevap Yok	Count	0	0	1
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	0.0%	0.0%	100.0%
	Süryani	Count	1	0	1
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	50.0%	0.0%	50.0%
Total		Count	1379	77	160
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	81.7%	4.6%	9.5%

Tablo 7.2.3

Cinsiyetiniz * Bekâr ya da bekâr olsam bir Suriyeli ile evlenebilirim Crosstabulation							
			Bekâr ya da bekâr olsam bir Suriyeli ile evlenebilirim				
			Katılmıyorm	Kismen Katılıyorm	Katılıyorm	Fikrim Yok/Bilmiyorum	Cevap Yok
Cinsiyetiniz	Kadın	Count	705	22	41	52	9
		% within Cinsiyetiniz	85.0%	2.7%	4.9%	6.3%	1.1%
	Erkek	Count	660	35	117	37	10
		% within Cinsiyetiniz	76.8%	4.1%	13.6%	4.3%	1.2%
Total		Count	1365	57	158	89	19
		% within Cinsiyetiniz	80.9%	3.4%	9.4%	5.3%	1.1%

Cinsiyetiniz * Bekâr ya da bekâr olsam bir Suriyeli ile evlenebilirim Crosstabulation			
			Total
Cinsiyetiniz	Kadın	Count	829
		% within Cinsiyetiniz	100.0%
	Erkek	Count	859

		% within Cinsiyetiniz	100.0%
Total		Count	1688
		% within Cinsiyetiniz	100.0%

Tablo 7.2.4

Cinsiyetiniz * Kızımın bir Suriyeli ile evlenmesinden rahatsız olmam							
Crosstabulation							
			Kızımın bir Suriyeli ile evlenmesinden rahatsız olmam				
			Katılmıyorm	Kısmen katılıyorum	Katılıyorum	Fikrim Yok/ Bilmiyorum	Cevap yok
Cinsiyetiniz	Kadın	Count	712	33	47	34	3
		% within Cinsiyetiniz	85.9%	4.0%	5.7%	4.1%	0.4%
	Erkek	Count	709	42	71	33	4
		% within Cinsiyetiniz	82.5%	4.9%	8.3%	3.8%	0.5%
Total		Count	1421	75	118	67	7
		% within Cinsiyetiniz	84.2%	4.4%	7.0%	4.0%	0.4%

Cinsiyetiniz * Kızımın bir Suriyeli ile evlenmesinden rahatsız olmam			
Crosstabulation			
			Total
Cinsiyetiniz	Kadın	Count	829
		% within Cinsiyetiniz	100.0%
	Erkek	Count	859
		% within Cinsiyetiniz	100.0%
Total		Count	1688
		% within Cinsiyetiniz	100.0%

Tablo 7.2.5

Cinsiyetiniz * Erkek çocuğumun bir Suriyeli biriyle evlenmesine izin veririm.	
Crosstabulation	

			Erkek çocuğumun bir Suriyeli biriyle evlenmesine izin veririm				
			Katılmıyoru m	Kısmen Katılıyorum	Katılıyoru m	Fikrim Yok/ Bilmiyoru m	Cevap yok
Cinsiyetiniz	Kadın	Count	695	37	62	31	4
		% within Cinsiyetiniz	83.8%	4.5%	7.5%	3.7%	0.5%
	Erkek	Count	684	40	98	33	4
		% within Cinsiyetiniz	79.6%	4.7%	11.4%	3.8%	0.5%
Total		Count	1379	77	160	64	8
		% within Cinsiyetiniz	81.7%	4.6%	9.5%	3.8%	0.5%

Cinsiyetiniz * Erkek çocuğumun bir Suriyeli biriyle evlenmesine izin veririm.			
Crosstabulation			
			Total
Cinsiyetiniz	Kadın	Count	829
		% within Cinsiyetiniz	100.0%
	Erkek	Count	859
		% within Cinsiyetiniz	100.0%
Total		Count	1688
		% within Cinsiyetiniz	100.0%

Tablo 7.3

Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz? *Bir Suriyeli ile arkadaş olabilirim. Crosstabulation					
			Bir Suriyeli ile arkadaş olabilirim		
			Katılmıyoru m	Kısmen katılıyorum	Katılıyoru m
Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	Türk	Count	428	66	186
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	62.8%	9.7%	27.3%
	Kürt	Count	148	66	119
		% within Lütfen kendinizi etnik köken	43.7%	19.5%	35.1%

		olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?			
	Zaza	Count	1	1	3
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	20.0%	20.0%	60.0%
	Arap	Count	375	70	171
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	56.9%	10.6%	25.9%
	Cevap Yok	Count	0	0	1
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	0.0%	0.0%	100.0%
	Süryani	Count	1	0	1
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	50.0%	0.0%	50.0%
Total		Count	953	203	481
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	56.5%	12.0%	28.5%

Tablo 7.4.1

Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz? *					
Oturduğum mahallede bazı Suriyeli ailelerin de yerleşmesinden rahatsız olmam					
Crosstabulation					
		Oturduğum mahallede bazı Suriyeli ailelerin de yerleşmesinden rahatsız olmam			
			Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum
Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	Türk	Count	369	70	237
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	54.1%	10.3%	34.8%
	Kürt	Count	114	50	167
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	33.6%	14.7%	49.3%
	Zaza	Count	2	0	3

		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	40.0%	0.0%	60.0%
	Arap	Count	320	67	209
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	48.6%	10.2%	31.7%
	Cevap Yok	Count	0	0	1
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	0.0%	0.0%	100.0%
	Süryani	Count	1	0	1
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	50.0%	0.0%	50.0%
Total		Count	806	187	618
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	47.7%	11.1%	36.6%

Tablo 7.4.2

Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz? * Suriyelilerin yoğun olarak yaşadıkları bir mahalleye yerleşmekten rahatsız olmam Crosstabulation					
			Suriyelilerin yoğun olarak yaşadıkları bir mahalleye yerleşmekten rahatsız olmam		
			Katılmıyorum	Kısmen katılıyorum	Katılıyorum
Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	Türk	Count	391	78	206
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	57.3%	11.4%	30.2%
	Kürt	Count	187	52	90
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	55.2%	15.3%	26.5%
	Zaza	Count	2	0	3
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	40.0%	0.0%	60.0%
	Arap	Count	364	68	163

		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	55.2%	10.3%	24.7%
Cevap Yok		Count	0	0	1
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	0.0%	0.0%	100.0%
Süryani		Count	1	0	1
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	50.0%	0.0%	50.0%
Total		Count	945	198	464
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	56.0%	11.7%	27.5%

Tablo 7.4.3

Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz? *Bir Suriyeli ile aynı apartmanda yaşamaktan rahatsız olmam. Crosstabulation					
			Bir Suriyeli ile aynı apartmanda yaşamaktan rahatsız olmam		
			Katılmıyorum	Kısmen katılıyorum	Katılıyorum
Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	Türk	Count	388	73	214
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	56.9%	10.7%	31.4%
	Kürt	Count	135	45	145
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	39.8%	13.3%	42.8%
	Zaza	Count	3	0	2
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	60.0%	0.0%	40.0%
	Arap	Count	339	70	174
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	51.4%	10.6%	26.4%

		tanımladığınızı söyler misiniz?			
	Cevap Yok	Count	0	0	1
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	0.0%	0.0%	100.0%
	Süryani	Count	1	0	1
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	50.0%	0.0%	50.0%
Total		Count	866	188	537
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	51.3%	11.1%	31.8%

Tablo 7.5

Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz? *Suriyeli çocukların benim çocuğumun okulunda eğitim görmesinden rahatsız olmam.					
Crosstabulation					
			Suriyeli çocukların benim çocuğumun okulunda eğitim görmesinden rahatsız olmam		
			Katılmıyorm	Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum
Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	Türk	Count	377	70	226
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	55.3%	10.3%	33.1%
	Kürt	Count	111	29	191
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	32.7%	8.6%	56.3%
	Zaza	Count	2	0	3
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	40.0%	0.0%	60.0%
	Arap	Count	318	48	205
		% within Lütfen kendinizi	48.3%	7.3%	31.1%

		etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?			
	Cevap Yok	Count	0	0	1
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	0.0%	0.0%	100.0%
	Süryani	Count	1	0	1
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	50.0%	0.0%	50.0%
Total		Count	809	147	627
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	47.9%	8.7%	37.1%

Tablo 7.6

Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz? *Bir Suriyeli ile aynı işyerinde çalışmaktan rahatsız olmam. Crosstabulation					
			Bir Suriyeli ile aynı işyerinde çalışmaktan rahatsız olmam		
			Katılmıyorum	Kısmen katılıyorum	Katılıyorum
Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	Türk	Count	407	58	207
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	59.7%	8.5%	30.4%
	Kürt	Count	135	31	151
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	39.8%	9.1%	44.5%
	Zaza	Count	2	0	2
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	40.0%	0.0%	40.0%
	Arap	Count	337	40	191
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	51.1%	6.1%	29.0%

		tanımladığınızı söyler misiniz?			
	Cevap Yok	Count	0	0	1
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	0.0%	0.0%	100.0%
	Süryani	Count	1	0	1
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	50.0%	0.0%	50.0%
Total		Count	882	129	553
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	52.3%	7.6%	32.8%

Tablo 7.7

Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz? *Bir Suriyeli ile iş için ortaklık kurabilirim. Crosstabulation					
			Bir Suriyeli ile iş için ortaklık kurabilirim		
			Katılmıyoru m	Kısmen katılıyorum	Katılıyor m
Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	Türk	Count	498	52	109
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	73.0%	7.6%	16.0%
	Kürt	Count	237	28	40
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	69.9%	8.3%	11.8%
	Zaza	Count	4	0	0
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	80.0%	0.0%	0.0%
	Arap	Count	479	22	78
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	72.7%	3.3%	11.8%
	Cevap	Count	0	0	1

	Yok	% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	0.0%	0.0%	100.0%
	Süryani	Count	1	0	1
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	50.0%	0.0%	50.0%
Total		Count	1219	102	229
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	72.2%	6.0%	13.6%

Tablo 8

Ailenizde veya yakın çevrenizde Suriyeliyle evlilik yapan var mı?										
	Şanlıurfa Akçakale		Mardin Artuklu		Osmaniye merkez		Hatay Antakya-Defne		Genel	
	#	%	#	%	#	%	#	%	#	%
Evet, var	216	52,1	164	39,9	111	26,4	189	42,8	680	40,3
Hayır, yok	190	45,8	238	57,9	307	73,1	249	56,3	984	58,3
Fikrim yok/bilmiyorum	8	1,9	8	2,0	2	0,5	4	0,9	22	1,3
Cevap yok	1	0,2	1	0,2	-	-	-	-	2	0,1
Toplam	415	100,0	411	100,0	420	100,0	442	100,0	1688	100,0

Tablo 8.1

Cinsiyetiniz * Ailenizde veya yakın çevrenizde Suriyeliyle evlilik yapan var mı? Crosstabulation							
		Ailenizde veya yakın çevrenizde Suriyeliyle evlilik yapan var mı?				Total	
		Evet, var	Hayır, yok	Fikrim yok/ bilmiyorum	Cevap yok		
Cinsiyetiniz	Kadın	Count	294	526	9	0	829
		% within Cinsiyetiniz	35.5%	63.4%	1.1%	0.0%	100.0%
	Erkek	Count	386	458	13	2	859

		% within Cinsiyetiniz	44.9%	53.3%	1.5%	0.2%	100.0%
Total		Count	680	984	22	2	1688
		% within Cinsiyetiniz	40.3%	58.3%	1.3%	0.1%	100.0%

Tablo 9

Suriyeli sığınmacılarla aynı şehirde yaşıyor olmanız nedeniyle kaygı ve endişe taşıyor musunuz?										
	Şanlıurfa Akçakale		Mardin Artuklu		Osmaniye Merkez		Hatay Antakya-Defne		Genel	
	#	%	#	%	#	%	#	%	#	%
Hayır	98	23,6	186	45,3	94	22,4	156	35,3	534	31,6
Kısmen	95	22,9	104	25,3	133	31,7	43	9,7	375	22,2
Evet	213	51,3	114	27,7	185	44,0	242	54,8	754	44,7
Fikrim yok/bilmiyorum	9	2,2	7	1,7	8	1,9	1	0,2	25	1,5
Toplam	415	100,0	411	100,0	420	100,0	442	100,0	1688	100,0

Tablo 9.1

Cinsiyetiniz * Suriyeli sığınmacılarla aynı şehirde yaşıyor olmanız nedeniyle kaygı ve endişe taşıyor musunuz? Crosstabulation							
		Suriyeli sığınmacılarla aynı şehirde yaşıyor olmanız nedeniyle kaygı ve endişe taşıyor musunuz?					Total
		Hayır	Kısmen	Evet	Fikrim yok/bilmiyorum		
Cinsiyetiniz	Kadın	Count	234	184	397	14	829
		% within Cinsiyetiniz	28.2%	22.2%	47.9%	1.7%	100.0%
	Erkek	Count	300	191	357	11	859
		% within Cinsiyetiniz	34.9%	22.2%	41.6%	1.3%	100.0%
Total		Count	534	375	754	25	1688
		% within Cinsiyetiniz	31.6%	22.2%	44.7%	1.5%	100.0%

Tablo 10

Suriyeli sığınmacılarla aynı şehirde yaşamaktan dolayı ne tür kaygı ve endişe taşıyorsunuz? (Çoklu yanıt)											
Sıra No.		Şanlıurfa Akçakale		Mardin Artuklu		Osmaniye merkez		Hatay Antakya-Defne		Genel	
		#	%	#	%	#	%	#	%	#	%
1	Güvenlik ve asayiş açısından	254	82,5	180	82,6	179	56,3	247	86,7	860	76,2
2	Ekonomik açıdan	192	62,3	151	69,3	155	48,7	171	60,0	669	59,3
3	Sosyal ve kültürel açıdan	62	20,1	99	45,4	135	42,5	150	52,6	446	39,5
4	Nüfus dengeleri açısından	66	21,4	68	31,2	94	29,6	133	46,7	361	32,0
5	Taciz/tecavüz	-	-	1	0,5	1	0,3	-	-	2	0,2
6	Hastalık/sağlık sorunu	-	-	-	-	1	0,3	-	-	1	0,1
7	Nankör	-	-	1	0,5	-	-	-	-	1	0,1
	Fikrim yok/bilmiyorum	-	-	2	0,9	21	6,6	5	1,8	28	2,5
	Cevap yok	2	0,6	1	0,5	-	-	-	-	3	0,3

Tablo 10.1.1

Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz? *Suriyeli sığınmacılarla aynı şehirde yaşıyor olmanız nedeniyle kaygı ve endişe taşıyor musunuz? Crosstabulation					
			Suriyeli sığınmacılarla aynı şehirde yaşıyor olmanız nedeniyle kaygı ve endişe taşıyor musunuz?		
			Hayır	Kısmen	Evet
Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	Türk	Count	209	153	310
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	30.6%	22.4%	45.5%
	Kürt	Count	127	92	115
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	37.5%	27.1%	33.9%

		tanımladığınızı söyler misiniz?			
Zaza	Count		3	0	2
	% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?		60.0%	0.0%	40.0%
Arap	Count		193	130	326
	% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?		29.3%	19.7%	49.5%
Cevap Yok	Count		1	0	0
	% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?		100.0%	0.0%	0.0%
Süryani	Count		1	0	1
	% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?		50.0%	0.0%	50.0%
Total		Count	534	375	754
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	31.6%	22.2%	44.7%

Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz? * Suriyeli sığınmacılarla aynı şehirde yaşıyor olmanız nedeniyle kaygı ve endişe taşıyor musunuz? Crosstabulation				
		Suriyeli sığınmacılarla aynı şehirde yaşıyor olmanız nedeniyle kaygı ve endişe taşıyor musunuz?		Total
		Fikrim yok/bilmiyorum		
Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı	Türk	Count	10	682
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	1.5%	100.0%

söyler misiniz?	Kürt	Count	5	339
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	1.5%	100.0%
	Zaza	Count	0	5
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	0.0%	100.0%
	Arap	Count	10	659
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	1.5%	100.0%
	Cevap Yok	Count	0	1
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	0.0%	100.0%
	Süryani	Count	0	2
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	0.0%	100.0%
	Total	Count	25	1688
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	1.5%	100.0%

Tablo 10.2

Cinsiyetiniz * Suriyeli sığınmacılarla aynı şehirde yaşıyor olmanız nedeniyle kaygı ve endişe taşıyor musunuz? Crosstabulation							
			Suriyeli sığınmacılarla aynı şehirde yaşıyor olmanız nedeniyle kaygı ve endişe taşıyor musunuz?				Total
			Hayır	Kısmen	Evet	Fikrim yok/ bilmiyorum	
Cinsiyetiniz	Kadın	Count	234	184	397	14	829
		% within Cinsiyetiniz	28.2%	22.2%	47.9%	1.7%	100.0%
	Erkek	Count	300	191	357	11	859
		% within Cinsiyetiniz	34.9%	22.2%	41.6%	1.3%	100.0%
Total		Count	534	375	754	25	1688

	% within Cinsiyetiniz	31.6%	22.2%	44.7%	1.5%	100.0%
--	--------------------------	-------	-------	-------	------	--------

Tablo 10.3

Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz? *Suriyeli sığınmacılarla aynı şehirde yaşamaktan dolayı ne tür kaygı ve endişe taşıyorsunuz?							
Crosstabulation							
			Suriyeli sığınmacılarla aynı şehirde yaşamaktan dolayı ne tür kaygı ve endişe taşıyorsunuz?				
			Güvenlik ve asayiş açısından	Sosyal ve kültürel açıdan	Nüfus dengeleri açısından		
Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	Türk	Count	220	75	45		
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	47.5%	16.2%	9.7%		
	Kürt	Count	108	24	19		
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	52.2%	11.6%	9.2%		
	Zaza	Count	2	0	0		
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	100.0%	0.0%	0.0%		
	Arap	Count	236	29	49		
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	51.8%	6.4%	10.7%		
	Süryani	Count	0	0	1		
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	0.0%	0.0%	100.0%		
	Total		Count	566	128	114	
			% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	50.1%	11.3%	10.1%	

	tanımladığınızı söyler misiniz?			
--	---------------------------------	--	--	--

			Suriyeli sığınmacılarla aynı şehirde yaşamaktan dolayı ne tür kaygı ve endişe taşıyorsunuz?				
			Ekonomik açıdan	Fikrim yok/ Bilmiyorum	Cevap yok	Nankör	
Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	Türk	Count	96	25	0	1	
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	20.7%	5.4%	0.0%	0.2%	
	Kürt	Count	54	1	1	0	
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	26.1%	0.5%	0.5%	0.0%	
	Zaza	Count	0	0	0	0	
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	
	Arap	Count	138	2	2	0	
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	30.3%	0.4%	0.4%	0.0%	
	Süryani	Count	0	0	0	0	
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	
	Total		Count	288	28	3	1
			% within Lütfen kendinizi	25.5%	2.5%	0.3%	0.1%

	etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?				
--	--	--	--	--	--

			Suriyeli sığınmacılarla aynı şehirde yaşamaktan dolayı ne tür kaygı ve endişe taşıyorsunuz? Hastalık/sağlık sorunu	Total
Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	Türk	Count	1	463
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	0.2%	100.0%
	Kürt	Count	0	207
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	0.0%	100.0%
	Zaza	Count	0	2
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	0.0%	100.0%
	Arap	Count	0	456
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	0.0%	100.0%
	Süryan i	Count	0	1
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	0.0%	100.0%
	Total	Count	1	1129
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	0.1%	100.0%

Tablo 11

Suriyeli sığınmacıların Türkiye’de çalışmalarıyla ilgili nasıl bir düzenleme yapılmalıdır?										
	Şanlıurfa Akçakale		Mardin Artuklu		Osmaniye Merkez		Hatay Antakya-Defne		Genel	
	#	%	#	%	#	%	#	%	#	%
Kesinlikle çalışma izni verilmemelidir	266	64,1	126	30,7	188	44,7	290	65,6	870	51,5
Belli işler için geçici çalışma izni verilmelidir	75	18,1	157	38,2	123	29,3	55	12,5	410	24,3
Her türlü işte çalışmalarına geçici çalışma izni verilmelidir	10	2,4	67	16,3	86	20,4	70	15,8	233	13,8
Her türlü işte çalışmalarında kalıcı çalışma izni verilmelidir	5	1,2	26	6,3	12	2,9	15	3,4	58	3,4
Belli işlerde kalıcı çalışma izni verilmelidir	10	2,4	26	6,3	4	1,0	3	0,7	43	2,6
Fikrim yok/bilmiyorum	47	11,3	9	2,2	7	1,7	9	2,0	72	4,3
Cevap yok	2	0,5	-	-	-	-	-	-	2	0,1
Toplam	415	100,0	411	100,0	420	100,0	442	100,0	1688	100,0

Tablo 12

Yaşadığınız bölgede Suriyeli sığınmacıların gelmesiyle sağlık hizmetlerine erişimde herhangi bir zorluk yaşadınız mı?										
	Şanlıurfa Akçakale		Mardin Artuklu		Osmaniye merkez		Hatay Antakya-Defne		Genel	
	#	%	#	%	#	%	#	%	#	%
Evet	310	74,7	175	42,6	267	63,6	324	73,3	1076	63,7
Hayır	96	23,2	221	53,8	139	33,1	110	24,9	566	33,5
Fikrim yok/bilmiyorum	8	1,9	15	3,6	14	3,3	8	1,8	45	2,7
Cevap yok	1	0,2	-	-	-	-	-	-	1	0,1
Toplam	415	100,0	411	100,0	420	100,0	442	100,0	1688	100,0

Tablo 12.1

Cinsiyetiniz * Yaşadığınız bölgede Suriyeli sığınmacıların gelmesiyle sağlık hizmetlerine erişimde herhangi bir zorluk yaşadınız mı? Crosstabulation							
			Yaşadığınız bölgede Suriyeli sığınmacıların gelmesiyle sağlık hizmetlerine erişimde herhangi bir zorluk yaşadınız mı?				Total
			Evet	Hayır	Fikrim yok/ Bilmiyorum	Cevap yok	
Cinsiyetiniz	Kadın	Count	532	278	18	1	829
		% within Cinsiyetiniz	64.2%	33.5%	2.2%	0.1%	100.0%
	Erkek	Count	544	288	27	0	859
		% within Cinsiyetiniz	63.3%	33.5%	3.1%	0.0%	100.0%
Total		Count	1076	566	45	1	1688
		% within Cinsiyetiniz	63.7%	33.5%	2.7%	0.1%	100.0%

Tablo 13

Yaşadığınız bölgede Suriyeli sığınmacıların gelmesiyle eğitim hizmetlerine erişimde herhangi bir zorluk yaşadınız mı?										
	Şanlıurfa Akçakale		Mardin Artuklu		Osmaniye Merkez		Hatay Antakya-Defne		Genel	
	#	%	#	%	#	%	#	%	#	%
Evet	275	66,3	116	28,2	153	36,4	187	42,3	731	43,3
Hayır	120	28,9	269	65,5	238	56,7	225	50,9	852	50,4
Fikrim yok/bilmiyorum	19	4,6	26	6,3	29	6,9	30	6,8	104	6,2
Cevap yok	1	0,2	-	-	-	-	-	-	1	0,1
Toplam	415	100,0	411	100,0	420	100,0	442	100,0	1688	100,0

Tablo 13.1

Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz? * Yaşadığınız bölgede Suriyeli sığınmacıların gelmesiyle eğitim hizmetlerine erişimde herhangi bir zorluk yaşadınız mı? Crosstabulation					
			Yaşadığınız bölgede Suriyeli sığınmacıların gelmesiyle eğitim hizmetlerine erişimde herhangi bir zorluk yaşadınız mı?		
			Evet	Hayır	Fikrim yok/Bilmiyorum
Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	Türk	Count	247	395	40
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	36.2%	57.9%	5.9%
	Kürt	Count	122	194	23
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	36.0%	57.2%	6.8%
	Zaza	Count	1	4	0
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	20.0%	80.0%	0.0%
	Arap	Count	361	256	41
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	54.8%	38.8%	6.2%
	Cevap Yok	Count	0	1	0
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	0.0%	100.0%	0.0%
	Süryani	Count	0	2	0
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	0.0%	100.0%	0.0%
	Total	Count	731	852	104

	% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	43.3%	50.5%	6.2%
--	--	-------	-------	------

			Yaşadığınız bölgede Suriyeli sığınmacıların gelmesiyle eğitim hizmetlerine erişimde herhangi bir zorluk yaşadınız mı?	Total
			Cevap yok	
Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	Türk	Count	0	682
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	0.0%	100.0%
	Kürt	Count	0	339
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	0.0%	100.0%
	Zaza	Count	0	5
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	0.0%	100.0%
	Arap	Count	1	659
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	0.2%	100.0%
	Cevap Yok	Count	0	1
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	0.0%	100.0%
	Süryan i	Count	0	2
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	0.0%	100.0%

		misiniz?		
Total	Count		1	1688
	% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?		0.1%	100.0%

Tablo 14

Suriyelilerin Türkiye’de eğitim hakkından faydalanmasını onaylıyor musunuz?										
	Şanlıurfa Akçakale		Mardin Artuklu		Osmaniye merkez		Hatay Antakya-Defne		Genel	
	#	%	#	%	#	%	#	%	#	%
Evet	190	45,8	286	69,6	139	33,1	283	64,0	898	53,2
Hayır	138	33,3	110	26,8	241	57,4	143	32,4	632	37,5
Fikrim yok/bilmiyorum	84	20,2	14	3,4	40	9,5	16	3,6	154	9,1
Cevap yok	3	0,7	1	0,2	-	-	-	-	4	0,2
Toplam	415	100,0	411	100,0	420	100,0	442	100,0	1688	100,0

Tablo 15

Suriyeli sığınmacıların kentinizde yaşıyor olması kendinizi güvende hissetmenizi etkiliyor mu?										
	Şanlıurfa Akçakale		Mardin Artuklu		Osmaniye merkez		Hatay Antakya-Defne		Genel	
	#	%	#	%	#	%	#	%	#	%
Hiç etkilemiyor	27	6,5	111	27,0	64	15,2	53	12,0	255	15,1
Az etkiliyor	27	6,5	83	20,2	65	15,5	18	4,1	193	11,4
Başta etkiliyordu, artık etkilemiyor	9	2,2	32	7,8	14	3,3	12	2,7	67	4,0
Kısmen etkiliyor	69	16,6	72	17,5	97	23,1	87	19,7	325	19,3
Kesinlikle etkiliyor	255	61,4	112	27,3	176	41,9	272	61,5	815	48,3

Fikrim yok/bilmiyorum	26	6,3	1	0,2	4	1,0	-	-	31	1,8
Cevap yok	2	0,5	-	-	-	-	-	-	2	0,1
Toplam	415	100,0	411	100,0	420	100,0	442	100,0	1688	100,0

Tablo 16

Yerli halkın Suriyeli sığınmacılara kötü davrandığını ya da sosyal olarak dışladığını düşünüyor musunuz?										
	Şanlıurfa Akçakale		Mardin Artuklu		Osmaniye merkez		Hatay Antakya-Defne		Genel	
	#	%	#	%	#	%	#	%	#	%
Evet	31	7,5	102	24,8	68	16,2	74	16,8	275	16,3
Hayır	365	88,0	277	67,4	338	80,5	363	82,1	1343	79,5
Fikrim yok/bilmiyorum	18	4,3	31	7,6	13	3,1	5	1,1	67	4,0
Cevap yok	1	0,2	1	0,2	1	0,2	-	-	3	0,2
Toplam	415	100,0	411	100,0	420	100,0	442	100,0	1688	100,0

Tablo 17

Suriyeliler en çok hangi alanlarda sosyal uyum göstermekte zorlanıyorlar? (Çoklu yanıt)											
Sıra No.		Şanlıurfa Akçakale		Mardin Artuklu		Osmaniye merkez		Hatay Antakya-Defne		Genel	
		#	%	#	%	#	%	#	%	#	%
1	Kültürel sorunlar yaşıyorlar	139	33,5	244	59,4	217	51,7	306	69,2	906	53,7
2	Dil öğrenmede zorlanıyorlar	46	11,1	234	56,9	200	47,6	206	46,6	686	40,6
3	Güvenlik ve asayiş alanında sorunlar yaşıyorlar	98	23,6	176	42,8	121	28,8	121	27,4	516	30,6
4	Hukuk sistemine uyumda zorlanıyorlar	12	2,9	70	17,0	118	28,1	207	46,8	407	24,1
5	Sosyal olarak dışlanma sorunu yaşıyorlar	11	2,7	82	20,0	97	23,1	91	20,6	281	16,6

6	İş bulmada zorlanıyorlar	14	3,4	137	33,3	31	7,4	40	9,0	222	13,2
7	Eğitime erişimde zorlanıyorlar	10	2,4	116	28,2	71	16,9	12	2,7	209	12,4
8	Sağlık hizmetlerine erişimde zorlanıyorlar	5	1,2	29	7,1	23	5,5	12	2,7	69	4,1
	Fikrim yok/bilmiyorum	172	41,4	12	2,9	50	11,9	31	7,0	265	15,7
	Cevap yok	35	8,4	-	-	-	-	1	0,2	36	2,1

Tablo 18

Suriyeli sığınmacıların kentinize yerleşmesinin aile içi ilişkilerinize ve günlük yaşantınıza herhangi bir etkisi oldu mu?										
	Şanlıurfa Akçakale		Mardin Artuklu		Osmaniye merkez		Hatay Antakya-Defne		Genel	
	#	%	#	%	#	%	#	%	#	%
Çok eşlilik kültürü yayıldı	212	51,1	79	19,2	136	32,4	132	29,9	559	33,1
Herhangi bir etkisi olmadı	49	11,8	177	43,1	146	34,7	130	29,4	502	29,7
Suriyeliler geldiğinden beri boşanmalar arttı	77	18,5	57	13,9	108	25,7	127	28,7	369	21,9
Aile içi huzursuzluk arttı	56	13,5	83	20,2	20	4,8	46	10,4	205	12,1
Fikirim yok/bilmiyorum	21	5,1	12	2,9	10	2,4	7	1,6	50	3,0
Cevap yok	-	-	3	0,7	-	-	-	-	3	0,2
Toplam	415	100,0	411	100,0	420	100,0	442	100,0	1688	100,0

Tablo 17.

Suriyeliler en çok hangi alanlarda sosyal uyum göstermekte zorlanıyorlar? (Çoklu yanıt)											
Sıra No.		Şanlıurfa Akçakale		Mardin Artuklu		Osmaniye merkez		Hatay Antakya-Defne		Genel	
		#	%	#	%	#	%	#	%	#	%

1	Kültürel sorunlar yaşıyorlar	139	33,5	244	59,4	217	51,7	306	69,2	906	53,7
2	Dil öğrenmede zorlanıyorlar	46	11,1	234	56,9	200	47,6	206	46,6	686	40,6
3	Güvenlik ve asayiş alanında sorunlar yaşıyorlar	98	23,6	176	42,8	121	28,8	121	27,4	516	30,6
4	Hukuk sistemine uyumda zorlanıyorlar	12	2,9	70	17,0	118	28,1	207	46,8	407	24,1
5	Sosyal olarak dışlanma sorunu yaşıyorlar	11	2,7	82	20,0	97	23,1	91	20,6	281	16,6
6	İş bulmada zorlanıyorlar	14	3,4	137	33,3	31	7,4	40	9,0	222	13,2
7	Eğitime erişimde zorlanıyorlar	10	2,4	116	28,2	71	16,9	12	2,7	209	12,4
8	Sağlık hizmetlerine erişimde zorlanıyorlar	5	1,2	29	7,1	23	5,5	12	2,7	69	4,1
	Fikrim yok/bilmiyorum	172	41,4	12	2,9	50	11,9	31	7,0	265	15,7
	Cevap yok	35	8,4	-	-	-	-	1	0,2	36	2,1

Tablo 18.

Suriyeli sığınmacıların kentinize yerleşmesinin aile içi ilişkilerinize ve günlük yaşantınıza herhangi bir etkisi oldu mu?										
	Şanlıurfa Akçakale		Mardin Artuklu		Osmaniye merkez		Hatay Antakya-Defne		Genel	
	#	%	#	%	#	%	#	%	#	%
Çok eşlilik kültürü yayıldı	212	51,1	79	19,2	136	32,4	132	29,9	559	33,1
Herhangi bir etkisi olmadı	49	11,8	177	43,1	146	34,7	130	29,4	502	29,7
Suriyeliler geldiğinden beri boşanmalar arttı	77	18,5	57	13,9	108	25,7	127	28,7	369	21,9
Aile içi huzursuzluk arttı	56	13,5	83	20,2	20	4,8	46	10,4	205	12,1
Fikrim yok/bilmiyorum	21	5,1	12	2,9	10	2,4	7	1,6	50	3,0
Cevap yok	-	-	3	0,7	-	-	-	-	3	0,2
Toplam	415	100,0	411	100,0	420	100,0	442	100,0	1688	100,0

Tablo 18.1

Cinsiyetiniz *Suriyeli sığınmacıların kentinize yerleşmesinin aile içi ilişkilerinize ve günlük yaşantınıza herhangi bir etkisi oldu mu? Crosstabulation						
			Suriyeli sığınmacıların kentinize yerleşmesinin aile içi ilişkilerinize ve günlük yaşantınıza herhangi bir etkisi oldu mu?			
			Suriyeliler geldiğinden beri boşanmalar arttı	Çok eşlilik kültürü yayıldı	Aile içi huzursuzluk arttı	Herhangi bir etkisi olmadı
Cinsiyetiniz	Kadın	Count	208	301	95	203
		% within Cinsiyetiniz	25.1%	36.3%	11.5%	24.5%
	Erkek	Count	161	258	110	299
		% within Cinsiyetiniz	18.7%	30.0%	12.8%	34.8%
Total		Count	369	559	205	502
		% within Cinsiyetiniz	21.9%	33.1%	12.1%	29.7%

Tablo 18.2

Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz? * Suriyeli sığınmacıların kentinize yerleşmesinin aile içi ilişkilerinize ve günlük yaşantınıza herhangi bir etkisi oldu mu? Crosstabulation						
			Suriyeli sığınmacıların kentinize yerleşmesinin aile içi ilişkilerinize ve günlük yaşantınıza herhangi bir etkisi oldu mu?			
			Suriyeliler geldiğinden beri boşanmalar arttı	Çok eşlilik kültürü yayıldı	Aile içi huzursuzluk arttı	
Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	Türk	Count	180	200	51	
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	26.4%	29.3%	7.5%	
	Kürt	Count	62	89	55	
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	18.3%	26.3%	16.2%	
	Zaza	Count	1	0	1	
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	20.0%	0.0%	20.0%	

	Arap	Count	126	270	97
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	19.1%	41.0%	14.7%
	Cevap yok	Count	0	0	0
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	0.0%	0.0%	0.0%
	Süryani	Count	0	0	1
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	0.0%	0.0%	50.0%
Total	Count	369	559	205	
	% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	21.9%	33.1%	12.1%	

Tablo 18.3

Öğrenim durumunuz *Suriyeli sığınmacıların kentinize yerleşmesinin aile içi ilişkilerinize ve günlük yaşantınıza herhangi bir etkisi oldu mu? Crosstabulation					
			Suriyeli sığınmacıların kentinize yerleşmesinin aile içi ilişkilerinize ve günlük yaşantınıza herhangi bir etkisi oldu mu?		
			Suriyeliler geldiğinden beri boşanmalar arttı	Çok eşlilik kültürü yayıldı	Aile içi huzursuzluk arttı
Öğrenim durumunuz	Okuryazar değil	Count	33	81	32
		% within Öğrenim durumunuz	16.7%	40.9%	16.2%
	Okuryazar	Count	16	22	8
		% within Öğrenim durumunuz	25.8%	35.5%	12.9%
	İlkokul	Count	110	148	54
		% within Öğrenim durumunuz	24.3%	32.7%	11.9%
	Ortaokul/İlköğretim	Count	91	95	43
		% within Öğrenim durumunuz	29.2%	30.4%	13.8%
	Lise veya dengi okul	Count	84	130	48
		% within Öğrenim durumunuz	19.5%	30.2%	11.2%

	Üniversite/ lisansüstü	Count	35	83	20
		% within Öğrenim durumunuz	15.0%	35.5%	8.5%
Total		Count	369	559	205
		% within Öğrenim durumunuz	21.9%	33.1%	12.1%

Tablo 18.4

Cinsiyetiniz *Suriyeli sığınmacıların kentinize yerleşmesinin aile içi ilişkilerinize ve günlük yaşantınıza herhangi bir etkisi oldu mu? * Öğrenim durumunuz. Crosstabulation								
Öğrenim durumunuz				Suriyeli sığınmacıların kentinize yerleşmesinin aile içi ilişkilerinize ve günlük yaşantınıza herhangi bir etkisi oldu mu?				
				Suriyeliler geldiğinden beri boşanmalar arttı	Çok eşlilik kültürü yayıldı	Aile içi huzursuzluk arttı	Herhangi bir etkisi olmadı	Fikirim yok/bilmiyorum
Okuryazar değil	Cinsiyetiniz	Kadın	Count	27	74	29	36	9
			% within Cinsiyetiniz	15.4%	42.3%	16.6%	20.6%	5.1%
		Erkek	Count	6	7	3	5	2
			% within Cinsiyetiniz	26.1%	30.4%	13.0%	21.7%	8.7%
	Total		Count	33	81	32	41	11
			% within Cinsiyetiniz	16.7%	40.9%	16.2%	20.7%	5.6%
Okuryazar	Cinsiyetiniz	Kadın	Count	12	14	4	10	1
			% within Cinsiyetiniz	29.3%	34.1%	9.8%	24.4%	2.4%
		Erkek	Count	4	8	4	5	0
			% within Cinsiyetiniz	19.0%	38.1%	19.0%	23.8%	0.0%
	Total		Count	16	22	8	15	1
			% within Cinsiyetiniz	25.8%	35.5%	12.9%	24.2%	1.6%
İlkokul	Cinsiyetiniz	Kadın	Count	57	85	28	61	5
			% within Cinsiyetiniz	24.2%	36.0%	11.9%	25.8%	2.1%
		Erkek	Count	53	63	26	71	3
			% within Cinsiyetiniz	24.5%	29.2%	12.0%	32.9%	1.4%
	Total		Count	110	148	54	132	8
			% within Cinsiyetiniz	24.3%	32.7%	11.9%	29.2%	1.8%

Ortaokul/ İlköğretim	Cinsiyetini z	Kadın	Count	46	37	13	21	4
			% within Cinsiyetin iz	38.0%	30.6%	10.7%	17.4%	3.3%
		Erkek	Count	45	58	30	49	9
			% within Cinsiyetin iz	23.6%	30.4%	15.7%	25.7%	4.7%
	Total	Count	91	95	43	70	13	
		% within Cinsiyetin iz	29.2%	30.4%	13.8%	22.4%	4.2%	
Lise veya dengi okul	Cinsiyetini z	Kadın	Count	47	60	14	49	1
			% within Cinsiyetin iz	27.3%	34.9%	8.1%	28.5%	0.6%
		Erkek	Count	37	70	34	109	8
			% within Cinsiyetin iz	14.3%	27.1%	13.2%	42.2%	3.1%
	Total	Count	84	130	48	158	9	
		% within Cinsiyetin iz	19.5%	30.2%	11.2%	36.7%	2.1%	
Üniversite / lisansüstü	Cinsiyetini z	Kadın	Count	19	31	7	26	0
			% within Cinsiyetin iz	22.6%	36.9%	8.3%	31.0%	0.0%
		Erkek	Count	16	52	13	60	8
			% within Cinsiyetin iz	10.7%	34.7%	8.7%	40.0%	5.3%
	Total	Count	35	83	20	86	8	
		% within Cinsiyetin iz	15.0%	35.5%	8.5%	36.8%	3.4%	
Total	Cinsiyetini z	Kadın	Count	208	301	95	203	20
			% within Cinsiyetin iz	25.1%	36.3%	11.5%	24.5%	2.4%
		Erkek	Count	161	258	110	299	30
			% within Cinsiyetin iz	18.7%	30.0%	12.8%	34.8%	3.5%
	Total	Count	369	559	205	502	50	
		% within	21.9%	33.1%	12.1%	29.7%	3.0%	

Cinsiyetiniz * Suriyeli sığınmacıların kentinize yerleşmesinin aile içi ilişkilerinize ve günlük yaşantınıza herhangi bir etkisi oldu mu? * Öğrenim durumunuz Crosstabulation

Öğrenim durumunuz			Suriyeli sığınmacıların kentinize yerleşmesinin aile içi ilişkilerinize ve günlük yaşantınıza herhangi bir etkisi oldu mu?		Total
			Cevap yok		
Okuryazar değil	Cinsiyetiniz	Kadın	Count		175
			% within Cinsiyetiniz		100.0%
		Erkek	Count		23
			% within Cinsiyetiniz		100.0%
	Total	Count		198	
		% within Cinsiyetiniz		100.0%	
Okuryazar	Cinsiyetiniz	Kadın	Count		41
			% within Cinsiyetiniz		100.0%
		Erkek	Count		21
			% within Cinsiyetiniz		100.0%
	Total	Count		62	
		% within Cinsiyetiniz		100.0%	
İlkokul	Cinsiyetiniz	Kadın	Count		236
			% within Cinsiyetiniz		100.0%
		Erkek	Count		216
			% within Cinsiyetiniz		100.0%
	Total	Count		452	
		% within Cinsiyetiniz		100.0%	
Ortaokul/ İlköğretim	Cinsiyetiniz	Kadın	Count		121
			% within Cinsiyetiniz		100.0%
		Erkek	Count		191
			% within Cinsiyetiniz		100.0%
	Total	Count		312	
		% within Cinsiyetiniz		100.0%	
Lise veya dengi okul	Cinsiyetiniz	Kadın	Count	1	172
			% within Cinsiyetiniz	0.6%	100.0%
		Erkek	Count	0	258
			% within Cinsiyetiniz	0.0%	100.0%
	Total	Count	1	430	
		% within Cinsiyetiniz	0.2%	100.0%	
Üniversite/ lisansüstü	Cinsiyetiniz	Kadın	Count	1	84
			% within Cinsiyetiniz	1.2%	100.0%
		Erkek	Count	1	150
			% within Cinsiyetiniz	0.7%	100.0%
	Total	Count	2	234	
		% within Cinsiyetiniz	0.9%	100.0%	
Total	Cinsiyetiniz	Kadın	Count	2	829
			% within Cinsiyetiniz	0.2%	100.0%
		Erkek	Count	1	859
			% within Cinsiyetiniz	0.1%	100.0%
	Total	Count	3	1688	
		% within Cinsiyetiniz	0.2%	100.0%	

Tablo 19

Suriyeli sığınmacılara T.C. vatandaşlığı verilmesini nasıl değerlendirirsiniz?										
	Şanlıurfa Akçakale		Mardin Artuklu		Osmaniye merkez		Hatay Antakya-Defne		Genel	
	#	%	#	%	#	%	#	%	#	%
Verilmesini onaylamıyorum	352	84,8	281	68,4	339	80,7	375	84,9	1347	79,8
Verilmesini onaylıyorum	24	5,8	51	12,4	50	11,9	20	4,5	145	8,6
Kısıtlı sayıda verilebilir	6	1,5	28	6,8	12	2,9	28	6,3	74	4,4
Şuan verilmesin, ama ileride tekrar değerlendirilebilir	2	0,5	36	8,8	13	3,1	10	2,3	61	3,6
Fikrim yok/bilmiyorum	30	7,2	15	3,6	6	1,4	9	2,0	60	3,5
Cevap yok	1	0,2	-	-	-	-	-	-	1	0,1
Toplam	415	100,0	411	100,0	420	100,0	442	100,0	1688	100,0

Tablo 20

Suriye’de başlayan ve uzun yıllardır devam eden iç savaşın size göre esas nedeni nedir? (Çoklu yanıt)											
Sıra No.		Şanlıurfa Akçakale		Mardin Artuklu		Osmaniye merkez		Hatay Antakya-Defne		Genel	
		#	%	#	%	#	%	#	%	#	%
1	Küresel güçler	81	19,5	259	63,0	160	38,1	245	55,4	745	44,1
2	Suriye rejiminden kaynaklanan baskı ve zulümler	110	26,5	203	49,4	72	17,1	82	18,6	467	27,7
3	Mezhep savaşı	25	6,0	117	28,5	137	32,6	106	24,0	385	22,8
4	Suriye içindeki muhalefet	57	13,7	134	32,6	90	21,4	98	22,2	379	22,5
5	Bölgesel güçler	21	5,1	70	17,0	71	16,9	142	32,1	304	18,0
6	Suriye halkının demokrasi talebi	77	18,6	68	16,5	14	3,3	70	15,8	229	13,6

7	Cehalet/cahil halk	-	-	-	-	1	0,2	2	0,5	3	0,2
	Fikrim yok/bilmiyorum	98	23,6	33	8,0	56	13,3	54	12,2	241	14,3
	Cevap yok	2	0,5	1	0,2	1	0,2	1	0,2	5	0,3

Tablo 21

Komşu ülkede bir savaş olması günlük hayatınızda kendinizi güvende hissetmenizi etkiliyor mu?										
	Şanlıurfa Akçakale		Mardin Artuklu		Osmaniye merkez		Hatay Antakya-Defne		Genel	
	#	%	#	%	#	%	#	%	#	%
Hiç etkilemiyor	13	3,1	21	5,1	26	6,2	42	9,5	102	6,1
Az etkiliyor	8	1,9	28	6,8	39	9,3	14	3,2	89	5,3
Başta etkiliyordu, artık etkilemiyor	1	0,3	28	6,8	7	1,7	5	1,1	41	2,4
Kısmen etkiliyor	69	16,6	82	20,0	85	20,2	82	18,5	318	18,8
Kesinlikle etkiliyor	316	76,2	251	61,1	259	61,7	297	67,2	1123	66,5
Fikrim yok/bilmiyorum	8	1,9	1	0,2	4	0,9	2	0,5	15	0,9
Toplam	415	100,0	411	100,0	420	100,0	442	100,0	1688	100,0

Tablo 22

Suriyeli sığınmacılara doğrudan veya bir kurum vasıtasıyla yardımda buldunuz mu?										
	Şanlıurfa Akçakale		Mardin Artuklu		Osmaniye merkez		Hatay Antakya-Defne		Genel	
	#	%	#	%	#	%	#	%	#	%
Evet, bulundum	269	64,8	328	79,8	157	37,4	200	45,3	954	56,5
Hayır, bulunmadım	133	32,1	80	19,5	263	62,6	241	54,5	717	42,5
Cevap yok	13	3,1	3	0,7	-	-	1	0,2	17	1,0
Toplam	415	100,0	411	100,0	420	100,0	442	100,0	1688	100,0

Tablo 22.1

Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz? * Suriyeli sığınmacılara doğrudan veya bir kurum vasıtasıyla yardımda buldunuz mu? *Öğrenim durumunuz.							
Crosstabulation							
Öğrenim durumunuz				Suriyeli sığınmacılara doğrudan veya bir kurum vasıtasıyla yardımda buldunuz mu?			Total
				Evet, bulundum	Hayır, bulunmadım	Cevap yok	
Okuryazar değil	Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	Türk	Count	10	7	0	17
			% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	58.8%	41.2%	0.0%	100.0%
		Kürt	Count	26	18	0	44
			% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	59.1%	40.9%	0.0%	100.0%
		Zaza	Count	1	0	0	1
			% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	100.0%	0.0%	0.0%	100.0%
		Arap	Count	80	50	6	136
			% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	58.8%	36.8%	4.4%	100.0%
		Total	Count	117	75	6	198
			% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	59.1%	37.9%	3.0%	100.0%
Okuryazar	Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	Türk	Count	9	8	1	18
			% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	50.0%	44.4%	5.6%	100.0%
		Kürt	Count	12	5	0	17
			% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	70.6%	29.4%	0.0%	100.0%
		Zaza	Count	0	1	0	1
			% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	0.0%	100.0%	0.0%	100.0%
		Arap	Count	15	11	0	26
			% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?				

			% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	57.7%	42.3%	0.0%	100.0%		
	Total		Count	36	25	1	62		
			% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	58.1%	40.3%	1.6%	100.0%		
İlkokul	Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	Türk	Count	78	94	0	172		
			% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	45.3%	54.7%	0.0%	100.0%		
		Kürt	Count	54	26	0	80		
			% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	67.5%	32.5%	0.0%	100.0%		
		Arap	Count	122	75	3	200		
			% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	61.0%	37.5%	1.5%	100.0%		
		Total	Count	254	195	3	452		
			% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	56.2%	43.1%	0.7%	100.0%		
		Ortaokul/ İlköğretim	Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	Türk	Count	63	71	0	134
					% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	47.0%	53.0%	0.0%	100.0%
Kürt	Count			41	16	0	57		
	% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?			71.9%	28.1%	0.0%	100.0%		
Arap	Count			66	52	2	120		
	% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?			55.0%	43.3%	1.7%	100.0%		
Süryani	Count			1	0	0	1		
	% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?			100.0%	0.0%	0.0%	100.0%		
Total	Count			171	139	2	312		
	% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?			54.8%	44.6%	0.6%	100.0%		

Lise veya dengi okul	Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	Türk	Count	116	98	1	215		
			% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	54.0%	45.6%	0.5%	100.0%		
		Kürt	Count	63	26	2	91		
			% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	69.2%	28.6%	2.2%	100.0%		
		Zaza	Count	2	0	0	2		
			% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	100.0%	0.0%	0.0%	100.0%		
		Arap	Count	66	53	2	121		
			% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	54.5%	43.8%	1.7%	100.0%		
		Süryani	Count	0	1	0	1		
			% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	0.0%	100.0%	0.0%	100.0%		
		Total	Count	247	178	5	430		
			% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	57.4%	41.4%	1.2%	100.0%		
		Üniversite /lisansüstü	Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	Türk	Count	58	68		126
					% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	46.0%	54.0%		100.0%
Kürt	Count			38	12		50		
	% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?			76.0%	24.0%		100.0%		
Zaza	Count			1	0		1		
	% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?			100.0%	0.0%		100.0%		
Arap	Count			31	25		56		
	% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?			55.4%	44.6%		100.0%		
Cevap yok	Count			1	0		1		
	% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı			100.0%	0.0%		100.0%		

		söyler misiniz?					
Total		Count		129	105	234	
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?		55.1%	44.9%	100.0%	
Total	Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	Türk	Count	334	346	2	682
			% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	49.0%	50.7%	0.3%	100.0%
		Kürt	Count	234	103	2	339
			% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	69.0%	30.4%	0.6%	100.0%
		Zaza	Count	4	1	0	5
			% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	80.0%	20.0%	0.0%	100.0%
		Arap	Count	380	266	13	659
			% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	57.7%	40.4%	2.0%	100.0%
		Cevap yok	Count	1	0	0	1
			% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	100.0%	0.0%	0.0%	100.0%
Süryani	Count	1	1	0	2		

Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz? * Suriyeli sığınmacılara doğrudan veya bir kurum vasıtasıyla yardımda buldunuz mu? *Öğrenim durumunuz. Crosstabulation							
Öğrenim durumunuz				Suriyeli sığınmacılara doğrudan veya bir kurum vasıtasıyla yardımda buldunuz mu?			Total
				Evet, bulundum	Hayır, bulunmadım	Cevap Yok	
Total	Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	Süryani	% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	50.0%	50.0%	0.0%	100.0%
			Total	Count	954	717	17
			% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	56.5%	42.5%	1.0%	100.0%

Tablo 23

Türkiye'deki Suriyeli sığınmacıların savaş bittikten sonra ülkelerine geri döneceklerine inanıyor musunuz?										
	Şanlıurfa Akçakale		Mardin Artuklu		Osmaniye merkez		Hatay Antakya-Defne		Genel	
	#	%	#	%	#	%	#	%	#	%
Hiçbiri geri dönmez	175	42,2	89	21,6	217	51,7	188	42,5	669	39,6
Bir kısmı dönse bile büyük bölümü Türkiye'de kalır	62	14,9	140	34,1	129	30,7	154	34,8	485	28,7
Yarısı döner, yarısı ise Türkiye'de kalır	48	11,6	110	26,8	35	8,3	49	11,1	242	14,4
Çoğunluğu geri döner, yarısından azı Türkiye'de kalır	40	9,6	42	10,2	19	4,5	18	4,1	119	7,1
Tamamına yakını geri döner, çok azı Türkiye'de kalır	44	10,6	25	6,1	17	4,1	31	7,0	117	6,9
Fikrim yok/bilmiyorum	46	11,1	5	1,2	3	0,7	2	0,5	56	3,3
Toplam	415	100,0	411	100,0	420	100,0	442	100,0	1688	100,0

Tablo 23.1

Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz? *Türkiye'deki Suriyeli sığınmacıların savaş bittikten sonra ülkelerine geri döneceklerine inanıyor musunuz? Crosstabulation					
			Türkiye'deki Suriyeli sığınmacıların savaş bittikten sonra ülkelerine geri döneceklerine inanıyor musunuz?		
			Çoğunluğu geri döner, yarısından azı Türkiye'de kalır	Tamamına yakını geri döner, çok azı Türkiye'de kalır	Fikrim yok/ Bilmiyorum
Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	Türk	Count	32	34	4
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	4.7%	5.0%	0.6%
	Kürt	Count	25	20	7
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	7.4	5.9%	2.1%

	Zaza	Count	0	0	0
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	0.0%	0.0%	0.0%
	Arap	Count	61	63	45
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	9.3	9.6	6.8%
	Cevap yok	Count	1	0	0
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	100.0%	0.0%	0.0
	Süryani	Count	0	0	0
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	0.0%	0.0%	0.0%
Total	Count	119	117	56	
	% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?	7.0%	6.9%	3.3%	
		% within Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?			100.0%

EK 3: ANKET SORU FORMU

İyi günler efendim.

İsmim Anar Araştırma'mdan geliyorum. 114K390'nolu TÜBİTAK Projesi kapsamında Türk toplumunun Suriye krizine bakışını anlamak amacıyla bir araştırma yapıyoruz. Konu ile ilgili sizin de görüşlerinizi almak istiyoruz.

Katılımınız için teşekkürler.

1. Yaşadığınız mahallede/semtte/bölgede Suriyeli sığınmacılar var mı?

- | | |
|----------|-------------------------------------|
| 1. Evet | 3. Fikrim yok/bilmiyorum/bilmiyorum |
| 2. Hayır | 4. Cevap yok |

2. Günlük hayatınızda Suriyeli sığınmacılarla ne sıklıkta iletişim kuruyorsunuz?

1. Her gün iletişim kuruyorum
2. Her gün olmasa da hafta boyunca mutlaka iletişim kuruyorum
3. Ayda bir kez iletişim kuruyorum
4. Yok denecek kadar az iletişim kuruyorum
5. Hiç iletişim kurmuyorum
6. Cevap yok

3. Suriyeli göçmenleri tarif etmek için aşağıda yer alan ifadelerden en uygun gördüğünüz 3 tanesini lütfen seçiniz. Eğer aşağıdaki seçeneklerin dışında bir düşünceniz varsa lütfen onu da belirtiniz.

1. Zulümden/savaştan kaçan mağdur insanlardır
2. Bize yük olan insanlardır
3. Yardımlarla yaşayan insanlardır
4. Kendi halinde, zararsız insanlardır
5. İş gücü sömürülen insanlardır
6. Din kardeşlerimizdir
7. Ülkemizde misafirdirler
8. Bize ileride çok sorun açacak tehlikeli insanlardır
9. Diğer

.....
.....

10. Fikrim yok/bilmiyorum/bilmiyorum
11. Cevap yok

4. Suriyeli sığınmacıları kültürel açıdan bize ne kadar benzediklerini düşünüyorsunuz?

- | | |
|----------------------------------|--------------------------|
| 1. Hiç benzemiyorlar | 5. Çok benziyorlar |
| 2. Benzemiyorlar | 6. Fikrim yok/bilmiyorum |
| 3. Ne benziyor, ne benzemiyorlar | 7. Cevap yok |
| 4. Benziyorlar | |

5. Size okuyacağım sosyal ilişkileri Suriyeli sığınmacılarla bugüne kadar kurup kurmadığınızı belirtiniz?

1. Evet
2. Hayır
3. Fikrim yok/bilmiyorum
4. Cevap yok

1. Sohbet etmek	1	2	3	4
2. Alışveriş yapmak	1	2	3	4
3. İş ilişkisi kurmak	1	2	3	4
4. Dostluk etmek	1	2	3	4
5. Sorun-kavga yaşamak	1	2	3	4
6. Flört	1	2	3	4
7. Evlilik	1	2	3	4

6. Suriyeli sığınmacılar ile sosyal ilişkilerinizi geliştirmekte karşılaştığınız sorunlar var mı?

1. Evet (S.7)
2. Hayır
3. Fikrim yok/bilmiyorum
4. Cevap yok

7. Suriyeli sığınmacılar ile sosyal ilişkilerinizi geliştirmekte karşılaştığınız sorunlar nelerdir? (İKİ SEÇENEK İŞARETLENECEK)

1. Dil bilmeme
2. Kültür uyumsuzlukları
3. Güvenlik endişesi
4. Ortak sosyal alanlarımız olmaması
5. Çevremde Suriyeli olmaması
6. Suriyelilerle sosyal ilişkilerimi geliştirmekte bir sorun yaşamıyorum
7. Fikrim yok/bilmiyorum
8. Cevap yok

8. Son 7 yıl içinde Suriyeli sığınmacılardan...

	EVET	HAYIR	FY/CY	CEVAP YOK
1. Siz bizzat bir zarar gördünüz mü?	1	2	3	4
2. Ailenizde zarar gören oldu mu?	1	2	3	4
3. Çevrenizde zarar gören oldu mu?	1	2	3	4

9. Suriyelilere sağlanan kamu hizmetleri ile sizlere - yerel halka - sağlanan (eğitim, sağlık hizmetleri vs.) hizmetleri kıyasladığınızda genel olarak nasıl değerlendiriyorsunuz?

1. Bizlerle aynı hizmet veriliyor
2. Bizlerden daha az hizmet veriliyor
3. Bizlerden daha fazla hizmet veriliyor
4. Fikrim yok/bilmiyorum
5. Cevap yok

10. Suriyelilerle ilgili sosyal görüşlerinizi yansıtmaya açısından size okuyacağım ifadelere katılıp katılmadığınızı lütfen belirtiniz.

1. Katılmıyorum
2. Kısmen katılıyorum
3. Katılıyorum
4. Fikrim yok/bilmiyorum
5. Cevap yok

1. Suriyelilere evimi kiraya verebilirim	1	2	3	4	5
2. Kızımın bir Suriyeli ile evlenmesinden rahatsız olmam	1	2	3	4	5
3. Erkek çocuğumun bir Suriyeli biriyle evlenmesine izin veririm	1	2	3	4	5
4. Bir Suriyeli ile arkadaş olabilirim	1	2	3	4	5
5. Oturduğum mahallede bazı Suriyeli ailelerin de yerleşmesinden rahatsız olmam	1	2	3	4	5
6. Suriyelilerin yoğun olarak yaşadıkları bir mahalleye yerleşmekten rahatsız olmam	1	2	3	4	5
7. Bir Suriyeli ile aynı apartmanda yaşamaktan rahatsız olmam	1	2	3	4	5
8. Suriyeli çocukların benim çocuğumun okulunda eğitim görmesinden rahatsız olmam	1	2	3	4	5
9. Bir Suriyeli ile aynı işyerinde çalışmaktan rahatsız olmam	1	2	3	4	5
10. Bir Suriyeli ile iş için ortaklık kurabilirim	1	2	3	4	5
11. (bekarsam ya da bekar olsam) Bir Suriyeli ile evlenebilirim	1	2	3	4	5

11. Ailenizde veya yakın çevrenizde Suriyeliyle evlilik yapan var mı?

1. Evet, var
2. Hayır, yok
3. Fikrim yok/bilmiyorum
4. Cevap yok

12. Suriyeli sığınmacılarla aynı şehirde yaşıyor olmanız nedeniyle bazı kaygı ve endişeler taşıyor musunuz?

1. Hayır
2. Kısmen
3. Evet
4. Fikrim yok/bilmiyorum/bilmiyorum

ANKETÖR DİKKAT! AŞAĞIDAKİ S.13 SORUSU YUKARIDAKİ S.12 SORUSUNDA 2 VE 3 NOLU SEÇENEKLERİ İŞARETLEYENLERE SORULACAKTIR. DİĞER KATILIMCILAR ANKETE S.12'DEN DEVAM EDECEKTİR.

13. Suriyeli sığınmacılarla aynı şehirde yaşamanız ne tür sorun teşkil ediyor?

1. Güvenlik ve asayiş açısından
2. Sosyal ve kültürel açıdan
3. Nüfus dengeleri açısından
4. Ekonomik açıdan
5. Hiçbir konuda sorun teşkil etmiyorlar
6. Diğer

.....

7. Fikrim yok/bilmiyorum/bilmiyorum
8. Cevap yok

14. Size göre Suriyeli sığınmacıların Türkiye'de çalışmalarıyla ilgili nasıl bir düzenleme yapılmalıdır?

1. Kesinlikle çalışma izni verilmemelidir
2. Belli işler için geçici çalışma izni verilmelidir
3. Belli işlerde kalıcı çalışma izni verilmelidir
4. Her türlü işte çalışmalarına geçici çalışma izni verilmelidir
5. Her türlü işte çalışmalarında kalıcı çalışma izni verilmelidir
6. Fikrim yok/bilmiyorum/bilmiyorum
7. Cevap yok

15. Size göre Suriyeli sığınmacıların Türkiye'de çalışmalarıyla ilgili nasıl bir düzenleme yapılmalıdır?

1. Kesinlikle çalışma izni verilmemelidir
2. Belli işler için geçici çalışma izni verilmelidir
3. Belli işlerde kalıcı çalışma izni verilmelidir
4. Her türlü işte çalışmalarına geçici çalışma izni verilmelidir

5. Her türlü işte çalışmalarında kalıcı çalışma izni verilmelidir
 6. Fikrim yok/bilmiyorum/bilmiyorum
 7. Cevap yok
- 16. Yaşadığınız bölgede Suriyelilerin gelmesiyle sağlık hizmetlerine erişimde herhangi bir zorluk yaşadınız mı?**
1. Evet
 2. Hayır
 3. Fikrim yok/bilmiyorum
 4. Cevap yok
- 17. Yaşadığınız bölgede Suriyelilerin gelmesi nedeniyle eğitim hizmetlerine erişimde herhangi bir zorluk yaşadınız mı?**
1. Evet
 2. Hayır
 3. Fikrim yok/bilmiyorum
 4. Cevap yok
- yok
- 18. Suriyelilerin Türkiye’de eğitim hakkından faydalanmasını onaylıyor musunuz?**
1. Evet
 2. Hayır
 3. Fikrim yok/bilmiyorum
 4. Cevap yok
- 19. Suriyeli sığınmacıların kentinize sığınmış olması kendinizi güvende hissetmenizi etkiliyor mu?**
1. Kesinlikle etkiliyor
 2. Kısmen etkiliyor
 3. Az etkiliyor
 4. Başta etkiliyordu, artık etkilemiyor
 5. Hiç etkilemiyor
 6. Fikrim yok/bilmiyorum/bilmiyorum
- 20. Suriyelilerin yerli halk tarafından ayrımcılığa uğradığını ya da sosyal olarak dışlandığını düşünüyor musunuz?**
1. Evet
 2. Hayır
 3. Fikrim yok/bilmiyorum
 4. Cevap yok
- 21. Size göre Suriyeliler en çok hangi alanlarda sosyal uyum göstermekte zorlanıyorlar? En uygun üç şıkkı işaretleyiniz.**
1. Eğitime erişimde zorlanıyorlar
 2. Sağlık hizmetlerine erişimde zorlanıyorlar
 3. İş bulmada zorlanıyorlar
 4. Dil öğrenmede zorlanıyorlar
 5. Güvenlik ve asayiş alanında sorunlar yaşıyorlar
 6. Hukuk sistemine uyumda zorlanıyorlar
 7. Kültürel sorunlar yaşıyorlar
 8. Sosyal olarak dışlanma sorunu yaşıyorlar
 9. Fikrim yok/bilmiyorum
 10. Cevap yok
- 22. Suriyelilerin kentinize yerleşmesinden itibaren aile içi ilişkilerinize, günlük yaşantınıza herhangi bir etkisi oldu mu?**
1. Suriyeliler geldiğinden beri boşanmalar arttı
 2. Çok eşlilik kültürü yayıldı
 3. Aile içi huzursuzluk arttı
 4. Herhangi bir etkisi olmadı
 5. Fikrim yok/bilmiyorum
 6. Cevap yok
- 23. Suriyeli göçmenlere T.C. vatandaşlığı verilmesini nasıl değerlendirirsiniz?**
1. Verilmesini onaylıyorum
 2. Verilmesini onaylamıyorum
 3. Şuan verilmesin, ama ileride tekrar değerlendirilebilir
 4. Kısıtlı sayıda verilebilir
 5. Fikrim yok/bilmiyorum/bilmiyorum

6. Cevap yok

24. Suriye’de başlayan ve uzun yıllardır devam eden iç savaşın süze göre esas nedeni nedir?

1. Küresel güçler
2. Bölgesel güçler
3. Suriye halkının demokrasi talebi
4. Suriye içindeki muhalefet
5. Mezhep savaşı
6. Suriye rejiminden kaynaklanan baskı ve zulümler
7. Diğer.....
8. Fikrim yok/bilmiyorum
9. Cevap yok

25. Komşu ülkede bir savaş olması günlük hayatınızda kendinizi güvende hissetmenizi etkiliyor mu?

1. Kesinlikle etkiliyor
2. Kısmen etkiliyor
3. Az etkiliyor
4. Başta etkiliyordu, artık etkilemiyor
5. Hiç etkilemiyor
6. Fikrim yok/bilmiyorum/bilmiyorum
7. Cevap yok

26. Suriyelilere doğrudan veya bir kurum vasıtasıyla yardımda buldunuz mu?

1. Evet, buldum
2. Hayır, bulunmadım
3. Cevap yok

27. Türkiye’deki Suriyelilerin savaş bittikten sonra ülkelerine geri döneceklerine inanıyor musunuz?

1. Hiçbiri geri dönmez
2. Bir kısmı dönse bile büyük bölümü Türkiye’de kalır
3. Yarısı döner, yarısı ise Türkiye’de kalır
4. Çoğunluğu geri döner, yarısından azı Türkiye’de kalır
5. Tamamına yakını geri döner, çok azı Türkiye’de kalır
6. Fikrim yok/bilmiyorum/bilmiyorum
7. Cevap yok

K.1. Cinsiyetiniz:

1. Kadın 2. Erkek

K.2. Yaşınız:

1. 18-24 arası 3. 35-44 arası 5. 55-64 arası
2. 25-34 arası 4. 45-54 arası 6. 65 ve üzeri

K.3. Öğrenim durumunuz:

1. Okuryazar değil 4. Ortaokul/İlköğretim
2. Okuryazar 5. Lise veya dengi okul
3. İlkokul 6. Üniversite/lisansüstü

K.4. Çalışma durumunuz?

1. İşsiz 9. Esnaf
2. Ev kadını/kızı 10. Çiftçi
3. Öğrenci 11. Yevmiyeli(gündelik) çalışan
4. Emekli 12. Diğer
5. Kamu sektörü çalışan
6. Özel sektör çalışan
7. İşadamı(1 ve üzeri çalışanı olan) 13. Cevap yok
8. Serbest meslek(Doktor, Diş hekimi, Mali Müşavir)

K.5. Lütfen kendinizi etnik köken olarak nasıl tanımladığınızı söyler misiniz?

1. Türk
2. Kürt
3. Zaza
4. Arap
5. Diğer
6. Cevap yok

ANKETİN YAPILDIĞI

TARİH:

SÜRE:

.....Dakika

İL: **İLÇE:**

.....

MAHALLE/KÖY:.....

SOKAK:.....

KATILIMCININ

Adı-Soyadı: **Telefonu:**

.....

Bu görüşmeyi tanımadığım bir kişi ile ANAR yetkilileri tarafından verilen eğitime ve ESOMAR kurallarına göre yaptığımı taahhüt eder ve süpervizör tarafından görüşmenin kısmen veya bütün olarak kontrol edileceğini kabul ederim.

ANKETÖRÜN

Adı-Soyadı: **İmzası:**

.....

KONTROLÖRÜN

Adı-Soyadı: **İmzası:**

.....

Edit ()
)

Telefon Kontrolü: ()

Eşlik: ()

**TÜBİTAK
PROJE ÖZET BİLGİ FORMU**

Proje Yürütücüsü:	Prof. Dr. GÜLNUR AYBET
Proje No:	114K390
Proje Başlığı:	Suriye Krizinin Türkiye'ye Yansımaları
Proje Türü:	1001 - Araştırma
Proje Süresi:	24
Araştırmacılar:	DİLEK CİNDÖĞLU, FULYA MEMİŞOĞLU, MARGARITE HELENA ZOETEWELJ TURHAN, OZAN TURHAN
Danışmanlar:	
Projenin Yürütüldüğü Kuruluş ve Adresi:	YILDIZ TEKNİK Ü.
Projenin Başlangıç ve Bitiş Tarihleri:	15/01/2015 - 15/05/2018
Onaylanan Bütçe:	284059.0
Harcanan Bütçe:	191977.4
Öz:	Suriye krizinin Türkiye'ye yansımaları çok boyutlu olmuştur. Güvenlik boyutunun insani ve sınır güvenliği konularını da kapsadığından sadece krizin askeri ve devletler arası boyutlarıyla kısıtlı kalmamıştır, bu yüzden krizin Türkiye'ye yansımalarını inceleyen bir çalışma daha geniş güvenlik kavramlarını da içermelidir. Bunların içinde toplumsal güvenlik algılamaları ve topluma olan sosyo-ekonomik yansımaları da incelenmelidir. Ayrıca bu genişlemiş güvenlik kavramının yanı sıra krizin kurumsal ve yasal yansımaları da bulunmaktadır. Bu krizin getirdiği sorunları hem bilimsel olarak inceleyen hem de bulgularıyla ulusal ve uluslararası kurumlara faydalı bilgi birikimi aktarabilecek nitelikteki bir araştırmanın da disiplinler arası (interdisipliner) ve çok boyutlu olması gerekir.
Anahtar Kelimeler:	güvenlik,uluslararası göç,mülteci,sığınmacı,haber medyası,içerik analizi,eleştirel söylem analizi
Fikri Ürün Bildirim Formu Sunuldu Mu?:	Hayır